

Muuramen kunnan talousarvio vuodelle 2016 ja taloussuunnitelma 2017–2018

Kh 2.11.2015
Valtuusto 16.11.2015

Muuramen kunta 2016

Muuramen kunta sijaitsee Pohjois-Päijänteen länsipuolella ja sitä ympäröivät kunnista Jyväskylä ja Toivakka. Muuramesta tuli itsenäinen kunta 1921, jolloin se irtosi Korpilahdesta. Vuonna 1924 Säynätsalo puolestaan irtosi Muuramesta. Nykyisin sekä Säynätsalo että Korpi-lahti ovat osa Jyväskylän kaupunkia.

Muuramen päätaajama, kirkonkylä, sijaitsee Päijänteen ja Muuratjärven välisellä kannaksella. Kunnan toinen taajama, Kinkomaa, on Säynätsalosta Jyväskylään johtavan tien varrella. Muuramen läpi kulkee valtatie 9 ja E 63 sekä Tampereen - Jyväskylän välinen junarata. Kunnan taajama-aste on viimeisimmissä tilastoissa 86,1 %, kun se koko maassa on ollut keskimäärin 84,1 %.

Kunnan pinta-ala on 194,1 km², josta maapinta-ala on 144,1 km² ja vesialueita 50,0 km². Rantaviivaa on noin 186 km. Luonnonmaantieteellisesti Muurame sijoittuu Järvi-Suomeen, Kymijoen vesistöön ja Pohjois-Päijänteen vesistöalueeseen. Muurame sijoittuu Jyväskylän seutukuntaan ja työssäkäyntialueelle.

Jyväskylän seutukunnalla toteutetaan EU:n alue- ja rakennepolitiikassa tavoite 2-ohjelmaa.

Muuramen ystävyyskunnat: Vinje (Norja) ja Alatskivi (Viro)

Muuramelaisia oli vuoden 2015 alussa 9700 henkilöä.

Kunnan tuloveroprosentti on 19,5 %. Kiinteistöveroprosentit ovat seuraavat:

- vakituiset asuinrakennukset 0,50 %
- muut asuinrakennukset 1,10 %
- yleishyödylliset yhteisöt 1,00 %
- yleinen kiinteistövero 1,00 %
- rakentamaton rakennuspaikka 2,00 %

Kunnan työpaikkaomavaraisuus on 65,6 % (Tilastokeskus 2013).

SISÄLLYSLUETTELO

1	TALOUSARVION SUUNNITELMAPERUSTEET	1
1.1	Yleisperustelut	1
1.2	Talousarvion laadinnan lähtökohdat	4
1.3	Kuntastrategia	5
2	YLEINEN TALOUDELLINEN KEHITYS.....	7
2.1	Kuntatalous	8
2.2	Toimintaympäristön kehitys	9
2.2.1	Väestörakenteen kehitys	10
2.2.2	Alueellinen kehitys: Asuntojen rakentamistarve, suunnittelukauden kehittämishankkeet, elinkeinotoiminnan kehitys.....	12
2.2.3	Työvoima, työllisyys	13
2.2.4	Hallinto ja henkilöstö	14
2.3	Investoinnit	15
2.3.1	Rakentamisohjelma 2015–2020	15
2.3.2	Koneet ja kalusto 2016–2018	18
3	VUODEN 2016 TALOUSARVIO	19
3.1	Vuoden 2016 talousarvion pääpiirteet	19
3.1.1	Käyttötalous	19
3.1.2	Investoinnit	20
3.1.3	Tuloslaskelma	21
3.1.4	Rahoituslaskelma	22
4	TOIMINTOJEN RAHOITUS	24
4.1	Verotulot	24
4.2	Valtionosuudet	25
4.3	Myyntituotot	25
4.4	Maksutuotot	25
4.5	Tuet ja avustukset	25
4.6	Muut toimintatuotot	25
5	TALOUSARVION SITOVUUS	26
5.1	Talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto	27
6	KÄYTTÖTALOUSOSA	29
6.1	Keskusvaalilautakunta	29
6.2	Tarkastuslautakunta	31
6.2.1	Tilintarkastus	31
6.3	Kunnanhallitus	33
6.3.1	Yleishallinto	33
6.3.2	Sisäiset palvelut	39
6.3.3	Elinkeinoelämä	40
6.3.4	Joukkoliikenne	46
6.3.5	Muu toiminta	48
6.4	Lapsi- ja perhepalveluiden lautakunta	51

6.4.1	Hallinto	51
6.4.2	Varhaiskasvatuspalvelut	53
6.4.3	Lasten ja perheiden palvelut	56
6.4.4	Perusopetus	63
6.4.5	Muuramen lukio / toisen asteen koulutus	70
6.4.6	Taiteen perusopetus	73
6.4.7	Nuorisopalvelut	78
6.5	Asukaspalveluiden lautakunta.....	81
6.5.1	Asukaspalveluiden lautakunnan hallinto	81
6.5.2	Vanhus- ja vammaispalvelut	83
6.5.3	Sosiaalityön palvelut	91
6.5.4	Perusterveydenhuolto	102
6.5.5	Erikoissairaanhoido	103
6.5.6	Vapaa-aikapalvelut	104
6.6	Teknisten palveluiden lautakunta.....	114
6.6.1	Yhdyskuntasuunnittelu	116
6.6.2	Rakennusvalvonta	124
6.6.3	Ympäristöhuolto	126
6.6.4	Liikuntapaikat	129
6.6.5	Matkailukohteet	130
6.6.6	Liikenneväylät ja yleiset alueet.....	131
6.6.7	Palo- ja pelastustoimi.....	134
6.6.8	Kiinteistötoimi.....	135
6.6.9	Sisäiset palvelut.....	139
6.6.10	Vesihuolto	142
6.6.11	Jätehuolto	145
6.6.12	Muu toiminta	147
7	TULOSLASKELMA 2016–2018	150
8	RAHOITUSLASKELMA 2016–2018	151
9	ALIJÄÄMÄN KATTAMINEN	152
10	INVESTOINTIOSA.....	153
10.1	Aineettomat hyödykkeet.....	153
10.1.1	Atk-ohjelmat	153
10.1.1.1	Kunnanhallitus	153
10.2	Aineelliset hyödykkeet	154
10.2.1	Maa- ja vesialueet	154
10.2.1.1	Kunnanhallitus	154
10.2.2	Rakennukset.....	155
10.2.2.1	Teknisten palveluiden lautakunta.....	155
10.2.2.1.1	Virastotalo	155
10.2.2.1.2	Mäkelänmäen koulun korjaaminen.....	156
10.2.2.1.3	Uimahallin peruskorjaus.....	157

10.2.2.1.4	Kulttuurikeskuksen ja Nisulanmäen koulun korjaaminen	158
10.2.2.1.5	Kinkomaan koulun laajennus	159
10.2.2.1.6	Terveyskeskus	160
10.2.2.1.7	Paloaseman rakentaminen	161
10.2.3	Kiinteät rakenteet ja laitteet	162
10.2.3.1	Teknisten palveluiden lautakunta	162
10.2.3.1.1	Liikenneväylät	162
10.2.3.1.2	Tievalaistus	165
10.2.3.1.3	Puistot	166
10.2.3.1.4	Urheilu- ja ulkoilualueet	167
10.2.3.1.5	Koulunmäen piha-alueet	168
10.2.3.1.6	Kinkomaan koulun piha-alue	169
10.2.3.1.7	Vesihuolto	170
10.2.4	Koneet ja kalusto	174
10.2.4.1	Kunnanhallitus	174
10.2.4.1.1	ATK-laitteet	174
10.2.4.2	Lapsi- ja perhepalveluiden lautakunta	177
10.2.4.2.1	Kinkomaan päiväkodin irtaimistohankinnat	177
10.2.4.2.2	Kinkomaan koulun laajennuksen kalustohankinnat	178
10.2.4.2.3	Muuramen lukion sähköisen yo-tilan eli liikuntasalin infrastruktuurin rakentaminen	179
10.2.4.3	Teknisten palveluiden lautakunta	180
10.2.4.3.1	Tekninen irtaimisto	180
10.2.4.3.2	Kinkomaan koulun laajennuksen kalustohankinnat	180
10.2.4.3.3	Nisulanmäenkoulun konehankinnat	180
11	KONSERNI	182
11.1	Muuramen kunnan konsernirakenne	182
11.2	Konsernitavoitteet	183

1 TALOUSARVION SUUNNITELMAPERUSTEET

1.1 YLEISPERUSTELUT

Muuramen kunnan talousarviota on lähdetty laatimaan aiemmin totutusta poiketen toimialakohtaisesti ja valtuuston antama valmisteluohje antoi eri toimialoille erilaiset tavoitteet. Tällä tähdättiin tasapuolisuuteen ja kokonaisuuden hallintaan, sillä suurimmat kasvupaineet kohdistuivat erityisesti Asukaspalveluiden lautakunnan menokehykseen. Paineet syntyivät uudistetusta lainsäädännöstä, jossa kunnan velvoitteet kasvoivat ja lautakunnan alaisten toimintojen ulkopuolisena palveluna ostetun toiminnan nopeammasta kustannuskasvusta, mitä omassa toiminnassa on hyväksytty tai toteutunut.

Maailman taloudesta edelleen Ukrainan kriisi ja EU:n Venäjään kohdentamat talouspakotteet ovat pidentäneet taantumaa Suomessa. Suomen talouden taantuma on haastanut julkisen talouden ennennäkemättömään tehostamiseen ja muuttaa julkisten palveluiden tuottamisen kokonaisuudessaan. Silti kuntauudistus keskeytyi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki kaatui perustuslaillisiin ongelmiin. Vain sote-lain osalta valmistelu jatkuu uudella aikataululla.

Kuntien valtionosuudet kasvavat 7,3 % 2016, kun peruspalveluiden osuutta kasvatetaan, mutta samanaikaisesti kuntien verotulot vähenevät kasvavien verotulosta tehtävien vähennysten vuoksi. Lisäksi yhteisöveron jako-osuuden korotus kunnille päättyi 2015. Muuramen osalta valtionosuuden nousu ei kata verotulojen vähennystä täysimääräisesti. Kunnallisvero on Muuramessa poikkeuksellisen tuottava, joten siihen kohdistuvien vähennysten korottaminen alentaa verotuloa merkittävästi. Tulorahoitus on niukkaa ja menokehyks on edelleen pysyttävä pitämään tiukkana. Edelleen oman toiminnan osalta kunnan menokehyks vastaa talousarviossa oman toiminnan osalta suunnilleen vuoden 2012 talousarvion tasoa.

Kunnan väestönkehitys oli 2014 aiempaa vilkkaampaa, mutta vastaavia kasvulukemia ei ole saavutettu 2015. Kuitenkin tavoitteena on hallittu tasainen väestönkasvu sekä tulevana talousarviovuonna että suunnitelmavuosina. Kuntastrategiaan vuonna 2008 kirjatuihin suunnitelmaluvuihin jäädään jälkeen, eikä strategiakaudelle tavoiteltu asukasluku toteutumaan. Kuntastrategian päivitys on aloitettu 2015 ja uudella strategialla tähdätään pitkälle 2020-luvulle. Strategia luodaan lähtökohtaisesti jo sellaiseksi, että se tulee tukemaan kunnan taloussuunnittelua ja sen toteutumista päästään mittaamaan konkreettisin menetelmin ja mittarein.

Hidastuva väestönkasvu on vaikuttanut asuntomarkkinoiden toimintaan ja edelleenkin vuokra-asuntopuolella asuntojen vuokrausasteet ovat pudonneet. Toisaalta uudet houkuttelevat kerrostalokohteet, jotka ovat rakentumassa keskustaan, osoittavat kasvua myös kerrostalokohteissa. Omakotitalotonttien osalta kauppa on käynyt vilkkaasti ja tarjolle tulleet tontit menevät nopeasti kaupaksi. Kuitenkin vanhojen talojen myyntiajoissa on tapahtunut pidentymistä erityisesti vanhempien kohteiden osalla, mutta tällä vuosituhannella rakennettujen osalta taas myyntiajat ovat olleet edelleen kohtuullisen lyhyitä. Vuokra-asuntojen osalta vanheveva asuntokanta vaikuttaa asuntojen täyttöasteeseen ja näin ollen myös paineeseen nostaa vuokria. Lainojen uudelleenjärjestelyiden kautta paine vuokrankorotuksiin on pienentynyt rahoituskustannusten laskun ja pitkäaikaisen matalakorkoisen lainoituksen myötä.

Työllisyystilanne on Keski-Suomessa synkentynt ja maakunta on valunut työllisyydessä maakunnista viimeiselle sijalle, mikä sijaintimme puolesta ei näyttäisi olevan mahdollista. Talousarvion valmisteluvaiheessa työttömyysaste on myös Muuramessa ollut jonkin verran korkeampi ja ollut edelleen noususuunnassa. Kunnan kannalta korkea työttömyysaste nousee erityisen ongelmalliseksi uuden TYP-lain kautta, jossa kunnan taloudellinen vastuu työllisyyden hoidosta nousee entisestään. Kunta joutuukin aktivoimaan työllistämistoimiaan ja siihen varataan määrärahat yhteisesti. Työllistämistoimet onkin seuraavalle talousarviokaudelle nostettu sille tasolle, että työllistäminen on selkeä painopistealue, jonka tuloksellisuutta on tarkasteltava kriittisesti. Elinkeinotoiminnan osalta Muuramen kunnan keskeiset haasteet ovat edelleenkin teollisuustonteiksi soveltuvien alueiden hankinta ja kaavoittaminen sekä aktiivinen tonttimarkkinointi. Myös olemassa olevien tonttien rakentamiskelpoisuuteen tulee kiinnittää huomiota nykyistä enemmän.

Kunnan ylimmässä johdossa on tapahtunut merkittäviä muutoksia, kun palvelujohtaja siirtyi uuteen tehtävään toisaalle. Tehtävät on toistaiseksi jaettu muiden johtavien viranhaltijoiden tehtäviksi ja palvelujohtajan rekrytointiprosessi on käynnistetty elokuussa 2015. Myös muun henkilöstön osalta on nähty vaihtuvuutta, joka osin tapahtuu eläkkeelle siirtymisten myötä ja osin työpaikan vaihdosten seurauksena. Tämän lisäksi kunnan palveluissa on tehty tiivistyksiä, jotka vaikuttavat kunnan henkilöstömäärään alentavasti.

Menneen vuoden aikana on perustettu Muuramen Hyvinvointi Oy, jonka kanssa kunta on sopinut 10 vuoden mittaisen sopimuksen sosiaali- ja terveyspalveluiden ulkoistamisesta yhtiölle. Samassa prosessissa sopimus Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskuksen kanssa päätettiin sanoa irti 1.1.2017 alkaen. Vuoden 2016 aikana alkaa kunnan 100 %:sti omistaman Muuramen Hyvinvointi Oy:n ylösajo, jolloin sosiaali- ja terveydenhuollonpalveluiden järjestäminen muuttuu kunnassamme täydellisesti. Yhtiön ylösajo vaikuttaa myös kunnan tuotamiin tukipalveluihin ja koko kuntaorganisaatiomme on suunniteltava vastaamaan tilannetta, jossa sosiaalipalvelut eivät ole enää omaa toimintaa ja terveyspalveluja ostetaan täysin uudella tavalla.

Lainsäädännössä edellisen eduskunnan aikana saatiin vietyä läpi kuntien valtiosuuslainsäädännön ja kuntalain uudistukset. Valtiosuuslainsäädännön osalta on ollut nähtävissä, että uudessakin laissa on lukuisia tekijöitä, joilla valtiosuuden jakoperusteilla voidaan kikkailla eikä sen ennakoitavuus ole juurikaan parantunut aiemmasta laista. Kärjistäen voidaan todeta, että selvää on ainoastaan se, että Muuramen tapaiset kunnat jäivät uudessa järjestelmässä odotetusti heikoimpaan asemaan ja kunnan tulee jatkossa edelleen tiivistää omaa toimintaansa, etenkin kun uusi hallitus on edellä mainituin tavoin siirtänyt kuntien rahoitusta verorahoitteisesta valtiosuuslainsäädännön kautta hoidettavaan avustussuuntaan. Kuntalain kokonaisuudistus noudatteli aiempaa sykliä, jossa kunnallinen peruslaki on päivitetty noin 20 vuoden välein vastaamaan muuttuneita olosuhteita kunnallisessa toimintaympäristössä. Laki on pääsääntöisesti onnistunut, joskin tietyissä kohdissa on nähtävissä pyrkimystä kuntien yksityiskohtaiseen sääntelyyn, mikä on lain muuhun henkeen nähden hieman outo ratkaisu. Tällainen kohta on muun muassa tarkasti sisällöltään määritelty strategian laadintavelvoite. Laki on osiltaan tullut voimaan vuonna 2015, osin se tulee voimaan vuonna 2017. Kuntalaisten kannalta oleellisin muutos on vaalien siirto keväälle, minkä mielekkyydestä voidaan vaalityön tekemistä lukuun ottamatta olla kahta mieltä.

Suunnitelmakaudelle on odotettavissa merkittävimpänä lainsäädäntöhankkeena ns. sote-lain valmistelu, johon liittyvän hallituksen esityksen antoajankohdaksi on ennakoitu syksyä 2016. Lain ja siihen mukaan otettavalla tehtäväkokonaisuudella on merkittäviä vaikutuksia kuntien toimintaan ja kunnissa tuleekin viimeistään uuden lain seurauksena uudelleenarvioitavaksi niin johtamis- kuin tuottamisorganisaatiot ja -rakenteet. Kuntien kannalta jo edellisen eduskunnan säätämä sosiaalihuoltolainuudistus tulee olemaan ongelmallinen, mikäli sote-lainsäädäntö ulotetaan koskemaan koko sosiaalihuoltolain alaista toimintaa. Tällöin muun muassa kuntien työllistäminen ja opiskelija- ja oppilashuollon kokonaisuus katoavat ja vaarana on taloudellisesti ja toiminnallisesti haastava kokonaisuus. Lisäksi sote-lain kokonaisuutta vaikeuttaa huomattavasti se, että rahoitusmallia ollaan irrottamassa kuntarahoituksesta ja siirtämässä valtion vastuulle. Rahoitusvastuun siirtäminen valtiolle ei ole niin yksinkertainen harjoitus, kun on haluttu näyttää sen olevan. Rahoitusmalli vaatii juuri muutetun valtion-osuuslainsäädännön auki repimistä, mikä on ajallisesti jälleen varsin suuri ponnistus, kun edellisessä uudistuksessa ei ollut tarvetta irrottaa esimerkiksi sosiaalitoimen kustannuksia omaksi kokonaisuudekseen.

Taloussuunnitelman tehtävät

Kunnan taloussuunnittelussa toiminnalla ja taloudella on kiinteä yhteys. Talousarvion ja -suunnitelman tehtävänä on osoittaa riittävät resurssit asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi sekä osoittaa, miten toiminta ja investoinnit rahoitetaan. Suunnitelmien tulee turvata kunnan tehtävien hoitaminen.

Talousarvion – ja suunnitelman kolme päätehtävää ovat:

- 1) Asetetaan tavoitteet palvelutoiminnalle ja investointihankkeille
- 2) Budjetoidaan menoja ja tuloja koskevat arviot eri tehtäville ja hankkeille
- 3) Osoitetaan miten toiminta ja investoinnit rahoitetaan

Käyttötalous- ja investointiosassa esitetään palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevat tavoitteet ja niiden edellyttämien menojen ja tulojen budjetointi. Tuloslaskelmaosassa ja rahoituslaskelmassa osoitetaan toiminnan ja investointien pääomarahoitusta ja siihen liittyvät korvaukset. (Kuntaliitto 2011).

1.2 TALOUSARVION LAADINNAN LÄHTÖKOHDAT

Talousarvion laadinnan lähtökohtana oli talouden saattaminen tasapainoon lisääntyvien menojen ja vähenevien valtionosuuksien asettamassa ristipaineessa. Menokehykseksi sovittiin keväällä kunnanhallituksen talousarviovalmistelussa kokonaisuuden osalta maksimissaan 1,5 %:n nousu, joka sisälsi henkilöstömenot.

Hallintokunnittain talousarvio laaditaan seuraavaan tavoitetasoon:

Keskusvaalilautakunta	0,0 %
Kunnanhallitus	0,0 %
Lapsi- ja perhepalveluiden lautakunta	1,5 %
Asukaspalveluiden lautakunta	1,5 %
Teknisten palveluiden lautakunta	1,0 %

Verotulojen kasvuksi arvioitiin 2,8 % ja valtionosuusleikkauksiksi arvioitiin 70.000 euroa. Syksy aikana on täsmentynyt, että verotulot eivät Muuramessa Kuntaliiton ennusteen 09/15 mukaan tule kasvamaan vaan alenevat tähän vuoteen verrattuna 1,1 %. Tämän hetkinen arvio kokonaisverotuloista on 37,7 miljoonaa euroa (TA2015 38,1 M€). Valtionosuudet sen sijaan kasvavat alkuperäisestä edellisen vuoden ennusteesta jopa 10 %. Absoluuttisina euro-määrinä verotulojen vähennys on vuoteen 2015 verrattuna -423 000 euroa ja valtionosuuden kasvu 1,1 milj. euroa. Huomioitavaa kuitenkin on, että Kuntaliiton verotuloennuste 05/15 ennusti 1,3 milj. euroa parempaa verokertymään kuin syksyn ennuste ja kumulatiivisesti ennuste osoitti yli 3 milj. euroa verotulojen pudotusta seuraavalle kolmelle vuodelle. Tulopohjan kapenemisen vuoksi 2016 vuodesta tulee ennusteiden mukaan 1,5 milj. euroa alijäämäinen talousvuosi.

Talousarvion laadinnassa kunnan omissa toiminnoissa päästiin pääsääntöisesti tavoitteen mukaiseen lopputulokseen, poikkeuksena tästä on lähinnä erityissairaanhoidon ja tekniset palvelut kokonaisuudessaan. Teknisten palveluiden lautakunnan osalta sisäisten vuokrien puuttuminen omasta toiminnasta edeltävinä vuosina on saattanut toimialan erilaiseen asemaan muiden toimialojen kanssa. Kun samalla myös ulkopuoliset tulot on tuloutettu kiinteistöistä toimialalle, on lautakunnan budjetti päässyt paisumaan. Vertailu edellisiin vuosiin on nyt vaikeaa, mutta kuitenkin se on nyt vertailukelpoinen muiden palvelualueiden kanssa. Tämä tarkoittaa tulevaisuudessa toiminnan sopeuttamista vähenevään kehykseen, uusi taso ei voi olla pysyvää kehitystä.

Talousarvioehdotus on investointien osalta käytävä tulevaisuudessa tarkemmin läpi ja myös investoinneille on annettava kehystavoite. Käyttötalous on pystytty hyvin ohjaamaan tulopohjan sallimaan raamiin, mutta investointien osalta ohjattavuus ei ole ollut samaa tasoa. Investoinnit paisuttavat käyttötaloutta muutaman vuoden viiveellä sekä poistojen että lisääntyneiden ylläpitomenojen kautta. Nyt taloussuunnitelmassa tulevat vuodet näyttävät hyviltä, mutta niiden muuttuessa talousarviovuodeksi, investointien kokonaismäärä kasvaa odotettua suuremmaksi. Tämäkään ei voi olla pysyvää kehitystä, eikä perusteltua, muuten investoinnit saavuttavat pysyvän korkeamman tason ja tällä on vaikutusta resurssien suunnitteluun ja käyttöön.

Taloussuunnitelmassa korkotaso ei niinkään kasvata korkomenoja, kasvu tulee lainapääoman kasvusta.

1.3 KUNTASTRATEGIA

Valtuusto hyväksyy valtuustokaudeksi tai sitä lyhyemmäksi ajanjaksoksi kuntastrategian ja palvelusuunnitelman, jotka ovat talousarvion ja -suunnitelman laadinnan keskeisiä perusteita. Kuntastrategia näyttää tulevan kehityksen päälinjat. Strategiassa esitetään kunnan visio, arvot, strategiset päämäärät ja näkökulmat, kriittiset menestystekijät ja toimintaympäristön haasteet. (Kuntaliitto 2011).

Palvelusuunnitelma (palvelukohtaiset tavoitteet)

Tiivistelmä palvelusuunnitelmasta voidaan ottaa kuntastrategian yhteyteen talousarvion ja -suunnitelman alkuun tai esittää ne erikseen kunkin palvelualueen budjettiosuuden alussa.

- Strategiset tavoitteet
- Palvelusuunnitelma
- Toiminnalliset tavoitteet
- Kehittämistavoitteet

Muuramen kunnan toimintaa ohjaa valtuuston hyväksymät arvot, jotka ovat olleet vuodesta 2008 lähtien luotettavuus, avoimuus, luovuus ja rohkeus. Näiden pohjalta kunnan toimintaa ohjaa visio *Mahdollisuuksien Muurame*, joka toisaalta kuvaa kunnan luomia mahdollisuuksia, mutta ennen kaikkea kuntalaisten mahdollisuutta elää monipuolista ja tavoitteellista elämää muuramelaisina. Arvojen ja vision pohjalle on rakennettu strategiset päämäärät, joita kohti kuntaa viedään ja joiden kautta toteutetaan visiotavoitteita.

Kunnan yleisstrategioiden lisäksi kuntaan on laadittu osastrategioita, joista keskeisin on kunnan elinkeino- ja mainestrategia sekä palvelustrategia, joka on vielä jossain määrin kesken-eräinen. Palveluiden osalta kunta joko tuottaa tai järjestää kuntalaisille suunnatut lakisääteiset tai vapaaehtoiset palvelut. Palvelut voidaan tuottaa itse tai yhteistyössä muiden kuntien tai yrittäjien kanssa.

Kuntastrategiakokonaisuus valmistellaan alkaen 2015 ja vahvistetaan vuoden 2016 aikana.

Vuoden 2015 talousarvio sisältää edelleen tiivistyksiä. Talousarvion laadintaan vaikuttaa nyt ja mahdollisesti tulevaisuudessa yhä suuremmin se, miten kunnan ulkopuolelta hoidettavat, kunnan järjestämis- tai maksuvelvoitteeseen kuuluvat palvelut tuotetaan. Kunnan kannalta onkin keskeistä pyrkiä vaikuttamaan siihen, millä tavoin ja millaisin sisällöin nyt valmistelussa oleviin lakeihin liittyvät palvelut tuotetaan jatkossa. Ulkopuolelta ostettavien palveluiden kustannusten nousukehitys on ollut paljon nopeampaa kuin kunnan omassa palvelutuotannossa.

Elinkeinoelämän edellytyksistä huolehditaan jatkossakin, mutta tulevaisuudessa laajemmalla näkökulmalla. Kunnassa keskitytään nyt elinvoimaan, jossa kunnan vahva elinkeinopoliittinen historia ja toimintatapa ovat osa suurempaa kokonaisuutta. Kunta toimii edellytysten luojana ja tukena yritysten/yrittäjien hoitaessa oman osuutensa liiketoiminnan kehittäjänä.

Kunnan sisäistä toimintaa kehitetään etenkin henkilöstöjohtamista parantamalla ja uutta tekniikkaa hyväksikäyttäen. Voimavarojen kohdentaminen tapahtuu tehtävien uudelleenjärjestelyjen ja henkilöstökoulutuksen avulla. Tekniikan osalta keskeisimmät kehityskohteet ovat palkanlaskennan, kulunvalvonnan ja sähköisen työajanseurannan käyttöönotossa ja jatkokehittämisessä.

Vuoden 2016 keskeisenä kehittämiskohteena on kuntastrategian läpivienti ja sen pohjalta koko kuntaorganisaation suunnittelu. Kunnassa seurataan ja osallistutaan valtakunnallisiin uudistuksiin sekä peilataan niiden vaikutuksia kuntapalveluihin. Tavoitteena on tulevaisuuden Muurame, jonka palvelut, rakenne ja toimintakulttuuri vastaavat 2020-luvun haasteisiin. Nuo haasteet ovat monisyisiä ja -tahoisia, mutta joka tapauksessa keskiössä on kuntalainen ei kunta itse.

Kunnan eri osa-alueiden toiminnalliset tavoitteet ja palvelusuunnitelmat on esitetty kunkin palvelualueen osana.

Yleinen taloudellinen kehitys

- Kansantalous
  - Kuntatalouden kehitys
  - Toimintaympäristön kehitys
1. Väestörakenne kehitys:
  2. Alueellinen kehitys: Asuntojen rakentamistarve, suunnittelukauden kehittämishankkeet, elinkeinotoiminnan kehitys
  3. Työvoima, työllisyys
  4. Hallinto ja henkilöstö

Toimintojen rahoitus

1. Verotulot
2. Valtionosuudet
3. Myyntituotot
4. Maksutuotot
5. Tuet ja avustukset
6. Muut toimintatuotot

Talousarvio menojen ja tulojen arviointi

Käyttötalouden budjetointikäytäntö määräytyy tehtäväkohtaisesti. Rahoitustavan perusteella kunnan palvelutehtävät voidaan jakaa budjettirahoitteisiin ja kohderahoitteisiin tehtäviin.

- Käyttötalous tehtäväalueittain
- Asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot

2 YLEINEN TALOUDELLINEN KEHITYS

Pankkikriisistä jatkunut myllerrys maailman taloudessa ja vuosien taantuma osoittaa vasta nyt ensimmäistä kertaa toipumisen merkkejä, mutta silti merkit ovat ristiriitaisia. Yhdysvalloissa hetkellinen notkahdus kasvussa sai aikaan sen, että keskuspankki FED ei nostanut vielä alkusyksystä ohjauskorkoaan. Kasvua haluttiin siis vielä tukea matalalla korkotasolla. Kiinassa pörssikurssit syöksyivät kesän aikana, kun uskottavuus pitkään talouskasvuun hiipui. Tulevaisuudessa onkin mielenkiintoista nähdä, miten Kiina saa teollisuuteen, vientiin ja investointeihin painottunutta talouttaan siirrettyä enemmän kotimaisen kysynnän varaan.

Maailmantalouden veturit Kiina ja Yhdysvallat eivät ole vetäneet Euroaluetta vastaavaan kasvuun. Euroalueen talouskasvu on luvalla sanoen heikkoa ja vain Iso-Britannia sekä Espanja ovat osoittaneet positiivista kasvua. Valitettavasti Suomelle tärkeä Saksa on puolestaan heikentynyt kotimaisen kysynnän hiipuessa. Koko Euroaluetta heikentää lisäksi talouspakotteet Venäjää kohtaan ja nämä taas kohdentuvat erityisesti Suomeen. Vielä naapurimaan Ruotsin samankaltainen vientiteollisuus on oman valuutan tukemana heikentänyt erityisesti metsäteollisuutemme kilpailukykyä.

Suomen talouden vuodelle 2014 ennakoitu 0,2 %:n kasvu jäi saavuttamatta ja kääntyi lopulta 0,4 %:n supistumiseksi. VM ennustaa 2015 BKT:n kasvuksi 0,2 % edelliseen vuoteen verrattuna, mikä tarkoittaa siis absoluuttisena lukuna alhaisempaa tasoa kuin 2013. Kasvu tulevina lähivuosina jää alla 1,5 %. Vuodelle 2016 ennustetaan 1,3 %:n kasvua ja 1,4 %:n kasvua vuodelle 2017.

Työttömyys nousee 2015 aikana VM:n ennusteen mukaan valtakunnallisesti 9,6 prosentin tasoon (nousua yli prosenttiyksikkö edelliseen vuoteen). VM:n odottama yleinen ansiotason nousu vuonna 2015 on 1,1 % ja 1,2 % vuosina 2016 sekä 2017. Nousu on hidasta ja niin on talouskasvukin. Edes 2017 ei BKT:n taso yllä Suomessa 2008 vuoden tasolle.

Rakenteellisten muutosten suunnittelu ei ole Suomessa toteutunut odotetusti. Siis edes suunnittelu – toteuttaminen on sitäkin vaikeampi ja pidempi prosessi. Standard&Poor's laski 2014 syksyllä Suomen valtion luottoluokituksen korkeimmasta mahdollisesta toiseksi korkeimpaan luokkaan AA+. Uusittu luokitus tehtiin 2015 syksyllä ja luottoluokitus säilyi aikaisemmalla tasolla, mikä on hyvä merkki luottamuksesta Suomen talouteen.

Lainarahoituksen korot ovat jatkaneet laskuaan 2015 aikana ja pitkäaikainen 10 vuoden korkotaso on vasta viime aikoina alkanut nousta. Edelleenkin ei ole näkyvissä merkittäviä muutoksia korkotasoon, mutta jos FED nostaa ohjauskorkoaan lokakuun 2015 aikana, alkaa Euroopan keskuspankki myös seurata tätä koron nostoa omilla toimillaan.

2.1 KUNTATALOUS

Kuntataloudessa on aikaansaatu ja haettu kustannustehokkuutta kuntien palveluissa. Tämä kehitys näyttää tuottavan tulosta, kun lähes poikkeuksetta kunnat ovat tehneet ylijäämäisiä tuloksia 2014. Silti taseen alijäämät ovat osalla positiivistakin tulosta tekevien kuntien riippamana. Muuramen kunnan tilanne on ollut poikkeuksellisen hyvä ja talous tiukan menokurin saattelemana on saatu mitoitettua vähäiseen tulopohjan kasvuun. Edelleen kuntien taloustilanteeseen vaikuttaa verotulojen kasvun hitaus ja samanaikainen väetön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu. Valtionosuuksien kasvu ei riitä korvaamaan rahoitusvajetta, mikä verotulojen menettämisestä kunnille syntyy.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Muuramen kunnan peruspalveluja valtionosuuksien kehitys

	2014	2015	2016
Peruspalveluiden osuus	10,8 M€	9,5 M€	10,7 M€
Verotulon tasaus	-0,88 M€	- 81 k€	- 36 k€
Opetus- ja kulttuuritoimen vähennys	-1,7 M€	- 1,23 M€	-1,3 M€
Yhteensä valtion osuus	9,1 M€	8,3 M€	9,4 M€

Valtionosuusjärjestelmään sisältyvä valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa. Vuonna 2014 kunnan peruspalvelujen valtionosuuden valtionosuusprosentti oli 29,57 ja 25,42 vuodelle 2015. Vuodelle 2016 valtionosuusprosentti on 25,52. Valtion rahoitusosuus peruspalveluihin nousee 0,1 prosenttiyksikköä.

Vuonna 2016 Muuramen kunta saa peruspalveluiden valtionosuutta 10,7 miljoonaa euroa. Siitä vähennettävä verotulontasaus on 36.000 euroa sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus 1,3 miljoonaa euroa. Jäljelle jäävä valtionosuus on 9,4 miljoonaa euroa.

2.2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KEHITYS

Kuntien kannalta toimintaympäristön talouden kehitys on keskeinen menestystekijä. Siihen liittyy paitsi yleinen taloudellinen kehitys maailman talouden ja kansantalouden osalta, mutta myös erittäin oleellisena osana alueellinen talouskehitys. Työllisyyskehityksen kannalta on huolestuttavaa, että lähiympäristön kuntien ja yritysten talouskehitys on Suomen heikointa ja vaikuttaa koko seudun kehitykseen hidastavasti.

Keski-Suomen työllisyyskatsaus elokuu 2015 (julkaisija Keski-Suomen ELY-keskus) mukaan Keski-Suomen työttömyystilanne on maakunnista huonoin. Kainuu ja Lappi ohittivat kevään ja kesän 2015 aikana maakuntamme, tosin vain niukasti, mutta ohittivat kuitenkin. Tämä kehitys on epätavallista, kun maakunnan maantieteellinen sijaintimme on aivan jotain muuta kuin Lapin/Kainuun. Muurame on Keski-Suomen maakunnan alhaisimman työttömyyden kunta, mutta Muuramessakin työttömyysprosentti on noussut jo yli 12 prosenttiin.

Jyväskylän kaupungin taloustilanteen odotetaan myös kohentuvan tulevina vuosina ja se heijastelee positiivisia näkymiä koko maakuntaan. Tosin Jyväskylän työttömyystilanne ei ole parantunut merkittävästi kuluneen vuoden aikana, mutta kuntataloudessa menokehyykseen on alettu kiinnittää enenevää huomiota. Äänekoskelle tuleva tehdasinvestointi myös luo uskoa maakunnan tulevaisuuteen. Investointi on maailmanluokkaa ja sen heijastevaikutukset tulisi saada hyödynnettyä mahdollisimman tehokkaasti. Tämä tarkoittaa suunnitelmallista tekemistä, eikä odottamista, että jotain tapahtuu. Äänekosken seutukunnan työttömyyslukemat ovat Itä-Lapin jälkeen Suomen korkeimmat, mutta tähänkin odottaisi investoinnin etenemisen tuovan korjausta.

Suuri toimintaympäristössä tapahtunut muutos oli myös kunta-alan lainsäädännön kokonaisremontin epäonnistuminen (Kuntalaki, sote-uudistus, Lukiouudistus). Kokonaisuudistuksesta jäi jäljelle vain uudistettu kuntalaki, jota voidaan pitää varsin onnistuneena ja jossa kuntaa tarkastellaan konserninäkökulmasta. Tämä tuo uusia haasteita ja mahdollisuuksia kunnille järjestää toimintojaan, mutta enää konsernia ei voi käyttää hyväksi esim. taseen tai tuloksen pönkittämiseksi.

Lukiouudistus kaatui kokonaisuudessaan ja sote-uudistukselle annettiin uusi toteuttamisaikataulu. Valitettavasti tuotettavat palvelut ja asiakas ei ole sote-uudistuksen keskiössä edelleenkään ja ratkaisumallit ovat edelleen hyvin kaukana toteuttamisesta. Muuramen ratkaisu siirtää omat sote-palvelut sataprosenttisesti omistamalleen yhtiölle oli rohkea ratkaisu, mutta edelleen mistä tahansa näkökulmasta tarkasteltuna – täysin perusteltu. Kuntien tulee olla innovatiivisia ja uskaltaa rikkoa totut kaavamaiset patenttiratkaisut. Muuramen Hyvinvointi Oy:n ylösajo ja toiminnan käynnistäminen tulee olemaan suuri ponnistus, mutta myös suuri mahdollisuus. Mihin kaikkeen omat lähipalvelut tulevatkaan kykenemään, vieläpä integroituna kunnan muuhun palvelutuotantoon, se jää tulevien vuosien näytettäväksi. Samassa yhteydessä uudistetaan kunnan organisaatorakenne, jolla pyritään järjestämään kunnan oma palvelutuotanto vastaamaan 2020-luvun vaatimuksiin. Joka tapauksessa Muuramessa rakennetaan palvelujärjestelmää, jollaista ei Suomessa ole ennen nähty.

Maakunnallinen ja kuntien välinen aito yhteistyö on osoittanut elpymisen merkkejä Keski-Suomessa. Muuramen kunnan ja Jyväskylän yhteistyö on edennyt, yhteistoimintaa tehdään monilla osa-alueilla ja yhteistyötä tehdään täysin uudella otteella. Myös Äänekosken, Laukaan ja Saarijärven kanssa on tehty yhteistyötä. Odotammekin Keski-Suomen liiton jatkavan nyt hyvin alkanutta maakunnallisen yhteistyön kehittämistä. Uudessa yhteistyömallissa maakuntaliitto tekee asioita yhteisesti kunnille ja tämä tukee kuntien omaa toimintaa.

On toivottavaa, että valtiovarainministeriön asettama erityinen kuntajakoselvitys selkiyttää kuntien kantoja kuntarakenteesta ja sen pohjalta päästään takaisin kymmenen vuoden takaiseen yhteistoimintaan, jossa keskiössä oli kuntarakenteen sijasta palvelut, joita varten kunnilla on lopulta olemassa olemassaolonsa oikeutus. Lisäksi on toivottavaa, että kuntajakoselvityksessä kerättävä aineisto on aidosti sellaista, että sen pohjalta voidaan kehittää seudun kuntien toimintaa luotettavaan tietopohjaan perustuen. Tämän pohja-aineiston avulla olisi löydettävissä joko kuntakohtaisesti tai tarvittaessa laajemmin kuntien yhteistoimintana erilaisia vaihtoehtoja tehostaa kuntien palvelutuotantoa.

Toimintaympäristön kannalta on keskeistä, että seudun yritysten toimintaedellytykset pysyvät tasolla, jolla ne pystyvät kehittämään toimintaansa. Yrityksissä on kuitenkin käynnissä jatkuva rakennemuutos, jonka takia niin Muuramessa kuin laajemmin koko seutukunnalla on menetetty etenkin teollisen tuotannon työpaikkoja, ja joiden vaikutus kuntien verotuloihin ja palvelutarpeen volyyymiin on merkittävä.

2.2.1 VÄESTÖRAKENTEEN KEHITYS

Kunnan väestönkasvu on ollut viime vuosina hiukan totuttua hitaampaa ja maltillisempaa. Vuoden 2014 hyvän väestönkasvun jälkeen on kasvu 2015 ollut merkittävästi hitaampaa. Väestön ikärakenteessa tapahtuu aiempaa nopeampaa vanhentumista, kun suuret ikäluokat muokkaavat väestörakennetta väistämättömästi. Väestön keski-ikä Muuramessa on tällä hetkellä 38,0 vuotta. Väestönkasvun hidastuminen on myös osaltaan muuttanut palvelurakenteen tarpeita. Päivähoidon ja perusopetuksen osalta ei ole tapahtunut juurikaan kokonaiskasvua, mutta kasvua on selvästi eri alueilla.

Väestö	
Väkiluku 31.12.2014	9 700
Väkiluvun muutos, % 2013 – 2014	1,3
0-14 -vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2014	22,4
15-64 -vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2014	62,4
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä, % 31.12.2014	15,2
Ruotsinkielisten osuus väestöstä, % 31.12.2014	0,1
Ulkomaiden kansalaisten osuus väestöstä, % 31.12.2014	0,8
Kuntien välinen muuttovoitto/-tappio, henkilöä 2014	64
Syntyneiden enemmyys, henkilöä 2014	54
Perheiden lukumäärä 31.12.2014	2 776
Valtionveronalaiset tulot, euroa/tulonsaaja 2013	30 614

Väestörakenteen kehitykseen liittyy myös alueellinen kehitys, minkä osalta on oleellista huomioida asukkaiden palvelutarpeet asutuksen sijoittumisen osalta. Kinkomaan alueen edelleen nopea ja voimakas kasvu on merkittävä tekijä tulevien vuosien palvelutarpeita arvioitaessa etenkin päivähoidon ja perusopetuksen osalta. Myös keskustan palveluihin sidoksissa olevien asuinalueiden kasvua on syytä seurata paitsi alueiden käytön, myös palveluiden optimaalisen tuottamisen näkökulmasta. Suunnitelmissa oleva Hautalahden omakotialue on vielä mahdollista saada integroitua Niittyahon ja keskustan palveluihin, mutta sen jälkeen on mietittävä Niittyahon palveluiden riittävyttä varhaiskasvatuksen ja koulupalveluiden osalta, jotta kasvu on hallittua.

Kuntalaisten ikääntymisen myötä myös vanhuspalveluiden sekä erilaisten tuetun asumisen muotojen osalta palvelutarve on lisääntynyt ja se näyttää edelleen lisääntyvän. On kuitenkin huomioitava, että muihin kuntiin verrattuna ikärakenteen muutos ei edelleenkään ole ollut mitenkään erityisen dramaattinen. Kinkomaan Vitapolis alueelle on viime vuosien aikana kehittynyt palvelukeskittymä, jossa on useita vanhusten tuetun asumisen palveluita tuottavaa hoitopaikkaa.

2.2.2 ALUEELLINEN KEHITYS: ASUNTOJEN RAKENTAMISTARVE, SUUNNITTELUKAUDEN KEHITTÄMISHANKKEET, ELINKEINOTOIMINNAN KEHITYS

Muuramen kasvu on viime vuosina keskittynyt kahdelle alueelle eli keskustaan (mukaan lukien Tervämäen ja Seunavuoren alueet) sekä Kinkomaalle. Asuntotuotanto on ollut lähinnä pientalorakentamista, jota on täydentänyt muutama keskusta-alueelle rakennettu kerros- ja rivitalo.

Vuokra-asuntoja ei ole rakennettu kunnan vuokra-asuntoyhtiön toimesta vuoden 2004 jälkeen ja viime vuosien strategiana on ollut luopua velvoitteista vapautuneista vuokra-asunnoista. Näiden tilalle ei kuitenkaan ole ollut tarvetta rakentaa alhaisesta täyttöasteesta johtuen uusia kohteita. Vuokra-asuntojen osalta paineet ovatkin ennen kaikkea niiden kunnossapidon ja houkuttelevuuden lisäämisen osalla.

Asuntotuotannossa on lisätty merkittävästi erityisryhmille suunnattuja asumispaikkoja niin vanhusten kuin kehitysvammaisille suunnattujen palveluasuntojen muodossa.

Asuntorakentamista ja asuntokannan perusparantamista tuetaan nykyisin korkotukilainoilla ja investointiavustuksilla. Toiminnassa pyritään siihen, että arava/korkotukituotanto säilyy riittävällä tasolla. Vuosittainen tuotanto täsmennetään asuntomarkkinatilanteen mukaan. Asuntolainoituksen painopistettä suunnataan kysyntä-tarjonta -tilanne huomioon ottaen. Kunnan tulee lisäksi vuosittain tehdä asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukseksi ja ympäristöministeriölle asuntomarkkinaselvitys.

Asuntojen perusparantamiseen myönnetään korjaus- ja energia-avustuksia valtiolta saatavan määrärahavaltuuden puitteissa.

Suunnittelukauden keskeisiä kehittämishankkeita kunnassa ovat keskustan kehittämiseen liittyvät toimenpiteet. Kustantamisen kehittäminen on tullut erityisen ajankohtaiseksi sen jälkeen, kun ns. vanhan liikekeskuksen lisäksi kuntaan tuli 9-tien varteen uusi kauppakeskus. Osa keskusta-alueelle olleista liikkeistä siirtyi uuden kauppakeskuksen tiloihin, mutta vanhaan kiinteistöön on jo löytynyt uusia yrittäjiä. Silti uuden haasteen keskustan kehittämiseen luo uusi kauppakeskusrakentaminen 9-tien varrella. Edelleen keskusta-alueen käyttöä ja sinne sijoittuneita palveluita tulee selvittää laajana kokonaisuutena ja tarvittaessa tehdä kaava- tai käyttötarkoituksen muutoksia alueen rakenteeseen. Alueelta purettavien rakennusten tilalle tulevaa maankäyttöä ja rakentamista on suunniteltava kokonaisuus huomioiden. Myös jokialueen ottaminen osaksi keskusta-alueutta tulee pohdittavaksi.

Toisena tärkeänä kehittämishankkeena tulee olla koko kunnan rakenteen suunnittelu ja aluevaraukset sekä niiden suhde palveluiden sijoittamiseen kunnan alueella. Suunnittelussa tulee aiempaa enemmän kiinnittää huomiota siihen, miten esimerkiksi päiväkotitai koulupalvelut mahdollistavat lisäväestön muuton alueelle. Kunnan tarjoamien tonttien tulee nojata alueisiin, joilla saadaan mahdollistettua optimaalinen palveluiden järjestäminen kunnan asukkaille kustannustehokkaasti ja kohtuullisten välimatkojen päässä.

Hallinnon toiminnassa painopiste tulee olemaan henkilöstöhallinnon kehittämisessä ja yhtenäistämässä. Henkilöstöhallintoon lisätään resursseja ja henkilökunnan koulutusta jatketaan siten, että kunnan henkilöstöhallinnon käytänteet saadaan yhtenäisiksi ja sopimusten mukaisiksi nykyistä paremmin. Lisäksi käyttöön otetaan virastotalolla sähköinen työajanseuranta, joka vastaa työsuojeluviranomaisten kehoituksiin tarkentaa työaikojen seuraamista.

Hallinnon osalta suunnittelukaudella tulee eteen myös kuntastrategian uudistaminen. Nykyisen strategian aikajänne on tehty vuosille 2008–2015. Sen päivittäminen ja uudelleenkirjoittaminen on aloitettu 2014 ja työ saadaan päätökseen vasta 2016 vuoden alussa. Kuntastrategian uudistamista ja tulevaisuuden visiointia joudutaan tekemään varsin haastavissa olosuhteissa, kun julkinen talous on alamaissa, lainsäädäntöhankkeiden aikatauluista ja vaikutuksista ei ole varmuutta ja koko maan kuntarakenne on käymistilassa. Lisäksi näyttää siltä, että vuonna 2008 uhiksi koetut asiat ovat nykyisen kuntastrategian aikana konkretisoitumassa ja mahdollisuudet jääneet paljolti hyödyntämättä tai toteutumatta.

2.2.3 TYÖVOIMA, TYÖLLISYYS

Viimeisempien tilastojen valossa (K-S ELY-keskus syyskuu 2015) kunnan työvoima on ollut 4776 henkilöä, joista työssä olevia on 4240 ja työttömiä 536 (11,2 %). Työssä olevien osuus koko väestöstä on 49 %.

Työntekijät toimialoittain 2000, 2005, 2008, 2012 (tilastokeskus)

	2000	2005	2008	2012
Maa- ja metsätalous	60	49	56	48
Teollisuus	857	790	908	812
Rakentaminen	199	176	202	218
Palvelut	1458	1530	1535	1541
Tuntematon	61	37	29	51
YHTEENSÄ	2635	2582	2730	2670

Merkittävimmät muutokset elinkeinorakenteessa ovat maa- ja metsätalouden piirissä toimivien osuuden lasku sekä teollisuudessa ja palveluelinkeinoissa toimivien määrän kasvu. Myös hoiva-alan työpaikkojen määrä on kasvanut Muuramen kunnan alueella.

Muuramen kunnan tavoitteissa on jatkuva uusien työpaikkojen syntyminen kunnan alueelle ja niihin liittyen kunnassa on pidettävä jatkuvasti riittävää varantoa työpaikka-alueista. Tällä hetkellä keskeiset painopistealueet ovat Muuramen teollisuuskylän, Punasillan alueen sekä Vitapolis-alueen kehittämisessä. Yrityskoordinaattorin uuden tehtävän kautta lähdetään kehittämään jo toiminnassa olevien yritysten kasvun tukemista. Tarkoituksena on myös entisestään tiivistää jo hyvää yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa. Oman haasteensa työpaikkojen osalta aiheuttaa globaali ja Suomen talouskehitys, josta johtuen myös muuramelaisissa yrityksissä on ollut irtisanomisia, toiminnan supistuksia ja lomautuksia. Toisaalta on huomattava, että samanaikaisesti osa yrityksistä myös kasvaa ja synnyttää uusia työpaikkoja. Huomioitavaa on, että taloustilanne on todella tukala. Suomen BKT:n huippuvuodesta 2008 oltiin yli 5 % jäljessä vielä 2014, eikä merkittävää muutosta tähän ole tulevana vuosina odotettavissa.

Kunnan työpaikkarakenteen muutokset 2010-luvulla merkitsevät lähinnä seuraavaa:

Tasaantumista on maa- ja metsätalouden aloilla, nousua teollisuuden, kaupan, liikenteen ja palvelujen työpaikkojen määrissä. Kuluvan suunnittelukauden aikana ennustetaan teollisuuden ja palvelujen alojen kehittyvän selvästi eniten, joskin yleinen talouskehitys estää nopean kasvun. Palvelut saavat kasvuvoimaa matkailusta ja erityisesti kaupan ala tulee kasvamaan voimakkaasti. Vuonna 2010 omavaraisten työpaikkojen osuus oli 65,3 %. Tavoitteena on, että suunnittelukauden keskimääräinen työpaikkojen lisäys olisi vuosittain noin 100 - 150.

Jotta työttömyys pystytään pitämään alhaisena ja väestösuunnitteessa esitetty väestönkasvu tapahtuisi, liittyvät nämä molemmat tekijät työpaikkojen määrän vastaavaan lisäykseen. Tämä taas edellyttää jatkuvia ponnistuksia elinkeinoelämän edistämiseksi ja edelleen monipuolistamiseksi, koska aina huomattava osa uusista luoduista työpaikoista jää korvaamaan joillakin aloilla väistämätöntä työpaikkojen vähenemistä.

2.2.4 HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

Kunnan hallinto-organisaatio uudistettiin vuonna 2008 siten, että pakollisten toimielinten eli valtuuston, kunnanhallituksen, tarkastuslautakunnan sekä vaalilain perusteella nimettyjen keskusvaalilautakunnan ja vaalilautakuntien lisäksi kunnassa on ainoastaan kolme lautakuntaa. Ne ovat asukaspalveluiden, lapsi- ja perhepalveluiden sekä teknisten palveluiden lautakunnat. Lisäksi asukaspalveluiden ja lapsi- ja perhepalveluiden lautakunnalla on yhteisen yksilöasioiden jaosto. Vuoden 2013 aikana myös virasto-organisaatiota on yhtenäistetty lautakuntaorganisaatioon soveltuvaksi etenkin opetus- ja sosiaalipalveluiden osalta.

Kunnan henkilöstömäärä on arvioitu vuotta 2015 koskevassa talousarviossa 461 htv:ksi, jossa on muutosta vuoteen 2014 verrattuna henkeä (4 %). Nousu selittyy pääosin aktivoitumisessa työllisyyden hoidossa, jossa työllistettävien määrää pyritään lisäämään.

Henkilöstö toimialoittain 31.12.2014

Toimintayksikkö	Vakituiset	Määräaikaiset	Työllistetyt	Yhteensä	Yhteensä ilman työllistettyjä
Sivistystoimi	164	28	1	193	192
Sosiaalitoimi	108	20	12	140	128
Yleishallinto	15	2	0	17	17
Tekninen toimi	73	6	3	82	79
YHTEENSÄ	360	56	16	432	416

Nimike Vakinaiset virat ja työsuhteet	30.9.2015	2016	2017	2018
KOOSTE NYKYISISTÄ JA UUSISTA yhteensä	448	449	407	405
Vakinaiset (kokoaikaiset)	309	316	282	282
Vakinaiset (osa-aikaiset)	47	40	40	40
Määräaikaiset	75	75	73	71
Työllistetyt	17	18	12	12
Eläkeiän saavuttavat				
60 (Opettajat)		5	2	2
63		13	3	11
65		-	5	13

2.3 INVESTOINNIT

2.3.1 RAKENTAMISOHJELMA 2015–2020

Hankkeen nimi	Kokonaiskust.arvio euroa	2015	2016	2017	2018	2019	2020
TALONRAKENNUKSET							
Virastotalon korjaustyöt	70 000		30 000	40 000			
Mäkelänmäen koulun korjaustyöt	110 000		80 000	30 000			
Uimahallin peruskorjaus	2 500 000	2 500 000	0				
Nisulanmäen koulun korjaustyöt	115 000	35 000		40 000	40 000		
Kinkomaan koulun laajennus	4 739 000	4 469 000	0				
Terveyskeskuksen korjaustyöt	174 000	34 000	50 000	50 000	40 000		
Paloaseman rakentaminen	4 050 000			50 000	2 000 000	2 000 000	
Nuorisotilan rakentaminen	1 000 000					400 000	600 000
Valtion osuus / päätökset							
Uimahalli	-800 000	-560 000					
Kinkomaa	-440 000	-440 000					
TALONRAKENNUKSET yhteensä	11 518 000	6 038 000	160 000	210 000	2 080 000	2 400 000	600 000

Hankkeen nimi	Kokonaiskust.arvio euroa	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Tievalaistus							
Tievalaistuksen rakentaminen	700 000	100 000	100 000	100 000	50 000	50 000	50 000
Liikenneväylät							
Asuntoalueiden viimeistely	220 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Kinkomaa	2 266 000	170 000	296 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Seunavuori	2 407 000	252 000	405 000	200 000	150 000	200 000	200 000
Tervämäki	72 000				72 000		
Riihiniemi	200 000			200 000			
Hautalahden alue	1 800 000			200 000	200 000	200 000	200 000
Muut liikenneväylät	4 547 000	500 000	447 000	400 000	400 000	400 000	400 000
Niittyahon kevyen liikenteen väylä	250 000				150 000	100 000	
Saarenkyläntien kevyen liikenteen väylä	140 000	110 000	30 000				
Muut kevytliikenneväylät	760 000		60 000	100 000			100 000
Liikenneväylät yhteensä	12 662 000	1 052 000	1 258 000	1 320 000	1 192 000	1 120 000	1 120 000
Puistot							
Puistojen rakentaminen	280 000		50 000	30 000		50 000	
Urheilu- ja ulkoilualueet	150 000						50 000
Luontopolun puusilta	20 000	20 000					
Niittyahon jääkiekkokaukalo	20 000		20 000				
Kinkomaan laiturit	50 000		50 000				
Urheilukentän suorituspaikkojen kunnostaminen	100 000				100 000		
Seudun retkeilyreitti	100 000			50 000	50 000		
Tekonurmen pinnan uusiminen				70 000			
Koulunmäen lähiliikuntapaikka*	270 000	80 000	110 000	80 000			
Kinkomaan lähiliikuntapaikka*	210 000		10 000	100 000	100 000		
Puistot yms yhteensä		100 000	240 000	330 000	250 000	50 000	50 000
Valtion osuus							
Koulunmäki		-29 000	-33 000	-54 000	-30 000		
RAKENTEET JA LAITTEET yhteensä	14 486 000	1 223 000	1 565 000	1 696 000	1 462 000	1 220 000	1 220 000

* Liikuntapaikkoihin haetaan avustusta 30 %

Hankkeen nimi	Kokonaiskustannus- arvio / euroa	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vesihuolto							
Tervämäki	55 000			55 000			
Seunavuori	1 410 000	195 000	215 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Kinkomaa	1 018 000	120 000	148 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Hautalahden alue	700 000			200 000	200 000	100 000	100 000
Vesilaitoksen kehittäminen	Suuruskangas Innanlahti Kinkomaa	680 000 190 000 475 000	150 000 30 000 35 000	80 000 20 000 30 000	200 000 50 000 70 000	100 000 30 000 100 000	50 000 20 000 80 000
Uudet alueet	1 600 000						
Vesihuollon perusparannus	1 430 000	50 000	130 000	100 000	100 000	150 000	150 000
Muu vesihuoltotyö	550 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Vesihuolto yhteensä	8 108 000	630 000	673 000	1 075 000	930 000	800 000	800 000
Maa- ja vesialueet							
Maa-alueiden ostaminen	2 230 000	730 000	600 000	100 000	100 000	100 000	100 000
KAIKKI YHTEENSÄ	36 312 000	8 621 000	2 998 000	3 081 000	4 572 000	4 520 000	2 720 000

2.3.2 KONEET JA KALUSTO 2016–2018

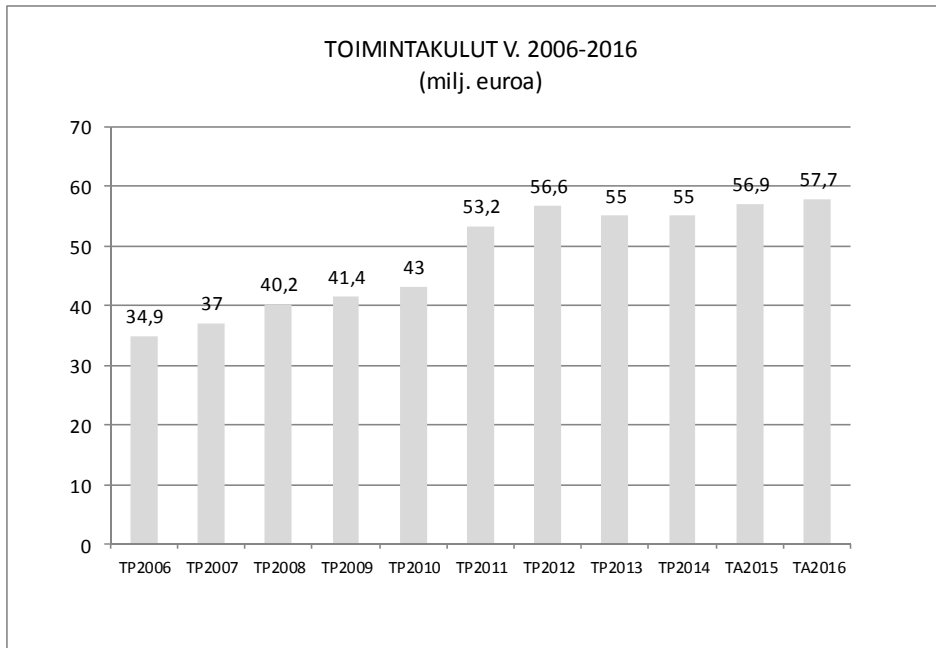
	Kauden kust.arvio €	2016	2017	2018
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Atk-ohjelmistot	146 000	86000	30 000	30 000
Kunnanhallitus, atk-ohjelmien kehittäminen				
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
KONEET JA KALUSTO				
Atk-laitteet	234 100	110 100	62 000	62 000
Kunnanhallitus		26 500	25 000	25 000
Kinkomaan koulu		48 600		
Nisulanmäen koulu		14 000		25 000
Lukio		10 000	25 000	
Varhaiskasvatus		11 000	12 000	12 000
Koneet ja kalusto	379 200	361 200	18 000	0
Lasten ja perheiden tuen palvelut:				
Kinkomaan koulun kalustehankinnat		102 200		
Kinkomaan päiväkodin kalustohankinnat		35 000		
Lukion kalustohankinnat		5 000		
Tekninen lautakunta:				
Nisulanmäen koulun iv-kone		160 000		
Kinkomaan koulu/ siivoustoimen hankinnat		8 000		
Kinkomaan koulu/ ruokapalvelun hankinnat		8 000		
Kinkomaan koulu/ kiinteistötoimen hankinnat		8 000		
Keskuskeittön yhdistelmäuuni		17 000		
Ruohonleikkuri		18 000	18 000	
Yhteensä	759 300	557 300	110 000	92 000

3 VUODEN 2016 TALOUSARVIO

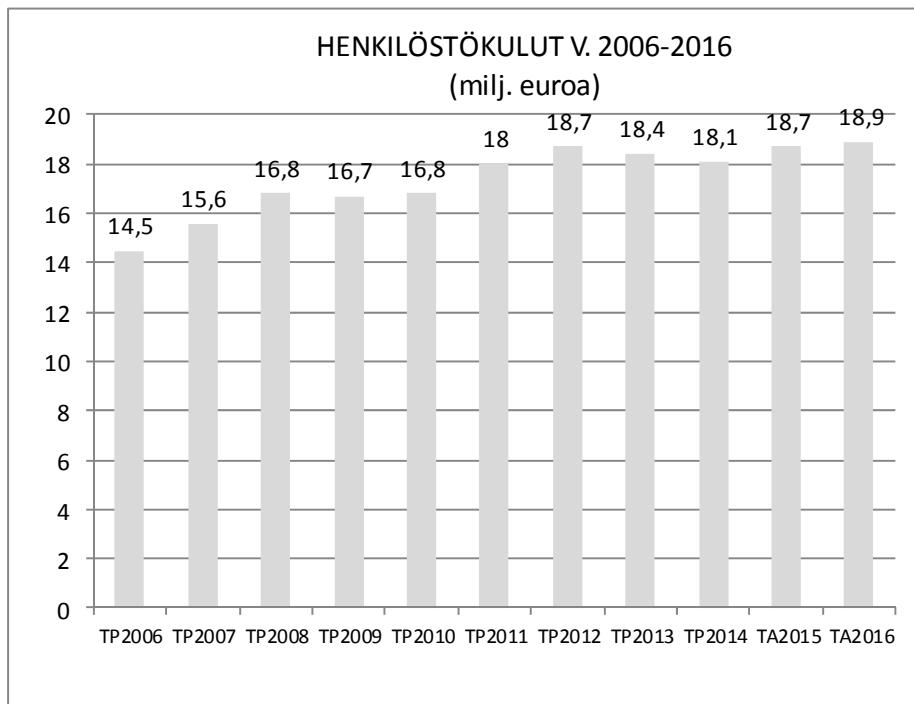
3.1 VUODEN 2016 TALOUSARVION PÄÄPIIRTEET

3.1.1 KÄYTTÖTALOUS

Käyttötalouden menot ilman kustannuslaskennallisia eriä ovat 57.676.730 euroa, tulot 13.335.990 euroa ja valmistus omaan käyttöön 314.150 euroa. Käyttötalouden menot kasvavat 1,3 % vuoden 2015 talousarviosta. Käyttötalouden tulot pienenevät 0,6 % vuoden 2015 talousarviosta. Käyttötalouden nettomenot ovat 44.026.590 euroa. Ne kasvoivat 2 % vuoden 2015 talousarviosta.

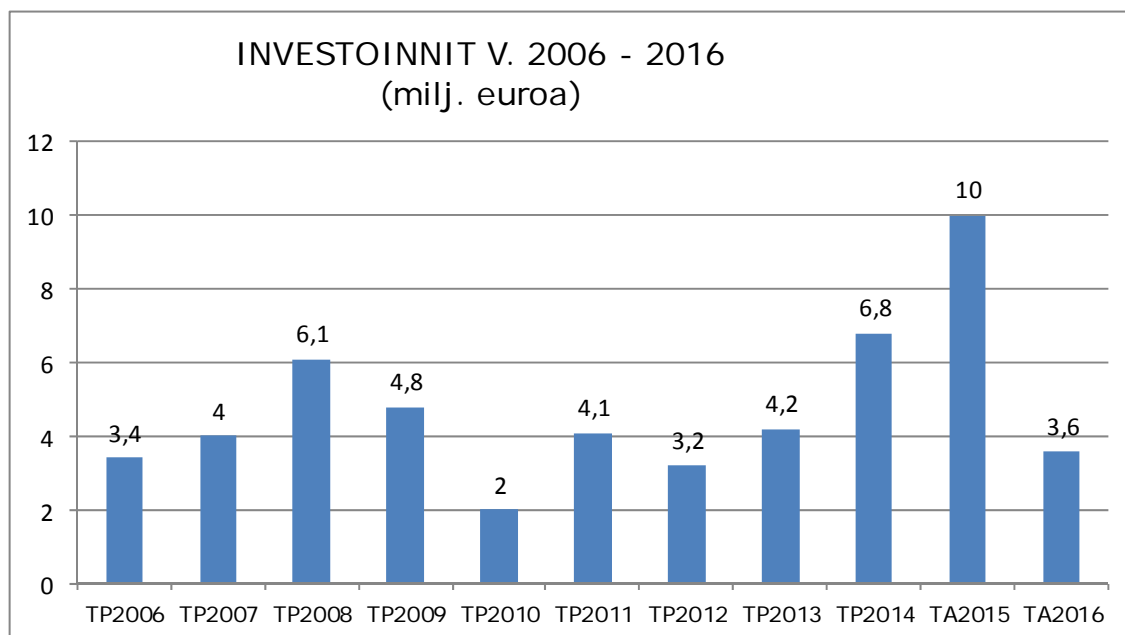
Henkilöstömenot ovat 18.902.790 euroa. Kasvua vuoden 2015 talousarviosta on 245.600 euroa (1,4 %). Palkat ovat 14.624.250 euroa ja kasvua vuoden 2015 talousarvioon on 239.860 euroa (1,7 %). Henkilösivukulut ovat 4.278.540 euroa ja laskua vuoden 2015 talousarviosta on 5.740 euroa (0,1%).

3.1.2 INVESTOINNIT

Investointien menot ovat 3.588.300 euroa ja tulot 60.000 euroa. Menot laskivat 64,3 % vuoden 2015 talousarviosta Nettoinvestoinnit ovat 3.495.300 euroa. Ne laskevat 58,1 % vuoden 2015 talousarviosta.

Talonrakennuksen korjauskohteisiin investoidaan 160.000 euroa. Liikenneväylien rakentamiseen käytetään yhteensä 1.258.000 euroa ja tievaloihin 100.000 euroa. Vesihuollon rakentamiseen varataan yhteensä 673.000 euroa ja urheilu- ja ulkoilualueiden rakentamiseen 240.000 euroa.

3.1.3 TULOSLASKELMA

Toimintakate on -44,0 milj. euroa. Rahoitustulot ja -menot ovat -26.550 euroa. Korkomenot ovat 130.400 euroa ja muut rahoitusmenot ovat 13.150.

Vuosikate on 2.975.220 euroa. Se pienenee vuoden 2015 talousarvioon verrattuna 26.660 euroa. Vuosikate asukasta kohden on 307 euroa.

Suunnitelman mukaiset poistot ovat 3,5 milj. euroa. Tulorahoitus ei riitä kattamaan poistoja, vaan alijäämää syntyy 0,5 milj. euroa.

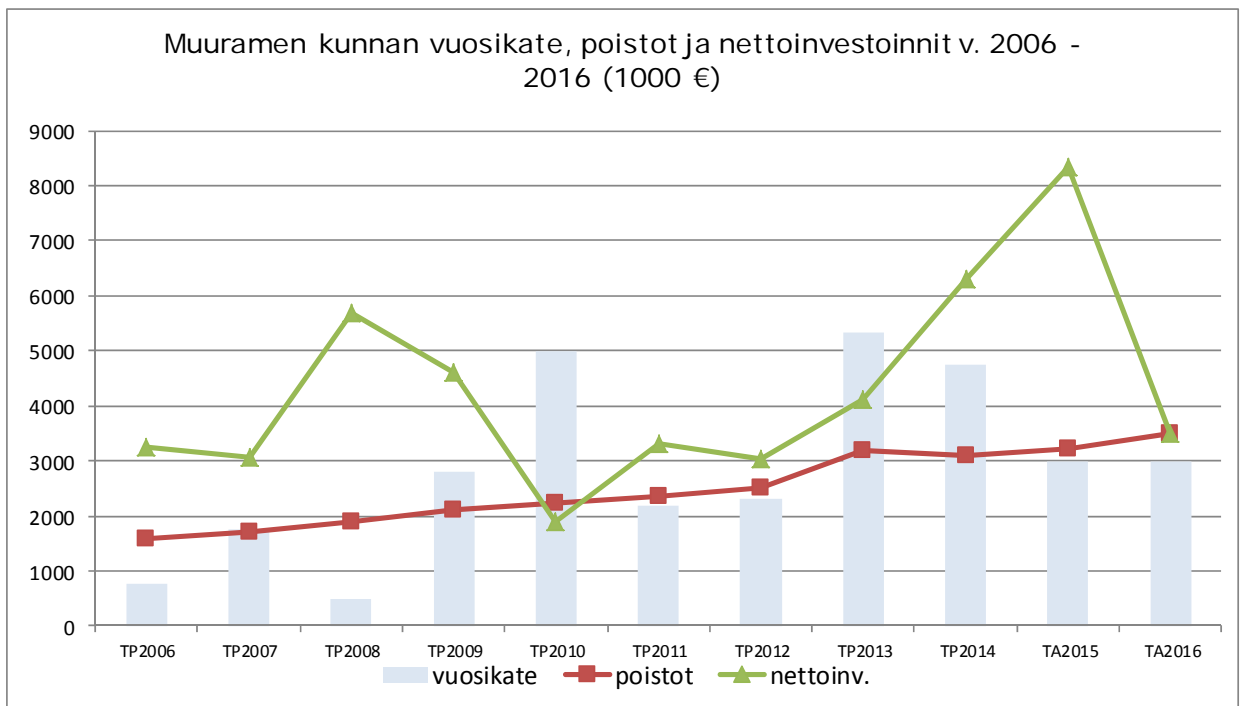
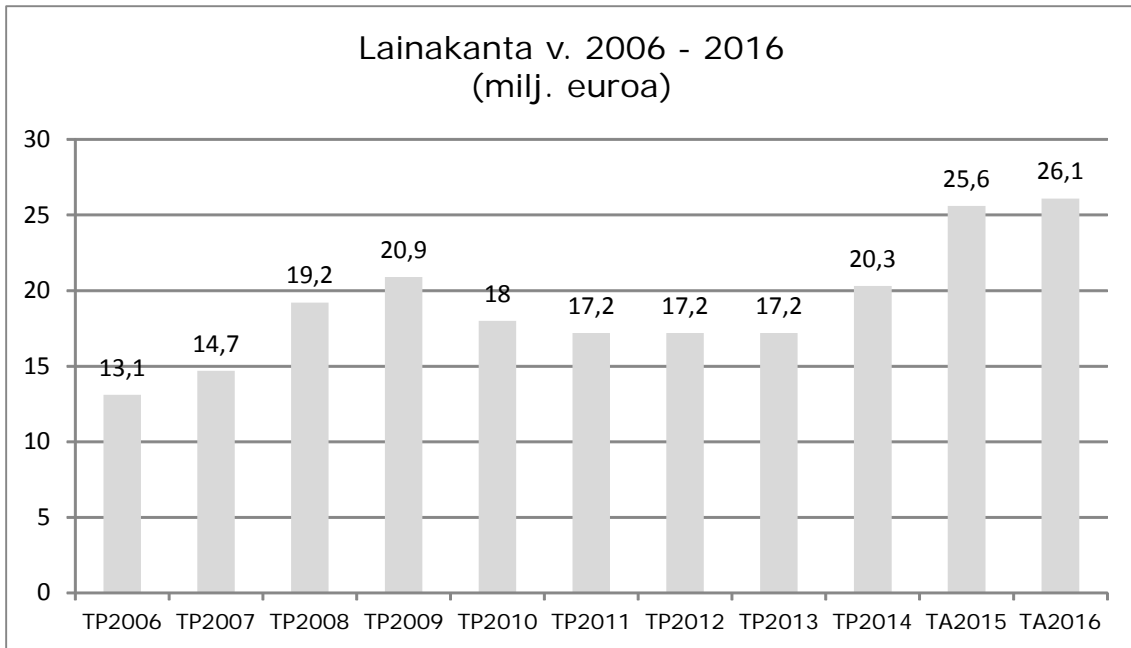
	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16
TULOSLASKELMA				
TOIMINTATULOT				
* Myyntitulot	3.979.547	3.942.630	4.056.080	2,88
* Maksutulot	1.516.493	1.420.580	1.425.190	0,32
* Tuet ja avustukset	724.403	758.920	759.600	0,09
* Muut toimintatulot	7.167.605	7.299.950	7.095.120	2,81-
** TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	13.388.047	13.422.080	13.335.990	0,64-
** VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	356.606	348.920	314.150	9,97-
TOIMINTAMENOT				
* Henkilöstömenot	18.143.004-	18.657.190-	18.902.790-	1,32
* Palvelujen ostot	25.709.717-	25.973.160-	26.600.200-	2,41
* Aineet, tarvikkeet ja tavara	2.168.568-	2.445.830-	2.533.200-	3,57
* Avustukset	3.229.292-	3.930.600-	4.122.890-	4,89
* Muut toimintamenot	5.731.188-	5.910.380-	5.517.650-	6,64-
** TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	54.981.769-	56.917.160-	57.676.730-	1,33
TOIMINTAKATE	41.237.116-	43.146.160-	44.026.590-	2,04
* Verotulot	36.640.812	38.019.000	37.679.000	0,89-
* Valtionosuudet	9.275.430	8.255.190	9.349.360	13,25
Rahoitustulot ja -menot				
* Korkotulot	4.910	4.250	4.000	5,88-
* Muut rahoitustulot	305.469	196.400	113.000	42,46-
* Korkomenot	98.048-	180.400-	130.400-	27,72-
* Muut rahoitusmenot	150.645-	146.400-	13.150-	91,02-
VUOSIKATE	4.740.812	3.001.880	2.975.220	0,89-
* Poistot ja arvonalentumiset				
Suunn.mukaiset poistot	3.101.959-	3.208.230-	3.488.940-	8,75
Satunnaiset erät				
TILIKAUDEN TULOS	1.638.852	206.350-	513.720-	148,96
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	1.638.852	206.350-	513.720-	148,96
Tavoitteet ja tunnusluvut:				
		TP 2014	TA 2015	TA 2016
Veroprosentti		19,5	19,5	19,5
Verotulot, €/asukas		3777	3919	3844
Toimintatuotot/toimintakulut %		24,5	23,7	23,3
Vuosikate/Poistot %		152,8	93,6	85,3
Vuosikate €/asukas		488,7	309,5	303,6
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas		169,0	-21,3	-52,4
Asukasluku vuoden lopussa		9700	9700	9800

3.1.4 RAHOITUSLASKELMA

Toiminnan ja investointien rahavirta on -520.080 euroa. Negatiivinen välisumma osoittaa määrän, joka on rahoitettava pääomarahoituksella. Myyntituloja maan myynnistä arvioidaan kertyvän 60 000 euroa.

Lainoja lyhennetään 2,2 milj. euroa ja uutta pitkäaikaista lainaa otetaan 2,7 milj. euroa. Lainamäärä kasvaa 2014 tilinpäätöksestä 5,8 milj. euroa. Lainaa arvioidaan vuoden 2016 lopussa olevan 26,1 milj. euroa, mikä on asukasta kohden 2691 euroa.

	/1000€	TP2014	TA2015	TA2016	Muutos-% 2015-16
RAHOITUSLASKELMA					
Toiminnan rahavirta					
**	Vuosikate	4.740.812	3.001.880	2.975.220	0,9-
**	Tulorahoituksen korjauserät	964.113-	1.000.000-	1.000.000-	0,0
Investointien rahavirta					
*	Investointimenot	6.823.200-	10.059.780-	3.588.300-	64,3-
*	Rah.osuudet invest. menoihin	416.160	1.024.000	33.000	96,8-
*	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1.065.191	1.690.000	1.060.000	37,3-
***	Toiminnan ja invest. rahavirta	1.565.150-	5.343.900-	520.080-	90,3-
Rahoituksen rahavirta					
*	Antolainojen muutokset Antolainojen vähennykset	36.364	36.360	36.360	0,0
Lainakannan muutokset					
*	Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5.000.000	7.811.130	2.688.720	65,6-
*	Pitkäaikaisten lainojen vähenn	2.327.354-	2.503.590-	2.205.000-	11,9-
*	Lyhytaikaisten lainojen muutos	500.000	0	0	0,0
Muut maksuvalmiuden muutokset					
*	Toimeksiant.var. ja po:n muut.	20.331	0	0	0,0
*	Saamisten muutos	878.391-	0	0	0,0
*	Korottomien velkojen muutos	928.131	0	0	0,0
***	Rahoituksen rahavirta	3.279.081	5.343.900	520.080	90,3-
*****	RAHAVAROJEN MUUTOS	1.713.931	0	0	0,0
*	RAHAVAROJEN MUUTOS	1.713.931-	0	0	0,0
Tavoitteet ja tunnusluvut:					
		TP 2014	TA 2015	TA 2016	
	Lainakanta ,M€	20,3	25,6	26,1	
	Lainakanta, €/asukas	2093	2639	2663	
	Asukasluku vuoden lopussa	9700	9700	9800	

4 TOIMINTOJEN RAHOITUS

4.1 VEROTULOT

Muuramen kunnan vuoden 2016 tuloveroprosentti on 19,50.

Verotuloja arvioidaan vuonna 2016 kertyvän yhteensä 37,7 milj. euroa, verotilittysten arvioidaan pienenevän 0,9 %. Kunnallisveroa arvioidaan kertyvän 34 milj. euroa, yhteisöveroa 1,7 milj. euroa ja kiinteistöveroa 2 milj. euroa. Kunnallisveron tilittysten arvioidaan pienenevän vuoden 2015 talousarviosta 0,2 %, yhteisöveron pienenevän 19,9 % ja kiinteistöveron kasvavan 2,8 %.

Vuodelle 2016 vahvistetut kiinteistöveroprosentit ovat seuraavat:

- yleinen kiinteistövero 1,00 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistövero 0,50 %
- muiden asuinrakennusten kiinteistövero 1,10 %
- rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistövero 2 %

Verotuloarvio

	TP 2014	ARVIO 2015	TA 2016	MUUTOS % 15/16
kunnallisvero	32 748 992	34 076 000	34 022 000	- 0,2
yhteisövero	2 011 565	2 045 000	1 705 000	- 19,9
kiinteistövero	1 880 254	1 898 000	1 952 000	+ 2,8
YHTEENSÄ	36 640 812	38 019 000	37 679 000	- 0,9

Kiinteistöveron tuotot eri verotusryhmissä

KIINTEISTÖVERO	VERO -%	VEROTUSARVO	LASKENNALLINEN TUOTTO
vakituiset asuinrakennukset	0,50	220 633 000 €	1 103 000 €
muut asuinrakennukset	1,10	8 912 000 €	98 000 €
yleishyödylliset yhteisöt	1,00	1 686 000 €	17 000 €
yleinen kiinteistövero	1,00	72 837 000 €	728 000 €
rakentamaton rakennuspaikka	2,00	481 000 €	10 000 €
yhteensä		304 548 000 €	1 956 000 €

4.2 VALTIONOSUUDET

Valtio maksaa kunnille peruspalveluiden järjestämistä varten valtionosuutta. Kunnan saamien valtionosuuksien perusteena ovat kaikki kunnan lakisääteiset tehtävät ja muut yleiset tehtävät. Valtionosuuteen vaikuttavat mm. kunnan ikärakenne, sairastavuus, työttömyys, verotulot yms. kunnan rakennetta kuvaavat tekijät. Näiden laskelmien mukaan Muurame maksaa vuonna 2016 nk. verotulojen tasausta 32 000 euroa, joka vähentää kunnan saamaa valtionosuutta.

Valtionosuuslaskurin avulla tehdyn arvion mukaan Muuramen valtionosuudeksi muodostuu 9,4 milj. euroa.

4.3 MYYNTITUOTOT

Myyntituottoja arvioidaan kertyvän 4,1 milj. euroa. Ne kasvavat 2,8 % vuodesta 2015. Myyntituotoista vesi- ja jätevesimaksujen osuus on 1,2 milj. euroa, työpajan myynti-tuottojen 0,1 milj. euroa, jätteen kuljetuksen sekä käsittelyn 0,6 milj. euroa ja ruokahuollon sisäinen ateriamyynti 1 milj. euroa.

4.4 MAKSUTUOTOT

Maksutuottoja arvioidaan kertyvän 1,4 milj. euroa, josta sosiaalipalvelumaksujen osuus on 1,2 milj. euroa. Maksutuotot kasvavat 0,3 % vuodesta 2015.

4.5 TUET JA AVUSTUKSET

Vuoden 2016 talousarvion käyttötalousosaan arvioidaan tukia ja avustuksia kertyvän yhteensä 0,8 milj. euroa. Työllistämistukea saadaan 0,2 milj. euroa ja työterveydenhuoltoon Kansaneläkelaitoksen tukea 80 000 euroa.

4.6 MUUT TOIMINTATUOTOT

Muita tuottoja arvioidaan kertyvän 7,1 milj. euroa, josta sisäisiä vuokratuottoja 4,4 milj. euroa, ulkoisia vuokratuottoja 1,6 milj. euroa ja käyttöomaisuuden myyntivoittoja 1 milj. euroa.

5 TALOUSARVION SITOVUUS

Käyttötalousovosassa valtuustoon nähden sitova määräraha on talousarvion määrärahakohdassa oleva kokonaismääräraha. Kokonaismäärärahaa ei saa ylittää ilman kunnanvaltuuston lupaa eikä käyttää muuhun kuin nimikkeen mukaiseen tarkoitukseen.

Valtuustoon nähden sitovia kokonaisuuksia ovat lapsi- ja perhepalveluiden lautakunta, asukaspalveluiden lautakunta ja teknisten palveluiden lautakunta sekä kunnanhallitus. Lisäksi sitovuustaso koskee vaalien ja tarkastuslautakunnan toimintaa. Toimielimille myönnetty kokonaismääräraha on käytettävissä näiden kokonaisuuksien sisällä.

Toimielinten tulee esittää sitovuustason muutoksesta huolimatta talousarviossa määrärahat tehtävittäin.

Kunnan tuloarviot ovat paitsi tavoitteellisia myös velvoittavia.

5.1 TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIoidEN YHTEENVETO

(1000 €)	Sitovuus 1)	Määrärahat 2)	Tuloarviot
KÄYTTÖTALOUSOSA			
Keskusvaalilautakunta			
Vaalit	B	1	0
Tarkastuslautakunta			
Tarkastuslautakunta	B	25	
Kunnanhallitus			
Yleishallinto		2079	2971
Sisäiset palvelut		102	0
Elinkeinoelämä		304	0
Joukkoliikenne		297	29
Muu toiminta		30	
Yhteensä	B	2812	3000
Lapsi- ja perhepalv. Itk			
Lapsi- ja perhepalv. Itk		17	
Hallinto		405	2
Varhaiskasvatus		6488	666
Lasten ja perheiden palvelut		1743	79
LP/Muu sosiaalitoimi		193	84
Perusopetus		10821	392
Toisen asteen koulutus		1366	2
Taiteen perusopetus		125	28
Nuorisopalvelut		205	12
Yhteensä	B	21363	1265
Asukaspalveluiden Itk			
Asukaspalv. Itk		21	
Hallinto		94	
Vanhusten ja vammaisten palv.		5377	1204
Sosiaalitoimien palvelut		2490	656
Perusterveydenhuolto		5799	
Erikoissairaanhoidot		8923	
Vapaa-aikapalvelut		1563	294
Yhteensä	B	24267	2154
Teknisten palv. Itk			
Teknisten palv. Itk		110	
Yhdyskuntasuunn.		516	6
Rakennusvalvonta		169	91
Ympäristöhuolto		180	5
Liikuntapaikat		221	11
Matkailukohteet		0	
Liikenneväylät ja yleiset al.		700	7
Palo- ja pelastustoimi		793	
Kiinteistötoimi		3518	2484
Sisäiset palvelut	3)	1397	1179
Vesihuolto	3)	717	1387
Jätehuolto	3)	481	573
Muu toiminta	3)	93	1174
Yhteensä	B	8895	6917
TUOSLASKELMAOSA			
Verotulot	B		37679
Valtionosuudet	B		9349
Korkotulot	B		4
Muut rahoitustulot	B		113
Korkomenot	B	130	
Muut rahoitusmenot	B	13	

INVESTOINTIOSA			
Kunnanhallitus			
Atk-ohjelmat	B	86	
Teknisten palv. Itk			
Virastotalon peruskorjaus	B	30	
Monitoimitalon peruskorjaus	B	80	
Terveyskeskus	B	50	
Liikenneväylät	B	1258	
Tievalaistus	B	100	
Puistot	B	170	33
Urheilu- ja ulkoilualueet	B	70	
Vesihuolto	B	673	
Kunnanhallitus			
Koneet ja kalusto	B	110	
Lapsi- ja perhepalv. Itk			
Koneet ja kalusto	B	142	
Asukaspalveluiden Itk			
Koneet ja kalusto	B	0	
Teknisten palv. Itk			
Koneet ja kalusto	B	219	
Kunnanhallitus			
Maa- ja vesialueet	B	600	60
RAHOITUSOSA			
Antolainojen muutokset			
Antolainasaamisten vähennykset	B		36
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B		2689
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	2205	
Lyhytaikaisten lainojen muutos			
Vaikutus maksuvalmiuteen			
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		63299	63299

1) N = sitovuus nettomääräraha/
-tuloarvio
  B = bruttomääräraha/
-tuloarvio

2) Määrärahat = Toimintame-
not - Valmistus omaan käyt-
töön

3) kohderahoitteiset tehtävät
merkitty ilman laskennallisia
eriä

6 KÄYTTÖTALOUSOSA

6.1 KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on huolehtia yhdessä kunnanhallituksen kanssa valtiollisten ja kunnallisten vaalien ja äänestysten lainmukaisesta läpiviennistä Muuramen kunnan alueella. Lisäksi keskusvaalilautakunta aktivoi kuntalaisia käyttämään äänioikeuttaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan vaaleissa ja edistää näin ollen kuntalaisten osallisuutta. Lisäksi keskusvaalilautakunta vastaa ennakoäänestyksen ja koti- sekä laitosaänestyksen järjestämisestä Muuramen kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Kuntalain uudistuksen yhteydessä kuntavaalien järjestämisaikataulua muutettiin siten, että vuonna 2016 ei aiemmasta tiedosta poiketen järjestetäkään kunnallisvaaleja, vaan ne siirretään pidettäväksi keväällä 2017. Muutoksella tavoitellaan sitä, että uudet valtuustot pääsevät rakentamaan jo vuodelle 2018 tehtävää talousarviota.

Talousarviossa varaudutaan 500 eurolla siihen, että keskusvaalilautakunta voi tarvittaessa kokoontua vuoden 2016 aikana järjestäytymiskokoukseen, mikäli se on vaaliaikatauluun liittyen tarpeellista.

Vuoden 2017 vaalien osalta kunta vastaa kokonaisuudessaan niiden järjestämisestä ja niistä aiheutuvista kustannuksista lukuun ottamatta ennakoäänestyksen postikuluja ja äänioikeusjärjestelmän ylläpitoa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Vaalien järjestäminen liittyy strategisista päämääristä erityisesti osallisuuden edistämiseen.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikutavuustavoitteet	Vaikutavuustavoitteet Tiedotetaan tehokkaasti vaaleista, äänestyspaikoista ja äänestysajoista.	Ei mitattavia tavoitteita vuonna 2016	Tiedottaminen Muuramelaisessa ja kunnan internet-sivuilla
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		

Talousarvion perustelut

Kunnan tulee järjestää kunnallisvaalit oman hallintonsa osalta ja toimeenpanna valtiolliset vaalit kunnan alueella. Vuonna 2016 ei ole vaaleja.

Valtio maksaa valtiollisten vaalien järjestämisestä kunnille avustusta, joka on ollut noin 1,70 euroa/äänioikeutettu kuntalainen. Muuramessa on pystytty vaalit järjestämään lähes kokonaisuudessaan saadulla avustuksella, mutta tulevien kuntavaalien osalta avustusta ei tulla maksamaan.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
10	KESKUSVAALILAUTAKUNTA						
10	VAALIT						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	14	13	0	0,0	0	28
***	Toimintamenot	13-	14-	1-	1.342,0-	25-	32-
****	Toimintakate (Netto)	1	2-	1-	92,0-	25-	4-
	Laskennalliset erät						
*****	Kokonaiskustannukset	1	2-	1-	92,0-	25-	4-
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
10	KESKUSVAALILAUTAKUNTA						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	14	13	0	0,0	0	28
***	Toimintamenot	13-	14-	1-	1.342,0-	25-	32-
****	Toimintakate (Netto)	1	2-	1-	92,0-	25-	4-
	Laskennalliset erät						
*****	Kokonaiskustannukset	1	2-	1-	92,0-	25-	4-

6.2 TARKASTUSLAUTAKUNTA

6.2.1 TILINTARKASTUS

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat kunnan hallinnon ja talouden ulkoisesta valvonnasta.

Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakunta sekä tilintarkastaja arvioivat myös tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumista kuntalain edellyttämällä tavalla.

Palvelusuunnitelma

Tarkastuslautakunta toimii valtuuston alaisena lautakuntana hallinnon ja talouden tarkastusta koskevissa asioissa. Lautakunta tutustuu toiminnassaan eri toimialojen toimintaan ja tekee niihin liittyviä kehittämissesityksiä. Lautakunta tuottaa myös edellistä tilikautta kokevan arviointikertomuksen osana kunnan tilinpäätösprosessia.

Tarkastuslautakunnan menoihin on tehty 13,1 %:n korotus vuoteen 2015 verrattuna.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Arviointikertomus	Toimialoihin tutustuminen kokouksissa	Kokousten lukumäärä	Arviointikertomuksen laatiminen siten, että valtuusto pystyy käsittelemään tilinpäätöksen tarvittaessa jo toukokuussa
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Tarkastuspäivien lukumäärä	11,6	12	12	12	12

Talousarvion perustelut

Talousarviossa tarkastuslautakunnan talousarvio on säilytetty edellisen vuoden tasolla kunnan muiden toimintojen tapaan.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
11	TARKASTUSLAUTAKUNTA						
11	TARKASTUSLAUTAKUNTA						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintamenot	19-	22-	25-	13,1	25-	26-
****	Toimintakate (Netto)	19-	22-	25-	13,1	25-	26-
	Laskennalliset erät						
*****	Kokonaiskustannukset	19-	22-	25-	13,1	25-	26-
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
11	TARKASTUSLAUTAKUNTA						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintamenot	19-	22-	25-	13,1	25-	26-
****	Toimintakate (Netto)	19-	22-	25-	13,1	25-	26-
	Laskennalliset erät						
*****	Kokonaiskustannukset	19-	22-	25-	13,1	25-	26-

6.3 KUNNANHALLITUS

Budjettirahoitteinen

6.3.1 YLEISHALLINTO

Toiminta-ajatus

Hallintopalvelukeskus vastaa kunnassa talous-, atk- ja hallintopalveluiden tuottamisesta kunnan ulkoisille ja sisäisille asiakkaille.

Hallintopalvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa kirjanpidon, laskentatoimen, palkanlaskennan ja henkilöstöhallinnon palvelut sekä vastata kunnan yleishallinnosta, kunnanhallituksen ja valtuuston asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta sekä muista keskushallinnon tehtävistä. Lisäksi talous- ja hallintopalvelukeskus vastaa Muuramelainen-lehden julkaisemisesta. Lisäksi vuodelle 2016 on esitetty perustettavaksi yrityskoordinaattorin tehtävä, joka tulee talous- ja hallintopalvelukeskuksen alaisuuteen.

Palvelusuunnitelma

Talous- ja hallintopalvelukeskus vastaa asiakaspalvelun sujuvuudesta ja hallinnollisten palveluiden toimivuudesta. Keskushallinnon tavoitteena on luoda puitteet toimivalle ja tehokkaalle luottamushenkilötyöskentelylle ja varmistaa eri hallintokuntien välisen yhteistyön toimivuus asioiden valmistelussa. Erityisesti keskushallinto tukee toiminnallaan kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätöksentekoa ja päätösten toimeenpanoa. Keskushallinto vastaa myös tiedotustoiminnan järjestämisestä kuntalaisille muun muassa tiedotuslehti Muuramelaista julkaisemalla. Vuoden 2016 aikana panostetaan lisäksi uusien internet-sivujen kehittämiseen ja julkaisemiseen.

Kunnan laskentatoimesta huolehditaan siten, että kirjanpito on oikein ja ajan tasalla. Maksuliikenteestä ja rahoituksen riittävytydestä huolehditaan siten, että maksatus ja perintä ovat tehokkaita ja ajan tasalla sekä rahavarojen hoito tehokasta ja tuottavaa. Rahoituksen osalta jatketaan edelleen erilaisten instrumenttien kehittämistä, joilla rahoitustarpeen ennakointia kyetään parantamaan nykyisestä.

Palkanlaskenta ja siihen liittyvät työnantajatililykset ja -ilmoitukset hoidetaan oikein ja oikea-aikaisesti. Kunnan henkilöstöhallinnon osalta määritellään pitkäjänteisesti vastuut, joiden mukaisesti kunnan henkilöstöhallinnon toimintaa kehitetään.

ATK-ohjelmia ja laitteita hyödynnetään riittävällä koulutuksella korkean käytettävyyssasteen saavuttamiseksi. Lisäksi tehtävänä on ATK-tuen tarjoaminen käyttäjille sisältäen työasemien, laitteiden, ohjelmistojen ja tietoturvan ylläpidon. Tavoitteena on järjestelmien kehittäminen siten, että päämääränä ovat helppokäyttöisyys, korkea käyttötehokkuus ja sekä nykyistä pienemmät kustannukset. Tätä varmistetaan uuden henkilöstöhallinto-ohjelmiston käyttöönottamisella.

Seudullisten tietojärjestelmien ja tietoliikenneyhteyksien ylläpito ja kehittäminen on osa Muuramen kunnan ATK-toimintaa.

Muuramen Hyvinvointi Oy:n ylösajamisen osalta talous- ja hallintopalvelukeskus tulee olemaan keskeisessä roolissa etenkin tukipalveluiden suunnittelussa ja niiden toteutuksen tukemisessa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Vaalien järjestäminen liittyy strategisista päämääristä erityisesti osallisuuden edistämiseen			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikutavuustavoitteet	Vaikutavuustavoitteet		
Päätöksenteon oikeellisuus	Päätökset ovat oikeita ja laillisia Sähköisten järjestelmien kehittäminen hallinnon eri sektoreilla Sähköinen kulunvalvonta	Mahdollisten päätöksistä tehtyjen valitusten käsittely tuomioistuimissa. Sähköisten hallintapalveluiden (työajanseuranta, tukipalvelut, laskutus) toteuttaminen	Huolellinen asioiden valmistelu Sähköinen kulunvalvonnan ja työajanseurannan jatkokehitys. Talous- ja henkilöstöhallinnon sähköisen toimintaympäristön edelleen kehittäminen
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Tulo- ja menorahoituksen kehitys	Hallituksen talousarvio- raamin toteuttaminen	Menojen ja tulojen kehitys suhteessa talousarvioon avustukseen	Talousraportoinnin tehostaminen

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Henkilöstömäärä	16	16	17	17	17

Talousarvion perustelut

Talous- ja hallintopalvelukeskus tuottaa talous-, henkilöstö ja yleishallinnon palveluita kaikille kunnan toimialoille.

Vuoden 2016 aikana talous- ja hallintopalvelukeskuksessa otetaan käyttöön uusi henkilöstö- ja palkkaohjelmisto. Lisäksi jatketaan oman tietotuotannon kehittämistä osana johtamisym-
päristöä. Erityisesti tietopohjan lisääminen osana ennakoitua ja kuntajohtamista nousee ai-
empaa suurempaan rooliin kuntatalouden kriisiytyessä valtakunnallisella tasolla.

Tiedottamisen osalta Muuramelainen-lehti jatkaa toimintaansa entisellä tavalla toteutettuna, joskin ilmestymispäiviin tehdään postin toiminnasta johtuvia muutoksia. Vuonna 2016 muu-
ramelainen-lehti ilmestyy tiistaisin. Lisäksi kunnan internet-sivut uudistetaan vastaamaan
2010-luvun vaatimuksia.

Atk-puolella jatketaan yhden määräaikaisen työntekijän sopimusta, koska Muuramen Hyvin-
vointi Oy:n ylösajaminen vaatii myös tukipalveluiden osalta resurssointia. Vuoden 2016 aika-
na selvitetään kaikkien tukipalveluiden osalta hyvinvointiyhtiön vaikutukset talous- ja hallin-
topalvelukeskuksen toimintaan.

KUNTASUUNNITTELU

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Kuntasuunnittelun tehtävänä on kunnan kokonaisvaltainen toiminnan ja talouden suunnittelu ja seuranta, tulevaisuuden visiointi, suunnan näyttäminen ja toimintastrategiain luominen asukkaiden hyvinvoinnin edistämistä ja Muuramen alueen kehittämistä varten.

Palvelusuunnitelma

Kuntasuunnittelun pohjalta luottamuselimet ja toimialat saavat käyttöönsä tietoa, joiden perusteella kunnan kasvun ja palveluiden tuottamiselle saadaan kestävä ja luotettava perusteet. Kuntasuunnittelussa ennakoitiin keskeisessä asemassa arvioitaessa kasvuvauhtia ja kasvusuuntia kunnan alueella.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Muurame on turvallinen ja viihtyisä kunta asua ja elää.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Asuinympäristön viihtyisyys	Kuntalaiskyselyn järjestäminen	Arvot suhteessa edelliseen kyselyyn	Kuntalaiskyselyn järjestäminen nettisivuilla ja Muuramelaisen kautta
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Väestönkehitys	Kehittämistyöryhmän linjaukset väestönkasvun määrään ja sijoittumiseen liittyen	Väestömäärän ja rakentamisen muutos	Talousraportoinnin tehostaminen Riittävän tonttitarjonnan ja kasvun edellytysten varmistaminen kaavoituksessa

Talousarvion perustelut

Kuntasuunnittelun osalta on tapahtunut vuoden 2014 aikana toiminnallisia muutoksia, kun kehitysjohtajan työpaikan vaihdon myötä tehtävät on jouduttu järjestämään uusiksi. Kunnan kasvun ja kehityksen kannalta ennusteisiin ja niiden tarkkuuteen tulee kiinnittää aiempaa tarkempaa huomiota.

Kuntasuunnittelussa tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomiota suunnittelun pitkäjänteisyyteen ja painottaa kunnan kehittämisen yhteyttä olemassa oleviin ja suunniteltuihin palvelurakenteisiin optimaalisen palvelutarjonnan turvaamiseksi.

Kunnan uusittava yleisstrategia tulee vuoden 2016 aikana hyväksymismenettelyyn ja lautakuntien osalta täytäntöönpanotavaksi. Muuramen Hyvinvointi Oy:n perustamisen myötä myös kunnan hallinto- ja toimintaorganisaation osalta valmistellaan uutta johtamis- ja toimintamallia, joka otetaan tarvittaessa käyttöön vuoden 2017 kuntavaalien jälkeen.

SISÄISET VUOKRAT (PÄÄOMAVUOKRA)

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Sisäisten vuokrien avulla kunnan eri toimialat pystyvät seuraamaan palvelutuotantonsa kiinteistökustannuksia. Toimialat pystyvät TA-vuosittain suunnittelemaan palvelunsa tehokkaasti ja tilankäyttönsä tarkoituksenmukaisesti. Kustannukset kohdennetaan kiinteistöittäin toimialan käyttämien kiinteistöjen neliömäärien perusteella. Pääomavuokrat jakautuvat rahoitusvastikkeeseen ja korjausvastikkeeseen. Rahoitusvastike on mitoitettu kunnan rahoituksen kustannusten mukaan ja on TA 2016 kaudella 1 %. Korjausvastike on tarkoitettu rahoitukseen, joka kerätään käyttäjiltä rahastoitavaksi uusinvestointia tai peruskorjausta varten. Korjausvastike voidaan rahastoida vain positiivisina tuloskausina. Tekninen toimi perii ja suunnittelee toteutuneiden ylläpitokustannusten mukaiset ylläpitovuokratulot.

Palvelusuunnitelma

Määrärahaan sisältyy pääomavuokratulot rahoituskustannusten kattamiseen ja rahastoitaviin varoihin.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Kiinteistökustannusten kokonaishallinta, rahoitussuunnittelu ja tilankäytön tehostaminen			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Vieraan pääoman tarpeen vähentäminen uusinvestoinneissa ja peruskorjauksissa.	Vaikuttavuustavoitteet	Investointivaraukset/rakennuskannan arvo (tällä hetkellä ei investointivarauksia lainkaan) Omavaraisuusaste	Pääomavuokrien laskutus ja rahastointi Tunnuslukujen seuranta
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		

Talousarvion perustelut

Sisäisten vuokrien periaatteet on uudistettu vuoden 2016 talousarvioon, laajennettu koskemaan kaikkia toimialoja. Poikkeuksina vain ulkoisten vuokrien subventoiva vaikutus Koskenrannan ja Franssilan käyttäjille.

MUU YLEISHALLINTO

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Muun yleishallinnon sisältämiä menoja ovat suhdetoiminnan, erilaisten jäsenmaksujen, vaakuutuksien ja käyttövarausmaksujen menot. Osuudet Keski-Suomen liitolle ja Suomen kuntaliitolle sisältyvät näihin määrärahoihin.

Palvelusuunnitelma

Jäsenmaksut:

Kopioisto

Teosto ry

Gramex ry

Päijänteen virkistysalueyhdistys ry

Muuramen Yrittäjät ry

Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry

Käyttövarausmäärärahat:

Kunnanvaltuuston käyttövarat

Kunnanhallituksen käyttövarat

Kunnanjohtajan käyttövarat

Teknisen johtajan käyttövarat

Varaus avustuksiin Muuramen Innola ry:lle, Jyväsräihi ry:lle ja Koy Muuramen Kettulalle.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Vaalien järjestäminen liittyy strategisista päämääristä erityisesti osallisuuden edistämiseen.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikutavuustavoitteet	Vaikutavuustavoitteet		
Monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet	Turvataan yhdistysten toimintaedellytyksiä avustusten muodossa	Yhdistysten toiminnassa mukana olevien määrä	Kunta mahdollistaa osaltaan aktiivisen yhdystys- ja seuratoiminnan jakamalla avustuksia toimintaan
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		

Talousarvion perustelut

Muun yleishallinnon sisältämät avustukset pysyvät aiemmalla tasolla.

Yhdistysten ja tapahtumien tukemisen osalta valmistellaan alkuvuodesta 2016 kunnanhallitukselle uudet ohjeet avustusperiaatteista ja niiden liittämistä kunnan strategisiin tavoitteisiin. Uudet periaatteet huomioidaan valmisteltaessa vuoden 2017 talousarviota.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018	
	/1000€						
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
12	KUNNANHALLITUS						
12	YLEISHALLINTO						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	176	173	2.971	94,2	2.980	2.990
***	Toimintamenot	2.135-	2.106-	2.080-	1,3-	2.100-	2.121-
****	Toimintakate (Netto)	1.958-	1.932-	892	316,7	880	868
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	77-	82-	1.788-	95,4	1.823-	1.847-
****	Muut laskennalliset erät	730	788	802	1,7	810	818
*****	Kokonaiskustannukset	1.305-	1.226-	95-	1.188,8-	133-	161-

6.3.2 SISÄISET PALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Sisäisten palveluiden avulla kunnan eri toimialat pystyvät tuottamaan palvelunsa kuntalaisille tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Kustannukset vyörytetään palveluihin yhteisesti sovitulla periaatteilla.

Palvelusuunnitelma

Määrärahaan sisältyy kopioinnin, puhelinkeskuksen, postituksen ja toimistotarvikkeiden kustannukset.

Talousarvion perustelut

Kustannusten vyörytysten periaatteet on uudistettu vuoden 2014 talousarvioon ja näitä noudatetaan edelleen vuonna 2016.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
12	KUNNANHALLITUS						
14	SISÄISET PALVELUT						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	0	1	0	0,0	0	0
***	Toimintamenot	105-	108-	102-	6,4-	103-	104-
****	Toimintakate (Netto)	105-	108-	102-	5,9-	103-	104-
	Laskennalliset erät						
****	Muut laskennalliset erät	105	108	102	5,9-	103	104
*****	Kokonaiskustannukset	0	0	0	0,0	0	0

6.3.3 ELINKEINOELÄMÄ

SEUTU- JA ALUEYHTEISTYÖ

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Muuramen kunta osallistuu aktiivisesti ja pitkäjänteisesti Jyväskylän seudulla toteuttaviin yhteisiin hankkeisiin sekä lakisäätöihin selvityksiin, joilla kuntien palveluita on pyritty ja edelleen pyritään yhteen sovittamaan eri sektoreiden nykyainsäädännön tavoitteita vastaaviksi. Lisäksi kunta on mukana seudullisissa yhtiöissä, jotka tuottavat palveluita alueen kunnille ja niiden kuntalaisille.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kunta osallistuu aktiivisesti ja yhteistyöhaluisesti Jyväskylän seudun ja Keski-Suomen maakunnan kehittämiseen erilaisten kehittämishankkeiden kautta. Kunta harkitsee tapauskohtaisesti etenemistapansa lainsäädännöllisten velvoitteiden täyttämässä ja yhteistyöhankkeiden tarkoituksenmukaisuuden Muuramen kunnan näkökulmasta.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Muuramen kuntaorganisaatio on innovatiivinen, kyvykäs ja taloudellisesti tuloksellinen ja se hyödyntää seutuyhteistyön mahdollisuuksia.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet Aktiivinen rooli seutuyhteistyössä		
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		

Talousarvion perustelut

Vuoden 2015 aikana on saatu käsitellyksi valtioneuvoston asettaman kuntajakoselvityksen tulokset ja niiden seurauksena kuntajaossa ei ole tapahtunut muutoksia seutukunnalla. Muuramen kunta on vuoden 2015 aikana tehnyt päätökset perusterveydenhuollon palveluiden siirtämisestä omalle hyvinvointiyhtiölle vuoden 2017 alusta lukien, mikä muuttaa merkittävästi kunnan riippuvuutta muiden kuntien päätöksenteosta terveystoimen resursoinnissa ja palvelutuotannossa. Myös seudullisessa elinkeinotoimessa on tapahtunut merkittäviä muutoksia muiden Jykes-kuntien siirrettyä toimintojaan aiempaa enemmän omiin käsiinsä. Tämä on aiheuttanut myös Muuramessa pohdintaa kunnan roolista elinkeinoelämän osalta.

Samanaikaisesti tapahtunut kunta- ja julkistalouden kriisiytyminen on omalta osaltaan ollut vaikuttamassa yhteistyön toteuttamisedellytyksiin. Myös valtionhallinnon toimesta tapahtunut hallintorakenteiden uudistamisprosessien hitaus ja poukkoilevuus ovat vieneet edellytyksiä keskittyä kunnille ja kuntalaisille oleellisten palveluiden ylikunnalliseen suunnitteluun.

Toisaalta valtionhallinnon toimet ovat osaltaan olleet vahvistamassa ja luomassa uusia yhteistyömuotoja seudun kuntien välille. Kunnille on tullut luontevia keskustelufoorumeita ja kuntien välinen yhteistyö on monin paikoin tiivistynyt. Valitettavasti kaupunkiseudulla on tapahtunut samanaikaisesti etenkin keskeisten kaupunkiseudun kuntien välillä etäännyttä ja epäluottamusta, josta on haittaa koko kaupunkiseudun kehitykselle. Kuntajakoselvityksen jälkeen on kuitenkin ollut havaittavissa yhteistyön parantumista ja monipuolistumista, mikä kehitys on toivottavaa jatkoonkin osalta.

Vuoden 2016 aikana keskeisin kunta- ja alueyhteistyön osalta päätettävä asia on sosiaali- ja terveydenhuollon osalta tehtävä ratkaisu, jota varten odotetaan valtion linjauksia. Edelleen näyttää valitettavasti siltä, että toimintaa lähdetään suunnittelemaan aluerajausten eikä toiminnallisten tarpeiden näkökulmasta.

ELINKEINOELÄMÄN KEHITTÄMINEN

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Muuramen kunta on mukana osakkaana seudullisessa elinkeinoyhtiö Jykes Oy:ssä. Osakkuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei kunta olisi omassa elinkeinotoiminnassaan itsenäinen toimija. Muurame hyödyntää Jykesin osaamista ja asiantuntemusta erityisesti edunvalvonnassaan ja markkinoinnissaan. Kunta pyrkii myös toiminnallaan luomaan asumisen ja muiden ratkaisuiden kautta seudullisen elinkeinoelämän kehittämiseksi edellytyksiä ja turvaamaan omalla aktiivisella elinkeinopolitiikalla edellytykset tuottaa kuntalaisten tarvitsemat palvelut.

Kunnan omalla, aktiivisella elinkeinotyöllä, joka tukeutuu elinkeinostrategiaan, luodaan kilpailukykyinen toimintaympäristö yrityksille. Tätä vahvistetaan aktiivisella yhteistyöllä eri tahojen kanssa. Koulutuksen ja osaamisen merkitys strategisena menestystekijänä on tärkeä osa elinkeinoelämän kehittämisessä.

Palvelusuunnitelma

Kunnan elinkeinoelämän kehittämisessä hyödynnetään sekä kunnan omaa henkilöstöä että Jykes Oy:n organisaatiota muuramelaisen ja sitä kautta koko seudun elinkeinoelämän edelleen kehittämiseksi. Kunta tekee yhteistyötä yrittäjien, yritysten ja yrittäjäjärjestön sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Kunnassa on käytössä yritysvaikutusten arviointi, jolla arvioidaan kunnan erilaisten toimintojen vaikutuksia yrityksiin, yrittäjyyteen ja työpaikkoihin.

Kunnan elinkeinopolitiikassa tuetaan eri tavoin aloittavia tai kuntaan sijoittuvia yrityksiä, mutta samanaikaisesti huolehditaan jo olemassa olevien yritysten kasvu- ja kehitysedellytysten turvaamisesta. Kunnan strategiana on huolehtia niin palvelualan kuin tuotannollisten yritysten toimintaedellytysten turvaamisesta. Kunta on myös aktiivinen toimija ja yhteistyökumppani yritysten elinkaaren ja toiminnan eri vaiheissa.

Muuramen kunta toteuttaa elinkeino- ja mainestrategiaa, jonka seuranta ja toteuttaminen ovat keskeisessä roolissa siinä asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Syksyn 2014 aikana aloitettiin Jykesiä koskeva selvitysprosessi, jossa omistajakunnat arvioivat Jykesin roolia ja toimintaa tulevaisuudessa. Selvitystyön perusteella Jykes Oy:n toimintamenoja leikattiin ja toimintaa terävöitettiin toimintojen osalta. Jykesin uusi strategia on parhaillaan valmisteltavana.

Viime vuosina työllistäminen ja työllisyyden hoito ovat kasvaneet yhä läheisemmin kiinni kunnan muun elinkeinoelämän tarpeisiin. Kunta on ollut yhdessä Jyväskylän ja Jämsän kanssa työllisyyden kuntakokeilussa, joka päättyy vuoden 2015 lopussa.

Talousarvioon on varattu elinkeinoelämän kehittämiseen yrityskoordinaattorin tehtävä, jossa yhdistetään kunnan elinkeinopolitiikan että yrityksille tarjottava työllisyydenhoitoon liittyvien vaihtoehtojen kartoittaminen. Tehtävä on määräaikainen kokeilu, jonka tuloksia seurataan ja niiden pohjalta päätetään mahdollisista jatkotoimenpiteistä. Tehtävän rahoitus on järjestetty siten, että mukana on sekä Jykes Oy:n tehtävien hoidosta jäävää rahoitusta että aiemmin kuntakokeiluun varattua rahoitusta. Kokonaiskustannus yrityskoordinaattorin tehtävästä on n. 80 000 euroa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Muurame on yritysystävällinen ja -aktiivinen, hyvämaineinen ja menestyvä kunta			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Yritystonttien ja tilojen riittävyys	Aktiivinen rooli seutuyhteistyössä	Vapaana olevien yritystonttien määrä Kunnan sijoittuminen yrittäjyystutkimuksissa	Maanhankinnalla ja kaavoituksella varmistetaan riittävä yritystonttien määrä Asiat valmistellaan ja käsitellään mahdollisimman nopeasti.
Kunnan nopea päätöksenteko	Yritysten toimintaedellytyksiin liittyvät asiat käsitellään viivytyksittä		
Aktiivinen elinkeinopolitiikka	Kunta on aktiivinen ja ennakkoiva toimija yritysasioissa		Yritysvierailut, yrittäjätapahtumat, elinkeino- ja mainestrategian seuranta
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Työpaikkaomavaraisuus	63 %	65 %	67 %	67 %	67 %
Kunnan yrityskäyttöön luovuttamien tonttien määrä	3	5	5	5	5

Talousarvion perustelut

Kuntatalouden haasteissa aktiivisella elinkeinopolitiikalla ja sen onnistumisella on merkittävä asema kuntatalouden liikkumavaran parantamisessa. Aktiivisen ja onnistuneen elinkeinopolitiikan tuloksena kuntaan luodaan työpaikkoja, verotuloja ja hyvinvointia, jonka välilliset vaikutukset kuntatalouteen ovat merkittäviä. Aktiivisella elinkeinopolitiikalla vähennetään tehokkaimmin työllisyyden hoitoon liittyviä kustannuksia.

Haastavassa kunnallistalouden tilanteessa elinkeinoelämään kohdentuvien toimenpiteiden vaikuttavuus korostuu entisestään. Lisäksi valtionosuuksissa työpaikkaomavaraisuus on nostettu yhdeksi valtionosuuden määräytymisperusteeksi, mikä entisestään korostaa kunnan elinkeinopolitiikan vaikuttavuuden merkitystä. Valtionosuusuudistuksessa korostuu aiempaa selkeämmin kuntien keskinäinen kilpailu työpaikoista ja aiemmin keskeiseksi koettu alueellinen elinkeinopolitiikka uhkaa jäädä toissijaiseksi toimintatavaksi.

Samanaikaisesti arvioidaan seudullisen elinkeinoyhteistyön tavoitteita sekä niiden mittaamista ja seuranta. Kunnan tavoitteena on, että seudullisesta yhteistyöstä on saatavissa nykyistä paremmin tietoa toiminnan tuloksista ja konkreettisista kehittämistoimista kunnan oman elinkeinotoiminnan tueksi.

Suunnittelukaudella tulee varmistaa riittävä tonttivaranto yritystoiminnalle. Tämä edellyttää riittävää maareserviä, valmiiksi kaavoitettuja yritysalueita sekä valmiutta saattaa kaavatontit kunnallisteknisesti rakennettavaan kuntoon. Myös kunnan työllisyydenhoidon näkökulma tulee huomioida aiempaa paremmin kunnan elinkeinopolitiikassa.

MATKAILUN EDISTÄMINEN

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Matkailun edistäminen on hoidettu seudullisena toimintana, jota on jossain määrin vahvistettu myös kunnan omalla toiminnalla. Kunnassa toimii lukuisia matkailuyrittäjiä, joiden kanssa yhteistyössä kehitetään matkailua. Lisäksi kunta pyrkii osaltaan osallistumaan resurssiensa puitteissa erilaisten tapahtumien järjestämiseen kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Matkailuelinkeino on ollut kohtuullisen pienellä painotuksella Muuramen elinkeinopolitiikassa, mutta sen merkitys on korostumassa ja toimialan mukanaan tuomia laajenemismahdollisuuksia seurataan jatkuvasti. Kunta on ollut taustaroolissa mukana Riihivuoren alueen kehittämisessä, jossa on myös jatkossa painopiste matkailuelinkeinojen kehittämisessä kunnan alueella.

Kunta on matkailuelinkeinojen osalta mukana maan- ja alueidenkäytön suunnittelussa, aloitavien ja toimivien yritysten toimintaedellytysten varmistamisessa ja edelleen kehittämisessä. Lisäksi kunta osallistuu yritysten ja seudullisten toimijoiden kanssa toteuttavaan markkinointiyhteistyöhön.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet Matkailuelinkeinon kasvattaminen osana kunnan elinkeinopolitiikkaa	Matkailijamäärän kasvu kunnassa	Kunta tukee matkailuun liittyvien yritysten toimintaa yleisten elinkeinoelämää koskevien pelisääntöjen mukaisesti.
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		

Talousarvion perustelut

Matkailun edistämiseen ei ole varattu lisämäärärahoja edellisiin vuosiin verrattuna. Talousarviokohdan menot ovat kunnan omaa matkailun edistämiseen varattua rahoitusta, minkä lisäksi Jykes Oy hoitaa sopimuksensa puitteissa Muuramen matkailupalveluita. Jykes Oy on siirtänyt tulevalle vuodelle osan tehtävistä Jyväskylän kaupungille, mutta palveluista tehtyjä leikkauksia ei ole huomioitu Muuramen kunnan maksuosuudessa. Näin ollen matkailupalveluiden tuottaminen jatkuu normaalisti Jykes Oy:n toiminnassa tulevanakin vuonna.

MAATALOUDEN HALLINTO JA LOMITUS

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Maaseutuhallinnossa vastataan lainsäädännöllä kunnalle määrättyjen tehtävien hoitamisesta Muuramen kunnassa sekä edistetään maaseudun elinvoimaisuutta maatalous- aluepoliittisten tukien avulla. Vuoden 2013 alusta lukien toiminta on hoidettu Laukaan isännöimän yhteistoiminta-alueen taholta.

Palvelusuunnitelma

Viljelijöiden päätukihaku on huhtikuussa. Päätukihakemusten lisäksi kunnassa päätetään tilatukioikeuksien omistuksen- ja hallinnansiirroista, hoidetaan kartta-aineistoa, käsitellään erilaisia muutoshakemuksia, vahvistetaan sitoumuksia sekä päivitetään eläintenpitäjä- ja pito-paikkarekisteriä.

Tukiehdot muuttuvat jatkuvasti. Muutosten sisäistäminen ja käytäntöön soveltaminen ovat haasteellisia niin viljelijän kuin viranomaisenkin kannalta.

Vuonna 2013 maaseutuhallinnon vastuu on siirtynyt Laukaan kunnalle. Yhteistyöalue muodostuu seuraavista kaupungista/kunnista: Jyväskylä, Muurame, Laukaa, Hankasalmi, Toivakka, Uurainen, Joutsa ja Luhanka.

Talousarvion perustelut

Maatalouden hallinnon palvelut tuotetaan yhteistoiminta-alueella Laukaan kunnan puolesta ja maatalouden lomituspalvelut Keuruun kaupungin toimesta.

Muuramen kunta tukee maksullista lomitusta edelleen neljä euroa/tunti.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
12	KUNNANHALLITUS						
16	ELINKEINOELÄMÄ						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	0	0	0	0,0	0	0
***	Toimintamenot	309-	280-	304-	7,8	307-	310-
****	Toimintakate (Netto)	309-	280-	304-	7,8	307-	310-
	Laskennalliset erät						
*****	Kokonaiskustannukset	309-	280-	304-	7,8	307-	310-

6.3.4 JOUKKOLIIKENNE

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Joukkoliikenteen tehtävänä on järjestää kuntalaisille edulliset, tarkoituksenmukaiset kulkuyhteydet työ-, asiointi- ja vapaa-ajan liikenteessä. Joukkoliikenne hoidetaan Muuramen kunnan alueella uudelleen organisoituna, kun 1.7.2014 toimintansa aloitti seudullisen viranomaisen (Jyväskylän kaupunkiseudun joukkoliikenneorganisaatio) hallinnoima liikenne. Muurame osallistuu joukkoliikenneorganisaation toimintaan ja päätöksentekoon. Muurame on kuulunut vastaavaan hallintomalliin jo 1.1.2012 lukien.

Palvelusuunnitelma

Joukkoliikenteen palvelutarjonnan tavoitteena on toimiva reititys, käyttäjäkunnan laajentaminen ja järkevän joukkoliikenneverkon toteuttaminen. Tavoitteena on mahdollisimman tehokkaasti toimiva ja tasapuolisesti rahoitettu joukkoliikenne.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Joukkoliikenteen hyvä palvelutaso Muuramessa

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Kattavan ja taloudellisesti tehokkaan joukkoliikenteen toteuttaminen Muuramessa	Joukkoliikenteen yhteensovittaminen muun palvelutuotannon kanssa	Vuorojen ja käyttäjien määrän kehitys	Kunta pyrkii vaikuttamaan joukkoliikenneorganisaatiossa muuramelaisten joukkoliikenteen kehittämiseksi.
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		

Talousarvion perustelut

Jyväskylän kaupungin joukkoliikennejaostosta saadun talousarvion perusteena on arvio, min-
kä taustana ovat toteutuneet kustannukset vuoden 2014 loppuvuodesta ja vuoden 2015 al-
kuvuodesta. Liikenteen kustannusten jakoperusteena on käytetty kustannusjakoa Jyväskylä
90 %, Laukaa 5 % ja Muurame 5 %. Mahdollisesti saatava valtionapu jaetaan asukaslukujen
perusteella.

Epävarmuutta tilanteeseen tuo edelleen se, että koululaisliikenteen osalta oletettu käyttö vai-
kuttaa suurelta.

Isolahden suunnan liikenne on osa kilpailutettua liikennettä, joten siitä ei tule enää jatkossa
erillistä laskua.

Meneillään olevat kehitystoimet:

- Jyväskylän kaupunkiseudun joukkoliikennesuunnitelma, joka sisältää sekä joukkoliikenteen
palvelutason määrittelyn että uuden paikallisliikenteen linjastosuunnitelman (toteutusvaihees-
sa)
- paikallisliikenteen informaatiojärjestelmän suunnittelu ja kehittäminen (toteutusvaiheessa)
- edelleen kehittäminen aiemmin valmistuneiden joukkoliikenteen organisointiselvitystyön
sekä JYSELI 2025 joukkoliikenteen kehitystyön pohjalta

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
12	KUNNANHALLITUS						
18	JOUKKOLIIKENNE						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	28	36	29	27,7-	29	29
***	Toimintamenot	279-	280-	297-	5,9	300-	303-
****	Toimintakate (Netto)	250-	244-	269-	9,4	272-	274-
	Laskennalliset erät						
*****	Kokonaiskustannukset	250-	244-	269-	9,4	272-	274-

6.3.5 MUU TOIMINTA

ASUNTOTOIMI

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Asuntotoimen tehtävänä on antaa neuvontaa ja ohjausta, toimia valvovana viranomaisena ja hoitaa arava- ja korkotukilainsäädännöstä kunnalle kuuluvia tehtäviä, hyväksyä asumisoikeuden ja osaomistusasuntojen haltijat asumisoikeus- ja osaomistusasuntoihin sekä huolehtia korjaus- ja energia-avustusten myöntämisestä.

Palvelusuunnitelma

Asuntotoimi tukee ja edistää kuntalaisten asumistason kehittämispyrkimyksiä tarjoamalla heille asuntojen avustus- ja lainoituspalveluja sekä asumiseen liittyvää yleistietoutta ja valvontaa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Asuntotoimen tarkoituksena on: asuntotuotannon edistäminen, asumistarpeen tyydyttäminen, asumisturvasta vastaaminen			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Asuinympäristön viihtyisyys	Asuntotarjonta on monipuolista ja nojaa asuntomarkkinatilanteeseen.	Riittävä valtion tukema asuntotuotanto hyväksytyt lainoituksen piiriin	Tiiviin lainoitus- ja muun asuntopoliittisen yhteistyön harjoittaminen Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen sekä muiden toimijoiden kanssa asuntotuotannon rahoituksen ja toteutumisen turvaamiseksi.
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Asumistason kehittäminen	Asuntojen korjaustoiminnan edistäminen	Korjaus- ja energia-avustuksien myöntäminen valtiolta saatavan määrärahan puitteissa	Avustuksista tiedottaminen kohderyhmille ja eri yhteistyökumppaneille Avustuksien myöntäminen
Asumistarpeen tyydyttäminen	Lainsäädännön puitteissa pyritään tarjoamaan asuntoja niille tarvitseville ja työhön tuleville.	Kunnan valvonta ja MVA Oy:n ylläpitämät asukasvalintaym. tilastot	Asukasvalinnassa noudatetaan valtion tukemien vuokra-asuntojen asukasvalintaa koskevia säännöksiä ja valtioneuvoston vahvistamia asukkaiden valintaperusteita, joita noudatetaan ARA-asunnoissa (arava- ja korkotuki)

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Asuntohakemuksia kpl	160	250	250	300	300
Asunnon saaneita talouksia kpl	126	200	200	250	250
Valvonta					
Kunnan määräämis- vallassa olevien as oy:n (MVA Oy) asuntojen lukumäärä	523	523	523	523	523
(muut)	128	128	128	128	128
Palveluasunnot	43	43	43	43	43
Asumisoikeus- ja osa- omistusasunnot	124	124	124	124	124
Myönnettyjä korjaus- ja energia-avustuksia €	6 800	20 000	20 000	20 000	20 000

Talousarvion perustelut

Asuntorakentamista ja asuntokannan perusparantamista tuetaan nykyisin korkotukilainoilla ja investointiavustuksilla. Pyritään siihen, että arava/korkotukituotanto säilyy riittävällä tasolla. Vuosittainen tuotanto täsmennetään asuntomarkkinatilanteen mukaan. Asuntolainoituksen painopistettä suunnataan kysyntä-tarjonta -tilanne huomioon ottaen. Kunnan tulee vuosittain tehdä asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukseksi ja ympäristöministeriölle asuntomarkkinaselvitys.

Asuntojen perusparantamiseen myönnetään korjaus- ja energia-avustuksia valtiolta saatavan määrärahavaltuuden puitteissa, pääasiassa tuet kohdistuu vanhus- ja vammaisavustuksiin.

Aran myöntämä uusi valtioneuvoston päätös korvaa aiemmin käytetyn asunto-osakeyhtiöiden perusparannuksen korkotukilainan.

Valtion hallitusohjelman asuntopoliittisia avauksia mm. ARA-asuntojen asukasvalintaa muutetaan toimeentulotuki- ja asumistukiasiakkaita suosivaksi. Valtion tukemien asuntojen asukasvalintaan palautetaan tulorajat ja vuokra-asukaskelpoisuus tarkistetaan 5 vuoden välein.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
12	KUNNANHALLITUS						
19	MUU TOIMINTA						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintamenot	27-	26-	30-	13,4	30-	30-
****	Toimintakate (Netto)	27-	26-	30-	13,4	30-	30-
	Laskennalliset erät						
****	Muut laskennalliset erät	2-	1-	1-	1,6-	1-	1-
*****	Kokonaiskustannukset	29-	27-	31-	12,8	31-	32-
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
12	KUNNANHALLITUS						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	205	210	3.000	93,0	3.009	3.019
***	Toimintamenot	2.854-	2.799-	2.812-	0,4	2.840-	2.868-
****	Toimintakate (Netto)	2.649-	2.589-	188	1.479,1	169	150
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	77-	82-	1.788-	95,4	1.823-	1.847-
****	Muut laskennalliset erät	833	894	902	0,8	911	920
*****	Kokonaiskustannukset	1.892-	1.776-	699-	154,3-	743-	776-

6.4 LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LAUTAKUNTA

LAPSI- JA PERHEPALVELUALUE

Lapsi- ja perhepalvelualue sisältää seuraavat ydinprosessit:

- varhaiskasvatus
- perusopetus
- toisen asteen koulutus
- taiteen perusopetus
- lasten ja perheiden hyvinvointipalvelut
- nuorisotyö

Lapsi ja perhepalvelualueen toiminnassa keskeisiä tavoitteita ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen ja omaehtoisen toiminnan tukeminen
- lasten ja nuorten kasvuolosuhteiden parantaminen
- perheiden kasvatustyön tukeminen sekä lasten ja nuorten osallisuuden kehittäminen
- perheiden toimintakyvyn ja toimeentulon edellytysten parantaminen
- perheiden sosiaalisen turvallisuuden ylläpitäminen
- taloudellisten, tehokkaiden rakenteiden ja toimintatapojen edistäminen

Toiminta-ajatus

Lapsi- ja perhepalveluiden lautakunnan tehtävänä on tuottaa lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen palveluja, joilla turvataan lasten ja nuorten hyvinvointi, tuetaan kasvua sekä edistetään lasten ja nuorten omaehtoista toimintaa.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
/1000€						
1 K Ä Y T T Ö T A L O U S						
20 LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK						
20 LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
*** Toimintamenot	15-	19-	17-	12,2-	17-	18-
**** Toimintakate (Netto)	15-	19-	17-	12,2-	17-	18-
Laskennalliset erät						
**** Muut laskennalliset erät	0	0	17	100,0	17	18
***** Kokonaiskustannukset	15-	19-	0	0,0	0	0

6.4.1 HALLINTO

Toiminta-ajatus

Palvelualueen hallinto huolehtii hallinnon, suunnittelun ja talouden koordinoimisesta ja ohjaamisesta ydinprosessialueella. Hallinto osallistuu kunnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen yhteistyössä muiden palvelualueiden kanssa.

Lapsi- ja perhepalvelualueen hallinto suunnittelee ja ohjaa palvelualueen kokonaisuuden toimintaa ja kehittämistä. Hallinto koordinoi ydinprosessien välistä yhteistyötä ja kehittämistä sekä lautakunnan ja operatiivisen toiminnan yhteistyötä.

Tavoitteet

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Muuramen Hyvinvointi Oy:n toiminnan aloittamisen valmistelu 1.1.2017	Muuramen Hyvinvointi Oy:n toiminnan aloittamisen valmistelu		Toimintojen ja prosessien suunnittelu siten, että Muuramen Hyvinvointi Oy:n toiminta voi alkaa 1.1.2017.
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Taloudelliset ja tehokkaat rakenteet sekä toimintamallit	Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti ydinprosessien yhteistyötä lisäämällä		Suunnitelmallisuuden ja ydinprosessien yhteistyön lisääminen
	Sähköisten palveluiden kehittäminen	Sähköisten palveluiden käyttäjäprosentti/kokonaisasiakasmäärä	Sähköinen esiopetuksen ja kouluun ilmoittautuminen % esioppilaista ja oppilaista

Tunnusluvut

Hallinto	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Henkilöstö	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8

Talousarvion perustelut

Suunnitelmakaudella kunnan väkiluku kasvaa ja samalla hallinnon tarjoaminen palvelujen määrän tarve lisääntyy. Valtakunnalliset sosiaali- ja terveystalouden muutokset kuormittavat palvelualueiden toimintaa ja aiheuttavat epävarmuutta henkilöstössä. Muuramen Hyvinvointi Oy:n toiminnan aloittamisen suunnittelu vaikuttaa hallinnon työtehtävien järjestelyyn. Viestinnän rooli korostuu nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Hallinnon palvelutaso säilytetään.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
	/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S					
20	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK					
21	HALLINTO (LAPSI- JA PERHEP.LTK)					
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€					
***	Toimintatulot	2	2	2	0,0	0
***	Toimintamenot	469-	453-	405-	11,7-	409-
****	Toimintakate (Netto)	467-	450-	403-	11,7-	409-
	Laskennalliset erät					
****	Poistot ja arvonalentumiset	2-	2-	2-	0,4	0
****	Muut laskennalliset erät	56-	37-	405	109,2	409
*****	Kokonaiskustannukset	525-	490-	0	0,0	0

6.4.2 VARHAISKASVATUSPALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea perheiden kasvatustyötä sekä lasten myönteistä kasvua ja kehitystä perheiden ja yhteiskunnan muuttuvien tarpeiden mukaisesti.

Palvelusuunnitelma

Päivähoidon tavoitteena on lakisääteisen subjektiivisen oikeuden toteutuminen. Päivähoitoa järjestetään päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Perusopetuslain mukaista esiopetusta järjestetään koko ikäluokalle päiväkodeissa tai kouluilla. Avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoimintaa järjestetään päivähoidon vaihtoehtona.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Päivähoitoa, esiopetusta ja avoimia varhaiskasvatuspalveluita järjestetään kysyntää vastaavasti. Varhaiskasvatuspalveluita järjestetään oman tuotannon ohella yhteistyökumppaneiden avulla. Kotihoidon tuella/kotona oleville lapsille ja perheille tarjotaan päivähoidon vaihtoehdoksi avoimia varhaiskasvatuspalveluita. Varhaiskasvatuspalvelut tukevat ennaltaehkäisevää lastensuojelu- ja perhetyötä.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja tasapainoisen kasvun ja kehityksen turvaaminen</p>	<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Varhaiskasvatuspalveluita järjestetään kysyntää vastaavasti. Päivähoidossa kiireelliset tapaukset 2 vkoa, ei kiireelliset 4 kk</p> <p>Varhaiskasvatuksen kehittämisalueina parityöskentely, kasvatuskumppanuus ja liikkuva Muurame</p> <p>Esiopetuksessa kehitetään digitaalisia varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä.</p>	<p>Lasten lukumäärä varhaiskasvatuspalveluissa ja suhteellinen osuus 1–6 v lapsista Muuramessa</p> <p>Asiakaskyselyn mittarit</p> <p>Koulutuspäiviin osallistuneen henkilökunnan määrä</p> <p>Henkilökunnan työtyytyväisyyskyselyn mittarit</p> <p>Hankeeseen osallistuvien esiopetusryhmien määrä ja ict-laitteiden lukumäärä/esioppilas</p>	<p>Palveluohjaus ja paikkojen järjestäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa</p> <p>Henkilökunnan sitouttaminen koulutuksen avulla ja sijaistarpeisin varautuminen talousarviossa</p> <p>Tablettien hankinta atk-investoinneissa</p>
<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Kunnan talous on tasapainossa.</p>	<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Joustava ja kehittyvä organisaatio</p> <p>Hoitopaikkojen/yksikköjen tehokas käyttö ja yhteistyö koulujen ja yksityisten palveluntuottajien kanssa</p> <p>Sähköisten työkalujen lisääminen</p>	<p>Päivähoidon täyttöaste</p> <p>Kunnallisten ja yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden suhde (kunnallisia vähintään 50 %)</p> <p>Esiopetus ja avoin varhaiskasvatus Kinkomaalla koulun yhteyteen 2016</p> <p>Läsnä mobiili käytössä kaikilla kunnallisilla perhepäivähoitajilla vuoden 2016 alusta alkaen</p>	<p>Henkilökunnan oikea-aikainen rekrytointi ja joustava sijoittuminen</p> <p>Kunnallinen esiopetus ja avoin kerhotoiminta alkaa Kinkomaalla syksyllä 2016.</p> <p>Perhepäivähoitajille puhelimet ja koulutus syksyllä 2015</p>

Tunnusluvut

Varhaiskasvatuspalvelut 31.12. (lasten määrä)	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Päivähoidossa, yhteensä	561	570	560	560	560
– oma palvelutuotanto ja osto- palvelu muilta (pl. myydyt)	333	340	340	340	340
– yksityinen päivähoito (palveluseteli ja ostot)	228	230	220	220	220
Esiopetuksessa (pelkkä esiopetus)	30	20	20	20	20
– esiopetuksessa + päivähoi- dossa	128	130	130	130	130
– esiopetusoppilaita, yhteensä	158	150	150	150	150
Kerhopalveluissa, yhteensä	32	40	45	45	45
Lapsia varhaiskasvatuspalvelujen piirissä, yhteensä	623	630	625	625	625
Päivähoidon täyttöaste (omat palve- lut) 31.12.	98	100	100	100	100
Lapsia kotihoidontuella, ka/kk	195	200	200	200	200
1–6 v lasten määrä Muuramessa (arvio/toteutuma)	880/856	881	875	878	875

Tunnusluvut

Laskennallisen paikan hinta, brutto €/kk	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Itse tuotetut palvelut:					
– perhepäivähoito	828	920	900	910	920
– ryhmäperhepäivähoito	967	1060	1000	1020	1040
– päiväkotit (yli ja alle 3v)	723/1265	850/1220	770/1350	790/1380	810/1420
– esiopetus	470	-	470	480	490
– kerho	279*	-	320	330	340
Yksityiset palvelut:					
Palveluseteli, kattohinta (yli ja alle 3v)					
– perhepäivähoito	731/804	750/825	770/850	790/880	810/900
– ryhmäperhepäivähoito	731/804	750/825	770/850	790/880	810/900
– päiväkotit	731/1170	750/1200	770/1230	790/1260	810/1290
– päiväkotit, iltahoito	822/1316	845/1352	865/1380	885/1420	900/1460
– päiväkotit, vuorohoito	1243/1989	1260/2016	1285/2060	1310/2100	1340/2160
Ostopalvelut					
– esiopetus	439	450	460	470	480

*puuttuu vuokra- ja tarvikemenot (Leikarin päiväkodin menoissa)

Talousarvion perustelut

Uutena yksikkönä aloittaa syksyllä 2016 Kinkomaan päiväkotikoulun yhteydessä. Uusia työsuhteita tulee kuusi, joista kerhotoimintaan kaksi osa-aikaista. Esiopetusikäluokka siirtyy Kinkomaalla yksityisistä päiväkodeista kunnalliseen esiopetukseen ja päivähoitoon uusien tilojen myötä. Tiloissa aloitetaan myös varhaiskasvatuksen avoin kerhotoiminta 2–5 v lapsille.

Päiväkoti- ja esiopetusverkko on jatkossa kattava, ja perhepäivähoitoa on tarjolla kysyntää vastaavasti. Avoimia kerhopalveluita on kehitetty ennaltaehkäisevän perhe- ja lastensuojelutyön tueksi ja vaihtoehdoksi subjektiiviselle päivähoito-oikeudelle. Hallituksen mahdollisten säästötoimien vaikutusta, kuten yli kolmevuotiaiden lasten ja henkilöstön välisen suhdeluvun kasvattamisen tai subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamisen vaikutusta päivähoiton kustannuksiin on vaikea vielä arvioida. Kokopäivähoidossa on Muuramessa hyvin vähän lapsia, jos toinen tai molemmat vanhemmat ovat kotona (yleensä erityiset syyt). Suosituin vaihtoehto näille perheille on osa-aikainen kokopäivä- tai osapäivähoito (10 pv/kk) tai kerhopaikka.

Sijaiskulujen seuranta on tarkentunut ja menot kasvaneet henkilökunnan ikääntymisen mukanaan tuomien tules-vaivojen lisääntymisen vuoksi. Sijaismäärärahoissa varaudutaan myös kasvatuskumppanuuskoulutusten jatkumiseen ja liikuntahankkeen tarpeisiin. Kokonaisuudessaan henkilöstömenot pysyvät lähes ennallaan palvelurakenteen ja hallinnon tehostamisen myötä uusista työsuhteista ja sijaismäärärahojen kasvusta huolimatta. Rajalan ja Leikarin päiväkodeissa varaudutaan uusimaan lähivuosina vanhat matalat lasten kalusteet korkeammiksi (ergonomisuusvaatimus). Leikarin matot uusitaan helpommin puhtaana pidettäväksi laitosmatoiksi. Sähköisten työkalujen ja opetusvälineiden hankintaa ja käyttöä lisätään vuosittain ja tarvikkehankinnoissa huomioidaan liikunnan edistäminen.

Erityisiä kasvupaineita ei varhaiskasvatuspalveluissa ole näkyvissä tällä hetkellä. Tilastokeskuksen ennusteiden valossa alle kouluikäisten lasten määrä säilyy Muuramessa ennallaan vaikka väkiluku nouseekin vuosittain. Kiinteistömenojen laskentatavan uudistuksen johdosta toimintakate jää miinukselle vuonna 2016.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
20	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK						
22	VARHAISKASVATUSPALVELUT						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	754	661	666	0,8	673	679
***	Toimintamenot	6.386-	6.634-	6.488-	2,3-	6.553-	6.618-
****	Toimintakate (Netto)	5.632-	5.973-	5.822-	2,6-	5.880-	5.939-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	30-	6-	6-	13,5	8-	9-
****	Muut laskennalliset erät	107-	107-	412-	74,0	416-	420-
*****	Kokonaiskustannukset	5.768-	6.086-	6.240-	2,5	6.304-	6.368-

6.4.3 LASTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

Toiminta-ajatus

Lapsiperheiden sosiaalityön tehtävänä on osaltaan edistää perheiden toimintakykyä, toimeentulon edellytyksiä ja sosiaalista kasvua sekä ylläpitää sosiaalista turvallisuutta ja parantaa elämisen laatua.

Lastensuojelu ja ennalta ehkäisevä työ

Palvelusuunnitelma

Lapsi- ja perhepalveluiden lautakunnan alaiset eri tehtäväalueet tuottavat lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen palveluja, joilla turvataan lasten ja nuorten hyvinvointi sekä tuetaan lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä sekä omaehtoista toimintaa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Lasten ja perheiden palveluissa toimitaan lastensuojelulain periaatteiden mukaisesti ennalta ehkäisevästi ja varhaista puuttumista painottaen.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Hyvät ja toimivat peruspalvelut			
Perheiden hyvä elämä ja lasten tasapainoinen kasvu	Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointisuunnitelma ohjaa kunnan hyvinvointityötä. Asiakaskysely tehdään säännöllisesti joka 2. vuosi.	Hyvinvointisuunnitelma valtuustolle 4 v välein, arviointi 2 v välein Asiakaskyselyn ka. yli 8.4 kouluarvosanoin	Hyvinvointisuunnitelma hyväksytty 9.12.14 LPitk:ssa Asiakaspalautekysely tehdään 11/ 2016
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Perheiden hyvä elämä ja lasten tasapainoinen kasvu	Organisaatorakenteen uudistuksella tuetaan ennalta ehkäisevän lapsiperhetyön tekemistä Ennalta ehkäisevä ja oikea-aikainen puuttuminen yksilöiden syrjäytymiskierteisiin Lasten sijaishuollossa lisätään perhehoidon osuutta, 40 % lapsista on perhehoidossa. Lastensuojelutyötä tehdään laadukkaasti lastensuojelulain ja laatusuosituksen mukaisesti. Lastenvalvojapalveluiden tuottamisessa huomioidaan 1.1.16 voimaan astuvan isyylain säännökset. Lapsiperheiden toimeentulotukiasioiden käsittelyyn varataan etuussihterin työaika.	Sosiaalihuoltolain mukaiset asiakkaat, lastensuojelulain mukaiset asiakkaat Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17 v, % vastaavasta väestöstä Lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä 0–17 v lapsia, % vastaavasta väestöstä Sijoitetut lapset, % laitoshoido, % perhehoito Lastensuojeluilmoitukset käsitellään 7 arkipäivässä ja lastensuojelutarpeen selvitykset tehdään 3 kk aikana Lasten määrä/työntekijä Lastenvalvojan asiakkaat: - isyysasiat - elatusasiat - huolto- ja tapaamisoikeusasiat Toimeentulotukipäätökset lkm/v - perus-, täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki	Seurataan ennaltaehkäisevän ja korjaavan työn osuutta lapsiperhetyössä Lasten sijoittamistarvetta ehkäistään monipuolisella avohuollon tukitoimien käytöllä Sotkanet –tietojen ja sähköisen hyvinvointikertomuksen kautta seuranta- ja vertailutiedot Lastensuojelulain muutos 1.1.16 ohjaa välttämään sijoituksia Lastensuojelulain mukaan perhehoito ensisijainen Turvataan riittävät henkilöstöresurssit lastensuojelutyöhön Lastensuojelun käsittelyajoissa tarkka seuranta Lastensuojelutyössä huomioidaan Toimiva lastensuojelu suunnitelman suositukset Seurataan lapsi/työntekijä suhdetta Seurataan asiakasmäärää Perustoimeentulotukihakemukset käsittelee etuussihteri, harkinnanvaraisen tuen päättää sosiaaliryöntekijä Lapsiperheiden vanhemmat ovat aktiivointi- ja työllistämistyössä etusijalla

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Sijoitetut lapset yhteensä	21	18	18	18	18
– joista huostaanotettuja lapsia vuoden aikana	4	4	4	4	4
– joista uusia huostaanottoja	1	1	1	1	1
– avohuollon sijoituksia	xx	14	14	14	14
Sijoitetut lapset					
– perhehoito	6	8	8	10	10
– laitoshoido	15	10	10	8	8
Lastensuojeluilmoitukset	173	200	200	200	200
Avohuollon tukitoimet, lapsia	201	240	240	260	260
Palveluseteleitä saaneet lapsiperheet	16	40	40	40	40
Toimeentulotukea saaneet	286	330	330	60	60
– joista lapsiperheitä	66	70	80	30	30

Talousarvion perustelut

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivitys valmistui ja hyväksyttiin kunnanhallituksessa 15.12.14. Hyvinvointisuunnitelma ohjaa eri hallintokuntien tekemää lapsiperheiden hyvinvointityötä.

Uusi sosiaalihuoltolaki astui voimaan 1.1.15 kotipalvelua koskevilta osin ja 1.4.15 alkaen muilta osin. Sosiaalihuoltolaki vahvistaa peruspalveluja ja ennalta ehkäisevää työtä ja vähentää korjaavan työn tarvetta. Lastensuojelulakiin on tulossa muutoksia 1.1.16 alkaen mm. siten, että perhekuntoutus on ensisijainen tukimuoto lapsen sijoittamiseen nähden ja lapsen kiireellinen avohuollon sijoitus voidaan tehdä vain tilanteissa, joissa lapsi on välittömässä vaarassa.

Lastensuojelulain mukaan työntekijöillä on dokumentointivelvoite kaikista lastensuojelutoimenpiteiden järjestämiseen vaikuttavista tiedoista. Uusi asiakasasiakirjalaki astuu voimaan asteittain 2015 - 2017. Sen tarkoituksena on yhtenäistää sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen tietosisältöjä, niiden laatimista, säilyttämistä ja asiakastietojen sähköistä käsittelyä.

Lastensuojelutyössä toimitaan avohuoltopainotteisesti. Lastensuojelun asiakkuudessa olevista lapsista n. 10 % on sijaishuollon piirissä ja 90 % avohuollossa. Vuositasolla avohuollon tukitoimien piirissä on n. 240 lasta ja nuorta. Määrärahoja avohuollon tukitoimiin lisätään ja sijaishuollon määrärahoja vähennetään. Määrärahoissa huomioidaan 1.1.16 lastensuojelulain muutos, jonka mukaan perhekuntoutusta tulee järjestää ensisijaisesti lapsen sijoittamisvaihtoehtoa arvioitaessa. Sosiaalihuoltolain uudistuksen pohjalta ennalta ehkäiseviin palveluihin lasten ja perheiden tuen yksikköön siirtyvät lapsiperheiden kotiapu, sosiaalihuoltolain mukaiset tukihenkilöt ja -perheet, perhetyö ja vertaisryhmätoiminta. Päätöksiä ennalta ehkäisevistä palveluista tekevät sosiaalityöntekijät.

Huostassa olevia lapsia on 31.8.15 kolme, joista yksi täysi-ikäistyy alkuvuonna 2016. Uusia huostaanottoja ei vuonna 2015 ole tehty. Huostaanottojen osalta varaudutaan yhteen uuteen huostaanottoon ja n. 14 lapsen sijoittamiseen avohuollon tukitoimena. Koska tällä hetkellä huostassa olevista lapsista 100 % on perhehoidossa, ovat sijaishuollon kustannukset vähentyneet. Lastensuojelulaki edellyttää, että perhehoito on ensisijainen sijoitusvaihtoehto. Jälkihuollossa on 7–8 nuorta ja kustannuksia aiheutuu mm. psykiatrisen asumispalvelun ja päihdepalvelujen osalta.

Lapsiperheet ovat saaneet apua lasten- ja kodinhoidollisiin tehtäviin yhden lapsiperhehoitajan toimesta. Lapsiperheillä on mahdollisuus hakea palveluseteleitä, jos perheen elämäntilanne on kuormittava ja vanhempien jaksamiseen tarvitaan tukea.

Sosiaalityön johtaja toimii 40 % työajalla lastenvalvojana. Lastenvalvojapalveluissa tehtiin 49 isyys selvitystä vuonna 2014, vahvistettiin 141 elatussopimusta ja 123 huoltajuus-sopimusta. Isyyslaki muuttuu 1.1.16 alkaen siten, että selkeissä tilanteissa lapsen isyyden voi tunnustaa äitiysneuvolakäynnin yhteydessä neuvolan terveydenhoitajalle. Lastenvalvoja siirtää edelleen isyyspaperit maistraattiin vahvistettavaksi. Lastenvalvojalle siirtyy uusia tehtäviä isyystutkimusten, ns. vanhojen isyysasioiden ja valvottujen ja tuettujen tapaamisten järjestämisestä. Sosiaalihuoltolain mukaan valvottujen tapaamisten kustannukset maksetaan lapsen kotikunnasta, joten toimintaan varataan erillinen määräraha.

Hallitus on osana rakenneuudistusohjelmaa päättänyt, että perustoimeentulotuki siirtyy 1.1.2017 alkaen Kelan hoitamaksi. Harkinnanvaraisen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen jää kunnan sosiaalityöntekijöiden tehtäväksi. Toimeentulotukea hakevien asiakkaiden määrän arvioidaan huomattavasti vähenevän vuonna 2017.

LASTEN JA PERHEIDEN TUEN PALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Lasten, nuorten ja vanhempien hyvinvointia tuetaan tuottamalla psykologi- ja koulukuraattori-palveluita, perhetyötä, lapsiperheiden kodinhoitopalvelua sekä etsivää nuorisotyötä siten, että asiakkaat saavuttavat palvelut helposti, työ on ammatillisesti korkealaatuista, työmuodoiltaan monipuolista ja monialaisesti toteutettua. Työtä kehitetään aktiivisesti asiakkaiden muuttuvien tarpeiden mukaan. Perheneuvolapalvelut, jotka ostetaan Jyväskylän kaupungilta, tukevat lasten ja perheiden psykososiaalista hyvinvointia omien peruspalveluiden rinnalla.

Palvelusuunnitelma

Lapsi- ja perhepalveluiden lautakunnan alaiset eri tehtäväalueet tuottavat lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen palveluja, joilla turvataan lasten ja nuorten hyvinvointi sekä tuetaan lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä sekä omaehtoista toimintaa. Ennaltaehkäiseviä lasten ja perheiden tukeen kohdentuvia työmuotoja kehitetään yhteistyössä muiden lasten ja nuorten toimijoiden kanssa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Lasten ja perheiden tuen palveluissa tuotetaan asiakkaille laadukkaita, monipuolisia ja helposti saavutettavia peruspalveluita siten, että lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi ja osallisuus yhteiskuntaan lisääntyy ja eriarvoisuus vähenee sekä erikoistason palveluiden käyttö tehostuu sekä asiakkaiden tarpeiden että taloudellisen tuloksen näkökulmasta.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Hyvät toimivat peruspalvelut Perheiden hyvä elämä ja lasten tasapainoinen kasvu	Vaikuttavuustavoitteet Lasten ja nuorten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen sekä vanhemmuuden tukeminen tuottamalla perhepalveluita. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet	Arviointikertomus valtuustolle Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin indikaattorein seuraaminen suhteessa vertailukuntien ja koko maan tilanteeseen	Lasten ja nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin indikaattoritietoa hyödynnetään palvelun tuottamisessa ja kehittämisessä.
Tuottavuustavoitteet Lasten ja perheiden psykososiaalinen hyvinvointi lisääntyy	Tuottavuustavoitteet Lasten ja perheiden tuen palvelut vastaavat joustavasti ja oikea-aikaisesti lasten, nuorten ja perheiden tuen tarpeisiin	Toimintojen määrällinen toteuma; asiakastyö, yhteistyö- ja ryhmätilaisuudet Perhetyöstä 2/3 on ennaltaehkäisevää ja 1/3 lastensuojeluun kohdentuvaa Oppilashuollon käsittelyajan mittaus asiakastietojärjestelmässä; opiskelijalle järjestetty mahdollisuus keskustella oppilashuollon työntekijän kanssa viimeistään 7:nä oppilaitoksen työpäivänä.	

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Psykologityö					
– asiakkaiden määrä	213	300	300	300	300
– asiakaskäyntien määrä	1172	1500	1500	1500	1500
– yhteistyö- ja ryhmä- tilaisuudet	89	250	250	250	250
Kuraattorityö					
– asiakkaiden määrä	350	450	450	450	450
– asiakaskäyntien määrä	386	1500	1500	1500	1500
– yhteistyö- ja ryhmä- tilaisuudet	282	170	240	260	260
Perhetyö					
– perheiden määrä	31	100	60	60	60
– asiakaskäyntien määrä	407		650	650	650
Kodinhuollollinen työ					
– perheiden määrä	28		60	60	60
– asiakaskäyntien määrä	273		550	550	550
Etsivä nuorisotyö					
– asiakkaiden määrä	71		70	70	70
– asiakaskontaktien määrä	357		400	400	400
– yhteistyö- ja ryhmä- tilaisuudet	217		200	200	200

Talousarvion perustelut

Lasten ja perheiden tuen palvelut ovat osa yleisiä perhepalveluja, joilla tuetaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Asiakkaan tarpeiden mahdollisimman varhainen tunnistaminen, monialaisen ammattiosaamisen hyödyntäminen ja tuen oikea-aikainen ja tarpeen mukainen tarjoaminen ovat keskeinen toiminnallinen ja laadullinen tavoite. Lasten ja perheiden tuen palveluihin siirtyvät myös ostopalvelut Pelastakaa Lapsilta ry:ltä (mm. adoptioneuvonta, tuki-perhetyö) sekä MLL:n varhaisen tuen palvelut. Ensi vuonna käynnistetään MLL:n perhekummi ja Kaveriksi Mulle- toiminta Muuramessa.

Etsivä nuorisotyö on korvaamaton taho peruskoulun päättäneiden nuorten ja alle 30-vuotiaitten aikuisten syrjäytymisen ehkäisemisessä ja kunnille veloitettun nuorisotakuun toteuttamisessa.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
	/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S					
20	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK					
23	LASTEN JA PERHEIDEN PALVELUT					
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€					
***	Toimintatulot	40	84	79	6,9-	80
***	Toimintamenot	1.398-	1.686-	1.743-	3,2	1.760-
****	Toimintakate (Netto)	1.357-	1.602-	1.664-	3,7	1.681-
	Laskennalliset erät					
****	Poistot ja arvonalentumiset	0	0	4-	100,0	4-
****	Muut laskennalliset erät	21-	56-	64-	12,7	65-
*****	Kokonaiskustannukset	1.379-	1.658-	1.732-	4,3	1.749-

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018

	/1000€					

1	K Ä Y T T Ö T A L O U S					
20	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK					
26	LP/MUU SOSIAALITOIMI					
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€					
***	Toimintatulot	40	84	84	0,0	85 86
***	Toimintamenot	125-	197-	193-	1,8-	195- 197-
****	Toimintakate (Netto)	85-	113-	109-	3,2-	110- 111-
	Laskennalliset erät					
****	Muut laskennalliset erät	0	0	1-	100,0	1- 1-
*****	Kokonaiskustannukset	85-	113-	110-	2,6-	111- 112-

6.4.4 PERUSOPETUS

Kohderahoitteinen

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Perusopetusta kehitetään monipuolisia yleissivistäviä opintomahdollisuuksia tarjoavana oppivelvollisuuskouluna, johon jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus. Perusopetuksen tehtävänä on edistää oppilaittensa persoonallisuuden kehittymistä, tukea jatko-opintojen ja ammatinvalinnan kannalta tarpeellisten valmiuksien saavuttamista sekä luoda edellytykset suotuisalle sosiaaliselle kasvulle ja yhteistyössä toimimiselle.

Palvelusuunnitelma

Perusopetuksen yhteistyötä muiden ydinprosessien kanssa kehitetään ja lisätään palveluiden kustannusvaikuttavuuden parantamiseksi. Tavoitteena on lasten tasapainoisen kasvun turvaaminen. Oppilaiden osallisuutta tuetaan ja syrjäytymistä ehkäistään tarjoamalla iltapäivätoimintaa ja kehittämällä kerhotoimintaa yhteistyössä vapaa-aikapalvelujen kanssa. Oppilaille tarjotaan fyysisesti ja henkisesti turvallinen ympäristö. Avoimuutta ja luotettavuutta parannetaan tiedottamista ja viestintää kehittämällä.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja omaehtoisen toiminnan tukeminen. Perheiden kasvatustyön tukeminen ja kasvuolosuhteiden kehittäminen. Kustannustehokkaat ja –vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Lasten ja nuorten tasapainoinen kasvu ja terveyden edistäminen	<p>Syrjäytymisen ehkäiseminen</p> <p>Aktivoiminen harrastustoimintaan ja välituntiliikuntaan</p> <p>Omaehtoisen koulumatkaliikunnan lisäämisen</p>	<p>Kouluterveyskyselyn avainindikaattorit</p> <p>Kuljetusoppilaiden määrä</p> <p>Saattoliikenteen määrä</p> <p>Koulukerhojen määrä</p> <p>Asiakaspalautteen indikaattorit</p>	<p>Kiusaamista ennalta ehkäisevät toimenpiteet esim. ryhmäytymistä edistävät harjoitteet</p> <p>Oppilaiden osallisuuden lisääminen esim. oppilaskuntatoimintaa kehittämällä</p> <p>Liikkuva Muurame –toiminnan edelleen kehittäminen yhteistyössä muiden vastuualueiden ja kolmannen sektorin kanssa</p> <p>Kulttuurialta yhteistyön jatkaminen</p> <p>Kerhotoiminnan kehittäminen ja monipuolistaminen esim. kolmatta sektoria hyödyntämällä</p> <p>Wilman käytön tehostaminen</p> <p>Viestinnän lisääminen</p> <p>Vanhempainiltojen kehittäminen toiminnallisemmiksi</p> <p>Palaute- ja arviointijärjestelmän kehittäminen</p> <p>Ryhmäkototavoite 1–6 luokilla alle 25 oppilasta, 7–9 luokilla alle 20 oppilasta perusryhmässä</p> <p>Osa-aikainen ja tarkoituksenmukainen tuki- ja erityisopetus</p>
Perheiden ja lasten kasvun tukeminen	Kasvatuskeskustelujen ja vuorovaikutuksen kehittäminen huoltajien kanssa		
Oppilaiden jatko-opintojen ja ammatinvalinnan kannalta tarpeellisten tavoitteiden saavuttaminen	<p>Monipuolinen ja laadukas opetustoiminta</p> <p>Opetusmenetelmien kehittäminen</p> <p>Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen</p>	<p>Opetustunnit oppilasta kohti</p> <p>Koulupudokkaiden määrä</p> <p>Oppilaiden osaamisen arviointi</p> <p>Opetuskokeiluiden määrä</p>	<p>Opetuskokeilujen ja monipuolisten opetusmenetelmien käytämisen tukeminen (toiminnalliset ja ilmiökeskeiset menetelmät)</p> <p>OPS 2016-uudistuksen sisältöjen viimeistely ja käyttöön ottaminen</p>
Motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö	<p>Viestinnän ja vuorovaikutuksen kehittäminen</p> <p>Yhteisöllisyyden lisääminen</p> <p>Henkilöstön osallistaminen toiminnan suunnittelussa</p> <p>Esimiestoiminnan kehittäminen</p>	<p>Henkilöstön työhyvinvointikyselyn mittarit</p> <p>Sairaspoissaolojen määrä</p> <p>Palvelutoiminnan muutoksiin johtaneet henkilöstöaloitteet</p>	<p>Pedagogiset iltapäivät (opetuskokeiluiden tiedon jakaminen)</p> <p>Henkilöstön osallistaminen talousarviosuunnitteluun</p> <p>Esimieskoulutusten jatkaminen</p> <p>Kehityskeskustelujen ja palautteen antamisen lisääminen</p>

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Kustannustehokas- ja vaikuttava palvelutoiminta talouden tasapainossa pitämiseksi	Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti ydinprosessien yhteistyötä lisäämällä		Suunnitelmallisuuden ja ydinprosessien yhteistyön lisääminen
	Sähköisten palveluiden kehittäminen	Sähköisten palveluiden käyttäjäprosentti/kokonaisasiakasmäärä	Sähköinen esiopetukseen ja kouluun ilmoittautuminen
	Opettajien virkojen määrän tarkistaminen	Opettajien virat/oppilas	Pedaneetin käytön tehostaminen Opettajavirkakokonaisuuden suunnittelu ja tarkistaminen

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Oppilasmäärä					
luokat 1–6	911	915	917	923	923
luokat 7–9	392	425	425	426	429
Yhteensä	1 303	1 340	1 342	1 349	1 352
Opetustunnit/oppilas					
luokat 1–6	1,36	1,37	1,37	1,37	1,37
luokat 7–9	1,97	1,96	1,96	1,96	1,96
erityisopetus					
Kokonaiskustannukset euroa/oppilas	8 484	8 700			

Talousarvion perustelut

Perusopetuksessa olevien lasten määrä lisääntyy hieman lukuvuosina 2015–2016 ja 2016–2017, mikä aiheuttaa perusopetuksen tulosalueelle kustannusten nousupainetta. Oppilasmäärän kasvua tapahtuu alakouluista erityisesti Kinkomaan alueella. Kinkomaan koulun toiminta alkaa uudessa koulurakennuksessa. Uuden vuonna 2016 voimaan tulevan opetussuunnitelman valmistelu ja käyttöön ottaminen edellyttää jossain määrin lisäresurssointia erityisesti materiaalihankinnoissa.

Opetuksen tukitoimien tarpeiden heikko ennustettavuus ja oppilas- sekä opiskelijahuollon lainsäädäntöön liittyvät muutokset ovat talousarvion keskeisiä epävarmuustekijöitä. Perusopetuksen erityisenä kehittämistarpeena on yhteistyön tiivistäminen ydinprosessin sisällä ja muiden vastuualueiden kanssa. Sisällöllisesti kiinnitetään huomiota oppilaiden terveyttä edistävän liikunnan tukemiseen Liikkuva Muurame –hankkeessa sekä uuden opetussuunnitelman edellyttämien opetusmenetelmien kehittämiseen opetuksessa.

PERUSOPETUKSEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Aamu- ja iltapäivätoiminta tarjoaa lapselle monipuoliset mahdollisuudet osallistua ohjattuun toimintaan sekä mahdollistaa levon ja rentoutumisen rauhallisessa ympäristössä ammattitaitoisen ja tehtävään soveltuvan henkilöstön valvonnassa ennen ja jälkeen koulupäivän. Tavoitteena on tukea pienen koululaisen kasvua ja kehitystä sekä mahdollistaa hyvien vapaa-ajanviettopojen etsiminen ja löytäminen. Toiminta tukee myös vanhempien työssäkäyntiä, kun pienellä koululaisella on turvallinen ja valvottu ympäristö koulupäivän jälkeen.

Aamu- ja iltapäivätoiminta pohjautuu perusopetuksen arvoihin ja toimintaa ohjaavat perusopetuksen yleiset kasvatustavoitteet. Toiminnalla on kuitenkin oma erityisluonteensa, sillä se perustuu vapaaehtoisuuteen ja sijoittuu lasten vapaa-aikaan.

Mikäli kunta järjestää perusopetuslain mukaista toimintaa, se vastaa, että sen hankkima tai järjestämä aamu- ja iltapäivätoiminta järjestetään perusteiden mukaisesti. Tällöin toimintaan voi hakea valtionosuutta. Toiminta on perheille maksullista.

Palvelusuunnitelma

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään kunnan päättämässä laajuudessa ensimmäisen ja toisen vuosiluokkien oppilaille, sekä niille oppilaille, joilla on perusopetuslain mukainen päätös erityisestä tuesta. Toiminnan tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä yhdessä kodin, koulun ja monialaisen verkoston kanssa. Toiminnalle ominaista on monipuolisuus, vapaaehtoisuus ja tarvelähtöisyys.

Toimintaa järjestetään koulujen tiloissa. Tiloja suunniteltaessa huomiota kiinnitetään tilojen turvallisuuteen ja niiden soveltuvuuteen aamu- ja iltapäivätoiminnan erityispiirteet huomioiden. Koulun kanssa toteutetulla yhteissuunnittelulla pyritään koulutilojen tehokkaaseen käyttöön.

Kehitysvammalain mukainen kehitysvammaisten lasten iltapäivähoito järjestetään muun aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteydessä. Kehitysvammaisten koululaisten loma-aikojen hoito järjestetään opetuspalveluiden henkilöstön toimesta. Loma-aikoina toiminnan kustannuksista vastaa vammaispalvelut.

Aamutoimintaa ei järjestetä Muuramessa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan tarkoituksena on tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä luoda pohja lapsen hyvälle kasvulle yhdessä kodin ja koulun kanssa. Tavoitteena on perheiden ja lasten tasapainoisen kasvun tukeminen osana monialaista palveluverkostoa, syrjäytymisen ehkäiseminen ja osallisuuden edistäminen.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen	Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen Kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen	Huoltajien ja lasten palaute toiminnasta	Monipuolisen toiminnan tarjoaminen lasten yksilöllisyys ja kiinnostuksen kohteet huomioiden Ohjaajien täydennyskoulutukset mm. erilaisiin tuen tarpeisiin liittyen Huoltajien ja lasten osallisuuden lisääminen mm. toiminnan sisältöjen suunnittelussa Koulun opetussuunnitelman huomioiminen toiminnan suunnittelussa Yhteistyö koulun ja oppilashuollon kanssa, sekä tuen muotojen kehittäminen
Laadun ja arvioinnin kehittäminen	Liikunnan lisääminen osana hyvinvoinnin tukemista	Yhteistyötahojen/ yhteistyömuotojen määrä	Kotimatkaliikuntaan ja ulkoiluun kannustaminen Liikunnallisten sisältöjen kehittäminen Liikkuva Muurame-toimintaan osallistuminen Paikallisten mahdollisuuksien hyödyntäminen
Motivoitunut henkilökunta	Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan laatu-kriteerien hyödyntäminen Viestinnän ja vuorovaikutuksen kehittäminen Yhteisöllisyyden lisääminen Esimiestoiminnan kehittäminen	Sairauspoissaolojen määrä	Laadun arvioimisen kehittäminen (mittarit) Koulutus Kehityskeskustelut Vertaistukiryhmät

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Taloudelliset ja tehokkaat rakenteet sekä toimintamallit	Tilojen yhteiskäytön tehostaminen	Yhteiskäytössä olevien tilojen määrä	Tilasuunnittelu yhteistyössä perusopetuksen ja päivähoidon kanssa
	Sähköisten palveluiden kehittäminen	Sähköisten palveluiden käyttäjäprosentti/kokonaisasiakasmäärä	Sähköinen ilmoittautuminen iltapäivätoimintaan

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Osallistujien määrä (keskimäärin/ kk)	147	160	160	160	160
– kokoaikaiset	96	90	90	90	90
– osa-aikaiset	51	58	58	60	60
– YPR	13	12	12	10	10
Toimintaan osallistuvien oppilaiden %-osuus ikäluokista					
– 1. lk	57	59,2	59,2	61,6	
– 2. lk	25,8	37,4	32	39,5	
– YPR	100	100	100	100	
Nettokustannukset (euroa/ osallistuja)	1 664	1 651	1 886	1 850	1850
Bruttokustannukset (euroa/ osallistuja)	2 312	2 235	2 786	2 700	2 700

Talousarvion perustelut

Lasten määrä iltapäivätoiminnassa on kasvanut vuosittain. Lisäksi tukea tarvitsevien oppilaiden määrä on lisääntynyt. Tämä aiheuttaa jatkuvaa painetta henkilöstöressurssien sekä toimintaan soveltuvien tilojen ja tarvikkeiden suhteen.

Sisäiset vuokrat on tarkistettu vuonna 2015, jonka vuoksi niihin varattu määräraha tulee nousemaan talousarviossa huomattavasti.

Talousarvioon on lisätty kustannuspaikka sisäisiä tuloja varten. Kehitysvammaisten oppilaiden loma-aikojen iltapäivähoito laskutetaan jatkossa vammaispalveluilta.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
20	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK						
32	PERUSOPETUS						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	325	296	392	24,3	395	399
***	Toimintamenot	11.083-	11.412-	10.821-	5,5-	10.930-	11.039-
****	Toimintakate (Netto)	10.758-	11.116-	10.430-	6,6-	10.534-	10.639-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	43-	76-	68-	11,1-	86-	74-
****	Muut laskennalliset erät	261-	283-	401-	29,3	405-	409-
*****	Kokonaiskustannukset	11.062-	11.475-	10.899-	5,3-	11.025-	11.122-

6.4.5 MUURAMEN LUKIO / TOISEN ASTEEN KOULUTUS

Toiminta-ajatus

Muuramen lukio on oppimiskeskus, joka antaa nuorelle hyvän yleissivistyksen sekä tukee oman persoonallisuuden ja elämänhallinnan taitojen kehittymistä. Lisäksi se innostaa jatko-opintoihin ja luo niiden edellyttämät opiskeluvalmiudet. Lukio-opetuksessa korostetaan aktiivisen nuoren ja kansalaisen kehittymistä. Tätä tuetaan parhaiten ottamalla opiskelijoita laajasti mukaan lukion toimintaan aina suunnittelusta (opettajainkokoukset, kehitysaloitteet, vanhempainkerho) toteutukseen (oppilaskunta, tutortoiminta, lukion juhlien järjestämisvastuu). Tätä ajattelumallia kutsutaan opiskelijälähtöisyydeksi (asiakaskeskeisyys), jonka tarkoituksena on kehittää opiskelijajohtajuutta ja sitoutuneisuutta oppilaitokseen. Konseptia tuetaan runsaalla positiivisella viestinnällä sidosryhmiin ja yhteisön jäseniin.

Palvelusuunnitelma

Lukio-opetuksen yhteistyötä muiden ydinprosessien kanssa kehitetään ja lisätään palveluiden kustannusvaikuttavuuden parantamiseksi. Tavoitteena on nuorten tasapainoisen kasvun turvaaminen. Opiskelijoiden osallisuutta tuetaan ja syrjäytymistä ehkäistään tiiviillä yhteistyöllä (opiskeluhoitoryhmä) sosiaalitoimen, kouluterveydenhoidon ja koulupsykologin avulla. Opiskelijoille tarjotaan fyysisesti ja henkisesti turvallinen ympäristö. Avoimuutta ja luotettavuutta parannetaan tiedottamista ja viestintää kehittämällä.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Yrittäjähenkisyys ja yrittäjyyskasvatus	Yrittäjyysopintojen järjestäminen ja kummiyritystoiminta	Yrittäjyysopiskelijat Kummiyritysvierailujen määrät	Yrittäjyyskurssit pidetty ja kummiyritysvierailut toteutettu
Kehittyminen jatkuvan oppimisprosessin kautta	Kestävän kehityksen sertifikaatin vuosiraportti keväällä 2016	Sertifikaatti voimassa vuoteen 2017 saakka	Tiimien kehitystyö monikulttuurisuuden ja sähköisen yo-kokeen teemoissa. Metsäretki tehty toukokuussa 2016
Fyysinen ja henkisesti turvallinen ympäristö	Lukion turvallisuusajattelu	Onnettomuustilastot kuten läheltä piti ja tapaturma-ilmoitukset	Turvallisuuskansio päivitetty ja matkustusohje lukion retkille laadittu. Turvakävelyt ykkösille.
Nollatoleranssi koulu-kiusaamiseen/syrjäytymisen estäminen	Kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisy	Koulupudokkaiden määrä	Viihtymiskysely/ hyvinvointikysely opiskelijoille kevät 2016. Opintojaksokysely opiskelijoille 4. jaksossa
Perheiden hyvä elämä ja lasten tasapainoinen kasvu	Henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvointi	Opiskelijoiden tekemät kehitysaloitteet	Kouluterveyskysely. Vanhempainkerhon ja opiskelijoiden edustus opiskelutyöryhmässä.
Osallisuuden edistäminen	Aktiivinen ja osallistuva kansalainen	Opiskelijapalautte Wilmassa ja Facebookissa	Opiskelijat opettajainkokouksissa, vanhempainkerhossa, tiimeissä, yrittäjyysryhmissä, kekettäjät, tutorit, opk. VR-tiimi
Nopea tiedonkulku	Avoin, moderni ja positiivinen viestiminen lukion asioista	Ketteryys tiedonkulusa ja viestinnässä. Uusien viestintävälineiden käyttöönotto	Runsas Wilman ja Facebookin, Twitterin, Instagramin käyttö viestinnässä. Virtuaaliopetustii-min WhatsApp
Oppiva organisaatio	Henkilöstön ja opiskelijoiden osaamisen ja työhyvinvoinnin turvaaminen	Henkilöstön ja opiskelijoiden osaamisväjteen kartoittaminen. TVT-strategia ajan tasalla.	Koulutukseen kannustaminen. TVT koulutukset ja välineiden hankinta (yo-koneet ja infra)
Johtaminen	Henkilöstön työ määrän ja toiminnallisten tavoitteiden tasapaino	Työtyytyväisyyskyselyt	Henkilökohtaiset kehityskeskustelut kevät 2016
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Koulujen opetusvälineiden käyttökelpoisuuden varmistaminen	Kenno tiimiluokan, mobiiliteknologian ja iPadien hyödyntäminen	Tiimien palaverit kennoissa 2 kpl /jakso, iPadit opetuksessa/jakso	Tiimit hyödyntävät Kennoa ja uutta teknologiaa. Kokeiluja virtuaalitodellisuus –hankkeessa (FinEduVR)
Sähköisten viestintävälineiden hyödyntäminen	Sosiaalisen median ja Wilman hyödyntäminen yhteydenpidossa	Monipuolinen yhteydenpito opiskelijoihin ja vanhempiin	Aktiivinen lukion Facebookin, sometyökalujen ja Wilman käytön kehittäminen ja tehostaminen. VR -työkalut
Taloudelliset ja tehokkaat rakenteet ja toimintamallit	Uusien TVT-taitojen opettelu ja kokeilut	Lukion päivitetty TVT-strategia ja siihen liittyvät kyselyt opettajille	iPadeja ja mobiiliopetus-teknologiaa käytetään kursseilla, uusia ohjelmistoja (appsit) hyödynnetään. VR-lasit – ja kamerat sekä tuotantoalustat

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Opiskelijamäärä	190	205	207	210	210
Tuntikehys	290	310	310	315	315

Talousarvion perustelut

Lukio-opetuksessa olevien nuorten määrä ei muutu juurikaan lukuvuonna 2015–2016. Lukion kokonaisopiskelijamäärä on nyt 207 eli kaksi enemmän kuin edellisenä lukuvuonna. Määrä on lukion tilojen kannalta ideaali, koska lukiorakennus on suunniteltu 210 opiskelijalle. Aulatiloja on niukasti, mutta saamme syksyllä 2015 käyttöömmä päivisin kulttuurikeskuksen kahvilatilaa. Iltaisin tila on kahvilan käytössä.

Lähtitulevaisuudessa lukiot kokevat suurimman muutoksen 150 vuoteen, kun yo-koe tehdään sähköisesti syksystä 2016 lähtien. Tämä vaatii seuraavan lukuvuoden kuluessa hyvää suunnittelua, testausta ja resurssien kohdentamista tietoteknisiin valmiuksiin kuten infrastruktuurin rakentamiseen, konekantaan sekä yo-tilan sähköistämiseen. Opiskelijoiden aulaan hankitaan paloturvallisia sohvia ja raheja ja vanhat kirpparisohvat hävitetään. Muutenkin aulan ilmettä ehostetaan.

Muutokset talousarvioon

Suurimmat muutokset edellisen lukuvuoden talousarvioon ovat tapahtuneet majoitus- ja ravitsemuspalveluissa, jotka nousevat 1600 € (91 000 €), koska ruokakulut ovat nousseet. Henkilöstökulut ovat myös nousussa, koska kolmelle henkilöstön jäsenelle tuli 20 vuoden määrävuosikorotus täyteen kesällä 2015. Myös lukion henkilöstö ikääntyy. Kiinteistökulut laskevat, kun uusi päivitetty kiinteistötaksoitus astuu voimaan. Lukio on maksanut mm. kulttuurikeskuksen kahvion tiloista vuokraa 20 vuotta väärin perustein. Sijaiskuluissa olemme saaneet reilusti säästöä eli henkilöstö ei sairastele paljoa. Lukio sai syksyllä Opetushallitukselta avustusta 120 000 euroa Virtuaalitodellisuus ja elämyksellinen hankkeeseen vuodelle 2015–2017.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
	/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S					
20	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK					
33	TOISEN ASTEEN KOULUTUS					
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€					
***	Toimintatulot	6	2	2	0,0	2
***	Toimintamenot	1.342-	1.374-	1.365-	0,6-	1.379-
****	Toimintakate (Netto)	1.336-	1.372-	1.363-	0,6-	1.377-
	Laskennalliset erät					
****	Poistot ja arvonalentumiset	11-	8-	14-	41,6	8-
****	Muut laskennalliset erät	60-	68-	86-	20,5	86-
*****	Kokonaiskustannukset	1.407-	1.448-	1.463-	1,0	1.472-
						1.495-

6.4.6 TAITEEN PERUSOPETUS

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Taiteen perusopetuslain mukaisen kuvataiteen, musiikin ja tanssin perusopetuksen järjestäminen ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Muuramen kuvataidekoulu antaa taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaista kuvataiteen opetusta ja Jyväskylän ammattiopisto musiikin ja tanssin laajan opetussuunnitelman mukaista opetusta.

Palvelusuunnitelma

Kuvataiteen perusopetus ja musiikkileikkikoulu toteutetaan omassa kuvataidekoulussa ja musiikkileikkikoulussa.

Tanssin ja musiikin perusopetus ja musiikin varhaiskasvatus musiikkileikkikoulua lukuun ottamatta ostetaan Jyväskylän koulutuskuntayhtymältä (Jyväskylän ammattiopisto, Hyvinvointi ja kulttuuri/taiteen perusopetus).

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Perheiden hyvä elämä ja lasten tasapainoinen kasvu	Luoda edellytyksiä taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle	Opiskelijamäärät	Oma palvelutuotanto
Syrjäytymisen estäminen	Pitkäjänteisen ja tavoitteellisen harrastamisen mahdollistaminen	Näyttelyt, konsertit, tapahtumat	Ostopalvelut
Osallisuuden edistäminen	Kokemuksien ja elämyksien tarjoaminen niin yksilönä kuin yhteisön jäsenenä		Yhteistyö kolmannen sektorin ja yksityisten palveluntuottajien kanssa
Sosiaalisten verkostojen rakentaminen, ylläpitäminen ja vahvistaminen	Luoda perustaa emotionaalille, esteettiselle ja eettiselle kasvulle		
Asuinympäristön viihtyvyys	Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen ja ennaltaehkäisevä työ		
Kulttuuripalvelujen saatavuus			
Monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet			
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		

KUVATAIDEKOULU

Toiminta-ajatus

Kuvataidekoulu järjestää taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaista kuvataiteen opetusta. Opetus perustuu opetussuunnitelmaan ja on tarkoitettu ensisijaisesti 7–17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Koulu järjestää myös varhais- ja aikuisopetusta.

Kuvataiteen opetus etenee tavoitteellisesti tasolta toiselle ja antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään, ymmärtää visuaalista kulttuuria ja hakeutua alan ammatilliseen ja korkeasteen koulutukseen.

Palvelusuunnitelma

Kuvataidekoulu järjestää opetusta Nisulanmäen, Mäkelänmäen ja Kinkomaan kouluilla.

Koulussa on 100 oppilaspaiikkaa.

Kuvataideharrastuksen alueellista saatavuutta parannetaan järjestämällä kuvataidekerhoja Niittyahon ja Isolahden kouluilla. Ensimmäiset kuvataidekoulun suunnittelemat kerhot toteutetaan koulujen kerhorahoituksella syksyllä 2015. Kerhotoiminnan jatkamista harkitaan saatujen kokemusten pohjalta.

Aikuisryhmän 5-vuotinen opetusjakso päättyy keväällä 2016. Uuden ryhmän perustamisesta päätetään kevään 2016 oppilashaun yhteydessä.

Koulun palveluja laajennetaan facebook-sivustolla ja sähköisillä oppilastyöportfolioilla. Kalustoa hankitaan ja päivitetään em. tarkoitusta varten.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Lasten ja nuorten tasa-painoinen kasvu ja oma-ehtoisen toiminnan tukeminen	Lasten ja nuorten aktivoiminen kuvataideopintojen pariin	Hakija- ja oppilasmäärä	Tiedottaminen, näkävyyden parantaminen
Osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen	Yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen korostaminen ja kehittäminen	Sosiaalisin pe-rustein (syrjäytymisvaara) koulun aloittaneiden määrä	Yhteistyön tiivistäminen sosiaalitoimen kanssa
Perheiden hyvä elämä	Edellytyksien luominen tavoitteelliselle ja laadukkaalle kuvataideopetukselle		Peruskoulujen kanssa tehtävän yhteistyön tiivistäminen
Monipuoliset harrastusmahdollisuudet, kulttuuripalvelujen saatavuus ja asuinympäristön viihtyisyys	Visuaalisten alojen jatko-opintoihin hakeutumisen edesauttaminen	Asiakaspalautteen indikaattorit	Koulun itsearviointi / kysely
	Kuvataidekoulun toiminta Muuramen viihtyvyys- ja hyvinvointitekijänä		Digitaaliset oppilastyöportfoliot
	Viestinnän ja vuorovaikutuksen kehittäminen		Uusien viestintäkanavien käyttöönotto ja asiakaslähtöisyyden korostaminen
Motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö	Yhteisöllisyyden lisääminen ja opettajien osallistaminen toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa	Työhyvinvointikyselyn mittarit	Opettajien koulutus
	Esimiestoiminnan kehittäminen		Kehityskeskustelujen lisääminen
			Esimieskoulutus
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Kustannustehokas palvelutoiminta talouden tasapainossa pitämiseksi	Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti ydinprosessien yhteistyötä lisäämällä	Tehokkuutta ja taloudellisuutta korostavat toimintamallit	Henkilökunnan työtehtävien tarkastelu tehokkuutta ja taloudellisuutta korostavasta näkökulmasta
	Asiakaslähtöisyyden korostaminen sähköisten palveluiden kehittämisessä		

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Oppilasmäärä	102	100	100	100	100
Tuntikehys	25	25	25	25	25
Päätoimiset opettajat / Johtava opettaja	1	1	1	1	1
Tuntiopettajien määrä	2	2	2	2	2

Talousarvion perustelut

Kiinteistöjen sisäisten vuokrien tarkistuksen myötä kuvataidekoulun kiinteistökulut laskevat. Muilta osin talousarviossa ei ole merkittäviä muutoksia aiempiin vuosiin nähden.

MUSIIKKILEIKKIKOULU

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Musiikkileikkikoulussa lapset tutustuvat musiikin maailmaan elämyksellisen ja kokonaisvaltaisen kokemuksen kautta. Tunneilla lauletaan, leikitään, soitetaan ja liikutaan musiikin mukaan sekä kuunnellaan musiikkia. Samalla tuetaan lapsen luovaa ilmaisua sekä sosiaalista ja emotionaalista kehitystä. Musiikkileikkikoulussa luodaan pohjaa myös musiikin harrastamisen jatkamiselle.

Palvelusuunnitelma

Musiikkileikkikoulutoimintaa tarjotaan alle kouluikäisille lapsille viidessä ikäkehityksen mukaisessa ryhmässä. Perheryhmissä (vauva- ja taaperoryhmissä) lasten ja vanhempien vuorovaikutuksella on tärkeä rooli.

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Oppilasmäärä	42	45	45	45	45
Tuntikehys/vh	5	5	5	5	5
Nettokustannukset euora/oppilas	62	63	63	63	63
Nettokustannukset euroa/asukas	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

MUSIIKIN JA TANSSIN PERUSOPETUS

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Musiikin perusopinnoissa tarjolla on klassisen ja pop/jazz-musiikin opintoja.

Tanssin opinnot antavat oppilaalle monipuoliset perustaidot sekä yleiskuvan tanssista taide-
muotona ja ilmaisun välineenä.

Varhaisiän musiikkikasvatuksessa lapset voivat osallistua kaksivuotiseen musa- tai rokkikou-
luun. Musiikin perusopetuksen oppilaat valitaan pääsykokeen perusteella, muihin ilmoittau-
tumalla.

Palvelusuunnitelma

Musiikin perustason instrumenttiopinnot koostuvat kolmesta osaamisen tasosta ja musiikin
perusteet 1.–6. -kurseista. Yhteismusisointi sisältyy opintoihin eri muodoissaan. Oppilaalla
on käytettävissään enintään kymmenen vuotta opintojen suorittamiseen. Tanssin opetus ra-
kentuu kolmesta taitotasosta. Kiinteä yhteistyö musiikinopetuksen kanssa rikastuttaa erilais-
ten esitysten ja näytösten toteuttamista monipuolisessa oppimisympäristössä.

Opetus järjestetään pääsääntöisesti Jyväskylän ammattiopiston tiloissa, mutta musiikkiope-
tuksen nuorimmille oppilaille järjestetään opetusta tietyissä instrumenteissa myös Muurames-
sa.

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Oppilasmäärä	60	65	65	65	65
Varhaisiän musiikkikasvatus	4		*	*	*
Musiikin perusopetus	46		*	*	*
Tanssin perusopetus	9		*	*	*
Euroa/asukas	4,5	4,5	4,3	4,3	4,3

*Oppilaspaikkojen jakaumaa ei voi ennustaa

Talousarvion perustelut

Musiikin ja tanssin perusopetukseen osallistuvilla muuramelaisilla lapsilla ja nuorilla taataan
opiskelupaikka opintojen loppuun. Koulutuksen järjestäjän kanssa käydään vuosittain neuvot-
telu seuraavan vuoden kustannustasosta, tavoitteista ja uusien oppilaiden määrästä. Oppilas-
paikalle ei voida laskea yksiselitteistä hintaa, sillä kustannuksiin vaikuttaa mm. ryhmä-/
yksilöopetuksen määrä ja opintojen vaihe/annettava opetuksen määrä.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
20	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK						
35	TAITEEN PERUSOPETUS						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€							
***	Toimintatulot	28	28	28	0,7	28	29
***	Toimintamenot	121-	127-	125-	1,8-	126-	127-
****	Toimintakate (Netto)	93-	99-	97-	2,5-	98-	99-
Laskennalliset erät							
****	Muut laskennalliset erät	6-	6-	10-	37,0	10-	10-
*****	Kokonaiskustannukset	99-	105-	107-	1,1	108-	109-

6.4.7 NUORISOPALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Kunnallisen nuorisotyön tarkoituksena on edistää ja tukea nuoren tasapainoista kasvua sekä tarjota virikkeitä ja vaihtoehtoja päihteettömään vapaa-aikaan. Nuorisotyö tukee vanhempien ja koulujen kasvatustyötä moniammatillisen yhteistyön kautta painopistealueina lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen. Tavoitteena on aktiivinen ja vastuullinen nuori, jonka kautta turvataan kunnan tulevaisuus ja jatkuvuus. Nuorisotyötä toteutetaan Nuorisolain mukaisesti pääkohderyhmänä 13–17-vuotiaat nuoret.

Palvelusuunnitelma

Nuorisotyön perustana on kasvatuksellisuuden huomiointi kaikessa toiminnassa. Nuorisopalvelut järjestää avointa tilatoimintaa 13–17-vuotiaille nuorille, monipuolista pienryhmätoimintaa nuorten erityistarpeet huomioiden sekä laajalle kohderyhmälle suunnattuja tapahtumia, leiriä ja retkiä.

Lisätään nuorten harrastemahdollisuuksia ja edistetään nuorisokulttuurin toteutumista sekä tuetaan nuorten omaehtoisia harrastemahdollisuuksia yhteistyössä nuorten ja kunnan eri hallinnonalojen kanssa. Lisäksi tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat vanhemmat, järjestöt ja erilaiset toimijatahot.

Lisätään nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä työllistetään nuoria kesätyöhön.

Edistetään ennaltaehkäisevää päihdetyötä. Toteutetaan ja kehitetään nuorisotiedotusta.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Sosiaalisten verkostojen rakentaminen, ylläpitäminen ja vahvistaminen	Edistää ja tukea nuoren tasapainoista kasvua sekä tarjota virikkeitä ja vaihtoehtoja omaehtoiseen toimintaan ja osallisuuteen	Osanottajat järjestetyssä toiminnassa, toiminnan määrä	Monipuolisen ja kiinnostavan toiminnan järjestäminen
Osallisuuden edistäminen		Pienryhmien tarve ja siihen osallistuvien nuorten määrä	Nuorisofoorumit, nuorisotiedotus, nuorisovaltuusto, järjestöjen tukeminen
Syrjäytymisen estäminen	Tuottaa nuorille palveluja, joilla turvataan kunnan tulevaisuus ja jatkuvuus painopistealueina lasten ja nuorten hyvinvointi, omaehtoisen toiminnan edistäminen ja kasvuolosuhteiden parantaminen	Kunnallisoitteiden määrä, nuorten äänestysaktiivisuus, nuorisojärjestöjen toiminta	Tiedotus, yhteistyö eri toimijoiden kanssa
	Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämien	Kunnan nuorisokysely, tyytyväisyyskysely nuorisotilalla, kävijämäärät toiminnassa	
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet	Vapaa-ajanviettoolosuhteiden rakentaminen ja ylläpito		Nuorisotilan, bändikämpän ja skeittiparkin toiminta, viihtyvyys ja kehittäminen
Asuinympäristön viihtyvyys			

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Nuorisotilatoiminta, aukiolopäivät vuodessa	116	100	110	110	110
Nuorisotilan ja pienryhmien kävijämäärä/vuosi	4333	4400	4400	4400	4400
Erityistukea saavat nuoret, lkm	268	200	200	200	200
Yksilöohjausta saavat nuoret, lkm	233	200	200	200	200
Leireille, retkille ja tapahtumiin osallistuneet, pienryhmät, lkm	4456	3000	4000	4000	4000
Kesätöihin hankeneiden nuorten määrä/työllistetyt	83/70	80/80	80/80	80/80	80/80
Nuorisotiedotuksella tavoitetut asiakkaat, lkm	3450	3300	3300	3300	3300
Avustusta saaneiden järjestöjen nuorten jäsenmäärä, alle 29-v.	185	130	200	200	200
Vakinainen henkilökunta	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5

Talousarvion perustelut

Toimintaympäristön muutos

Toimintaa jatketaan kahdella nuoriso-ohjaajalla, joka mahdollistaa toiminnan kehittämisen toiminnallisempaan ja nuoria osallistavampaan suuntaan. Aukioloajat pysyvät kolmena iltana viikossa, jolloin pienryhmätoiminnan ja yksilöohjauksen määrä pystytään varmistamaan. Kaksi nuoriso-ohjaajaa tilalla lisää tilan turvallisuutta sekä nuorten kuulluksi tuleamista. Nuorisotilan kävijämäärät ovat hyvällä tasolla ja kävijäprofiili on laajentunut, joten uusien toimintamuotojen kehittämistarve on jatkuvaa. Tilakortin avulla pidetään yhteyttä nuoriso-ohjaajien ja vanhempien välillä. Kokoustiloja tarjotaan maksutta nuorten omille ryhmille sekä nuorisjärjestöille kokoontumiseen ja harrastamiseen.

Erityisnuorisotyötä (Joustava perusopetus ja Yksilöllisen opetuksen pienryhmät) jatketaan koulu yhteistyössä. Kouluissa tehtävää nuorisotyötä jatketaan muutoinkin, koska se on havaittu hyväksi toimintatavaksi. Nuoriso-ohjaajien ja koulun välinen vuoropuhelu koetaan tarpeelliseksi nuorten kokonaisvaltaisen tukemisen näkökulmasta. Lisäksi yhteistyötä tiivistetään edelleen sosiaalipalveluiden, vanhempien ja nuorisjärjestöjen kanssa.

Jatketaan panostusta varhaisnuorisotyöhön jatkamalla 5–6 luokkalaisten pienryhmä.

Nuorten kuulemista, osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tuetaan. Nuorisovaltuuston toimintaan on talousarvioon varattu erillinen määräraha. Nuorisopalvelut hoitaa nuorisovaltuustotoiminnan ostopalvelusopimuksella Innola ry:n kanssa. Järjestö tuottaa nuorten osallisuuteen liittyen aktivointipalveluja ja edesauttaa nuorten osallistumista elinympäristönsä kehittämiseen sekä kunnan päätöksentekoon. Toiminnan sisältö ja toimintatavat ideoidaan yhdessä nuorten kanssa.

Nuorisotiedotusta viedään eteenpäin toteuttaen Innola ry:n kanssa yhteistyössä OKM:n rahoittama nuorisotiedotuspiste. Nuorten kanssa suunnitellaan ja kehitetään nuorisotiedottamista sekä nuorten paikallistoimituksen toimintaa jatketaan. Nuorten toimintakulttuurin suunta on edelleen sosiaaliseen mediaan päin, joten sosiaalisessa mediassa mukana olo on tärkeää.

Hyödynnetään toiminnan järjestämisessä monipuolisesti kunnassa lisääntyneitä lähiliikunta-paikkoja.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
20	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK						
39	NUORISOPALVELUT						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	65	12	12	0,0	12	12
***	Toimintamenot	218-	194-	205-	5,1	207-	209-
****	Toimintakate (Netto)	152-	182-	193-	5,4	195-	197-
	Laskennalliset erät						
****	Muut laskennalliset erät	14-	8-	17-	53,6	17-	17-
*****	Kokonaiskustannukset	167-	190-	210-	9,3	212-	214-
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
20	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	1.262	1.170	1.265	7,5	1.275	1.288
***	Toimintamenot	21.157-	22.096-	21.363-	3,4-	21.576-	21.792-
****	Toimintakate (Netto)	19.895-	20.926-	20.098-	4,1-	20.301-	20.504-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	87-	92-	95-	3,1	106-	103-
****	Muut laskennalliset erät	526-	566-	568-	0,3	573-	579-
*****	Kokonaiskustannukset	20.507-	21.584-	20.760-	4,0-	20.981-	21.186-

6.5 ASUKASPALVELUIDEN LAUTAKUNTA

Budjettirahoitteinen

Asukaspalveluiden lautakunnan palvelualue sisältää seuraavat vastualueet:

- Asukaspalveluiden hallinto
- Vapaa-aikapalvelut
- Sosiaalipalvelut
- Vanhus- ja vammaispalvelut
- Terveydenhuollon palvelut

Toiminta-ajatus

Asukaspalveluiden lautakunnan alaiset tehtäväalueet tuottavat palveluita kunnan asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja perustoimeentulon turvaamiseksi tukien kuntalaisten omia voimavaroja. Kuntalaisten hyvinvointia, aktiivisuutta ja osallisuutta tuetaan lisäksi tarjoamalla monipuolisia vapaa-aikapalveluja.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
30	ASUKASPALVELUIDEN LTK						
40	ASUKASPALVELUIDEN LTK						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€							
***	Toimintamenot	19-	21-	21-	2,8-	21-	21-
****	Toimintakate (Netto)	19-	21-	21-	2,8-	21-	21-
Laskennalliset erät							
****	Muut laskennalliset erät	0	0	21	100,0	21	21
*****	Kokonaiskustannukset	19-	21-	0	0,0	0	0

6.5.1 ASUKASPALVELUIDEN LAUTAKUNNAN HALLINTO

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Palvelualueen hallinto huolehtii hallinnon, suunnittelun ja talouden koordinoimisesta ja ohjaamisesta ydinprosessialueella. Hallinto osallistuu kunnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen yhteistyössä muiden palvelualueiden kanssa.

Asukaspalveluiden lautakunnan hallinto suunnittelee ja ohjaa palvelualueen kokonaisuuden toimintaa ja kehittämistä. Hallinto koordinoi ydinprosessien välistä yhteistyötä ja kehittämistä sekä lautakunnan ja operatiivisen toiminnan yhteistyötä. Lisäksi hallinto vastaa terveydenhuollon palveluista.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuuston nähdn sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähdn sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Muuramen Hyvinvointi Oy:n toiminnan suunnittelu	Vastuualueiden yhteistyön kehittäminen Muuramen Hyvinvointi Oy:n toiminnan aloittamiseen valmistautuminen Viestinnän tehostaminen		Yhteiset koulutus- ja työhyvinvointipäivät Muuramen Hyvinvointi Oy:n toiminnan ja prosessien suunnittelu Työpaikkakokouskäytänteiden kehittäminen
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Taloudelliset ja tehokkaat rakenteet sekä toimintamallit	Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti ydinprosessien yhteistyötä lisäämällä. Sähköisten palvelujen kehittäminen	Sähköisten palveluiden käyttäjäprosentti / kokonaisasiakasmäärä Sähköiset kokoukset	Suunnitelmallisuuden ja ydinprosessien yhteistyön lisääminen Siirrytään sähköisiin kokouskäytänteisiin

Talousarvion perustelut

Suunnitelmakaudella kunnan väkiluku kasvaa ja samalla hallinnon tarjoamien palvelujen määrän tarve lisääntyy. Valtakunnalliset sosiaali- ja terveystalouden muutokset kuormittavat palvelualueiden toimintaa ja aiheuttavat epävarmuutta henkilöstössä. Muuramen Hyvinvointi Oy:n toiminnan aloittamisen suunnittelu vaikuttaa hallinnon työtehtävien järjestelyyn. Viestinnän rooli korostuu nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Hallinnon palvelutaso säilytetään.

Tunnusluvut

Hallinto	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Henkilöstö	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
30	ASUKASPALVELUIDEN LTK						
41	HALLINTO (ASUKASPALV. LTK)						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€							
***	Toimintamenot	82-	63-	94-	33,4	95-	96-
****	Toimintakate (Netto)	82-	63-	94-	33,4	95-	96-
Laskennalliset erät							
****	Muut laskennalliset erät	24-	11-	94	111,5	95	96
*****	Kokonaiskustannukset	106-	74-	0	0,0	0	0

6.5.2 VANHUS- JA VAMMAISPALVELUT

KOTIHOITO

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Kotihoito järjestää kotihoito- ja tukipalveluita niille kotona asuville asiakkaille, joiden toimintakyky ja itsestä huolehtiminen on alentunut ikääntymisen, sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi. Kotihoidon tavoitteena on tukea sekä auttaa ikäihmisiä, pitkäaikaissairaita asiakkaita selviytymään kotona mahdollisimman pitkään tukemalla heidän itsenäistä asumista ja selviytymistä omassa kodissa itsemääräämisoikeutta ja yksilöllisyyttä kunnioittaen.

Palvelusuunnitelma

Kotihoidon palveluita ovat kotisairaala- ja kotihoito. Tukipalveluita ovat ateria-, turvapuhelin-, pyykkihuolto-, kylvytys- ja päiväkeskuspalvelut. Kotihoito järjestää neuvonta- ja palveluohjauksia sekä ennaltaehkäisevänä palveluna hyvinvointia tukevia kotikäyntejä ikäihmisille ja pitkäaikaissairaille henkilöille.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Hoitotyön kehittäminen ja laadun takaaminen	Laadukkaat ja riittävät kotihoito- sekä tukipalvelut	Asiakastyytyväisyys kysely > 4,5	Hoitosuositusten noudattaminen, henkilöstön koulutus
Ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitäminen ja kotona selviytyminen	Ennaltaehkäisevät ja hyvinvointia tukevat ohjauspalvelut Kuntouttava työote	Hyvinvointia tukevien kotikäyntien ja palveluohjauksen asiakaskäyntimäärät	Tukipalveluiden lisäys Omavalvontasuunnitelma Palveluohjauksen ja matkankynnyksen neuvontapalvelujen jatkuva kehittäminen Kuntoutusta ja toimintakykyä tukeva työote
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Henkilöstö vakanssit	Hyvät ja toimivat kotihoito-palvelut	Henkilömäärä 12	Lisäresurssien tarve kotihoitotyöhön sekä ennaltaehkäisevään palveluohjaukseen

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Suoritetaivoitteet					
– kotihoidon käynnit	21 606	23 800	25 000	26 000	27 000
Toiminnan laajuus-					
tiedot					
– ruokakuntia	295	350	380	390	400
– siitä yli 65 v. täyt-	233	290	300	310	310
täneitä					
– tukipalvelu-	108	130	150	160	70
asiakkaat					

Talousarvion perustelut

Kotihoito on osa ikäihmisten palveluketjua, jossa huomioidaan asiakaslähtöisyys- ja turvallisuus, ennaltaehkäisy ja taloudellisuuseikat. Kotisairaanhoidon ja kotipalvelut on yhdistetty palvelukokonaisuudeksi, joka toimii osana vanhustyötä. Kotihoidon tarkoituksena on edistää ja ylläpitää kotona asuvien asiakkaiden terveyttä, toimintakykyä ja hyvinvointia. Kotihoidon antaman avun sisältö painottuu henkilökohtaiseen hoivaan ja hoitoon, jossa huomioidaan asiakkaan terveydentila ja siihen liittyvät sairaanhoidolliset tarpeet. Henkilöstön koulutuksessa kiinnitetään huomiota kuntouttavan hoitotyön menetelmiin, lääkehoidon- ja hoitotyön osaamiseen sekä asiakasturvallisuuteen taloudellisten resurssien puitteissa.

Asiakkaiden palveluohjauksen tarve kasvaa entisestään ja ennaltaehkäisevää ohjaus- sekä neuvontapalvelua kehitetään. Kotihoidossa on yksi palveluohjaaja, joka ohjaa ja neuvoo ikäihmisiä sekä muita asiakkaita palvelujen sekä etuuksien yhteensovittamisessa.

Kotihoidon henkilöstö työskentelee kahdessa alueellisesti jaetussa tiimissä sekä Kylänkartanon tiimissä. Asiakkaat jakautuvat alueittain niin, että välimatkoihin ja paikasta toiseen siirtymiseen kuluu vähemmän aikaa ja välitön asiakastyöaika lisääntyy.

Asiakkaiden palveluiden tarvetta arvioidaan vähintään 1 x vuosi ja tarpeen mukaan useammin. Arvioinnissa ja seurannassa käytetään valtakunnallisesti hyväksytyjä mittareita (RAVA tai RAI, MMSE, GDS). Kotihoidon asiakaspalautetta kerätään jatkuvasti suullisesti sekä kirjallisesti asiakaspalautelomakkeella. Säännöllisen kotihoidon asiakkaiden asiakastytyväisyyttä kartoitetaan 1 x vuodessa tehtävällä asiakastytyväisyyskyselyllä.

Tukipalveluiden ja apuvälineiden tarve kasvaa jatkossakin. Kotihoidon palveluohjauksella tiedotetaan asiakkaille eri palveluvaihtoehdoista sekä pyritään monipuolistamaan erilaisten kunnallisten sekä yksityisten tarjoamien tukipalveluiden käyttöä. Hyvinvointitekniologiaa ja hoitovälineitä hankitaan kotihoitoon mahdollisuuksien mukaan.

KYLÄNKARTANO

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Muuramen Kylänkartanon ohjatun asumisen asiakkaat ovat muuttaneet syksyn 2015 aikana tukiasuntoihin Muuramen alueelle, jossa heille järjestetään ohjattuja asumisen palveluita kotihoidon toimesta. Asumisyksikössä asuu mielenterveyskuntoutujia. Kylänkartanon tiimi työskentelee myös Muuramen keskustan alueella asuvien kotihoidon asiakkaiden kodeissa.

Palvelusuunnitelma

Kylänkartanon asukkaille on järjestetty hoito- ja ohjauspalveluja, joita ovat kotisairaanhoido-, lääkehoito-, perushoito-, ateria-, pyykki- ja siivouspalvelut. Kaikille asukkaille laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma. Kylänkartano tarjoaa tuetun ja turvallisen asumismuodon asukkaille, jotka eivät selviydy kotona, mutta eivät tarvitse vielä laitoshoidoa. Asukkaille järjestetään myös virike-, ulkoilu- ja virkistystoimintaa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Turvallinen ja laadukas elämä ja asuminen kodinomaisessa ympäristössä			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Hoitotyön kehittämisen ja laadun takaaminen	Laadukkaat ja riittävät kotihoito- sekä tukipalvelut	Asiakastytyväisyyskysely > 4,5	Henkilöstön koulutus, hoitosuosituksen noudattaminen, yhteisökasvatus periaate
Turvallinen asumisyhteisö ja ympäristö	Toimintasuunnitelma ja turvallinen asumisyksikkö, toimiva hälytysjärjestelmä	Asukaskokoukset Toimintapäivät	Omavalvontasuunnitelma Turvallisuussuunnitelma Pelastussuunnitelma
Tarkoituksen mukainen asumismuoto	Asukasvalintaryhmään (HOPO) osallistuminen	Toimintakyky mittarit (RAVA, RAI, MMSE, Cerad)	Asiakkaan saumaton palveluketju ja palveluiden tarkoituksenmukainen käyttö
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Henkilöstö vakanssit	Hyvät ja toimivat peruspalvelut	Henkilömäärä 4	Henkilöstömitoitus, riittävä henkilöstö, erityiskoulutusta tarpeet huomioiden

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Toiminnan laajuus- tiedot					
asiakasryhmät:					
– mielenterveys- kuntoutujat	9	6	6	6	6
– käyttöpäivät	5 440	2 190	2 190	2 190	2 190

Talousarvion perustelut

Muuramen Kylänkartanon ohjatun asumisen asiakkaat ovat muuttaneet syksyllä 2015 tukiasuntoihin Muuramen keskustan alueelle. Kylänkartanon tiimin toimintaa ohjaa yksikölle nimetty tiimin vastaava hoitaja. Työntekijävalinnoissa painotetaan moniammatillista mielen-
terveystyön- ja päihdetyön osaamista.

Asumisyksikön asukkaiden ja hoitohenkilökunnan turvallisuuden parantamiseksi tullaan asumisyksikköön hankkimaan turvahälytysjärjestelmä. Asumisyksiköllä on oma toimistotila, jossa on lääkkeenjako ja – säilytystila sekä asiakaspaperien säilytys ja asiakkaiden ohjaustila.

Hoito- ja palvelusuunnitelmat laaditaan jokaiselle ja ne tarkastetaan vähintään 1 x vuosi, tarpeen mukaan useammin. Henkilöstön koulutusta lisätään osaamiskartoituksen ja taloudellisten resurssien mukaisesti. Asiakastytyväisyyttä kartoitetaan 1 x vuodessa tehtävällä asiakastytyväisyyskyselyllä. Asukkaiden toimintakykyä kartoitetaan ja palveluntarvetta seurataan jatkuvasti asukkaiden tarkoituksenmukaisen asumistarpeen mukaisesti. Arvioinnissa ja seurannassa otetaan käyttöön valtakunnallisesti hyväksytyt ja paikallisesti sovitut mittarit (RAVA tai RAI, MMSE,GDS).

VANHUSPALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Vanhus- ja vammaispalveluiden tarkoituksena on iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden hyvän elämänlaadun ja toimivan arjen turvaaminen.

Palvelusuunnitelma

Vanhusten palveluiden tarkoituksena on tukea kaikkien ikääntyneiden hyvää elämänlaatua, itsemääräämisoikeutta ja itsenäistä suoriutumista riippumatta heidän toimintakyvystään yhteistyössä omaisten, läheisten ja eri toimijoiden kanssa. Vanhus- ja vammaispalveluissa kotona asuminen on aina ensisijainen vaihtoehto ja kun se ei ole enää mahdollista, tulee ajan-kohtaiseksi muut palvelumuodot yhteisesti sovittujen kriteereiden perusteella.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
"Hyvää elämää omassa kodissa – ikääntyneenäkin"			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuus-tavoitteet Tuetaan iäkkään henkilön itsenäistä ja omatoimista kotona asumista	Vaikuttavuustavoitteet Oikea palvelu oikeaan aikaan	Palvelutarpeen arviointi ja toimintakyvyn mittaus	Ennaltaehkäisevät palvelut ensisijaisesti Vapaaehtoistyön toimintaedellytyksien tukeminen Tukipalveluiden riittävyys Asuin – ja elinympäristön esteettömyys Kotihoitotyön kehittäminen teknologian avulla
Tuottavuus-tavoitteet Laadukkaat ja asiakaslähtöiset palvelut Hyvinvoiva henkilöstö	Tuottavuustavoitteet Henkilökunta on osavaa ja koulutettua Ammattitaitoa pidetään yllä eri koulutuksilla	Asiakastytyväisyys >4,5 kotihoidossa ja palveluasumisessa Koulutuspäivien määrä /v Sairauspoissaolojen määrä/v	Gerontologista osaamista pyritään lisäämään eri koulutuksilla. Henkilöstömitoituksia tarkistetaan myös kotihoidossa. Asiakaskyselyt suoritetaan kaikissa eri vanhuspalveluyksiköissä. Vuosittain laaditaan koulutussuunnitelma Järjestetään tarvittaessa työnohjaus

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	2016	2017	2018
Palveluasumispaikkoja	62	72	67	72	75
Omaishoidon tuella hoidettavia	31	40	40	45	50
siitä yli 65 v.	18	35	35	35	37
yli 75 v.	11	25	25	30	35

Talousarvion perustelut

Vanhuspalvelujen haasteita asettavat ikääntyvän väestön määrän kasvu, dementoivien sairauksien lisääntyminen sekä valtakunnalliset ohjeistukset ja suositukset. Sosiaali- ja terveysministeriön valtakunnallisen suosituksen mukaan 75-vuotiaista 91 % tulisi asua kotonaan, 13 % säännöllisin kotihoiton piirissä ja omaishoidon piirissä tulisi olla 6 %. Ympäri vuorokautisessa asumispalvelussa eli tehostetun palveluasumisen piirissä saisi olla 6 %. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa voisi olla vain 3 %.

Muuramen vanhushuonepalvelut ovat avohoitopainotteinen, kunnan omana toimintana kotiin annettavat palvelut. Laadukkaiden ja asiakaslähtöisten palveluiden tuottamiseen tarvitaan kotihoitossa riittävästi osaavaa ja koulutettua henkilökuntaa. Kunnan on lain mukaisesti huolehdittava henkilökunnan riittävästä osaamisesta. Kotihoitoa tulee kehittää, uudistaa toimintatapoja ja lisätä teknologian käyttöä, jotta ikäihmisten kotona vietettyä aikaa voidaan pidentää mahdollisimman pitkälle.

Ennusteiden mukaan muistisairaiden ihmisten määrä tulee lisääntymään väestön ikääntymisen myötä ainakin vuoteen 2030 saakka. Dementoituneen ikäihmisen tehostetun palveluasumisen tai pitkäaikaisen laitoshoidon tarvetta ei pystytä useinkaan estämään kotihoiton tai omaishoidon avulla ja mikä näin ollen aiheuttaa kasvupainetta tehostetussa palveluasumisessa.

Ikäihmisten palveluasumista ostetaan eri yksityisiltä palveluntuottajilta kilpailutuksen perusteella 67 asumispaikkaa. Kunnan omana toimintana ollut pienryhmäkoti Suvannon lakkauttaminen kasvattaa ostopalvelupaikkojen lisäämisen ja kotihoiton työn tehostamisen tarvetta myös ympärivuorokautiseksi. Asunnot ja elinympäristö vaikuttavat suuresti siihen, miten pitkään iäkäs ihminen pystyy omatoimisena asumaan omassa kodissaan ja osallistua sosiaaliseen elämään. Asumisen eri palveluntuotantoa tulee kehittää ja lisätä mm. senioritalojen muodossa. Omaishoidon tuella ja sen lisäksi tarvittavilla palveluilla turvataan paljon apua tarvitsevan henkilön kotona selviytyminen. Tuen myöntämisen perusteena käytetään hoidon/hoidon sitovuutta ja vaativuutta. Omaishoidon tuen tarvitsijoiden määrä tulee kasvaamaan tasaisesti vuosittain. Omaishoitajien jaksamisen tukemiseksi ja lakisääteisten vapaa- päivien aikaisia vaihtoehtoisia lomituspaikkoja tarvitaan lisää ja niissä tulee huomioida myös mm. muistisaira hoidettavat henkilöt ja heidän erityispiirteensä.

VAMMAISPALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Vammaispalveluissa vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuoltolain mukaisilla palveluilla pyritään edistämään asiakkaan ja hänen läheistensä elämänlaatua turvaamalla asiakkaan tarvitsema hoito ja huolenpito sekä tukemaan asiakkaan kuntoutumista, omatoimista selviytymistä ja itsenäisyyttä. Palveluja kehitetään seutukunnallisen yhteistyön vahvistamisella ja seuraamalla valtakunnallista vammaispoliittista ohjeistusta.

Palvelusuunnitelma

Vammaispalvelulain mukaisten palveluhakemusten käsitteleminen, kehitysvammaisten erityishuoltolain mukaisten palvelujen varmistaminen, palvelusuunnitelmatyö, yhteistyö eri toimijoiden kanssa, verkostoituminen alueellisesti tasavertaisen palvelun takaamiseksi yli kuntarajojen. Valtakunnallisten uudistusten ja erilaisten vammaisia koskevien muutosten rinnalla palveluiden pysyvyys ja turvallinen elämä.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Turvallisuus, esteettömyys, tasavertaisuus, perheiden hyvä elämä ja lasten tasapainoinen kasvu, syrjäytymisen estäminen, osallisuuden edistäminen, nopea päätöksenteko, selkeät sisäiset toimintaprosessit			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Palveluihin tyytyväisemmät asiakkaat	Asiakkaiden tiedotus ja ennaltaehkäisevä palveluohjaus toimii	Asiakastytyväisyys >4	Asiakastytyväisyyskysely Päivitetään www-sivut
Nopea päätöksenteko	Asiakkaat osaavat hakea oikeaa palvelua	Oikaisuvaatimusten määrä <5 % päätöksistä	Asiakas tavataan henkilökohtaisesti
Lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen	Seudullinen tasa-arvoisuus	Hakemusten käsittelyaika <3 kk	Osallistutaan seudullisiin kehittämishankkeisiin ja yhteistyöhön
	Asiakkaan hakemus käsitellään huomioiden yksilöllinen kokonaistilanne	Ohjeistukset laadittu seutukunnallisiin ohjeisiin pohjautuen	Selvitellään palvelusetelin käyttöä lapsiperheiden tukemiseksi vammaispalveluissa
	Määrärahoja varataan tarpeen mukaisesti	Tilapäishoidon käytöpäivämäärä / tilapäinen perhehoito	
	Erytislasten perheiden erilaiset tukimuodot resursoitu	Kustannus /vrk	
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Strategiaan nähden riittävät taloudelliset resurssit	Resursoinnissa huomioidaan ennaltaehkäisevän päätöksenteon pitkäaikaisvaikutukset kunnan taloudelle	Kokonaiskustannusten hallinta / asiakas Määrärahojen riittävyys TA/TP 100 %	Päätöksen teossa huomioidaan asiakkaan kokonaistilanne ja kokonaistaloudellisuus

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Kehitysvammaisten palvelut					
Asiakkaat,	40	40	42	40	40
– joista palveluasumisessa	11	14	15	16	17
Vaikeavammaisten palvelut					
Asiakkaat,	130	130	130	130	130
– joista palveluasuminen	9	7	7	8	8

Talousarvion perustelut

Vuoden 2016 haastavana kohtana on kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnan kilpailutus, joka todennäköisesti nostaa kustannuksia. Tavoitteena on kuitenkin saada laadukas palveluntuottaja vastaamaan kokonaisuudessaan kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnasta ja sen kehittämistä alueella muihinkin muotoihin kuten tuettuun työhön ja avotyöhön. Toinen ensi vuoden talousarviossa näkyvä meno koskee Kylänkartanon tuetun asumisen päättymistä sisäilmaongelmien vuoksi, jolloin 4 kehitysvammaisen asiakkaan asuminen järjestetään uudella tavalla, kilpailutetun tuetun asumisen sopimuksen mukaan ostopalveluna KVPS Tukena Oy:ltä. Kustannus pyritään kattamaan pääosin aiemmin sisäiseen laskutukseen varatulla määrärahalta.

Lapsiperheiden tukeen uusia perhehoitajia vammaisille lapsille on alueelle saatu runsaasti ja näiden uusien perhehoitopaikkojen käyttöä on lisätty viimeisen vuoden aikana niinkin paljon, että tällä hetkellä kahdestakymmenestä alaikäisestä kehitysvammaisesta lapsesta on tilapäisessä perhehoidossa tai ELVA-tuen avulla tilapäisen hoidon piirissä yli puolet.

Vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu on mahdollistanut asiakkaiden pidempään kotona asumisen. Kustannukset ovat vaihdelleet mutta lopulta asettuneet nykyiselle tasolle viimeisen kahden vuoden ajalta. Henkilökohtaisen avun kustannuspaikalla on myös vammaispalvelulain mukaisessa palveluasumisessa kotona runsaan henkilökohtaisen avun turvin asuvat henkilöt.

Kehitysvammaisten muihin palveluihin on viimeisen kahden vuoden aikana tullut kustannuksia kehitysvamma-alan erityisosaamisen tarpeen vuoksi. Vaalijalan kuntayhtymältä on ostettu palvelua osastotasoisessa hoidossa vuonna 2015 ja palvelulle tulee varmasti olemaan tarvetta jatkossakin. Vaalijalan kuntoutuskeskuksen kautta saadaan nuorten ja aikuisten kehitysvammaisten henkilöiden kokonaistilanteisiin asiantuntevaa arviota ja opastusta sekä turvallista lääkitysten muuttamista sekä kokonaisvaltaista seurantaa. Kuntoutusjaksolle mennään kehitysvammapoliklinikan lääkärin läheteellä joko vapaaehtoisesti tai vastentahtoiseen hoitoon, tilanteen kotikunnassa tullessa akuuttiin vaiheeseen. Vuodelle 2016 ei ole varattu määrärahoja tähän erityistarpeeseen, koska näiden jaksojen määriä ei pystytä etukäteen ennustamaan.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
30	ASUKASPALVELUIDEN LTK						
46	VANHUSTEN JA VAMMAISTEN PALV.						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	1.171	1.275	1.204	5,9-	1.216	1.228
***	Toimintamenot	5.201-	5.364-	5.377-	0,2	5.430-	5.485-
****	Toimintakate (Netto)	4.030-	4.089-	4.173-	2,0	4.215-	4.257-
	Laskennalliset erät						
****	Muut laskennalliset erät	58-	72-	105-	31,3	107-	108-
*****	Kokonaiskustannukset	4.088-	4.162-	4.278-	2,7	4.321-	4.364-

6.5.3 SOSIAALITYÖN PALVELUT

MIELENTERVEYSKUNTOUTUJIIEN PALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Mielenterveyspalveluilla pyritään edistämään asiakkaan ja hänen läheistensä elämänlaatua turvaamalla asiakkaan tarvitsema hoito ja huolenpito sekä tukemaan asiakkaan kuntoutumista, omatoimista selviytymistä ja itsenäisyyttä.

Palvelusuunnitelma

Mielenterveyskuntoutujien työtoiminta ja asumispalvelut järjestetään tarvetta vastaavasti. Mielenterveyspalvelut ostetaan kunnan omilta tai yksityisiltä palveluntuottajilta.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Mielenterveyspalvelut järjestetään avohuoltopainotteisesti ja ostopalveluina lähiseudun palveluntuottajilta.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Syrjäytymisen estäminen	Mielenterveyskuntoutujien työtoiminta ja asumispalvelut järjestetään tarvetta vastaavasti itsenäistä selviytymistä tukien	Mielenterveyspalvelujen asiakasmäärä	Asumispalveluja ja työtoimintaa järjestetään asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti
Hyvät ja toimivat peruspalvelut			
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Syrjäytymisen estäminen	Mielenterveyspalvelut ostetaan kunnan omilta tai yksityisiltä palveluntuottajilta	Asiakkaat – asumispalvelut – työtoiminta	Yhteistyössä kunnan kotihoidon ja palveluntuottajien kanssa haetaan asiakkaalle soveltuva palvelu
Hyvät ja toimivat peruspalvelut	Kehitetään tuettua asumista kunnan omana toimintana	Kotihoidon tukikäynnit/v	Tukiasumista kehitetään yhteistyössä kotihoidon ja aikuis-sosiaalityön kanssa. Aikuispsykiatrian ja aikuissosiaalityön tiivis yhteistyö

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Mielenterveyspalvelut; asiakkaat, joista	21	25	26	27	27
– asumispalvelut	5	10	13	14	14
– palveluasuminen	8	5	7	8	8
– työtoiminta	5	11	12	13	13

Talousarvion perustelut

Mielenterveyspalvelut kuuluvat aikuissosiaalityön kokonaisuuteen. Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluista ja työtoiminnasta vastaa aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijä yhteistyössä aikuispsykiatrian kanssa. Kunta järjestää mielenterveyskuntoutujille palveluasumista lähiseudun palvelukodeissa ja työtoimintaa pääosin omassa kunnassa.

Kylänkartanon erityisryhmien asuintalon käytön päättyessä mielenterveyskuntoutujat sijoitetaan lähekkäisiin kunnan vuokra-asuntoihin ja heille järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaan päivittäiset tukikäynnit kotihoidon tai yksityisten palveluntuottajien kautta. Palveluasumiseen varataan määrärahaa tiedossa oleville uusille asiakkaille. Keski-Suomen sairaanhoitopiirin psykiatrian poliklinikka ja päihdehoitaja sekä terveyskeskuksen omalääkärit ja masennushoitaja vastaavat asiakkaiden hoidosta.

Psykiatrisen palveluasumisen hinnat ovat sairaanhoitopiirin kilpailutuksen pohjalta olleet voimassa 1.5.2013 alkaen. Kilpailutus uusitaan vuonna 2016. Mielenterveyspalveluiden asiakkaiden tilannetta seurataan säännöllisesti ja terveydentilan salliessa pyritään palvelurakennetta keventämään avohuoltopainotteiseksi.

Asumispalveluiden asiakasmaksuja on peritty 1.3.2014 alkaen, asiakasmaksutulojen arvioidaan olevan n. 30 000 euroa vuodessa.

Muuramen Hyvinvointi Oy:n toimintaa suunniteltaessa huomioidaan mielenterveyspalveluiden osalta sosiaali- ja terveyspalveluiden kiinteän yhteistyön mahdollistaminen.

PÄIHDEHUOLLON PALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Päihdepalvelut tuotetaan yhteistyössä terveydenhuollon/erikoissairaanhoidon kanssa ja ostamalla palveluja Sovatek-säätiöltä sekä muilta lähiseudun palveluntuottajilta.

Palvelusuunnitelma

Päihdepalveluiden tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää päihde- ja muita riippuvuusongelmia sekä niihin liittyvää syrjäytymistä tarjoamalla tarkoituksenmukaisia ja laadukkaita päihdehuollon avo- ja laitospalveluja.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Päihdehuollossa toimitaan ennalta ehkäisevästi ja avohuoltopainotteisesti.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Syrjäytymisen estäminen	Päihdepalvelut ostetaan tarvetta vastaavasti lähiseudun palveluntuottajilta	Päihdehuollon asiakasmäärä	Asiakasmäärän seuranta
Hyvät ja toimivat peruspalvelut			
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Syrjäytymisen estäminen	Päihdehuoltopalvelut tuetaan avohuolto-painotteisesti	Asiakasmäärä – avopalvelut – katkaisuhuolto – kuntoutuslaitoshoito	Avopalveluiden käyttö on ensisijaista, arvio laitospalveluiden tarpeesta tehdään yhteistyössä terveydenhuollon kanssa
Hyvät ja toimivat peruspalvelut	Ennalta ehkäisevä ja oikea-aikainen puuttuminen yksilöiden syrjäytymiskierteisiin, päihdehoitajan vastaanotto	Päihdehoitajan asiakasmäärä	Tiivis yhteistyö aikuisosiaalityön ja päihdehoitajan kesken

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Päihdehuolto, asiakkaat					
– laituskuntoutus	3	4	4	4	4
– katkaisuhuolto	11	25	25	25	25
– avohoito	-	75	75	75	75

Talousarvion perustelut

Muuramessa päihdehuollon palvelut järjestetään avohuoltopainotteisesti. Kunnan omaa toimintaa on aikuissosiaalityöntekijän tekemä ohjaus- ja neuvontatyö sekä päätöksenteko päihdehuollon kuntoutus- ja tuetun asumisen asioissa.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin päihdesairaanhoitajalla on vastaanotto terveyskeskuksessa kahtena päivänä viikossa. Poliklinikkapalveluja, vieroitushoitoa ja kuntoutuskursseja ostetaan Sovatek-säätiöltä Jyväskylästä. Kuntouttavaa laitoshoidoa järjestetään 3–5 henkilölle vuosittain, etusijalla nuoret, työikäiset ja lapsiperheiden vanhemmat. Katkaisuhuolto järjestetään myös Muuramen terveysaseman vuodeosastolla. Päihdehuollon palvelujen kustannuksia nostaa huumeriippuvaisten korvaushoito, joka ostetaan tarpeen mukaan Sovatek-säätiöltä. Päihdehuollon asumispalveluja käyttää 2–4 henkilöä, palvelut ostetaan lähiseudun palveluntuottajilta. Muuramessa toimii oma päihdeongelmaisten vertaisryhmä.

Nuorten päihteidenkäyttöön pyritään vaikuttamaan nuorten aktivointi- ja ryhmätoiminnalla ja tiiviillä yhteistyöllä etsivän nuorisotyön kanssa.

Muuramen Hyvinvointi Oy:n suunnittelutyössä arvioidaan päihdehuollon palvelujen kokonaisuutta ja tuloksellisia toimintatapoja sekä yhteistyötä terveydenhuollon ja psykiatristen palveluiden kanssa.

AIKUISVÄESTÖN TOIMEENTULOTUKI

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Toimeentulotukea myönnetään toimeentulotukilain mukaisesti taloudellisissa vaikeuksissa oleville aikuistalouksille ja lapsiperheille heidän itsenäisen selviytymisensä tukemiseksi.

Palvelusuunnitelma

Toimeentulotukea myönnetään toimeentulotukilain mukaisesti vaikeuksissa oleville aikuistalouksille ja lapsiperheille heidän itsenäisen selviytymisensä tukemiseksi.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Toimeentulotukiasiat hoidetaan lain säätämässä aikarajoissa ja asiakkuuden keston vaikutetaan aktiivointia korostavalla, yksilölliset tarpeet huomioivalla työotteella.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Syrjäytymisen estäminen Hyvät ja toimivat peruspalvelut	Vaikuttavuustavoitteet Toimeentulotukilain soveltamisohjeet kunnassa päivitetään Toimeentulotukihakemukset käsitellään lain säätämässä määräajoissa	Toimeentulotukiohjeen päivitys 3 v välein Toimeentulotukihakemus 7 pv	Toimeentulotukiohje käytössä 1.4.14 alkaen, päivitetään asiantietoja tarpeen mukaan Hakemusten käsittelyajan mittaus 2 krt vuodessa, käsittelyaikojen jatkuva seuranta
Tuottavuustavoitteet Syrjäytymisen estäminen Hyvät ja toimivat peruspalvelut	Tuottavuustavoitteet Tulottomat toimeentulotukiasiakkaat ohjataan ensisijaisten etuuksien piiriin Työllistämis- ja aktiivointityöllä vähennetään toimeentulotukiasiakkuuksia	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet % vastaavan ikäisestä väestöstä Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet	Seurataan toimeentulotukiasiakkuuksia työn analysoinnin ja arvioinnin kannalta Kunnan työllistämistoiminnassa priorisoidaan nuoret ja lapsiperhevanhemmat.

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Toimeentulotuki – tukea saaneet kotitaloudet yhteensä	286	330	330	60	60
– siitä aikuistaloudet	230	250	250	30	30

Talousarvion perustelut

Toimeentulotukihakemukset on pääosin pystytty käsittelemään lain säätämissä aikarajoissa. Toimeentulotukilain mukaan asiakkaan toivoma henkilökohtainen asiointiaika on järjestettävä 7 arkipäivän kuluessa, mikä on toteutunut. THL ja Avi seuraavat kyselyjen kautta toimeentulotuen käsittelyaikoja kunnassa.

Toimeentulotukimenot ovat olleet Muuramessa valtakunnallisesti vertailtuna pienet. Vuonna 2014 toimeentulotukimenot eivät nousseet kasvaneesta työttömyydestä huolimatta. Aktiivisella aktivointi- ja työllistämistyöllä on ollut suuri vaikutus työttömien ja nuorten toimeentulotuen tarpeen vähenemiseen.

Sotkanetin tilastojen mukaan vuodelta 2013:

- toimeentulotukea saavia 25–64 v, % vast. ikäisestä väestöstä oli 4,1 %, koko maa 7 %
- toimeentulotukea saavia 18–24 v, % vast. ikäisestä väestöstä oli 15,7 %, koko maa 14,9 %
- toimeentulotukea saaneita lapsiperheitä oli 4,7 %, koko maa 8,9 %
- toimeentulotuki euroa/asukas oli 53 €, koko maa 136 €
- Pitkäaikaisen toimeentulotuen piirissä olleita yksinhuoltajakotitalouksia oli 4,5 %, koko maa 3,3 %.

Korkeana säilyvä tai kasvava työttömyys, elinkustannusten nousu ja perusturvan leikkaukset aiheuttavat toimeentulotuen tarpeen kasvua. Toimeentulotukeen varataan samantasoinen määräraha kuin vuodelle 2015. Perustoimeentulotukeen kunta saa 50 % valtionosuutta.

Kunnan toimeentulotukiohje on ollut voimassa 1.4.2014 alkaen. Ohjeen asiatietoja päivitetään tarpeen mukaan. Etenkin nuorten, tulottomien ja työttömien hakijoiden tilanteen selvittelyyn panostetaan palveluohjaajien työpanoksella siten, että nuoret saatetaan aktiivitoiminnan piiriin ja ensisijaisten etuuskien saajiksi.

Hallitus on osana rakenneuudistusohjelmaa päättänyt, että perustoimeentulotuki siirtyy Kelan hoitamaksi 1.1.2017. Siirtymäajalla tammikuusta maaliskuuhun 2017 päätöksiä voidaan vielä tehdä kunnassa. Vuoden 2016 aikana sosiaalipalveluissa suunnitellaan, miten perustoimeentulotuen siirtyminen Kelalle vaikuttaa henkilöstön määrään ja tehtäväkuviin.

AKTIVOINTI, TYÖLLISTÄMINEN JA KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Pitkäaikaistyöttömiä aktivoidaan ja tuetaan heidän työllistymistään kunnan omien työllistymistä edistävien toimenpiteiden, kuntouttavan työtoiminnan ja työvoiman palvelukeskuksen kanssa tehtävän yhteistyön avulla

Palvelusuunnitelma

Pitkäaikaistyöttömyyttä ja sen haittavaikutuksia vähennetään tehokkaalla aktivointi- ja työllistämistyöllä kunnan omien työntekijöiden, yhteistyökumppaneiden ja hanketyöntekijöiden eri toimenpiteiden avulla.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Kunnan aktivointi- ja työllistämistyössä toimitaan kunnan työllisyysohjelman tavoitteiden ja toimenpideohjelman mukaisesti.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Korkea työllisyys	Kuntaan laaditaan työllistämistrategia	Työllistämisohjelma 1/2015 alkaen	Kunta toteuttaa aktiivointi- ja työllistämistyötä työllistämisohjelman mukaisesti
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Syrjäytymisen estäminen	Kunnan eri toimenpitein vähennetään pitkäaikaistyöttömyyttä ja sen haittavaikutuksia	Palkkatuella työllistetään 30 henkilöä eri hallintokuntiin	Palveluohjaajien, yrityskoordinaattorin, toimiston ja työvoiman palvelukeskuksen tiiviillä yhteistyöllä toimitaan työllisyysohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi
Hyvät ja toimivat peruspalvelut		Kuntalisä myönnetään 30 henkilön työllistämiseen	
Korkea työllisyys	Kuntaan perustetaan elinkeinopoliittinen yksikkö v. 2017, jossa myös työllistämisasiat hoidetaan	Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään 100 asiakkaalle, ryhmiä 7-10 vuodessa	
	Kunta avaa sähköisen asiointikanavan tehallinnon palveluihin asiakkaiden ja työntekijöiden käyttöön	Työmarkkinatuen kantaosuus on enintään 560 000 €	Yritysyhteistyön kautta hankitaan työpaikkoja ja työkokeilupajakoja työttömille henkilöille, edesautetaan yritysten työllistämisedellytyksiä
		Työvoiman palvelukeskuksen palv. ostetaan n. 100 asiakkaalle /v.	
		Yleishallintoon perustetaan yrityskoordinaattorin työsuhde yritysyhteistyöasioita varten	Hankitaan tarvittavat laitteet ja koulutus sähköistä asiointia varten
		Sähköistä asiointipalvelua käyttäneiden määrä	

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Kuntouttava työtoiminta					
– asiakasmäärä	56	70	100	100	100
– työtoimintapäivät	317	3 500	4 500	4 500	4 500
Työmarkkinatukea 300 pv saaneet					
– henkilöt/kk, josta	87	130	115	100	100
– tmt 300 pv saaneet			80	70	70
– yli 1000 pv saaneet	-	-	35	30	30
– työmarkkinatukimenot €	377 000	500 000	560 000	480 000	480 000
Kuntalisä					
– asiakasmäärä	20	30	30	40	40
Palkkatukityöllistäminen					
– asiakasmäärä	29	30	30	35	40

Talousarvion perustelut

Kunnan työllistämishjelma hyväksyttiin kunnanhallituksessa 26.1.15 § 15 ja otettiin käyttöön vuodelle 2015. Aktivointi- ja työllistämistyön tavoitteena on mm. parantaa työttömien toimintakykyä ja työllistymisedellytyksiä, saada pitkäaikaistyöttömiä työllistymään yrityksiin, kunnan eri hallintokuntiin ja yhteisöihin ja saada sitä kautta työmarkkinatukimenoja alenemaan. Keskeiset yhteistyökumppanit ovat Te-toimisto, työvoiman palvelukeskus ja työpaja.

Vuoden 2015 alusta kunnalle on tullut työmarkkinatukikustannuksia 300 päivää työmarkkinatukea saaneista 50 % ja yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneista 70 %. Kunnan mak-suosuuden arvioitiin kasvavan 1,5-kertaiseksi. Toisen palveluohjaajan viran perustamisella 11.5.2015 alkaen pyritään tehostamaan aktivointityötä ja vähentämään pitkäaikaistyöttömyyden kustannuksia. Kunnan maksettavaksi tulevan työmarkkinatuen määrään vaikuttaa työttömyyden kehitys ja yleinen talouskehitys, mm. yritysten työllistämismahdollisuudet. Työmarkkinatukeen varataan 560 000 euron määräraha.

Työllistämishjelmassa kunnan hallintokuntia ohjeistettiin työllistämään palkkatuella 5 % konnaishenkilökuntansa määräästä. Tavoitteeseen pääsy on vaikeutunut, koska Te-hallinto teki 1.1.2015 alkaen muutoksen palkkatuen maksu- ja saantiperusteisiin, joka on vähentänyt ja vaikeuttanut palkkatukityöllistämistä kunnassa. Yhdistyksille ja yrityksille myönnettävän kuntalisän määrä nostettiin ensimmäisen puolen vuoden ajalta 400 €:aan kuukaudelta (ennen 250 €).

Kuntouttavan työtoiminnan määrää nostetaan edelleen, vaikka lakimuutos 1.7.15 alkaen rajoittaa kuntouttavan työtoiminnan päivien määrän korkeintaan 4 päivään viikossa. Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään työpajalla, kunnan muissa hallintokunnissa ja järjestöissä. Ryhmätoimintaa järjestetään eri kohderyhmille siten, että kunnan järjestäminä toimisi 5 - 7 ryhmää ja ostopalveluna hankittaisiin 2 - 3 ryhmää. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden ohjauspalkkiot maksetaan toimintapaikan järjestävälle toimipisteelle.

Työvoiman palvelukeskustoiminnan lakisääteistämistä ja muuttamisesta valtakunnalliseksi on 1.1.2015 alkaen ollut voimassa laki työllistymistä edistävästä moniammatillisesta yhteispalvelusta. Uuden lain mukainen yhteispalvelu aloittaa toimintansa 1.1.2016. Muuramelaisten asiakkaiden määrän on arvioitu kolminkertaistuvan nykyisestä n. 30 - 40 asiakkaasta n. 150 asiakkaaseen. Uuden yhteispalvelun toimipisteen piiriin tulee entisen kolmen kunnan lisäksi useampia kuntia, minkä arvioidaan alentavan yhteispalvelutoiminnan kuntakohtaisia kustannuksia.

Pitkäaikaistyöttömyyden kuntakokeiluhanke (Muurame, Jämsä, Jyväskylä) päättyy vuoden 2015 lopussa. Hankkeen kuntaosuus oli 45 000 euroa. Pitkäaikaistyöttömien työkyvyn selvitys ja tutkiminen tehtiin hanketyönä 2013 - 2015 ja talousarviossa varaudutaan hankkimaan vastaavia palveluita ostopalveluna. Työllisyyspalveluiden ja elinkeinopoliittisen toiminnan yhdistäminen samaan yleishallinnon alla toimivaan yksikköön suunnitellaan vuoden 2016 aikana. Yrityskoordinaattori palkataan 1.1.2016 alkaen yleishallintoon jatkamaan hankkeen aikana tehtyä tiivistä yritysysteistyötä.

TYÖPAJATOIMINTA

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Muuramen työpaja toimii muuramelaisten työllistämisen- ja työssäoppimiskeskuksena. Työpaja tarjoaa työllistymistä edistävää toimintaa eli harjaannuttaa asiakkaita työelämään, antaa työkokemusta ja toimii työmarkkinoille aktivoijana.

Palvelusuunnitelma

Työpajan tarjoamien tukityöllistämisen-, työkokeilu- ja kuntouttavan työtoiminnan paikkojen avulla valmennetaan nuoria ja pitkäaikaistyöttömiä työelämään, annetaan työelämäkokemusta ja suunnitellaan yksilöllisiä opinto- ja työpolkuja yksilövalmentajan tuella.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Työpaja tarjoaa nuorille ja pitkäaikaistyöttömille tukityöllistämisen-, työkokeilu- ja kuntouttavan työtoiminnan paikkoja sekä edistää pajalla olevien henkilökohtaisten työ- ja koulutuspolkujen syntymistä yksilövalmentajan tuen avulla. Pajatoiminnassa huomioidaan elämänhallinnan, liikunnan ja terveyden edistämisen taitojen ohjaus.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Syrjäytymisen estäminen	Työpajatoiminta parantaa nuorten ja työttömien työelämätaitoja ja työhön sijoittumisedellytyksiä	Pajajakson jälkeän aktiivitoiminnan piiriin siirtyneet, tavoite 60 %	Lisätään ryhmävalmennusta ja sosiaalista vahvistamista
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Syrjäytymisen estäminen	Työpajatoimintaan osallistuneiden määrä	Asiakkaat 75/v	Pajalle ohjautumista edistetään yhteistyöverkostossa
Hyvät ja toimivat peruspalvelut	Kuntoutus-, työkokeilu- ja henkilötyöpäiviä lisätään	Vuoden aikana 4 500 työpäiv., pajajakson ka 6 kk	Pienryhmien määrää lisätään.
Korkea työllisyys	Pajalaisten osallistuminen työpajan liikunnan ja terveyden edistämisen ohjelmaan	92 % pajan asiakkaista osallistuu	Suunnittelemme uusia liikuntamuotoja sekä tuemme yksilöllistä ohjausta.
	Sairauspoissaolojen vähentäminen	Poissaolot alle 7 % pajapäivistä	Panostamme elämänhallintaan sekä ennaltaehkäisyä terveydenhoitoon.
	Sopimukseen sitoutuminen	Keskeyttäminen vähenee alle 4 %	Valmennuspolku rakennetaan asiakkaalle mielekkääksi

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	2016	2017	2018
Pajan netto- menot/osallistuja €	909	1 330	1 355	1 340	1 308
Kunnan rahoitusosuus % bruttomenoista	16	28	33	33	33
Toimintakate /€	48 173	86 650	101 620	103 140	104 690
Pajajakson jälkeen aktiivitoimintaan siirtyneet, henk,	25	36	37	38	40
Pajatoimintaan osallis- tuvat, henk,	53	60	75	77	80
– joista kuntouttavassa työtoiminnassa henk,	16	24	43	45	47
– joista alle 25 v henk,	21	28	34	38	40
Pajajakson keskeyttä- neet %	6	4	4	3	2

Talousarvion perustelut

Kuntien vastuu pitkäaikaistyöttömyyden hoidosta kasvaa. Työpaja on keskeinen työttömille tarjottavia valmentautumis- ja työllistämispalveluja tarjoava yksikkö. Pitkään työelämän ulkopuolella olleille tarjotaan myös sosiaalista kuntoutusta eli vaihtoehtoisia ratkaisuja työkunnon ylläpitämiseen sekä kuntoutumiseen.

Työpajaohjaajan vakinaistamisella 1.4.2015 saatiin lisättyä pajan henkilöstöresursseja nuorten ryhmän vetämiseen sekä aloitettiin ulkotöiden ryhmän suunnittelu ja toteutus. Hyvänä työkäytäntönä on ollut se, että työpajaohjaaja on mukana jo ryhmään hakeutuvien alkuhaastatteluissa, jolloin saadaan räätälöityä asiakkaan mukainen valmennusjakso.

Vuonna 2016 pajan ryhmätoimintaa lisätään siten, että järjestetään kaksi ulkotöiden ryhmää, hyvinvointiryhmä (sekä naisille että miehille) ja nuorten ryhmä. Ryhmätoiminnan piirissä arvioidaan olevan yhteensä 30 valmentautujaa, joten työpajan kokonaisosallistujamäärän arvioidaan olevan 75 valmentautujaa.

Kaikkien ryhmien ohjelmaan sisältyy liikunnan edistäminen, ruoan valmistus ja leivonta taloudelliset seikat huomioiden sekä elämänhallintataidot. Pajalla järjestetään myös sauvakävelyä, sählyä, biljardia, ohjattua kuntosalitoimintaa, valokuvausta, askartelua sekä kokkikerhoja, joihin myös ryhmäläiset voivat osallistua. Työpajaohjaajan vakinaistaminen nostaa palkkakuluja 13 000 euroa talousarviossa vuodelle 2016.

Muuramen ja Uuraisten kuntien yksilövalmentajahanke on saanut Avi:n hankerahoitusta ajalle 1.7.2015 – 30.6.2016. Yksilövalmentaja on Muuramessa neljä työpäivää viikossa. Talousarvio on laadittu oletuksella, että hankerahoitus jatkuu loppuvuodelle. Yksilövalmentaja vastaa pajatoimintaan osallistuvien ohjauksesta, yksilöllisten työ- ja koulutuspolkujen suunnittelusta sekä liikunta-, terveys- ja elämänhallintataitojen ohjauksesta.

Työpajan Kirppari-kahvio tarjoaa vaihtoehtoisia työkokeilu- ja oppimismahdollisuuksia kahvila- ja lounastoiminnassa. Vuoden aikana kirpparilla on 14 valmentautujaa erilaisilla sopimuksilla. Lisäksi Kirppari-kahvion työvalmentaja ohjaa kaikkien pajatoimintaan osallistuvien henkilöiden ruoka- ja leivontataitojen ryhmätoimintaa.

Aluehallintoviraston vuosittaiset avustukset työpajan yksilö- ja työvalmentajan palkka- ja toimintakustannuksiin vähenivät kokonaisuutena 10 000 euroa, joka lisää kunnan kustannusosuutta pajan toimintakatteesta vuodelle 2016.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018	
/1000€							
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
30	ASUKASPALVELUIDEN LTK						
47	SOSIAALITYÖN PALVELUT						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	637	638	657	2,8	663	670
***	Toimintamenot	1.971-	2.386-	2.490-	4,2	2.515-	2.540-
****	Toimintakate (Netto)	1.334-	1.748-	1.833-	4,7	1.852-	1.870-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	3-	3-	3-	0,0	3-	0
****	Muut laskennalliset erät	28-	43-	72-	39,9	73-	73-
*****	Kokonaiskustannukset	1.365-	1.794-	1.908-	6,0	1.927-	1.943-

6.5.4 PERUSTERVEYDENHUOLTO

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Jyväskylän terveydenhuollon palvelujen yhteistoiminta-alue vastaa Hankasalmen, Jyväskylän, Muuramen ja Uuraisten kuntien perusterveydenhuollon palvelujen järjestämisestä. Vastuualueen palveluyksiköitä ovat avosairaanhoito, keskitetyt palvelut, neuvolat, koulu- ja opiskelu-terveydenhuolto, suun terveydenhuolto ja terveystieteiden keskus.

Palvelusuunnitelma

Terveydenhuollon palvelujen tehtävänä on edistää kansanterveyttä ja pyrkiä vähentämään väestöryhmien välisiä terveyseroja terveystieteiden mukaisesti terveyttä edistämällä, sairauksia ehkäisemällä, niitä hoitamalla ja kuntouttamalla. Terveystieteiden tavoitteena on terveyshyödyn tuottaminen kaikille palvelukontakteissa. Potilaan omaa osallistumista aktivoidaan.

Talousarvion perustelut

Hoidon tarve kasvaa 1 - 2 % vuosittain väestön ikääntymisen, vaatimusten ja lääketieteen nopean kehittymisen seurauksena. Kustannusten nousun hillitseminen edellyttää tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamista. Palvelutaso säilytetään vuoden 2015 tasolla. Vuoden 2016 aikana valmistellaan terveystieteiden siirtäminen Muuramen Hyvinvointi Oy:lle 1.1.2017 alkaen yhteistyössä Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveystieteiden kanssa.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
30	ASUKASPALVELUIDEN LTK						
50	PERUSTERVEYDENHUOLTO						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintamenot	5.235-	5.719-	5.799-	1,4	5.857-	5.916-
****	Toimintakate (Netto)	5.235-	5.719-	5.799-	1,4	5.857-	5.916-
	Laskennalliset erät						
****	Muut laskennalliset erät	0	0	2-	100,0	2-	2-
*****	Kokonaiskustannukset	5.235-	5.719-	5.802-	1,4	5.860-	5.918-

6.5.5 ERIKOISSAIRAANHOITO

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskus hankkii erikoissairaanhoidon palvelunsa suurimmalta osin Keski-Suomen sairaanhoitopiiriltä. Sairaanhoitopiiri tuottaa palvelut itse tai hankkii ne ostopalveluna.

Palvelusuunnitelma

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin hallitus antoi toukokuussa suunnitteluohjeen, jonka mukaan jäsenkunnilta arvioitujen hoitopalvelujen tulojen muutos voi olla enintään + 2 % vuoden 2015 talousarvioon verrattuna. Suunnitteluohjeen lähtökohtana on sairaanhoitopiirin strategia ja siinä hyväksytyt tavoitteet. Suunnitteluohjeen mukaisesti palvelutarvearvion lähtökohtana ovat erikoisalojen tämän hetkiset resurssit ja nykyinen palvelujen volyyymi.

Talousarvion perustelut

Hoidon tarve kasvaa 1 - 2 % vuosittain väestön ikääntymisen, vaatimusten ja lääketieteen nopean kehittymisen seurauksena. Keski-Suomen sairaanhoitopiiri joutuu kattamaan aiempina vuosina kertynyttä alijäämää jäsenkuntien maksuosuutta korottamalla. Kustannusten nousun hillitseminen edellyttää tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamista. Talousarvioesitys ei sisällä olennaisia muutoksia palvelujen saatavuudessa tai viiveissä.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
30	ASUKASPALVELUIDEN LTK						
51	ERIKOISSAIRAANHOITO						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintamenot	9.277-	8.456-	8.923-	5,2	9.012-	9.102-
****	Toimintakate (Netto)	9.277-	8.456-	8.923-	5,2	9.012-	9.102-
	Laskennalliset erät						
****	Muut laskennalliset erät	0	0	0	100,0	0	0
*****	Kokonaiskustannukset	9.277-	8.456-	8.924-	5,2	9.013-	9.103-

6.5.6 VAPAA-AIKAPALVELUT

AIKUISOPETUS (KANSALAI SOPISTO)

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Kansalaisopisto tarjoaa monipuolista koulutusta ja laaja-alaisia harrastusmahdollisuuksia. Opiskelu ja harrastaminen mahdollistavat itsensä kehittämisen, lisää henkistä hyvinvointia ja hyvää elämänlaatua sekä tarjoaa onnistumisen ja omaehtoisen oppimisen elämyksiä, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

Palvelusuunnitelma

Aikuisopetuspalvelut ostetaan Jyväskylän kansalaisopistolta.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Syrjäytymisen estäminen	Elinikäinen oppiminen	Kurssien määrä	Koulutus-, kulttuuri- ja harrastustoiminnan järjestäminen erikikäisille
Osallisuuden edistäminen	Itsensä kehittäminen omien tavoitteiden mukaisesti	Kurssilaisten määrä	
Sosiaalisten verkostojen rakentaminen, ylläpitäminen ja vahvistaminen	Kansalaisvalmiuksien kehittäminen	Opetustuntien määrä	Monipuolinen, mielenkiintoinen ja ajassa oleva kurssitarjonta
Asuin ympäristön viihtyvyys	Henkinen ja fyysinen hyvinvointi		Yleisluennot
Kulttuuripalvelujen saata vuus			
Monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet			
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Opiskelijamäärä	1 186	1 250	1 200	1 200	1 200
Opintopiirit	76	75	75	75	75
Opetustunnit	2 125	2 175	2 175	2 150	2 150
Opetustunnin hinta	30	30	30	31	31
Euroa/opiskelija	57	56	60	60	60
Euroa/asukas	7	7	7,5	7,5	7,5

Talousarvion perustelut

Jyväskylän kansalaisopistolta ostettavien valtionosuustuntien määrä on maksimissaan 2 200, joten Muurame käyttää melkein kokonaan olemassa olevan resurssin. Kansalaisopiston tunti-hintaan vaikuttaa kunnan omista tiloistaan perimät vuokrat.

Kansalaisopiston opetustunnin hinta säilyy viimevuotisella tasolla, mutta kunnan sisäisissä vuokriin tapahtuneet muutokset nostavat kansalaisopiston kokonaishintaa.

Tuntimäärästä ja kurssien sisällöstä käydään keskustelu palveluntuottajan kanssa vuosittain.

KIRJASTOPALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Kirjastotoimen tarkoituksena on osana kunnan tietoverkkoa ja alueellista ja valtakunnallista kirjastoverkkoa luoda edellytyksiä kuntalaisten rikkaaseen ja virikkeeseen elämään tiedon ja elämysten kautta koulutuksessa, työssä ja vapaa-aikana.

Palvelusuunnitelma

Kirjasto tarjoaa monipuolisen, ajan tasalla pysyvän ja asiakaskunnan muuttuvia tarpeita vastaavan aineistokokoelman, ammattitaitoisen henkilökunnan avun, sekä tehokkaat tiedonhakujärjestelmät ja laajan kirjastoverkon.

Kirjastonkäytön opetuksen järjestämisen pohjana ovat Kulttuurikelloon kirjatut sopimukset opetuksen järjestämisestä tietyille luokka-asteille. Kirjastonkäytön opetusta sekä kirjaston ja kirjallisuuden esittelyjä järjestetään myös muille ryhmille toiveiden ja resurssien mukaan.

Huolehditaan aineistokokoelmien ajantasaisuudesta. Uutuushankinnassa tavoitteena on Keski-Suomen kirjastojen keskiarvo. Hankinnoissa painotetaan lasten ja nuorten kirjallisuutta.

Yhteistyötä tiivistetään muiden Keski-kirjastojen kanssa toiminnan ja palvelujen kehittämiseksi. Erityisenä kehittämiskohteena on e-aineistojen hankinta alueen kirjastoille.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Hyvät ja toimivat peruspalvelut</p> <p>Perheiden hyvä elämä ja lasten tasapainoinen kasvu</p> <p>Syrjäytymisen estäminen</p> <p>Asuinympäristön viihtyisyys</p> <p>Kulttuuripalvelujen saataavuus</p> <p>Monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet</p>	<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Tiedon ja elämyksien tarjoaminen kirjastotoimen avulla: riittävä kirjaston palveluverkosto ja laajat aukioloajat, sekä ammattitaitoinen henkilöstö ja ajanmukaiset kokonaiset</p> <p>Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja ennaltaehkäisevä työ</p>	<p>Asiakaspalaute</p>	<p>Asiakaskyselyt</p>
<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Tiedon ja elämyksien tarjoaminen kuntalaisille tuottamalla laadukkaita kirjastopalveluja.</p>	<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Kirjastopalvelujen ja kirjastoverkon saavutettavuus; riittävä kirjaston palveluverkosto ja laajat, käyttäjäystävälliset aukioloajat</p> <p>Monipuolinen ja ajantasainen kirjastoaineisto. Kirjojen uutuushankinnassa tavoitteena Yleisten kirjastojen laatusuositus min. 300 kirjaa/1 000 as.</p> <p>Laadukkaat ja ajantasaiset kirjastojärjestelmät ja vuorovaikutteiset verkkopalvelut asiakkaille.</p> <p>Kulttuurikelloon kirjatut suunnitelmat koulun ja kirjaston yhteistyöstä</p> <p>Ammattitaitoinen ja asiakaspalveluhenkinen henkilöstö</p>	<p>Suoritettavoitteet</p> <p>Lainausten määrä</p> <p>Asiakkaat (kirjastokäynnit ja verkkokäynnit)</p> <p>Taloudellisuus: Menot euroa / asukas Menot euroa / laina</p> <p>Tehokkuus: Lainat/asukas Käynnit/asukas</p> <p>Vaikuttavuus: Opastetut luokkakäynnit (osallistujat) Muut ohjatut käynnit (osallistujat)</p> <p>Voimavarat: – vakinainen henkilökunta – työllistetyt</p>	<p>Aukiolotuntien ja toimipisteiden optimointi asiakkaiden näkökannalta katsoen</p> <p>Tiivis Keski-kirjastojen välinen yhteistyö</p> <p>Keskitytään erityisesti lasten ja nuorten kirjallisuuden hankintaan. Hankitaan tarvittaessa lisäkappaleita kysytystä aineistosta. Myös e-aineisto-kokoelmia kartutetaan.</p> <p>Lasten ja nuorten kirjastonkäytön opetusta annetaan 1., 4. ja 5. luokkien oppilaille sekä tarvittaessa myös muille ryhmille.</p>

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Suoritetaivoitteet					
Lainausten määrä	187 513	190 000	188 000	188 000	188 000
Asiakkaat (kirjastokäynnit ja verkkokäynnit)	111 106	250 000	115 000	115 000	115 000
Taloudellisuus					
Menot euroa/asukas	50,05	51,79	*46,11	*46,11	*46,11
Menot euroa/laina	2,55	2,65	*2,38	*2,38	*2,38
Tehokkuus					
Lainat/asukas	19,59	19,5	19,5	19,5	19,5
Käynnit/asukas	11,61	26,0	12,0	12,0	12,0
Vaikuttavuus					
Opastetut luokkakäynnit (osallistujat)	468	450	450	450	450
Muut ohjatut käynnit (osallistujat)	419	180	350	350	350
Voimavarat					
Vakinainen henkilökunta	5	5	5	6	6
Työllistetyt	1	1	1	1	1

* tähdellä merkityt luvut ovat arvioita, koska budjetista puuttuvat vielä laskennalliset erät eikä sisäisiä vuokria ole vielä vahvistettu vuodelle 2016

Talousarvion perustelut

Muuramen kirjaston toimintaa kuvaavat mittarit ja tunnusluvut on johdettu opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2011 julkaisemasta Yleisten kirjastojen laatusuosituksesta. Paikallisten kirjastopalvelujen tavoitteita ja tuloksia peilataan suhteessa näihin laatusuosituksiin, vertailupohjana toimivat yleisten kirjastojen valtakunnalliset toimintatilastot. Palvelujen laadun kriteereinä laatusuosituksen mukaan ovat: palveluverkko, kokoelmat, henkilöstö sekä tilat ja taloudellisuus. Valtakunnallisten tilastojen valossa Muuramen kirjaston palvelut ja niiden käyttö on vähintäänkin hyvällä tasolla. Suurimmat kipupisteet liittyvät niukkoihin aineistohankintamäärärahoihin sekä vajavaisiin henkilöstöresursseihin.

Talousarvion laadinnassa on huomioitu aineistohankintojen osalta tavoite päästä hankintamäärärahoissa kohti Keski-Suomen kirjastojen keskiarvoa. Hankintojen painopisteenä Muuramessa on edellisvuosien tapaan lasten- ja nuorten kirjallisuus. Tulevina vuosina voimavaroja pyritään satsaamaan entistä enemmän lasten- ja nuorten lukemisharrastuksen tukemiseen yhteistyössä paikkakunnan kaikkien kouluasteiden kanssa. Lastenkirjojen ohella myös muut hankinnan osa-alueet ja materiaalit tarvitsevat vähintään nykytasoiset määrärahat. Lehtisalin käyttö on Muuramessa erittäin aktiivista ja lukupaikoista on ajoittain puutetta. Lehtikokoelma pyritään tulevinakin vuosina pitämään mahdollisimman monipuolisena.

Keski-kirjastot hankkivat vuoden 2015 keväällä tarvittavat ohjelmistolisenssit ja tekniset ratkaisut e-kirjojen lainauksen käynnistämiseen. Alkuun hankittua n. 600 e-kirjan peruskokoelmaa täydennetään tulevina vuosina sen mukaan, mitenkä aktiivisesti asiakkaat ottavat uudet aineistot omakseen. Muuramen kirjaston osuus e-kirjojen hankinnoista ja ohjelmalisensseistä tulee olemaan vuositasolla n. 1 500 euroa. Myös sähköisten lehtien lainaus on aloitettu keväällä 2015. E-lehtien lainauksen vuosikustannukset on määritelty asukaslukupohjaisesti, ja ne ovat Muuramen kirjastolle luokkaa 1 000–1 500 euroa, kokoelman laajuudesta riippuen.

Muuramen kirjaston nykyinen henkilöstömäärä on riittämätön; Yleisten kirjastojen laatusuosituksen mukaan henkilöstöresurssia tarkasteltaessa kirjastossa on usean henkilön vaje. Resurssien niukkuus ilmenee hyvin verrattaessa henkilöstötilannetta saman kokoluokan ja/tai väestörakenteen kuntiin. Muuramen kirjastossa ei myöskään täyty kirjastoasetuksen henkilöstön koulutusrakennetta koskeva säädös, jolla pyritään turvaamaan kirjastohenkilöstön riittävä osaaminen. Kirjastoasetuksen (6.6.2013/406) mukaan henkilöstöstä 45 prosentilla tulee olla alan korkeakoulutus ja 70 prosentilla on oltava kirjastoammattillinen koulutus. Muuramesa korkeakoulutettujen osuus henkilöstöstä on vain 20 %. Valtioneuvoston asetuksen mukaan kunnan kirjastolaitoksen tulee täyttää asetuksen 4 §:ssä säädetyt koulutetun henkilöstön osuutta koskevat vaatimukset viiden vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta (1.7.2013). Tämän seurauksena henkilöstöresurssin lisääminen on välttämätöntä. Kirjastoon tulee palkata korkeakoulututkinon suorittanut pedagoginen informaattikko tai lastenkirjastotyöhön erikoistunut kirjastonhoitaja hoitamaan koulujen kanssa yhteistyössä tehtävää lastenkirjastotyötä. Lisähenkilöstö tulee tarpeelliseksi vuonna 2017, jos Kinkomaan koulun vanha puoli remontoidaan, ja koulukirjastolle saadaan palautettua toimitila usean vuoden tauon jälkeen.

KULTTUURIPALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Kulttuuripalvelut ovat osa kuntalaisten jokapäiväistä elämää. Kulttuuripalvelut parantavat ihmisten elämänlaatua, tukevat alueen luovuutta, edistävät myönteistä sosiaalista ilmapiiriä ja rakentavat yhteenkuuluvuutta ja paikallista identiteettiä.

Palveluja tuotetaan itse tai yhteistoiminnassa muiden toimijoiden kanssa ja palveluvalikoimaa täydennetään ulkopuolisilta hankituilla kulttuuripalveluilla. Kulttuuripalvelut ovat myös osa kunnan eri palveluprosesseja ja niitä tuotetaan yhteistoiminnassa. Tärkeitä yhteistyötahoja ovat opetuspalvelut, varhaiskasvatuspalvelut, ikäihmisten ja vammaisten palvelut, taiteen perusopetus, kirjasto, kansalaisopisto sekä liikunta- ja nuorisopalvelut.

Palvelusuunnitelma

Opetus- ja kulttuuripalveluiden yhteistyönä toteutettava Kulttuurikello –perusopetuksen taidede- ja kulttuurikasvatusohjelma tavoittaa kaikki peruskoululaiset (noin 1300 oppilasta). Kulttuurikello pitää sisällään vuosittaiset koululaiskonsertit, elokuvafestivaalin, museoretket ja luokkakohtaiset taidetyöpajat.

Yhdessä varhaiskasvatuspalveluiden kanssa toteutettava Kulttuurikaruselli pitää sisällään henkilökunnan koulutuksen lisäksi päivähoitolaisten taidetyöpajatoimintaa vuosittain sovittavan painotuksen mukaisesti. Kulttuurikarusellin ohjelmopalvelut ovat tarjolla kaikille alle kouluikäisille.

Ikäihmisten hyvinvointia ja viihtymistä tuetaan mm. järjestämällä Koskikodilla säännöllisiä, kaikille avoimia tilaisuuksia kuten yleislauluhetkiä, veteraanitapahtumia, Kevätpolska-tapahtuma keväällä ja yhdessä vanhuspalveluiden kanssa vanhusten viikko syksyisin.

Kuntalaisten omaehtoista kulttuuritoimintaa tuetaan avustuksilla, tiloilla, tiedottamisella ja yhteisiä tapahtumia järjestämällä. Kotiseututyössä keskitytään paikallisten järjestöjen ja seurakunnan kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi kuntajuhliin.

Muuramesalin ohjelmisto tarjoaa laadukkaita teatteri-, tanssi- ja elokuvaesityksiä sekä konsertteja kaiken ikäisille. Ohjelmatarjontaa täydentävät paikallisten kulttuurijärjestöjen ja harrastajien omaehtoiset ohjelmatuotannot. Tarjontaa lisäävät myös ammattitaiteilijoiden, ohjelmatoimistojen ja taiteen oppilaitosten kanssa toteutettavat yhteistuotannot.

Kulttuuritoimen vuosittaisiin perustoimintoihin kuuluvat myös monipuolinen lastenkulttuuritarjonta ja Muurame-päivät.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Kulttuuripalvelujen saatavuus	Luoda edellytyksiä taitteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle Muuramessa	Lastenkulttuuri-tapahtumien määrä, Kulttuurikello-, Kulttuurikaruselli- ja Kulttuuriaitta-hankkeiden toteutuminen	Yhteistyö koulujen, varhaiskasvatuksen ja vanhustyön kanssa
Monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet	Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen ja ennaltaehkäisevä työ	Tapahtumien, ryhmien, kulttuurijärjestöjen määrä	Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa
Perheiden hyvä elämä ja lasten tasapainoinen kasvu	Vetovoimainen kunta	Kävijämäärät	Seudullinen yhteistyö ja muu yhteistyö
Syrjäytymisen estäminen	Hyvinvointipalvelujen kehittäminen eri hallintokuntien ja toimijoiden yhteistyönä.	Tapahtumien määrä ja monipuolisuus	Järjestöjen tukeminen
Osallisuuden edistäminen		Kulttuuritilat	Oma tuotanto
Sosiaalisten verkostojen rakentaminen, ylläpitäminen ja vahvistaminen			Ostopalvelut
Asuinympäristön viihtyvyys			Tiedotus, markkinointi
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Nettokustannukset euroa/asukas	24,5	26	18	18	18
Euroa/oppilas/Kulttuurikello			20	20	20
Euroa/osallistuja/Kulttuurikaruselli			32	32	32
Tilaisuudet/kaikki	101	70	85	85	85
Kävijämäärät/kaikki	9 400	9 000	9 000	9 000	9 000
Tilaisuudet/ikäihmiset			22	22	22
Kävijämäärät/ikäihmiset			1 000	1 000	1 000
Tilaisuudet/lapset ja nuoret			46	46	46
Kävijämäärät/lapset ja nuoret			5 500	5 500	5 500

Talousarvion perustelut

Kulttuurikellon ja Kulttuurikarusellin toiminta rahoitetaan osaksi opetus- ja kulttuuriministeriön lastenkulttuurikeskusten verkoston sekä opetus- ja varhaiskasvatuspalveluiden kautta.

Kulttuuripalvelujen menot tippuvat oleellisesti edellisiin vuosiin verrattuna sisäisten vuokrien tarkistuksen johdosta.

LIIKUNTAPALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Kunnallisen liikuntatoimen tehtävänä on luoda edellytykset seuratoiminnalle, järjestää liikunta-toimintaa sellaisille ryhmille, jotka jäävät seuratoiminnan ulkopuolelle sekä aktivoida kuntalaiset liikuntaharrastusten piiriin. Painopistealueena on lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi.

Palvelusuunnitelma

Toiminnan tavoitteena on luoda olosuhteet ja aktivoida kuntalaiset harrastamaan liikuntaa vähintään terveysliikunnan tasolla, edistäen terveyttä ja hyvinvointia, ennaltaehkäisten sairauksia ja näin saada taloudellisia säästöjä terveys- ja sosiaalisektorilla. Painopistealueena ovat lapset, nuoret ja lapsiperheet ja ne kuntalaiset, jotka jäävät seuratoiminnassa vähemmälle tai kokonaan ulkopuolelle.

Seuratyötä tuetaan avustuksin ja yhteistyöprojektein sekä tarjoamalla liikuntapaikat maksutta urheilujärjestöjen junioreiden ja avustuksella tuettuna aikuisryhmien käyttöön. Liikuntapaikat tarjotaan ilmaiseksi kaikille alle 18-vuotiaille muuramelaisille (poislukien uimahalli ja kuntosali) lasten ja nuorten hyvinvointiohjelman mukaan.

Uimahallin peruskorjauksen valmistuttua lasten uimakoulut ja vesiliikuntaryhmät, alaluokkien oppilaiden ja esikoululaisten uimaopetus sekä aikuisten vesiliikuntaryhmien toiminta voidaan käynnistää vuoden 2016 alusta alkaen. Lisäksi peruskorjauksen yhteydessä uudistetussa kuntosalissa voidaan laajentaa sekä palveluaikoja että ikäihmisten ohjattua ryhmätoimintaa.

Eri liikuntatilojen kalusteita ja välineitä uusitaan siten, että varmistetaan turvallinen harrastaminen.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja tasapainoisen kasvun ja kehityksen turvaaminen</p> <p>Hyvinvointipalveluiden tuotannon ja kokonaisuuden suunnitelmallinen kehittäminen eri hallintokuntien ja toimijoiden välisenä yhteistyönä</p> <p>Turvallinen ja viihtyisä kunta asua ja elää</p> <p>Elämäntapasairauksien ennaltaehkäisy</p>	<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Edellytysten luominen urheilu-seuratoiminnalle</p> <p>Liikuntatoiminnan järjestämisen sellaisille ryhmille, jotka jäävät seuratoiminnan ulkopuolelle</p> <p>Kuntalaisten aktivointi liikuntaharrastusten piiriin</p> <p>Omaehtoiseen liikuntaan kannustaminen</p>	<p>Liikuntapalvelun järjestämisen erityis- ja terveysliikuntaryhmien määrä, osanottajamäärä</p> <p>Uimahallin ja kuntosalin kävijät</p> <p>Avustusta saaneiden seurojen jäsenmäärä</p> <p>Seurojen liikunta-avust. / asukas</p>	<p>Liikuntajärjestöjen taloudellinen tukeminen</p> <p>Liikkuva koulu -toiminta</p> <p>Liikunnan ohjauspalvelut</p> <p>Tiedotus</p>
<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet</p>	<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Riittävät ja monipuoliset liikuntatilat ja liikuntaharrastusmahdollisuudet, mukaan lukien ulkoilu- ja retkireitistöt sekä kevyenliikenteen väylät, liikuntaesteettömyys huomioiden</p>		<p>Liikuntapaikkojen rakentaminen ja ylläpito</p> <ul style="list-style-type: none"> – Koulunmäen lähiliikuntapaikkojen kehittämishankkeessa eteneminen – edellytysten luominen järjestöjen liikuntapaikkarakentamiseen – ulkoilu- ja retkireitistöverkoston suunnittelu ja rakentaminen

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Henkilöstömäärä	3,10	4,75	4,75	4,75	4,75
Uimahallikävijät	21 693	11 000	48 000	48 000	48 000
Uimahallin nettomenot euroa/kävijä	6,79	12,30	5,15	5,20	5,20
Ohjatut tilaisuudet	290	200	700	750	750
Muut tilaisuudet	90	70	90	90	90
Avustusta saaneiden seurojen jäsenmäärä	3 631	3 800	4 050	4 050	4 050
Alle 18 v. lisenssiurheilijat	686	1000	800	800	800
Seurojen liikunta-avustukset €/asukas	5,51	7,90	7,90	7,90	7,90
Liikuntatoimen käyttömenot €/asukas	71,16	79,00	65,70	66,00	66,00

Talousarvion perustelut

Uimahalli-kuntosalin peruskorjauksen valmistuttua loppuvuodesta 2015 toiminnot voidaan vuoden 2016 alusta käynnistää täydellä volyymillä myös ohjaus- ja uinnin opetuspalvelujen osalta.

Muiden liikuntaryhmien järjestämistä päästään kehittämään edelleen uusien tilojen myötä. Liikuntapalvelujen järjestämien ohjauspalvelujen lisäksi selvitetään yhteistyömahdollisuuksia terveydenhuollon, sosiaalipalvelujen ja järjestöjen kanssa matalan kynnyksen ikäihmisten liikuntaryhmien toteutukseen. Tavoitteena on ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitäminen mahdollisimman pitkään ja näin parantaa heidän elämänlaatua ja säästää kunnan terveydenhuollon kustannuksissa.

Opetus- ja liikuntapalveluiden yhteistyönä toteutetaan kaikkia perusopetusikäisiä aktivoivaa Liikkuva koulu – Liikkuva Muurame -toimintaa. Vuonna 2015 toiminta laajennettiin varhaiskasvatuspalveluihin ja tulevaisuudessa toimintaidea laajennetaan koskettamaan koko muuramelaisen elämänkaaren.

Seutukunnallinen retkeilyreitti -hankkeeseen (Muurame - Ladun Maja) osallistutaan taloudellisten ja toiminnallisten resurssien puitteissa.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
30	ASUKASPALVELUIDEN LTK						
53	VAPAA-AIKAPALVELUT						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	221	165	294	44,0	297	300
***	Toimintamenot	1.614-	1.651-	1.563-	5,6-	1.579-	1.595-
****	Toimintakate (Netto)	1.393-	1.486-	1.269-	17,1-	1.282-	1.294-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	4-	4-	62-	94,4	59-	59-
****	Muut laskennalliset erät	56-	53-	112-	52,4	113-	114-
*****	Kokonaiskustannukset	1.453-	1.543-	1.443-	6,9-	1.453-	1.467-
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
30	ASUKASPALVELUIDEN LTK						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	2.029	2.078	2.154	3,5	2.176	2.198
***	Toimintamenot	23.400-	23.661-	24.267-	2,5	24.510-	24.755-
****	Toimintakate (Netto)	21.370-	21.582-	22.113-	2,4	22.334-	22.557-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	7-	7-	65-	90,0	62-	59-
****	Muut laskennalliset erät	166-	180-	177-	1,6-	179-	180-
*****	Kokonaiskustannukset	21.543-	21.769-	22.355-	2,6	22.574-	22.796-

6.6 TEKNISTEN PALVELUIDEN LAUTAKUNTA

Talousarvio 2016

Vuonna 2016 teknisellä puolella on edellisiin lähivuosiin verrattuna seuraavat isot muutokset

- Isot rakennushankkeet valmistuvat; Uimahallin peruskorjaus ja Kinkomaan koulu.

Kinkomaan koulun hanke kasvoi alustavien suunnitelmien 2190 bm²:stä 2681 bm²:öön joutuksen luokkamäärien kasvattamisesta ja seurakunnalle rakennettavista tiloista. Tämä tulee lisäämään käyttötalousmenoja aikaisemmista suunnitelmista.

Kunnanhallituksen antaman ohjeen mukaisesti teknisten palveluiden lautakunnan tavoitetasoksi on annettu 1 %. Tämä tarkoittaa erittäin tiukkaa budjettia, sillä uimahallin ja Kinkomaan koulun laajennuksen käyttökustannukset tulevat rasittamaan ensi vuoden budjettiamme aikaisempaan nähden sen lisäksi, että kasvava kunta kasvattaa joka vuosi esimerkiksi uusien katujen myötä kunnossapitokustannuksia.

Edellisen vuoden talousarvioon nähden merkittävät muutokset kohdistuvat **sisäisiin vuokramuutoksiin**. Tekniselle toimelle tulevien sisäisten vuokrien lisäys on 807 880 €, joista suurimmat ovat terveyskeskus 485 700 €, siivoustoimi 36 880 €, Koskenrannan kiinteistö 62 700 € ja ruokahuolto 62 740 €. Tämän johdosta vuoden 2015 aikaisemmat käyttötalouden menot (8 325 220 €) kasvavat 10,7 % (9 216 180 €). Ilman sisäisiä vuokramuutoksia menot kasvaisivat +1,0 € (8 408 300 €). Tulopuolella pääomavuokran osuudet siirretään hallintopuolelle, jonka mukaisesti tulot vähenevät noin 2 300 000 €. Käyttötalouden tulot yhteensä tämän jälkeen 7 964 530 €, laskua -22,7 %.

Kaavoituksen tärkeimmät ja laajimmat hankkeet ovat taajaman osayleiskaavan eteläosan laatiminen ja Hautalahden alueen suunnittelu. Hautalahden alue aloitetaan vaihtoehtojen tarkastelulla, jonka jälkeen käynnistetään virallinen kaavoitus. Muita tärkeitä hankkeita ovat muun muassa Kinkomaan alueiden laajennukset (Peltolampi, Hinkanlampi) ja Paloaseman kaavamuutos.

Uusia pientalotontteja tulee marraskuussa 2015 hakuun yhteensä 20 kpl. Seunavuoren laajennusalueella tulee tarjontaan tontteja yhteensä 14 kpl, joista rantatontteja 3 kpl Murto-lammen rannalle. Kinkomaan ns. Liisalan alueelta tulee uusia tontteja 6 kpl Töyrypolun varten. Liisalan alueella rakennetaan myös Jyväpolku yksityisen tontteja varten. Tervämäen alueella kunnallistekniikan rakentamisessa pidetään toinen väli vuosi, alueella on rakentamattomia tontteja. Kinkomaan Vitapoliksen tonttitarjonta täydentää kunnan tarjontaa. Isolahden kylällä on kunnalla tarjolla isoja tontteja.

Punasillan alueella teollisuustonttien kysyntä on kasvanut, samoin kerrostalotonttien. Saunakylän tontin kehittäminen edellyttää tontin rakennettavuuteen liittyvien suunnitelmien laatimista.

Mittauspuolella uusitaan kalustoa vaiheittain, vuonna 2016 tulee uusittavaksi takymetri.

Kiinteistötoimen tehtäviin suurimmat muutokset kohdistuvat monitoimitalon, uimahallin ja Kinkomaan koulun käyttöpuolelle. Kiinteistöjen peruskorjaustarpeita siirrettiin viime vuonna suurten rakennushankkeiden johdosta. Mäkelänmäen koululla peruskorjaustarpeessa ovat opettajien huoneen käytävät ja varastotilat sekä rapautuneet julkisivutiilien saumat ja pilarin kohtien eristeiden ja pellityksien uusiminen, Nisulanmäen puolella uusittavaksi tulee vanhan puolen ilmastointikone ja telinevoimistelutila sekä terveyskeskuksessa uusimista odottavat keskikerroksen länsipuolen ikkunat. Kylänlahden käytöstä poistettu päiväkotikiinteistö puretaan.

Uimahallin, Mäkelänmäen koulun liikuntatilojen, hammashoitolan, kouluterveydenhoito- ja koulupsykologien tilojen ylläpito- ja perussiivouspalvelut kilpailutettiin ja sitä jatkaa ISS Palvelut Oy.

Ympäristönsuojelun osalle ei ole tulossa erityisiä muutoksia. **Ympäristöterveydenhuolto** on siirretty teknisen toimen alle vuonna 2015. Palvelu on ostettu vuodesta 2009 alkaen Jyväskylän kaupungin ympäristöterveydenhuollon palveluyksiköltä ja ensi vuoden kustannustasosta ei vielä ole tietoa. Palveluja ovat muun muassa terveydensuojelu-, elintarvike-, kemi-kaali- ja eläinsuojelulain mukaiset tehtävät.

Liikuntapaikkojen käyttö- ja hoitokustannukset kasvavat koulunmäen uusien pelikenttien valmistumisen myötä. Koulunmäen kehittämistä varten on laadittu vaiheittain toteutettava suunnitelma. Vuonna 2015 syksyllä toteutetaan II-vaihe eli Nisulanmäen koulun piha-alueiden rakentaminen. Vuonna 2016 toteutettavaksi jää yläkoulun ja lukion piha-alueet. Vuonna 2017 tehdään loput Mäkelänmäen yläpihasta. Kehittämissuunnitelma on ollut lautakuntien käsittelyssä syksyllä 2014. Investointipuolelle on esitetty myös Niittyahon jääkiekkokaukalon ja Kinkomaan venelaiturin uusimista. Kinkomaalla tarvittaisiin venepaikkoja myös lisää.

Liikenneväylät ja puistot

Joka vuosi laajenevat asuntoalueet lisäävät kunnossapito- ja hoitokustannuksia. Uusien katujen rakentamiskustannukset 20 uudelle tontille ovat investoinnin puolella. Uuden kauppakeskuksen rakentaminen edellyttää liikennejärjestelyjen parannuksia Muuramentiellä ja Setäläntiellä. Kinkomaan uusi kauppahanke edellyttää Liikekujan rakentamista. Kinkomaantien liikenneturvallisuutta lisätään Leikarin ja Kuusitien kohdalla suojateiden osalta yhteishankkeena ELYn kanssa. Vuonna 2016 tavoitteena on uusia loput vanhat elohopeavalaisimet.

Puistopuolelle kohdistuvat toiveet kasvavat joka vuosi ja se tulee tulevaisuudessa edellyttämään suunnitelmallisuutta ja kokovuotisen henkilön palkkaamista. Kokovuotista puistotyöntekijää/ympäristösuunnittelijaa esitetään vuodelle 2016. Keskusta-alueelle esitetään toteutettavaksi ns Tornipuisto, Muuramentien, Mikkolantien ja Virastotalon keskelle. Kohde sijaitsee Keskustan kehittämissuunnitelman mukaisesti keskeisellä paikalla ja sijoittuu uusien kerrostalokohteiden läheisyyteen. Puistopuolelle tulee uusittavaksi ruohonleikkuri, toinen uusitaan vuoden päästä. Keskustan vanhoja penkkejä esitetään uusittavaksi.

Palo- ja pelastustoimen menot kasvavat taas ensi vuonna. Uuden paloasemalle on esitetty uutta paikkaa ja sen kaavoitus tulee käynnistää. Asemaa voidaan päästä rakentamaan aikaisintaan vuonna 2017–18.

Ruokapalvelun osalta käynnistyy Kinkomaan koulun uusi jakelukeittiö ja Niittyahon koulun siirtyvien päivähoitotoimintojen johdosta ravitsemustyöntekijä/siivoja muuttuu kokopäiväiseksi ravitsemustyöntekijäksi. Investointipuolella uusittiin kesällä 2015 yhdistelmäuuni, ja toinen tulee uusittavaksi vuonna 2015. Erityisruokailu lisääntyy ja tulee edellyttämään muun muassa henkilöstön koulutautumista.

Vesihuollon osalla Muuratharjun vesilaitoksen kehittäminen tulee edellyttämään investointeja, ne konkretisoituvat vuonna 2016. Taksat ovat edelleen seudun edullisimmat viime vuoden 6 %:n korotuksesta huolimatta (Muurame 2,82 €/m³ -Laukaa 3,16 €/m³, Jämsä 3,45 €/m³, Jyväskylä 3,54 €/m³, Petäjävesi 4,19 €/m³). Korotusta (6 %) esitetään investointien ja peruskorjausten johdosta myös ensi vuodelle. Kinkomaan uuden kauppahankkeen johdosta ko tontilla sijaitseva runkojohto tulee peruskorjattavaksi.

Jätehuolto toimii hyvin ja mitään erityisiä muutostarpeita ei ole. Uuden asetuksen 2015 mukaan pakkausjätteen keräys on määrätty tuottajien vastuulle ja se saattaa jonkin verran vaikeuttaa jätetaksoihin laskevasti.

Maa- ja metsätilat

Metsänhoitoa jatketaan laaditun suunnitelman 2015 mukaisesti. Raakamaata pyritään ostamaan etenkin teollisuus- ja yritystoimintaa varten.

Keskustan kehittämissuunnitelman toteuttamista varten varataan ensi vuodelle 25 000 €.

TEKNISTEN PALVELUIDEN LAUTAKUNTA

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Teknisten palveluiden lautakunta vastaa kunnan maankäytön suunnittelusta, rakentamisen suunnittelusta, rakentamisesta/rakennuttamisesta, mittaus- ja kartoitustyöstä, rakennusvalvonnasta, ympäristönsuojelusta, ympäristöterveydenhuollosta, palo- ja pelastustoimesta, kaduista, yksityisteistä, puistoista, ulkoilu- ja urheilualueista, kiinteistöistä, ruokahuollosta, siivouksesta, vesihuollosta ja jätehuollosta.

Lautakunnan kokoonpano on yhdeksän jäsentä.

Palvelusuunnitelma

Lautakunta huolehtii sille kuuluvat tehtävät tehokkaasti ja taloudellisesti.

Lautakunta kokoontuu vuoden aikana 11 kertaa.

Lautakunnan alaisen henkilökunnan määrä on noin 82 henkeä (vuonna 2014).

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
60	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintamenot	20-	21-	110-	81,3	111-	112-
****	Toimintakate (Netto)	20-	21-	110-	81,3	111-	112-
	Laskennalliset erät						
****	Muut laskennalliset erät	0	0	110	100,0	111	112
*****	Kokonaiskustannukset	20-	21-	0	0,0	0	0

6.6.1 YHDYSKUNTASUUNNITTELU

Budjettirahoitteinen

TEKNINEN HALLINTO

Toiminta-ajatus

Teknisten palveluiden hallinnosta, suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta huolehtiminen sekä osallistuminen kunnan kehittämiseen.

Palvelusuunnitelma

Teknisen hallinnon suurimmat tehtäväkokonaisuudet:

- Maankäytön suunnittelutehtävät
- Mittaus- ja kartoitustyöt
- Kiinteistöjen suunnittelu, rakentaminen/rakennuttaminen ja kunnossapito
- Katujen kunnossapito ja rakentaminen
- Kunnan toimesta tapahtuva liikenneturvallisuustyö ja liikenteenhoidon suunnittelu
- Ympäristönsuojelutehtävät
- Kunnan maa- ja metsätilojen hoito
- Jätehuollon järjestäminen
- Vesihuollon rakentaminen ja kunnossapito
- Ruokapalvelut
- Yksityistielain mukaiset kunnan tehtävät

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Luodaan asumiselle, elämiselle ja yrittämiselle turvallinen ja viihtyisä ympäristö. Edistetään taloudellisia ja tehokkaita rakenteita ja toimintatapoja.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Tekninen osasto hoitaa sille kuuluvat tehtävät tehokkaasti, joustavasti ja taloudellisesti	Viihtyisän ja turvallisen kunnan kehittäminen	Palautteen määrä ja laatu	Lisätään suunnitelmallisuutta
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Taloudellinen ja tehokas yhdyskunta	Uusien alueiden kehittäminen ja rakentaminen	Vuosittain rakennettavat uudet alueet	Kaavoituksella turvataan yhdyskuntarakenteen kasvaminen ja kehittäminen
Työpaikka-alueiden ja palveluiden sekä liikenneyhteyksien kehittäminen	Vanhojen alueiden kehittäminen	Vanhojen alueiden kunnostamistoimet	Eri vastualueiden tiivis yhteistyö
Viihtyisien ja turvallisten asuin ympäristöjen kehittäminen	Sujuva lupakäsittely, nopea päätöksenteko	Lupien ja hakemusten käsittelyajat	Resurssien varaaminen
Väestön kasvu	Sähköisten palveluiden kehittäminen	Väestön määrä	Osa tehtävistä tehdään omana työnä ja osa ostopalveluina. Henkilöresursseista ja koulutuksesta huolehtiminen

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Henkilöstö	13	14	14	14	14

Talousarvion perustelut

Teknisen osaston tarjoamien palveluiden määrän tarve kasvaa kunnan väliluvun lisääntyessä ja taajamien laajentuessa. Teknisen osaston palvelutaso säilytetään kohtuullisena.

KAAVOITUS

Toiminta-ajatus

Vastata kunnan kaavoituksesta ja kehittämisestä kestävästä kehitystä tukevalla tavalla. Kunnan tulee huolehtia riittävien raakamaareservien hankinnasta sekä tonttien markkinoinnista.

Palvelusuunnitelma

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että taaja-asutusta ja muuta sellaista aluetta varten, jonka rakentamisen ja muun maankäytön yksityiskohtainen järjestäminen on tarpeellista, on kunnan toimesta, sitä mukaa kuin kehitys vaatii, laadittava asemakaava. Kunnan tulee myös ylläpitää ajantasakaavoja sekä ryhtyä toimenpiteisiin vanhentuneiden asemakaavojen uudistamiseksi. Kunnan tulee huolehtia lain mukaisesti myös tarpeellisesta yleiskaavan laatimisesta ja sen pitämisestä ajan tasalla.

Kaavoituksesta ja tonttien markkinoinnista vastaa kunnan kaavoittaja. Ulkopuolista konsulttia tarvitaan suunnittelutehtävissä ja erilaisten selvitysten laadinnassa (esim. luontoselvitykset, tiesuunnitelmat).

Kaavoitukseen liittyvät toimet edellyttävät entistä parempaa luonnon, ympäristön, maiseman, kuntalaisten, eri viranomaisten ja ympäristövaikutusten huomioonottamista.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Luodaan asumiselle, elämiselle ja yrittämiselle turvallinen ja viihtyisä ympäristö.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Suunnitelmallinen kunnan kehittäminen	Kunta on aktiivinen maankäytön kehittämisessä ja suunnittelussa	Kaavoitusreservi (vapaat tontit)	Yleiskaavoitus ja ajantasaiset asemakaavat
Tonttien riittävyys (kaava-varanto)			Vuosittain päivitettävä kaavoituskatsaus
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Taloudellinen ja tehokas yhdyskuntarakenne	Kaavoituskatsauksen mukaisten kaavahankkeiden toteuttaminen	Hyväksytyt ja viireillä olevat kaavat (ha)	Kaavahankkeiden eteenpäin vieminen ja resurssien varaa-
Työpaikka-alueiden ja palveluiden sekä liikenneyhteyksien kehittäminen		Vuosittain uusia omakotitalotontteja tarjolle 20–30 kpl	minen
Viihtyisien asuinympäristöjen kehittäminen		Vapaiden tonttien reservi asumiseen ja yrittämiseen	Kaavoitus ja tonttimyynti samalla vastuualueella > tukee vuorovaikutusta
Väestön kasvu		Myytyjen tonttien määrä	

Tunnusluvut

Kaavoitus	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Ulkopuolisten palveluiden osto €	77 500	70 000	70 000	70 000	70 000

Keskustaajaman osayleiskaava, eteläosa	20 000 €
Hautalahden asemakaava	20 000 €
Peltolammen asemakaava	8 000 €
Hinkanlammen asemakaava	5 000 €
Asemakaavamuutokset	15 000 €
Asemakaavayhdistelmä	2 000 €

Talousarvion perustelut

Kaavoituksen tärkeimmät ja laajimmat hankkeet ovat taajaman osayleiskaavan eteläosan laatiminen ja Hautalahden alueen suunnittelu. Hautalahden alue aloitetaan vaihtoehtojen tarkastelulla, jonka jälkeen käynnistetään virallinen kaavoitus. Muita tärkeitä hankkeita ovat muun muassa Kinkomaan alueiden laajennukset (Peltolampi, Hinkanlampi) ja Paloaseman kaavamuutos. Kirkonmäellä on vireillä asemakaavamuutos, jonne tulee muutoksia pysäköinti- ja liikennejärjestelyihin.

Liikenteen sekä kevyenliikenteen suunnitelmat vaativat jollakin aikavälillä kaavamuutoksia valtatie 9 varteen Verkkoniemen ja Velkapohjan asuinalueiden kohdalla sekä Punasillan teollisuusalueen kohdalla.

Raakamaareserviä kaavoitusta varten kunnalla on maata Pyyppöläntien varrella (Hirviviita) sekä Kinkomaalla Peltolammen ja Hinkanlammen alueilla.

Uusia pientalotontteja tulee marraskuussa 2015 hakuun yhteensä 20 kpl. Seunavuoren laajennusalueella tulee tarjontaan tontteja 10 kpl Murtolammen pohjoispuolella, joista rantatontteja 3 kpl sekä 4 kpl Neidonkorento tieltä. Kinkomaan ns. Liisalan alueelta tulee uusia tontteja 6 kpl Töyrypolun varteen. Tervämäen alueella kunnallistekniikan rakentamisessa pidetään toinen välivuosi, alueella on rakentamattomia tontteja. Kinkomaan Vitapoliksen tonttitarjonta täydentää kunnan tarjontaa.

Isolahden osayleiskaavan alueella kunnalla on kaikkiaan 19 myytävää tonttia. Tonteista 5 laitettiin hakuun 2013 ja niistä on myyty 2. Koulun taakse sijoittuvalle 12 tontin ryppäälle on tehty lohkomissuunnitelma ns. hevos-/puutarhatonteiksi.

Suunnitelma omakotitalojen tonttitarjonnasta 2014–2018

Vuosi	Seunavuori	Tervämäki	Kinkomaa	Hautalahti	Yhteensä
2014	7	9	7		23*
2015	18	-	12		30*
Myynnissä olevat tontit 14.8.2015	6	13	2		21
2016	14	-	6		20*
2017	10	7	6	?	23*
2018	10	-	8	?	18*
Jäljellä olevat kaavoitetut tontit 31.12.2018	69	-			69
Kaavareservi	-	-	~30	~60	~90

Kaavareservi = Raakamaa, kaavoittamaton tonttimäärä arvioitu.

* Vuosittaiset myyntiin tulevat uudet tontit

Kaavoituksen ajoitus 2015–2018

Kaava-alue	pinta-ala	2015	2016	2017	2018 -
Hautalahden asemakaava	24 ha	—————			
Peltolammen asemakaavan (Kinkomaa)	8 ha		—————		
Hinkanlampi asemakaava, Ahvenlammen asemakaavan laajennus (III-vaihe)	5 ha		—————		
Paloaseman asemakaavan muutos	5,6 ha		—————		
Punasillan asemakaavan laajennuksen muutos	1,3 ha		—————		
Kirkonmäen asemakaavan muutos	1,6 ha	—————			
Valtatien asemakaavan muutos / VT9				— — — —	— — — —
Punasillan asemakaavan muutos (kevyenliikenteen väylä)				— — — —	— — — —
Keskustaajaman osayleiskaava, I-vaihe pohjoisosa	1 800 ha	—————			
Keskustaajaman osayleiskaava, II-vaihe eteläosa	1 100 ha	—————			
Riihivuoren osayleiskaava	55 ha			— — — —	— — — —
Kinkomaan osayleiskaava				— — — —	— — — —
Golf-alueen osayleiskaava					
Eteläosan osayleiskaava					

MITTAUS

Toiminta-ajatus

Mittaustoimi vastaa ja valvoo kunnan ja muiden toimijoiden kartoitus- ja mittaustöitä maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä JHS 185:ssä säädettyllä tavalla kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Tavoitteina ovat edellytysten luominen asemakaavan toteuttamiselle ja maankäytön suunnittelulle merkitsemällä asemakaavan mukaiset rakennuspaikat maastoon ja tekemällä asema-kaavoitusta varten maankäyttö- ja rakennuslain sekä JHS 185:n vaatimukset täyttävät pohjakartat ja kartta-aineistot.

Tehtäväkenttään kuuluvat myös rakennusvalvonnan avustaminen merkitsemällä uusien rakennusten sijainti ja korkeusasema rakennuspaikoille sekä asemakaava-, että haja-asutusalueilla, kunnallisteknisen suunnittelun ja rakentamisen mittaus- ja dokumentointityöt, osoitejärjestelmä- ja opaskartta-aineistojen ylläpito sekä mittaustoimessa tarvittavan atk-ohjelmiston ja kaluston ylläpito. Tehtäviin kuuluu myös kaikkien kaavoitusmittausten valvonta kunnan alueella.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Teknisen osaston suunnittelu- ja rakentamishankkeiden edistäminen	MRL:n ja JHS 185:n mukaiset pohjakartat ja maastoon merkinnät	Yhdyskuntarakenteen toteutuminen	Yhteistyö kaavoituksen, rakennusvalvonnan, kunnallistekniikan sekä muun maankäytön suunnittelun kanssa
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Teknisen osaston suunnittelu- ja rakentamishankkeiden toteutuminen	Mittaus- ja kartoitustyöt kaavoitusta ja muuta maankäytön suunnittelua sekä rakentamista varten	Pohjakarttojen kartoitus (ha)	Oikea-aikainen ja joustava oma palvelutuotanto
Kunnan opaskartat ja osoitejärjestelmä	Mittaus- ja dokumentointityöt kunnallistekniikan suunnittelua ja rakentamista varten	Uusien lohkottavien tonttien määrä (kpl) ja muut toimitukset	
		Uudisrakennusten ja sijaintikatselmusten mittaukset (kpl)	
		Rakennettavan kunnallistekniikan määrä	

Tunnusluvut

Mittaustoimen tehtävät ovat suhteessa kaikkeen teknisen toimen suunnitteluun ja rakentamiseen. Mittauksen tunnuslukuina voidaan pitää siten kaavoituksen, rakennusvalvonnan ja kunnallistekniikan määrien tunnuslukuja.

Talousarvion perustelut

Asemakaavoitusta, rakennusvalvontaa ja kunnallistekniikkaa varten tehdään mittauksia ja kartoituksia etenkin Seunavuoren, Kinkomaan ja keskustan alueilla. Uusia asemakaavatontteja tulee vuonna 2016 hakuun 20 kpl. Uutena suunnittelualuekohteena aloitetaan Hautalahden alueen kartoitus asemakaavan laatimista varten. Vesihuollon johtokarttojen laatimista nuumeriseen muotoon jatketaan.

Vuonna 2016 opaskartta päivitetään ja mittauskalustoa on uusittava hankkimalla uusi takymetri.

KUNNALLISTEKNIIKAN SUUNNITTELU

Toiminta-ajatus

Kunnallistekniikan tehtäviin kuuluu (katu, vesi- ja viemärijohtojen, puistojen sataman ym. yleisten alueiden) yleis- ja rakennussuunnittelu rakentamisohjelmien toteuttamiseksi ja rakentamisvalmiuksien ylläpitämiseksi.

Palvelusuunnitelma

Kaavoitukseen liittyvän kunnallistekniikan ja liikenteen suunnittelu.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Taloudellinen ja tehokas yhdyskunta	Vaikuttavuustavoitteet Kunnallistekniikan toimivuus	Palautteen määrä ja laatu	Eri vastuualueiden tiivis yhteistyö
Tuottavuustavoitteet Rakentamisohjelma Asemakaavoituksen toteuttaminen	Tuottavuustavoitteet Uusien alueiden toteuttaminen Vanhojen alueiden kehittäminen	Vuosittain rakennettavat uudet alueet Vanhojen alueiden kunnostamistoimet	Resurssien varaiminen Osa tehtävistä tehdään omana työnä ja osa ostopalveluna

Tunnusluvut

Kunnallistekniikan suunnittelu	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Ulkopuolisten palvelujen osto €	39 000	60 000	60 000	60 000	60 000
Atk-ohjelmistot ja ylläpitomaksut	6 000	6 000	6 500	7 000	9 000

Talousarvion perustelut

Asemakaava-alueiden ja asemakaavoitettavien alueiden uusien kunnallistekniikan kohteiden yleis- ja rakennussuunnitelmien laatiminen sekä niiden ylläpitoon kuuluvat atk-ohjelmistot ja ylläpitomaksut.

Vuonna 2016 laaditaan myös kevytliikenneväylien kehittämis- ja kunnossapitosuunnitelma.

KESKUSTAN KEHITTÄMINEN

Toiminta-ajatus

Tavoitteena on Muuramen keskustan vetovoimaisuuden lisääminen, alueen viihtyvyys ja toimivuus sekä palvelujen säilyminen. Keskustan kehittämisestä on laadittu suunnitelma 2015, joka antaa suuntaviivoja tuleville hankkeille.

Palvelusuunnitelma

Merkittävimmät uudistus- ja kehittämiskohteet:

- Vanha ja uusi liikekeskus: näiden välinen yhteys, pääpaino vanhan liikekeskuksen alueen kehittämisessä
- Asumisen tehostaminen/tiivistäminen
- Tiejärjestelyt ja kevyenliikenteenväylät
- Muuramejoki ja kylänlahti, rannan hyödyntämismahdollisuudet
- Vihersuunnittelu ja valaistus

Talousarvion perustelut

Vuonna 2016 varataan 30 000 euroa määrärahaa erikseen kohdennettavaan keskustan kehittämishankkeeseen.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
61	YHDYSKUNTASUUNNITTELU						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	10	16	6	158,7-	6	6
***	Toimintamenot	560-	570-	516-	10,5-	521-	526-
****	Toimintakate (Netto)	549-	554-	510-	8,7-	515-	520-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	0	3-	6-	47,1	6-	3-
****	Muut laskennalliset erät	42-	20-	26-	22,0	26-	26-
*****	Kokonaiskustannukset	592-	577-	541-	6,6-	547-	549-

6.6.2 RAKENNUSVALVONTA

Budjettirahoitteinen

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Valvoa kaavojen noudattamista, huolehtia rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelystä sekä valvoa rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa siten, kuin siitä laissa säädetään.

Valtion lainoittaman/avustaman maatalous- ja asuntorakentamisen suunnitelmien, sekä korjaustoimenpiteiden tekninen valvonta.

Rakennus- ja huoneistorekisterin pitäminen ja tietojen toimittaminen muille viranomaisille.

Palvelusuunnitelma

Auttaa ja neuvoa asiakkaita rakentamiseen liittyvissä kysymyksissä ja rakennuslupa-asioissa.

Pyritään nopeaan ja oikeudenmukaiseen päätöksentekoon lupa-asioissa, asiakasläheiseen palveluun sekä joustavaan rakennusaikaiseen valvontaan ja ohjaukseen.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Luodaan asumiselle, elämiselle ja yrittämiselle turvallinen ja viihtyisä ympäristö.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Palvelukyky, tehokkuus, osaaminen	Vaikuttavuustavoitteet Nopea, joustava päätöksenteko	Hakemusten käsittelyajat lautakunta < 6 vk raktark < 4 vk	Hyvät ohjeet, asiapapereiden ennakkokäsittely
Tuottavuustavoitteet Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä ympäristö	Tuottavuustavoitteet Sujuva lupakäsittely ja rakennusaikainen valvonta	Myönnettyjen lupien ja katselmusten määrä. Katselmusten saattavuus < 5 vrk	Henkilöresursseista ja koulutuksesta huolehtiminen
Tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus	Oikeudenmukaiset päätökset	Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä < 5 kpl/a	Toimiva yhteistyö, ennakoiva ohjaus ja valvonta

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Myönnetyt luvat yhteensä	293	220	220	220	220
Rakennus- ja toimenpideluvat	207	170	170	170	170
Toimenpideilmoitukset	65	50	50	50	50
Rakennuslupakatselmukset	620	600	600	600	600
Valmistuneet asunnot	89	50	50	50	50

Talousarvion perustelut

Toimiala on jatkuvassa lainsäädäntömuutoksessa, henkilöstön koulutukseen tulee panostaa, jotta pysytään ajan tasalla.

Rakennusvalvonta edesauttaa hyvän, terveellisen, turvallisen ja viihtyisän ympäristön aikaansaamista sekä rakennetun ympäristön ja rakennuskannan suunnitelmallista hoitoa ja kunnossapitoa.

Lupien, rakentamisen ohjauksen, katselmusten ja neuvonnan määrä on suoraan riippuvainen suhdanteista, asukasmäärän kasvusta, kaavoituksesta ja kunnan tonttivarannosta.

Vuonna 2016 varaudutaan sähköisen asiakaspalvelun ja arkistoinnin kehittämiseen hallinto-osaston kanssa.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
62	RAKENNUSVALVONTA						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	119	90	91	1,1	92	93
***	Toimintamenot	149-	168-	169-	0,8	171-	173-
****	Toimintakate (Netto)	30-	78-	78-	0,5	79-	80-
	Laskennalliset erät						
****	Muut laskennalliset erät	7-	11-	13-	18,9	13-	14-
*****	Kokonaiskustannukset	37-	88-	91-	3,2	92-	93-

6.6.3 YMPÄRISTÖNHUOLTO

Budjettirahoitteinen

YMPÄRISTÖNSUOJELU

Toiminta-ajatus

Toimialan tehtävä on ympäristölainsäädännön alainen neuvonta ja valvonta, vesihuoltolain ja jätevesiasetuksen edellyttämät tehtävät, maa-ainoslupien valmistelu ja valvonta, ympäristön tilan seuranta, luonnon virkistyskäytön edistäminen sekä lupaviranomaisena toimiminen. Myös ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain mukaiset toimenpiteet kuuluvat ympäristönsuojeluun.

Palvelusuunnitelma

Ympäristönsuojelu edesauttaa terveellisen, turvallisen ja viihtyisän ympäristön aikaansaamista. Toiminnan tavoitteena on sujuva ja nopea lupa- ja ilmoitusasioiden käsittely.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Hyvä ympäristön tila ja ekologisesti kestävä kehitys			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Palvelualltius, tehokkuus, osaaminen	Sujuva lupakäsittely, nopea päätöksenteko	Lupahakemusten käsittely 4 kk:ssa, ilmoitusten 2 kk:ssa	Toimiva yhteistyö, joustavat työtavat, asiakkaiden neuvonta
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä ympäristö	Ympäristöhaittojen ennalkoiva ehkäiseminen Luonnon virkistyskäytön edistäminen	Jätelain alaisia jätehuoltotarkastuksia tehdään vuosittain 20, ympäristölupien tarkastuksia 5, sekä maa-ainesten ottoalueet. Luontopolut ym. alueet pidetään kunnossa.	Toimintojen säännöllinen valvonta Kunnostetaan vuosittain polkuja ja alueita.

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Ympäristölupapäätökset ja rekisteröinnit	4	2	2	2	2
Lannan patterointi-ilmoitukset	1	6	6	6	6
Muut päätökset ja ilmoitukset	3	12	12	12	12
Romuaajoneuvojen siirtöpäätökset	6	10	8	8	8
Jätehuolto- ja ympäristölupatarkastukset	15	20	20	20	20
Maa-ainesluvut	13	13	13	13	13

Talousarvion perustelut

Toimiala on jatkuvassa lainsäädäntömuutoksessa. Maa-ainelupien valmistelu ja valvonta on siirretty ympäristönsuojeluun. Samoin ajoneuvojen siirtäminen on liitetty osaksi ympäristönsuojelua. Ympäristönsuojelun valvontaohjelman valmistuttua muuttuu ympäristölupien valvonta maksulliseksi.

Vesihuollon toiminta-alueilla olevat kiinteistöt selvitetään ja veloitetaan liittymään vesi- ja viemäriverkostoon. Haja-asutusalueiden kiinteistöjen jätevesien käsittelytilanteen selvittämistä jatketaan.

Luonnon virkistyskäyttöä edistetään mm. Muuramenjoen luontopolun kunnostuksella.

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO JA ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO

Toiminta-ajatus

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on vähentää ja ennaltaehkäistä ihmisten terveyttä uhkaavia tekijöitä ja terveyshaittoja, jotka voivat aiheutua mm. elintarvikkeista, talousvedestä, uimavedestä, sisäilmasta, tupakasta tai kemikaaleista. Eläinlääkintähuolto huolehtii hyöty- ja pieneläinten terveydestä sekä eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaisista viranomaistehtävistä. Myös pieneläinpäivystyksen ja löytöeläinten hoitopalveluiden hankinnan menot sisältyvät tähän kohtaan.

Muuramen kunnan ympäristöterveydenhuollon tehtävät hoitaa Jyväskylän kaupunki. Jyväskylän seudun ympäristöhuollon yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Jyväskylä, Hankasalmi, Joutsa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen. Yhteistoiminta-alueiden kunnista on edustaja ympäristöterveysjaostossa.

Palvelusuunnitelma

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston valvontaohjelma-asetus (78/2011) edellyttävät kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman.

Kuluttajien turvallisuudesta huolehditaan valvomalla ja tarkastamalla kuluttajapalveluita ja -tavaroita. Tarkastuksilla arvioidaan yritysten elintarviketurvallisuutta, kuten hygieniaa ja tuoteturvallisuutta. Vesilaitoksen talousveden laatua valvotaan, samoin uimapaikkojen veden laatua.

Talousarvion perustelut

Ympäristöterveydenhuollon kustannuspaikka siirrettiin vuonna 2015 tekniselle puolelle ympäristöpäällikön alaisuuteen perusterveydenhuollon kustannuspaikalta.

Terveys- ja elintarvikevalvonnan sekä hallinnon kustannukset jaetaan sopijakuntien asukasluvun suhteessa. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan 72 % hyötyeläintilojen ja 28 % asukasluvun mukaisesti, paitsi pieneläinpäivystyksen kustannukset, jotka jaetaan sopijakuntien asukasluvun suhteessa. Ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkintähuollon menot täytyy eritellä. Muuramen kunnan menot pienenevät vuodesta 2015 noin 13 %.

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Ympäristöterveydenhuolto €	134 000	149 000	66 000	66 000	66 000

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Eläinlääkintähuolto, pieneläinpäivystys ja löytöeläinten hoitopalvelut €			57 000	57 000	57 000

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
63	YMPÄRISTÖNHUOLTO						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	7	7	5	37,0-	5	5
***	Toimintamenot	65-	211-	180-	17,1-	182-	184-
****	Toimintakate (Netto)	58-	204-	175-	16,5-	177-	179-
	Laskennalliset erät						
****	Muut laskennalliset erät	4-	4-	5-	18,0	5-	5-
*****	Kokonaiskustannukset	62-	208-	180-	15,6-	182-	184-

6.6.4 LIIKUNTAPAIKAT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Teknisten palveluiden lautakunnan tehtävä on järjestää mahdollisimman hyvät edellytykset urheilun ja liikunnan harjoittamiseen sekä kilpaurheilijoille että muille liikunnan harrastajille. Toiminnan tuloksena ihmisten terveys ja työkyky säilyy ja kohenee.

Palvelusuunnitelma

Toiminta keskittyy suuren yleisön, koululaisten ja aktiivisten urheilijoiden liikuntamahdollisuuksien ylläpitoon ja liikuntapaikkojen hoitoon.

- Urheilukenttien ja muiden liikuntapaikkojen hoito ja kunnossapito.
- Uimarantojen pitäminen viihtyisinä ja puhtaina.
- Uimarantojen tason tulee täyttää terveystieteiden vaatimukset.
- Muuramessa ei ole EU-uimarantoja.
- Kesäaikana ulkoilureitit palvelevat lenkkeilijöitä ja talvisin suurin osa reiteistä toimii latu-pohjina. Keskeisimmät reitit on valaistu.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Muuramessa on monipuoliset ja korkeatasoiset liikuntapaikat kaikenikäisille			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Muuramessa on hyvä asua ja harrastaa.	Edellytysten luominen erilaisille liikunnan harrastajille	Erialaisten liikunta- ja harrastuspaikkojen määrä	Eri harrastajien omaa panostusta lisätään.
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Monipuoliset liikuntapaikat	Liikuntapaikkojen hoitotason säilyttäminen kohtuullisena.	Liikuntapaikkojen käyttöaste	Yhteistyö koulujen, seurojen ja liikuntapalveluiden kanssa

Tunnusluvut

Liikuntapaikat	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Kentät					
Urheilukenttä	2	2	2	2	2
Jalkapallokenttä (tekonurmi)	1	1	1	1	1
Jääkiekkokaukalo	5	5	5	5	5
Tenniskenttä	1	1	1	1	1
Luistelukenttä	5	5	4	4	4
Koripallokenttä (ulkona)	1	1	1	1	1
Peliareena (tekonurmi)		1	1	2	2
Pelikenttä (tekonurmi)		1	1	1	1
Parkour- ja fitness -alue			1	1	1
Urheilu- ja retkeilyalueet					
Valaistua latureittiä km	7	7	7	7	7
Muuta latua km	65	65	65	65	65
Yleinen uimaranta kpl	12	12	12	12	13
Venelaituri kpl	3	3	3	3	3
Venepaikka kpl	71	71	71	71	71
Latukone kpl	2	2	2	2	2

Talousarvion perustelut

Palveluja pyritään tarjoamaan kaikille ikäryhmille, mutta painopistealueena on lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi. Liikuntapaikkojen määrän kasvaessa myös hoito- ja käyttökustannukset nousevat.

Urheilu- ja muut liikuntamahdollisuudet kunnossapidetään kohtuullisella tasolla.

Koulunmäen aluetta kehitetään monipuolisena liikunta- ja harrastepaikkana alueelle laaditun käyttösuunnitelman mukaisesti. Kustannukset ovat investointipuolella; vuonna 2015 toteutettiin tekonurmipohjainen peliareena ja pieni pelikenttä Nisulanmäen koulun puolelle. Vuonna 2017 tulee toteutettavaksi Parkour ja fitness –alueet sekä vuonna 2017 mini peliareena Mäkelänmäen koulun puolelle. Niittyahon koulun jääkiekkokaukalo tulee uusittavaksi vuonna 2016.

Latureittien määrä säilytetään nykyisenä. Reitistöjen pohjia kunnostetaan ja tasataan mahdollisuuksien mukaan. Kinkomaan latu- ym. reitistöjä kehitetään Kinkoriutan alueella.

Venepaikkojen määrä säilytetään suunnitelmakaudella nykyisellä tasolla Keskustan alueella, mutta Kinkomaan laiturin uusimisen yhteydessä tarkastellaan mahdollisuutta lisätä sinne venepaikkoja. Venelaitureiden kiinnitysketjut tarkastetaan ja tarvittaessa uusitaan. Matonpesupaikkoja kunnostetaan.

Kaikkien urheilupaikkojen hoitotason taloudellisuutta tarkastellaan ja liikuntapaikkoja hoidetaan pääsääntöisesti vain normaalityöaikana ja viikonloppuisin vain erityisistä syistä.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
/1000€						
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S					
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK					
65	LIIKUNTAPAIKAT					
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€					
***	Toimintatulot	11	15	11	36,4-	11
***	Toimintamenot	168-	230-	221-	4,0-	223-
****	Toimintakate (Netto)	157-	215-	210-	2,3-	214-
	Laskennalliset erät					
****	Poistot ja arvonalentumiset	42-	47-	41-	14,7-	55-
****	Muut laskennalliset erät	6-	4-	5-	31,0	5-
*****	Kokonaiskustannukset	206-	265-	256-	3,6-	272-
						288-

6.6.5 MATKAILUKOhteet

Budjettirahoitteinen

SAUNAKYLÄ

Toiminta-ajatus

Saunakylän toiminta siirtyy Jämsään.

Palvelusuunnitelma

Saunakylän museosaunojen siirto Jämsään tapahtuu vuoden 2015/2016 aikana.

Saunakylään jää vanha Kinkomaan savusauna, joka alustavasti on suunniteltu siirtää Kinkomaalle nykyiselle paikalle koulun piha-alueelle. Alueella oleva kota siirretään Kukkaniemeen.

Talousarvion perustelut

Saunakylä loppuu nykymuotoisena.

6.6.6 LIIKENNEVÄYLÄT JA YLEISET ALUEET

Budjettirahoitteinen

LIIKENNEVÄYLÄT

Toiminta-ajatus

Katujen, kevytväylien ja valaistuksen hoito ja kunnossapito.
Kunnan yksityistieavustusten jakaminen.

Palvelusuunnitelma

Liikenneväylien hoitokilometrit lisääntyvät vuosittain uudisrakentamisen vaikutuksesta. Liikenneväylien, katujen ja kevytliikenneväylien hoitotaso pyritään pitämään kohtuullisena. Katujen päällystäminen alentaa hoito- ja kunnossapitokustannuksia, mutta katujen määrän kasvu lisää hoitokustannuksia. Asfaltoinnit ja talvikunnossapito tehdään ostopalveluina.

Vuosittain pyritään parantamaan ja päällystämään vanhempien asuinalueiden katuja. Tekninen lautakunta päättää erikseen vanhojen alueiden perusparannettavat kadut ja asfaltoinnit. Katujen peruskorjaus ja päällystys sekä katuvalaistus toteutetaan investointimäärärahalla.

Avustusta annetaan niille yksityisteiden kunnossapidolle, joiden varrella on ympärivuotista, pysyvää asutusta ja joiden tiekunnat on perustettu toimituksessa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Viihtyisien ja turvallisten asuinympäristöjen kehittäminen		Myönteinen kuntalaispalaute	
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		
Kohtuullinen katujen kunnossapitotaso	Perusparannetaan vuosittain vanhojen asuntoalueiden katuja.	Asfaltoimattomien katujen määrä	Pääosa tehdään ostopalveluina.

Tunnusluvut

Liikenneväylät	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
katuja (km)	65,5	65,9	68,1	69,0	70,0
kevyen liikenteen väyliä (km)	20,7	20,1	20,4	20,6	20,9
avustettavia yks.teitä (kpl)	48	48	48	48	48
avustettavia yks.teitä (km)	104,5	104,5	102,4	102,4	102,4
avustuksia yks.teille (euroina)	56 200	53 350	50 000	50 000	50 000

Talousarvion perustelut

Kunnan kasvun jatkuessa katuverkosto kasvaa. Uusina kohteina tulevat hoitoon vuonna 2015 rakennetut Kinkomaan Ahvenlammen ja Seunavuoren asuntoalueiden kadut sekä Saarenkyläntien ja Pyyppöläntien kevyenliikenteen väylät. Katujen hoitotaso säilytetään nykyisellään.

Katuvalaistuskustannukset nousevat tievalaistuksen lisääntymisen ja ilkvallan myötä. Valaistuksen määräaikaista yö- ja kesäkatkaisua jatketaan. Pääsääntöisesti valaistus on katkaistuna kello 24.00–05.30. Asemakaava-alueen ulkopuoliset valaistukset ovat katkaistuna kello 23.00–06.00. Muuramen ydinkeskustan valot palavat koko yön.

Yksityisteitä avustetaan yhteensä 50 000 eurolla vuonna 2016. Yksityisteiden peruskorjausavustukset käsitellään vuosittain erillisinä asioina, vuodelle 2016 ei ole haettu perusparannusavustusta.

PUISTOT

Toiminta-ajatus

Rakennetun ja luonnontilaisen ympäristön viihtyisyyden ja maisemakuvan ylläpitäminen.

Palvelusuunnitelma

Puistojen, puistometsien, kaduilla olevien kunnan omien bussipysäkkien, katujen liikennevihreän ja muiden yleisten alueiden ylläpitäminen ja kunnostaminen sekä hoitotason säilyttäminen kohtuullisella tasolla. Osa viheralueista niitetään kerran tai kahdesti kesässä ostopalveluna.

Kunnan leikkipuistojen ja välineistön ylläpitäminen vaatimusten edellyttämällä tasolla. Vesakoitumisen estäminen.

Muuramenjoen virkistyspolun ylläpitäminen. Matonpesupaikkojen ylläpitäminen ja kunnostaminen.

Keskustan merkittävät puistot pyritään hoitamaan hyvin. Keskustan merkittävimpien paikkojen viihtyisyyttä ja kauneutta lisätään kukka-asetelmilla, jotka istutetaan keväisin ja poistetaan talven ajaksi.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Viihtyisä ympäristö	Vaikuttavuustavoitteet Viihtyisä keskusta-alue	Myönteinen kuntalaispalaute	Resurssien suuntaaminen puistoihin.
Tuottavuustavoitteet Kohtuullinen viheralueiden hoitotaso	Tuottavuustavoitteet Pienten lasten leikkipaikkojen kehittäminen Keskusta-alueen kehittäminen	Leikkikenttien määrä Hoidettavien puistoalueiden määrä (ha)	Resurssien lisääminen.

Tunnusluvut

Puistot	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Puistoina hoidettavia alueita (ha), joista	189,6	190,4	191,3	205,4	205,8
– hoidettavaa tiealuetta	2,6	2,7	2,9	3,1	3,3
– leikattavaa nurmea	11,6	11,8	12,1	12,3	12,5
– niittoalueita	34,3	34,4	34,4	40	40
– puistometsää	141,1	141,5	141,9	150	150
Leikkikenttiä (kpl)	20	20	20	21	21

Talousarvion perustelut

Puistojen ja asuntoalueiden rakentamisen myötä hoidettavia puistoalueita ja liikennevihreitä tulee lisää hoidettavaksi. Investointipuolella on uuden ruohonleikkurin hankinta.

Vuonna 2016 rakennetaan keskustaan ns. tornipuistoalue Muuramentien, Mikkolantien ja Vi-rastotalon keskelle. Kohde sijaitsee Keskustan kehittämissuunnitelman mukaisesti keskeisellä paikalla ja sijoittuu uusien kerrostalokohteiden läheisyyteen. Keskustan vanhoja penkkejä esitetään uusittavaksi.

Kunnan puistotoimi tulee edellyttämään tulevaisuudessa nykyisen kausityöntekijän muuttamisesta kokovuotiseksi, mikäli kunnan vihreää julkisivua aiotaan kehittää. Kokovuotista ympäristösuunnittelija/puistotyöntekijää esitetään vuodelle 2016.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
67	LIIKENNEVÄYLÄT JA YLEISET ALUE						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	28	3	7	57,1	7	7
***	Valmistus omaan käyttöön	165	154	132	16,6-	133	134
***	Toimintamenot	731-	815-	832-	2,0	840-	848-
****	Toimintakate (Netto)	538-	659-	693-	5,0	700-	707-
	Laskennalliset erät						
****	Puistot ja arvonalentumiset	1.067-	1.064-	1.107-	3,9	1.170-	1.267-
****	Muut laskennalliset erät	5-	5-	17-	69,9	17-	17-
*****	Kokonaiskustannukset	1.611-	1.728-	1.817-	4,9	1.887-	1.991-

6.6.7 PALO- JA PELASTUSTOIMI

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Vuoden 2004 alusta alkaen kuntien hoitama pelastustoimi siirtyi alueellisesti järjestettäväksi. Tätä toimintaa hoitamaan on perustettu Keski-Suomen pelastuslaitos, josta vastaa Jyväskylän kaupunki isäntäkuntaperiaatteella. Muuramen kunta ostaa pelastustoimen palvelut alueelliselta pelastuslaitokselta. Asiasta on tehty sopimus kuntien kesken.

Palvelusuunnitelma

Pelastuslaitos toimii vuokrakiinteistöissä ja kalusto on pelastuslaitoksen omaa. Ensihoitopalveluihin kuuluvan ambulanssin tilat on vuokrattu Punasillan alueelta.

Pelastuslaitos suunnittelee uuden paloaseman rakentamista Muurameen. Asemalle on löydetty uusi sijoituspaikka läheltä Muuramen keskustaa, kaavoitus on tarkoitus käynnistää vuoden 2015/16 aikana. Uuden aseman koko tulee olemaan noin 1100–1200 huoneistoneeliötä. Rakentamisesta vastaa Muuramen kunta ja pelastuslaitos vuokraa kiinteistön.

Talousarvion perustelut

Pelastustoimesta aiheutuviksi kustannuksiksi on Keski-Suomen pelastuslaitos arvioinut vuodelle 2016 Muuramen osalle 759 494 euroa, kasvua on 2,6 % (vuodelle 2014 kasvua oli 4,1 % ja 0 % vuodelle 2015). Kustannukset jaetaan asukasluvun suhteessa.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018	
/1000€							
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
68	PALO- JA PELASTUSTOIMI						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintamenot	768-	766-	793-	3,4	801-	809-
****	Toimintakate (Netto)	768-	766-	793-	3,4	801-	809-
	Laskennalliset erät						
****	Muut laskennalliset erät	0	0	0	100,0	0	0
*****	Kokonaiskustannukset	768-	766-	793-	3,4	801-	809-

6.6.8 KIINTEISTÖTOIMI

Budjettirahoitteinen

SIIVOUSTOIMI**Toiminta-ajatus**

Siivoustoimen tehtävä on huolehtia kunnan kiinteistöjen siivouksesta tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti. Hyvällä siivoustoiminnalla pystytään ylläpitämään rakennusten kuntoa, välttämään tarpeetonta korjausta ja säilyttämään tilojen viihtyisyys.

Palvelusuunnitelma

Tarkoituksenmukaisen ja kohtuuhintaisen siivoustason säilyttäminen. Tulevien vuosien haaste siivousalalla on uusien työntekijöiden rekrytointi suurien ikäluokkien eläköityessä. Osa siivoustyöstä hankitaan ostopalveluna.

Tunnusluvut

Siivoustoimi	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Henkilöstöä	Siivouspäällikkö + 11 kokoaikaista + 6 osa-aikaista	1+14+4	1+15+6	1+15+6	1+15+6
Siivottavat pinta-alat m ²	29 156	26 806	30 322		
euroa/m ² /vuosi	22,50	25,60			

Siivottavat tilat vuonna 2016 jakaantuvat seuraavasti:

Paloasema/kunnanvarasto	1188 m ²
Franssila	380 m ² *)
Virastotalo	2688 m ² + Ovenia 98 m ²
Pääkirjasto	715 m ²
Nisulanmäen koulu	8112 m ²
Lukio	1307 m ²
Mäkelänmäen koulu	4436 m ²
Isolahden koulu	917 m ²
Kinkomaan koulu	2624 m ²
Niittyahon koulu	1331 m ²
Leikari päiväkot	1273 m ²
Leikari koulu	718 m ²
Rajalan päiväkot	2034 m ²
Rajala seurakunnan tila	68 m ²
Kukkaniemi	121 m ² *)
Urheilukentän huoltorakennus	153 m ² *)
Kinkomaan huoltorakennus	30 m ² *)
Hammashoitola/ Kouluterveydenhuolto	113,2 m ² Iss siivoaa
Kouluterveydenhoidon tilat	120,6 m ² Iss siivoaa
Koulupsykologin tilat	83,2 m ² Iss siivoaa
Mäkelänmäen koulun liikuntat	713,5 m ² Iss siivoaa
Uimahalli	1098,2 m ² Iss siivoaa

Talousarvion perustelut

Siivottavat pinta-alat tulevat lisääntymään uudisrakentamisen myötä vuosittain.

Vuonna 2015 valmistuvat uimahallin, Mäkelänmäen koulun liikuntatilat, hammashoitolan, kouluterveydenhoito- ja koulupsykologien uudet tilat. Näiden ylläpito- ja perussiivouspalvelut on kilpailutettu. Vuodenvaihteessa 2015/2016 valmistuu myös uudet Kinkomaan koulun tilat laajennuksineen, tämä edellyttää yhden siivoajan lisäystä.

Siivoustyötä pyritään kehittämään ja ammattitaitoa päivittämään mahdollisuuksien mukaan. Siivouksen laadunarviointia toteutetaan ja käytetään virallista INSTA- 800 ohjelmaa. Laadunvalvontaa tehdään myös omavalvontana. Palvelun laadun tulee vastata tilojen käyttötarkoitusta ja siellä olevan toiminnan vaatimaa puhtaus- ja hygieniatasoa. Koneita päivitetään. Vuonna 2016 hankitaan koneita 5000 euroa.

Vuonna 2016 siivoustoimen tilat kaikissa kiinteistöissä on liitetty sisäisen vuokrauksen piiriin (muutos noin 37 000 euroa vuodessa).

TOIMITILAPALVELUT

Toiminta-ajatus

Kiinteistöhallinto on keskitetty teknisten palveluiden lautakunnalle.

Vuoden 2010 alusta tuli käyttöön kiinteistökustannusten jako sisäisen vuokran mukaan käyttäjille. Vuokra jakaantuu pääomavuokraan ja ylläpitovuokraan. Ylläpitovuokran tulee kattaa kiinteistöjen ylläpidosta aiheutuvat kustannukset. Pääomavuokrassa on korko ja korjausvastike. Vuonna 2015 sisäistä vuokrausta on muutettu ja tarkistettu käsittämään kaikki kunnan omistuksessa olevat tilat, jonka johdosta teknisen toimen käyttöpuolella on muutoksia etenkin terveyskeskuksen, ruokapalvelun, siivoustoimen, vesilaitoksen ja teknisten tilojen osalla.

Sisäinen vuokra

- auttaa kokonaisvaltaiseen ajatteluun palvelutuotannon todellisten kustannusten hahmottamisessa/mittaamisessa
- kannustaa tilaomaisuuden tehokkaampaan käyttöön
- helpottaa kunnan yksiköiden toiminnan taloudellista arviointia ja vertailua
- antaa paremman mahdollisuuden vertailla myös muita vaihtoehtoisia tapoja hankkia tiloja
- selkeyttää budjetointia ja rahoitussuunnittelua
- tuottaa toimivat ja tarkoituksenmukaiset tilaresurssit ydintoiminnalle pitkällä aikavälillä

Palvelusuunnitelma

Teknisten palveluiden lautakunnan tehtävänä on kunnan omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja huoneistojen hoito ja kunnossapito sekä edellytysten luominen niiden tehokkaalle käytölle.

Kiinteistöjen käytön edellytyksenä on kiinteistöjen hyvä kunto. Kuntoa mitataan nykyään useimmiten sisäilma-asioilla. Kunnassa toimii sisäilmatyöryhmä, johon kuuluvat työterveyden, terveystarkastuksen, työsuojelun ja kiinteistöjen edustajat. Työryhmä kokoontuu useita kertoja vuodessa. Kiinteistöissä teetetään kunto- ja sisäilmatutkimuksia ja selvityksiä ulkopuolisilla konsulteilla. Tutkimuksiin ja selvityksiin käytetään kymmeniä tuhansia euroja vuosittain.

Kiinteistöjä peruskorjataan vuosittain. Pienemmät peruskorjaukset tehdään omana työnä. Suuremmat peruskorjaustöiden määrärahat ovat investointipuolella ja ne ovat usein ostopalveluna.

Terveyskeskuksen kiinteistö siirtyi vuoden 2011 alusta kuntayhtymältä Muuramen kunnalle. Kiinteistössä toimii Jyväskylän terveyskeskuksen Muuramen toimipiste ja kiinteistö on vuokrattu Jyväskylän kaupungin tilapalvelulle. Kunta järjestää terveyskeskustoiminnassa tarvittavat tilat. Mielenterveystoimi siirtyi Franssilan kiinteistöön vuonna 2014.

Terveyskeskuksen sisäpuolinen hoito ostetaan kiinteistössä työskenteleviltä Tilapalvelun laitosmiehiltä, muutoin kunnan kiinteistöjä hoitavat omat kiinteistöhoitajat. Kiinteistöhoitajia on vakituisesti 5 henkeä. Kaikki merkittävimmät kiinteistöt ovat keskitetyn kiinteistövalvonnan ohjauksessa. Lisääntyneen ilkvallan takia kiinteistöjen kameravalvontaa on lisätty vuosittain.

Tunnusluvut (Menot euroa/vuosi)

Rakennukset ja huoneistot (krs-ala /tilavuus)	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Hallinto	35 291	48 420	61 030	52 000	53 000
Virastotalo 3721 m2/11950 m3	137 617	170 770	149 660	173 000	177 000
Kulttuurikeskus --- m2/--- m3	419 614	436 200	444 780	480 000	490 000
Monitoimitalo --- m2/--- m3	301 903	342 710	361 180		
Uimahalli ---- m2/---- m3 ENNEN V. 2016 MONITOIMITALON YHTEYDESSÄ			-----	-----	-----
Koskenranta 1280 m2/4600 m3	53 422	79 980	140 490	82 000	83 000
Kukkaniemi 121 m2/480 m3	9 020	13 600	35 370	16 000	17 000
Urheilukentän huoltorakennus	12 426	8 990	10 770	12 500	13 000
Kinkomaan huoltorakennus	1587	2 950	1 270	4 700	4 900
Franssila 380 m2/1671 m3	13 281	18 630	21 320	22 000	23 000
Rantala	4 204	3 000	2 340	3 900	4 000
Varasto	6 854	7 600	24 750	8 000	8 100
Leikari	86 967	90 360	100 230	92 000	93 000
Kylänlahden päiväkoti	49 540	40 240	17 920	-	-
Rajalan päiväkoti	82 701	94 220	95 960	97 000	98 000
Isolahden koulu	44 596	60 450	74 070	65 000	66 000
Kinkomaan koulu	201 784	240 180	229 010	260 000	260 000
Niittyahon koulu	56 271	65 110	74 230	69 000	70 000
Terveyskeskus	208 758	241 070	726 410	244 000	246 000

Talousarvion perustelut

Vuonna 2015 sisäistä vuokrausta on muutettu ja tarkistettu käsittämään kaikki kunnan omistuksessa olevat tilat, jonka johdosta teknisen toimen käyttöpuolella on muutoksia etenkin terveyskeskuksen, ruokapalvelun, siivoustoimen, vesilaitoksen ja teknisten tilojen osalla. Muutosvaikutus on teknisen toimen menopuolelle kasvua kaikkiaan noin 741 000 euroa ja tulopuolelle vähennystä noin 1 305 000 euroa. Pääomavuokrien tulot siirretään hallintopuolelle. Kiinteistöjen vuosittaiset käyttötalouden puolelle kuuluvat pienet korjaustyöt säilytetään viime vuosien tasolla.

HUONEISTOJEN JA RAKENNUSTEN VUOKRAUS

Toiminta-ajatus

Kunnan omistamien huoneistojen ja rakennusten asianmukainen hoito ja kunnossapito.

Palvelusuunnitelma

Säilyttää kunnan huoneistot ja kiinteistöt kohtuullisessa kunnossa.

Kustannustason pitäminen kohtuullisena.

Huoneistojen ja kiinteistöjen arvon säilyttäminen.

Talousarvion perustelut

Kunnalta on viime vuosina poistunut vanhempia rakennuksia käytöstä joko myynnin tai purkamisen kautta. Aittosaaren kiinteistö on tällä hetkellä tyhjänä. Kiinteistö on inventoitu kohde ja siten säilytettävä.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018	
/1000€							
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
69	KIINTEISTÖTOIMI						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	5.441	5.502	2.484	121,5-	2.508	2.534
***	Valmistus omaan käyttöön	100	72	58	24,0-	58	59
***	Toimintamenot	2.576-	2.771-	3.576-	22,5	3.612-	3.648-
****	Toimintakate (Netto)	2.965	2.803	1.035-	370,9	1.045-	1.055-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	1.461-	1.564-	2-	97.665,0-	3-	0
****	Muut laskennalliset erät	20-	39-	95-	59,3	96-	97-
*****	Kokonaiskustannukset	1.484	1.200	1.131-	206,1	1.144-	1.152-

6.6.9 SISÄISET PALVELUT

Kohderahoitteinen

KONEKESKUS

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Konekeskus myy palveluja omakustannushintaan lähinnä tekniselle osastolle. Konekeskuksen tarkoitus on tukea kunnan omia toimintoja.

Palvelusuunnitelma

Konekeskus toiminta perustuu omakustannusperiaatteeseen. Ylläpidetään töiden sujumisen kannalta välttämätöntä konekanta. Vanhentunutta kalustoa uusitaan, vuonna 2014 on uusittu traktori.

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Kalustoa (kpl)					
Traktorit	4	4	4	4	4
Kuorma-auto	1	1	1	1	1
Henkilöstö	2	2	2	2	2

Talousarvion perustelut

Konekeskus säilytetään entisellään. Pienehkön oman konekannan säilyttäminen on töiden sujumisen takia välttämätöntä.

RUOKAPALVELU

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Ruokapalvelun toiminta jakautuu keskuskeittiölle sekä Leikarin, Rajalan, Kinkomaan, Niittyahon, Isolahden ja Monitoimitalon palvelukeittiöihin. Keskuskeittiö valmistaa aterioita peruskouluille, lukiolle, päivähoitolle ja työpaikkaruokailulle sekä osan kunnan sisäisistä tarjoiluista. Ruokapalvelu tuottaa ravintosuositusten mukaisia, maittavia aterioita kokonaistaloudellisesti, tehokkaasti ja työhyvinvoinnista huolehtien.

Palvelusuunnitelma

Nisulanmäki:

Keskuskeittiö valmistaa aterioita noin 2000 henkilölle ja aterioita tarjoillaan 10 eri kohteessa (Aamupaloja 7 kohteessa, lounaita 10 kohteessa ja välipaloja 8 kohteessa). Koululaisten maksullisen välipalan tarjoaminen jatkuu kouluruokailusuositusten mukaisesti Nisulanmäen ja Mäkelänmäen ruokasaleissa.

Ruokapalvelun kustannukset jaetaan suoritteiden määrän mukaisesti käyttäjille.

Tunnusluvut

Toiminnan laajuuden mittarit (Nisulanmäki)

Ruokapalvelut	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Ateriasuoritteiden määrä	431 068	460 000	461 500	462 000	462 500
Kuljetettavien aterioiden määrä ja osuus kokonaismäärästä	317 968 74 %	331 200 72 %	332 300 noin 72 %	332 640 noin 72 %	333 000 noin 72 %
Erytysruokavalioiden osuus	20 %	14 %	20 %	20 %	20 %
Henkilöstö	24, joista 6 osa- aikaista	24, joista 6 osa- aikaista	24, joista 4 osa- aikaista	24, joista 4 osa- aikaista	24, joista 4 osa- aikaista

Yksikkökustannusmittarit

Ruokapalvelut	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Kokonaiskustannukset/euroa (ilman sisäisiä tilityseriä)	1 137 558	1 205 850	1 220 000	1 230 000	1 240 000
Kokonaiskustannukset keskimäärin/suorite/euroa	2,63	2,62	2,63	2,65	2,65

Talousarvion perustelut

Kinkomaan koulun valmistuttua alkuvuodesta, keittiö muuttuu palvelukeittiöksi. Syksy 2016 kohteessa alkaa myös esikoululaisten (aamupala, lounas ja välipala) ja kerhotoiminnan ruokailut. Nämä lisäävät henkilökunnan työ määrää, näin ollen työaika on 100 %.

Niittyahon päiväkodin toiminnan aloitettua syksy 2015 Niittyahonkoululla, henkilökunnan työaika on lisääntynyt.

Ruokapalvelun menoihin vaikuttavat mm. kaikkien elintarvikkeiden (5–15 %) hintojen kohoaminen, kuljetusten kallistuminen, laitteiden ja astioiden uusiminen, johtuen rikkoutumisista sekä kulumisesta ja koneiden ja laitteiden korjaustarpeista (osa hankittu 1990).

Erytysruokavalioiden osuus kokonaismäärästä on noin 20 %, mikä lisää merkittävästi työmäärää ja kustannuksia. Erikseen tehtävien erityisruokavalioiden yksittäismäärät ovat lisääntyneet kaikilla osa-alueilla (koulu, lukio, päivähoido).

Vuonna 2016 ruokahuollon tilat kaikissa kiinteistöissä on liitetty sisäisen vuokrauksen piiriin (muutos noin 63 000 euroa vuodessa).

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018	
	/1000€						
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
71	SISÄISET PALVELUT						
	Tulosbudjetti						
	Toimintatulot						
*	Myyntitulot	1.119	1.163	1.179	1,3	0	0
*	Valmistus omaan käyttöön	10	15	12	25,0-	12	12
*	Muut tulot	19	0	0	0,0	0	0
*	Tuet ja avustukset	1	0	0	0,0	0	0
*		0	0	0	0,0	1.191	1.203
	Toimintamenot						
	Materiaalit ja palvelut						
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	336-	400-	405-	1,3	0	0
*	Palvelujen ostot	110-	104-	130-	20,0	67-	68-
*	Henkilöstömenot	784-	795-	796-	0,2	0	0
*	Muut menot	81-	82-	144-	43,3	0	0
*		0	0	0	0,0	1.423-	1.437-
**	TOIMINTAKATE	163-	202-	285-	28,9	288-	290-
	Rahoitustulot ja -menot						
***	VUOSIKATE	163-	202-	285-	28,9	288-	290-
	Poistot ja arvonalentumiset						
*	Suunnitelman mukaiset poisto	30-	25-	25-	3,2-	28-	24-
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	192-	228-	309-	26,4	316-	314-

6.6.10 VESIHUOLTO

Kohderahoitteinen

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Hyvälaatuisen talousveden tuottaminen ja jakelu Muuramen kirkonkylässä ja Kinkomaalla sekä tukkumyynti Jyväskylän Säynätsalon kaupunginosaan ja seitsemälle vesiosuuskunnalle. Vesilaitoksen toiminta-alueita laajennetaan kaavoituksen myötä.

Muuramen jätevedet johdetaan sekä kirkonkylästä että Kinkomaalta puhdistettaviksi Nenäniemen keskuspuhdistamolle.

Vesi- ja viemärlaitos toimii kunnallisena liikelaitoksena ja toiminta on kannattavaa.

Palvelusuunnitelma

Haja-alueiden vesihuolto on järjestetty joko kiinteistökohtaisilla laitteilla tai vesiosuuskuntien toimesta. Muuramessa toimii tällä hetkellä 8 vesiosuuskuntaa. Yhtä osuuskuntaa lukuun ottamatta kaikki muut toimivat yhteistyössä Muuramen kunnan vesilaitoksen kanssa sekä puhtaan veden hankinnassa että jäteveden toimittamisessa.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Vesilaitos tuottaa terveellistä vettä ja hoitaa jätevedet ympäristöystävällisesti.	Vaikuttavuustavoitteet	Tunnusluvut	Henkilöstön koulutus
Tuottavuustavoitteet Vesihuoltolaitoksen tulee toimia kannattavasti.	Tuottavuustavoitteet	Tulo- ja menoarvio	Taksapolitiikka ja riittävät resurssit

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 2016	2017	2018
Hallinto (euroa) br.menot	59 885	95 000	120 000	120 000	120 000
Vesi- ja jätevesimaksu- tulot	1 294 230	960 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000
Veden hankinta (netto)	224 667	270 000	270 000	270 000	270 000
Viemäriverkostot (net- to)	288 786	410 000	410 000	410 000	410 000
Avustukset vesiosuus- kunnille	0		-	-	-
Tonttiliittymien raken- taminen (nettomeno)	27 786				
Veden myynti (m3):					
– kuntalaiset	397 948	410 000	410 000	410 000	410 000
– Kinkomaan Vitapolis		8 500	8 500	8 500	8 500
Rannankylä-Isolahti vok	24 452	24 500	24 500	24 500	24 500
Rajahonka-Valkolan vok	7 728	7 800	7 800	7 800	7 800
Riihipelto vok	2 431	2 300	2 500	2 500	2 500
Hautalanmäki vok	2 344	2 400	2 400	2 400	2 400
Pyypälä vok	4 358	4 400	4 500	4 500	4 500
Saarenkylä vok	3 177	5 800	5 800	5 800	5 800
Majala vok	855	1 000	1 000	1 000	1 000
Jyväskylän kaupunki	146 106	155 000	160 000	160 000	160 000
Asiakkaat					
omakotitalot	1683	1 730	1760	1780	1800
rivitalot	92	93	95	96	98
kerrostalot	46	46	48	48	49
muut kiinteistöt	186	195	197	197	197
Vesijohtoa (m)	81 279	82 000	83 000	84 000	85 000
Jätevesiviemäriä (m)	89 836	91 000	92 000	92 500	93 000

Talousarvion perustelut

Vesi- ja viemärlaitoksen toiminta jatkuu suunnitelmakaudella kunnan liikelaitoksena, joka itse kattaa menonsa. Kirjanpito on eriytetty muusta kunnan kirjanpidosta laskennallisesti.

Suunnitelmakaudella toiminta painottuu vesi- ja viemärlaitoksen toimintavarmuuden kehittämiseen ja talousveden laadun varmistamiseen laatimalla pohjavedenottamoiden toiminnan tehostamisen suunnitelmia. Lisäksi vesilaitoksilla, vedenottamoilla ja vesihuoltoverkostossa tehdään ylläpito ja saneeraustoimenpiteitä.

Vesihuoltoverkostoa ylläpidetään ja saneerataan hyvänlaatuisen talousveden jakelun sekä jäteveden asianmukaisen johtamisen turvaamiseksi.

Veden kulutuksen arvioidaan kasvavan hiukan vuosittain.

Jätevesien puhdistuksen arvioitu kuutiohintana on vuonna 2016 noin 32,5 senttiä. Nenäinniemien jätevedenpuhdistamolla vuosina 2016–17 tehtävät saneeraus- ja laajennustoimenpiteet tulevat noin kaksinkertaistamaan jäteveden käsittelyn yksikkökustannusta.

Vesihuoltolaitoksen taksoja korotetaan 6,0 %:lla.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
/1000€						
Tulosbudjetti/1000€						
Toimintatulot						
* Liikevaihto	1.330	1.360	1.377	1,2	0	0
* Valmistus omaan käyttöön	82	109	113	3,5	114	115
* Muut liiketoiminnan tulot	9	0	9	100,0	0	0
* Tuet ja avustukset	2	0	2	100,0	0	0
*	0	0	0	0,0	1.401	1.415
Toimintamenot						
Materiaalit ja palvelut						
* Aineet, tarvikkeet, tavarat	112-	134-	126-	6,6-	0	0
* Palvelujen ostot	262-	384-	321-	19,7-	29-	29-
* Henkilöstömenot	301-	401-	398-	0,8-	0	0
* Muut menot	7-	9-	14-	30,6	0	0
*	0	0	0	0,0	838-	847-
** TOIMINTAKATE	741	540	642	15,9	648	655
Rahoitustulot ja -menot						
* Korkomenot (sisäiset)	149-	133-	0	0,0	0	0
*** VUOSIKATE	592	406	642	36,7	648	655
Poistot ja arvonalentumiset						
* Suunnitelman mukaiset poisto	331-	324-	360-	10,0	391-	460-
**** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	261	82	282	70,8	257	195

6.6.11 JÄTEHUOLTO

Kohderahoitteinen

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Kunnan jätehuoltotehtävien hoitaminen kestävää kehitystä tukevalla tavalla.

Muuramessa toimii kunnan kilpailuttama jätteenkuljetus. Uusi viisivuotinen sopimuskausi alkoi 1.4.2014. Jätteen kuljetusurakoitsijana jatkaa Sihvari Oy.

Muurame on osakkaana alueellisessa jätteenkäsittely-yhtiö Mustankorkea Oy:ssä.

Palvelusuunnitelma

Jätelain mukaisista kunnalle kuuluvista tehtävistä huolehtiminen, varautuminen tuleviin lain-säädäntömuutoksiin, sekä koko jätehuollon siirtäminen jäteyhtiö Mustankorkea Oy:lle.

Jätehuollon yhteistyö Jyväskylän seudulla.

Jätehuoltoneuvonnan hoitaminen ja jätteiden hyötykäytön edistäminen.

Jätetaksoja muutetaan vuosittain kustannuksia vastaavalla summalla.

Ylläpidetään vaarallisten jätteiden keräyspisteitä ja hyötyjätteen keräyspisteitä.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	Vaikuttavuustavoitteet		
Noudatetaan kestävää kehitystä ja huolehditaan ympäristöstä.			
Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet	Tulo- ja menoarvio	Taksapolitiikka ja hyvä asioiden hoito
Jätehuollon tulee toimia omakustanteisesti.			

Tunnusluvut

Jätehuolto	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Jätehuoltomenot	461 400	469 000	464 000	464 000	464 000
Jätehuoltotulot	601 000	622 000	591 000	591 000	591 000
Vaarallisten jätteiden menot	9 000	8 000	9 000	9 000	9 000
Kuntaurakan asiakasrivimäärä	4 390	4450	4500	4550	4600
Hyötykeräyspisteet	9	9	9	9	9
Kuntaurakan jätemäärät					
– kuivajäte (polttoon menevä)	1 268	1320	1330	1340	1350
– biojäte	438	420	425	430	435
– kartonki	128	110	80	70	70
– keräyslasi	33	32	20	18	18
– keräysmetalli	28	27	20	15	15
Muut jätemäärät (tonnia):					
– vaaralliset jätteet	14	15	16	16	16

Talousarvion perustelut

Jyväskylän seudun jätteiden käsittelystä huolehtii kuntien omistama Mustankorkea Oy. Jyväskylän kaupunki osti Vapon omistuksen yhtiöltä 2014. Sen jälkeen Laukaa ja Muurame ostivat lisäosakkeita Jyväskylältä siten, että Muuramen kunnan osuudeksi yhtiöstä tuli järjestelyn jälkeen 5,8 %. Laukaan ostopäätöksestä on valitettu.

Pakkausjätteen tuottajavastuu laajenee 1.5.2016 ja kunnan jätehuoltomenojen pitäisi edelleen vähentyä. Nykyinen kuivajäte viedään 1.1.2016 alkaen energiaksi Tampereelle. Kuntata-solla tämä edellyttää entistäkin parempaa jätteen syntyapaikkalajittelua ja siihen liittyvää tie-dottamista. Samalla kuivajäte-nimi muutetaan poltettavaksi jätteeksi, energiajätteeksi tai sekajätteeksi. Mustankorkealle rakennetaan biokaasulaitos vuonna 2016. Laitokseen vietävästä biojätteestä valmistetaan sataprosenttisesti uusiutuvaa, paikallista sähköä ja/tai ajo-neuvopolttoainetta.

Kuntien omistamalle jäteyhtiölle tulee perustaa jätelautakunta tai vastaava, jolla on laissa määrätyt tehtävät. Muuramen kunnan tulee varautua koko jätehuollon siirtymiseen Mustan-korkealle. Jätehuollon taksarakenne tulee muuttaa siten, että taksassa on perusmaksu, jolla katetaan mm. lautakunnan tehtävät. Samalla jäteastioiden tyhjennyshintojen tulee laskea.

Pakkausjätteen tuottajavastuun lisääntymisen myötä menot pienenevät. Mustankorkea ei korota taksojaan ja kuivajäte saadaan heti vuoden alusta alkaen jäteverottomaksi energiaksi. Näin ollen kunnan jätetaksa voidaan vähän alentaa.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
	/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S					
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK					
76	JÄTEHUOLTO					
	Tulosbudjetti					
	Toimintatulot					
*	Myyntitulot	601	622	573	8,6-	0
*	Tuet ja avustukset	0	1	0	0,0	0
*		0	0	0	0,0	579
	Toimintamenot					
	Materiaalit ja palvelut					
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	1-	3-	0	1.427,3-	0
*	Palvelujen ostot	435-	430-	459-	6,3	10-
*	Henkilöstömenot	18-	33-	26-	29,4-	0
*	Muut menot	7-	5-	6-	16,7	0
*		0	0	0	0,0	485-
**	TOIMINTAKATE	140	151	82	83,6-	83
	Rahoitustulot ja -menot					
***	VUOSIKATE	140	151	82	83,6-	83
	Poistot ja arvonalentumiset					
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	140	151	82	83,6-	83

6.6.12 MUU TOIMINTA

Kohderahoitteinen

MAA- JA METSÄTILAT

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Kunnan metsien hoito ja myynti metsänhoitosuunnitelman puitteissa sekä maan myynti ja vuokraus.

Muuramen kunnan metsistä osa on varsinaista talousmetsää, osa tulevaa rakennusmaata ja osa puistometsää. Rakennusmaiden metsiä hoidetaan niin, että kaavoitusvaiheessa metsä olisi sopivaa puistoksi ja kestävä luonnonoloja vastaan.

Palvelusuunnitelma

Vuonna 2014 valmistui kunnalle uusi talousmetsiä koskeva metsätaloussuunnitelma. Puisto- metsiä hoidetaan erillisen suunnitelman pohjalta. Raakamaata/metsää hankitaan kunnan omistukseen kaavoitusta varten aina, kun se on kohtuudella mahdollista.

Kunnan metsien hyvä ja oikea-aikainen hoito.

Talousarvion perustelut

Vuonna 2016 jatketaan harvennus- ja päätehakkuita metsähoitosuunnitelman mukaisesti. Keskenäiset Tervämäen ja Kinkovuorentien suunnan puistometsäharvennukset saatetaan päätökseen.

Tunnusluvut

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Kunnan omistamat maa- ja metsätilat (ha)	250	240	270	270	270

TONTIT**Tehtäväkohtaiset tavoitteet**

Kunnan vuokraamien tonttien vuokratulot ja maanmyynnistä kirjanpitoon tulevat voitot. Kunta luovuttaa tontit yleensä valmiiksi muodostettuina tiloina.

Palvelusuunnitelma

Tonttien luovutus suunnitelman mukaisesti rakentamiseen.

Tonttien luovutustapa on käteismyynti.

Vuonna 2016 tulee rakennuskelpoisiksi ja samalla myyntiin 20 uutta omakotitonttia.

Edellisiltä vuosilta on varaamatta 18 kpl (tilanne 31.8.2015; Seunavuori 4 kpl, Kinkomaa 0 kpl ja Tervämäki 14 kpl).

	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Myydyt omakotitalotontit	28	25	25	25	25

Talousarvion perustelut

Tonttien luovutus säilynee suunnitelmakaudella vakaana. Viime vuoden uudesta tonttitarjonnasta (30 kpl) on vapaana 2 kpl (tilanne 31.8.2015).

Kunnan kehitys ja kasvu turvataan sopivalla asuin-/yritystonttien myynnillä.

Saunakylän alueen liiketontin kehittäminen edellyttää tontin rakennettavuuteen liittyviä suunnitelmia.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
	/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S					
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK					
77	MUU TOIMINTA					
	Tulosbudjetti					
	Toimintatulot					
*	Myyntitulot	171	107	108	1,4	0
*	Muut tulot	1.009	1.066	1.066	0,0	1.000
*		0	0	0	0,0	186
	Toimintamenot					
	Materiaalit ja palvelut					
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	0	2-	1-	50,0-	0
*	Palvelujen ostot	105-	57-	85-	33,7	1-
*	Henkilöstömenot	0	0	6-	100,0	0
*	Muut menot	1-	1-	2-	35,3	0
*		0	0	0	0,0	93-
**	TOIMINTAKATE	1.074	1.113	1.080	3,1-	1.091
	Rahoitustulot ja -menot					
***	VUOSIKATE	1.074	1.113	1.080	3,1-	1.091
	Poistot ja arvonalentumiset					
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1.074	1.113	1.080	3,1-	1.091

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
40	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	9.877	9.952	6.917	43,9-	6.986	7.056
***	Valmistus omaan käyttöön	357	349	314	11,1-	317	320
***	Toimintamenot	7.539-	8.325-	9.209-	9,6	9.301-	9.394-
****	Toimintakate (Netto)	2.695	1.975	1.978-	199,9	1.998-	2.018-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	2.932-	3.028-	1.540-	96,6-	1.653-	1.821-
****	Muut laskennalliset erät	142-	148-	157-	5,6	159-	160-
*****	Kokonaiskustannukset	378-	1.201-	3.676-	67,3	3.810-	3.999-

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
1	K Ä Y T T Ö T A L O U S						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	13.388	13.422	13.336	0,6-	13.446	13.588
***	Valmistus omaan käyttöön	357	349	314	11,1-	317	320
***	Toimintamenot	54.982-	56.917-	57.677-	1,3	58.277-	58.867-
****	Toimintakate (Netto)	41.237-	43.146-	44.027-	2,0	44.514-	44.958-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	3.102-	3.208-	3.489-	8,0	3.644-	3.830-
****	Muut laskennalliset erät	0	0	0	0,0	0	0
*****	Kokonaiskustannukset	44.339-	46.354-	47.516-	2,4	48.158-	48.788-

7 TULOSLASKELMA 2016–2018

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
	/1000€					
TULOSLASKELMA						
TOIMINTATULOT						
* Myyntitulot	3.980	3.943	4.056	2,8	0	0
* Maksutulot	1.516	1.421	1.425	0,3	0	0
* Tuet ja avustukset	724	759	760	0,1	0	0
* Muut toimintatulot	7.168	7.300	7.095	2,9-	1.000	1.000
*	0	0	0	0,0	12.446	12.588
** TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	13.388	13.422	13.336	0,6-	13.446	13.588
** VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	357	349	314	11,1-	317	320
TOIMINTAMENOT						
* Henkilöstömenot	18.143-	18.657-	18.903-	1,3	0	0
* Palvelujen ostot	25.710-	25.973-	26.600-	2,4	0	0
* Aineet, tarvikkeet ja tavara	2.169-	2.446-	2.533-	3,4	0	0
* Avustukset	3.229-	3.931-	4.123-	4,7	0	0
* Muut toimintamenot	5.731-	5.910-	5.518-	7,1-	0	0
*	0	0	0	0,0	58.277-	58.867-
** TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	54.982-	56.917-	57.677-	1,3	58.277-	58.867-
TOIMINTAKATE						
	41.237-	43.146-	44.027-	2,0	44.514-	44.958-
* Verotulot	36.641	38.019	37.679	0,9-	38.615	39.888
* Valtionosuudet	9.275	8.255	9.349	11,7	9.405	9.462
Rahoitustulot ja -menot						
* Korkotulot	5	4	4	6,3-	4	4
* Muut rahoitustulot	305	196	113	73,8-	113	113
* Korkomenot	98-	180-	130-	38,3-	140-	150-
* Muut rahoitusmenot	151-	146-	13-	1.013,3-	13-	13-
VUOSIKATE						
	4.741	3.002	2.975	0,9-	3.471	4.345
Poistot ja arvonalentumiset						
* Suunn.mukaiset poistot	3.102-	3.208-	3.489-	8,0	3.644-	3.830-
Satunnaiset erät						
TILIKAUDEN TULOS						
	1.639	206-	514-	59,8	173-	516
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)						
	1.639	206-	514-	59,8	173-	516

8 RAHOITUSLASKELMA 2016–2018

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018	
	/1000€						
RAHOITUSLASKELMA							
Toiminnan rahavirta							
**	Vuosikate	4.741	3.002	2.975	0,9-	3.471	4.345
**	Tulorahoituksen korjaukset	964-	1.000-	1.000-	0,0	1.000-	1.000-
Investointien rahavirta							
*	Investointimenot	6.823-	10.060-	3.588-	64,3-	3.245-	4.694-
*	Rah.osuudet invest. menoihin	416	1.024	33	96,8-	54	30
*	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1.065	1.690	1.060	37,3-	1.050	1.050
***	Toiminnan ja invest. rahavirta	1.565-	5.344-	520-	90,3-	330	269-
Rahoituksen rahavirta							
Antolainojen muutokset							
*	Antolainojen vähennykset	36	36	36	0,0	36	36
Lainakannan muutokset							
*	Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5.000	7.811	2.689	65,6-	1.828	2.294
*	Pitkäaikaisten lainojen vähenn	2.327-	2.504-	2.205-	11,9-	2.194-	2.062-
*	Lyhytaikaisten lainojen muutos	500	0	0	0,0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset							
*	Toimeksiant.var. ja po:n muut.	20	0	0	0,0	0	0
*	Saamisten muutos	878-	0	0	0,0	0	0
*	Korottomien velkojen muutos	928	0	0	0,0	0	0
***	Rahoituksen rahavirta	3.279	5.344	520	90,3-	330-	269
*****	RAHAVAROJEN MUUTOS	1.714	0	0	0,0	0	0
*	RAHAVAROJEN MUUTOS	1.714-	0	0	0,0	0	0

9 ALIJÄÄMÄN KATTAMINEN

Kuntalain mukaan talousarviossa ja suunnitelmaosassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna arvioitu alijäämä katetaan. Muuramen kunnan vuoden 2014 tilinpäätöksen mukaan kunnan kumulatiivinen ylijäämä oli 8,5 milj. euroa. Vuoden 2015 muutetun talousarvion mukaan ylijäämää arvioidaan vuonna 2015 syntyvän 0,2 milj euroa.

Vuoden 2015 talousarvion mukainen alijäämä on 0,2 milj. euroa.

Rahasto	+ 1 011 664 euroa
Tase 31.12.2014 tilikauden + ed. tilikausien ylijäämä	+ 8 499 912 euroa
TA 2015 + muutokset: tilikauden ylijäämä	+200 000 euroa
TA 2016 tilikauden alijäämä	-513 720 euroa
TA 2017 tilikauden alijäämä	- 173 260 euroa
TA 2018 tilikauden ylijäämä	+515 840 euroa
Yli- ja alijäämät yhteensä	+ 8 528 772 euroa
Kaikki yhteensä	+ 9 540 436 euroa

10 INVESTOINTIOSA

10.1 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

10.1.1 ATK-OHJELMAT

10.1.1.1 Kunnanhallitus

Hanketavoitteet

ATK-ohjelmien kehittäminen.
 Hankintaan lisää virustorjuntalisenssejä.
 Hankintaan lisää virtualisointilisenssejä.
 Päivitetään sähköpostijärjestelmä.
 Hankitaan työasemien hallintasovellus.

Investointien toiminnallisen vaikuttavuuden arviointi

Riittäväällä määrällä virustorjuntalisenssejä ylläpidetään työasemien ja palvelimien tietoturvan taso korkeana.

Ilman virtualisointilisenssejä, emme pysty uudistamaan työasemaympäristöä.

Päivitetään sähköpostijärjestelmä vastaamaan nykypäivän tarpeisiin tietoturvan osalta, ja parantamaan mobiililaitteiden käytettävyyttä päivittäisessä työskentelyssä.

Työasemien hallintasovellus mahdollistaa tehokkaan ja keskitetyn laitteiden hallinnan.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
75	KUNNANHALLITUS						
8140	ATK-ohjelmat						
475	ATK-OHJELMAT/KHALL						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	24-	63-	86-	36,5	30-	30-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	24-	63-	86-	36,5	30-	30-

10.2 AINEELLISET HYÖDYKKEET

10.2.1 MAA- JA VESIALUEET

10.2.1.1 Kunnanhallitus

Hanketavoitteet

Raakamaan hankkiminen yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja toteuttamista varten.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
88	KUNNANHALLITUS						
8110	Maa-alueet						
0	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	748-	730-	600-	17,8-	100-	100-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
*	Omaisuuksien myynti yht.	101	690	60	91,3-	50	50
	Investoinnit netto	647-	40-	540-	1.250,0	50-	50-

10.2.2 RAKENNUKSET

10.2.2.1 Teknisten palveluiden lautakunta

10.2.2.1.1 Virastotalo

Hanketavoitteet

Virastotalo peruskorjattiin 2001–2002 ja kiinteistöön siirrettiin myös kirjasto. Virastotalon teknisen/sosiaalitoimen siipi on valmistunut vuonna 1982. Näitä tiloja ei tuolloin peruskorjattu vaan ainoastaan ilmastointia tehostettiin. Kunta pitää kiinteistön toiminnan vaatimassa ja tarvitsemassa kunnossa.

Investointien toteuma

Teknisen/sosiaalitoimen siivessä on aloitettu peruskorjausluontoiset korjaukset. Vesikatto on uusittu ja ikkunat vaihdettu. Lattiapinnoitteiden ja sisäpintojen uusimiset ovat valmistuneet teknisen osaston osalta. Vuonna 2014 on uusittu sosiaaliosaston työhuoneiden lattiat ja sisäpinnat. Vuonna 2015 ei ollut peruskorjaustoimenpiteitä.

Vuonna 2016 uusitaan sosiaaliosaston käytävän lattia, 30 000 euroa.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8410	Muut talorakennukset						
101	VIRASTOTALON PERUSKORJAUS						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	43-	0	30-	0,0	40-	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	43-	0	30-	0,0	40-	0

10.2.2.1.2 Mäkelänmäen koulun korjaaminen

Hanketavoitteet

Mäkelänmäen koulu on valmistunut vuonna 1976. Vuonna 2014 on valmistunut noin 1100 m²:n laajennusosa. Kunta pitää kiinteistön toiminnan vaatimassa ja tarvitsemassa kunnossa.

Investointien toteuma

Rakennuksessa on tehty peruskorjausluonteisia korjauksia vuosittain (paitsi ei vuonna 2015). Kaikkien luokkien lattiapinnoitteet on uusittu aikaisempina vuosina.

Vuonna 2016 suoritetaan seuraavat kunnostustyöt: Uusitaan opettajien huoneen käytävät ja varastotilat, 40 000 euroa. Yläpihan puolelta on uusittava julkisivujen tiilien saumat ja pilarien kohdan lämmöneristykset ja pellitykset, 33 000 euroa. Ruokalan sisäänkäynnin alkuperäinen metalliovi uusitaan, 7 000 euroa. Kunnostustyöt yhteensä 80 000 euroa.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8410	Muut talorakennukset						
105	MONITOIMITALON KORJAUKSET						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	78-	0	80-	0,0	30-	0
Rahoitusosuudet							
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	78-	0	80-	0,0	30-	0

10.2.2.1.3 Uimahallin peruskorjaus

Hanketavoitteet

Vuonna 1976 rakennettua Monitoimitaloa ei ole uimahallin osalta peruskorjattu. Sekä vedenkäsittelylaitteisto että rakenteet ovat peruskorjauksen tarpeessa.

Suunnitelmassa on nykyisen uimahallin sekä kouluterveydenhuollon, hammashoidon ja kuntosalin tilojen peruskorjaus, kokonaiskustannusarvio on 4 800 000 euroa.

Hankkeeseen saadaan valtiolta avustusta 800 000 euroa.

Investointien toteuma

Uimahalli valmistuu syksyllä 2015.

Vuonna 2016 ei toimenpiteitä.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8410	Muut talorakennukset						
109	UIMAHALLIN PERUSKORJAUS						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	1.960-	2.500-	0	100,0-	0	0
	Rahoitusosuudet						
*	Rahoitusosuudet yht.	326	560	0	100,0-	0	0
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	1.634-	1.940-	0	100,0-	0	0

10.2.2.1.4 Kulttuurikeskuksen ja Nisulanmäen koulun korjaaminen

Hanketavoitteet

Nisulanmäen koulu on valmistunut vuonna 1990 ja laajennus vuonna 2004. Kunta pitää kiinteistön toiminnan vaatimassa ja tarvitsemassa kunnossa.

Investointien toteuma

Rakennuksessa on tehty peruskorjausluonteisia korjauksia vuosittain. Muuramesalin tuolit ja verhot on uusittu vuonna 2013–2014. Vuonna 2015 uusittiin 2. krs. luokkasiiven käytävän alakatto ja valaistus.

Lisäksi uusitaan vanhan puolen iv-kone (160 000 euroa), joka on merkitty kalustopuolen investointeihin.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8410	Muut talorakennukset						
115	KULTTUURIKESKUKSEN MUUTOSTYÖT						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	37-	35-	0	100,0-	40-	40-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	37-	35-	0	100,0-	40-	40-

10.2.2.1.5 Kinkomaan koulun laajennus

Hanketavoitteet

Kinkomaan koulu on rakennettu kolmessa vaiheessa. Vanhin osa on valmistunut v. 1936, keskiosan laajennus v. 1959 ja liikuntatilat v. 1998. Rakennuksen vanhimmassa ja keskiosassa on tehty joitakin muutos- ja peruskorjaustöitä vuonna 1985. Koulussa on todettu huhtikuussa 2011 sellaisia sisäilmaongelmia, että koulu on muuttanut elokuussa 2011 siirtotiloihin. Varsinaisessa koulurakennuksessa toimii ainoastaan liikuntasali, liikuntasalin aula on ruokailutilana ja yksi vanha luokkahuone on puutyötilana.

Siirtotilat on vuokrattu vuoteen 2016 asti. Kesällä 2013 hankittiin lisää väistötiloja kasvaviin tarpeisiin. Vanhaan kouluun ei tulla sijoittamaan enää koulutiloja ja sen kunnostaminen toteutetaan eri hankkeena.

Kouluun tulee normaalien koulutilojen lisäksi tilat päivähoitoryhmälle, esikoululle ja iltapäivätoiminnalle.

Investointien toteuma

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt hankkeelle avustusta 440 000 euroa.

Suunnittelun edetessä hankkeen koko on kasvanut alustavien suunnitelmien 2190 bm2:stä 2681 bm2:öön. Tästä syystä myös kustannusarvio on päivitetty 3 989 000 eurosta nykyiseen 4 739 000 euroon. Suunnitelmia on tarkennettu mm. siten, että luokkatiloja on lisätty huomioiden Kinkomaan alueen väestökasvu sekä seurakunnalle rakennetaan heille vuokrattavat kerhotilat. Pohjatutkimuksessa paljastunut erittäin löyhä maaperä vaati uudisrakennuksen siirtämisen ja liikuntasalin aulatilaa purkamisen ja uudistamisen.

Koulu valmistuu vuodenvaihteeseen 2015/2016.

Kinkomaan koulun valmistumisen jälkeen tulee vuonna 2016 varautua alueen piha-alueen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Lähiliikuntapaikkojen toteuttamiseen voidaan hakea Länsi- ja Sisä-Suomen AVI:lta valtionavustusta.

Laajennuksen valmistuttua kiinteistöön pitää hankkia ruokapalvelun, siivoustoimen ja kiinteistötoimen tarvitsema varustus ja kalustus. Tämä on merkitty kalustupuolen investointeihin.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8410	Muut talorakennukset						
305	KINKOMAAN KOULU/PERUSKORJAUS						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	484-	4.469-	0	100,0-	0	0
	Rahoitusosuudet						
*	Rahoitusosuudet yht.	45	440	0	100,0-	0	0
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	439-	4.029-	0	100,0-	0	0

10.2.2.1.6 Terveyskeskus

Hanketavoitteet

Terveyskeskuksen kiinteistö siirtyi Muuramen kunnan omistukseen vuoden 2011 alussa ja kiinteistössä jatkuu nykyinen toiminta. Kunta pitää kiinteistön toiminnan vaatimassa ja tarvitsemassa kunnossa.

Investointien toteuma

Rakennuksessa on tehty peruskorjausluonteisia korjauksia vuosittain. Vuonna 2013 peruskorjausta on tehty neuvolan ja hammashoitolan sisäovien vaihdolla äänieristetyiksi sekä pohjakerroksen sos.tilojen kosteiden tilojen peruskorjauksella. Vuonna 2014 peruskorjattiin hammashoitotilojen ilmastointi ja uusittiin keittiön jakelulinja. Mielenterveystoimi muutti terveyskeskuksesta pois vuonna 2014 Franssilaan ja työterveys laajensi toimintaansa vapautuneihin tiloihin. Vuonna 2015 uusittiin keskikerroksen ikkunat itäisivulta sekä tiivistettiin huoneiden ulkoseinät.

Vuonna 2016 uusitaan keskikerroksen ikkunat länsisivulta sekä tiivistetään huoneiden ulkoseinät, 50 000 euroa.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8410	Muut talorakennukset						
251	TERVEYSKESKUS/VANHA						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	52-	34-	50-	47,1	50-	40-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	52-	34-	50-	47,1	50-	40-

10.2.2.1.7 Paloaseman rakentaminen

Hanketavoitteet

Pelastuslaitos toimii vuokrakiinteistöissä ja kalusto on pelastuslaitoksen omaa. Ensihoitopalveluihin kuuluvan ambulanssin tilat on vuokrattu Punasillan alueelta.

Pelastuslaitos suunnittelee uuden paloaseman rakentamista Muurameen. Asemalle on löydetty uusi sijoituspaikka läheltä Muuramen keskustaa, kaavoitus on tarkoitus käynnistää vuoden 2016 aikana. Uuden aseman koko tulee olemaan noin 1100–1200 huoneistoneeliötä. Rakentamisesta vastaa Muuramen kunta ja pelastuslaitos vuokraa kiinteistön.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8410	Muut talorakennukset						
400	PALOASEMAN RAKENTAMINEN						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	0	0	0,0	50-	2.000-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	0	0	0	0,0	50-	2.000-

10.2.3 KIIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET

10.2.3.1 Teknisten palveluiden lautakunta

10.2.3.1.1 Liikenneväylät

SEUNAVUOREN ALUE

Hanketavoitteet

Seunavuoren laajennuksen (II-vaihe) katujen rakentaminen, asemakaava valmistui kesällä 2014.

Investointien toteuma

I-vaiheen rakentaminen on aloitettu vuonna 2006 ja se valmistui katujen osalta kokonaisuudessaan vuonna 2014. II-vaiheen rakentaminen aloitettiin vuonna 2015.

Seunavuoren alueella on vapaana 4 kpl rakennuskelpoista omakotitalotonttia (31.8.2015).

Vuonna 2016 uudelle laajennusalueelle tulee 10 kpl uutta rakennuskelpoista tonttia Murto-
lammen pohjoispuolelle Murtolammentien ja Kissankäpälän varrelle sekä Neidonkorentotien
varteen 4 kpl.

Katuja rakennetaan yhteensä noin 520 metriä, 405 000 euroa
ja kevytliikenneväylää noin 250 metriä, 60 000 euroa.

TERVAMÄKI

Hanketavoitteet

Tervämäen alueen katujen rakentamisen jatkaminen. Asemakaavoitettu alue on laajentunut vuonna 2011.

Investointien toteuma

Tervämäen alueella on vapaana 14 rakennuskelpoista omakotitalotonttia (31.8.2015).
Riekontietä on rakentamatta noin 150 metriä, sen varrella on kaavareserviä 7 tontille.

Vuonna 2016 ei tarjota uusia tontteja, Riekontien jatkamista siirretään.

Investointien toteutumisen analysointi

Tervämäen alueella pidetään kunnan teknisen rakentamisen osalta taukoa, asemakaava-
alueen kadut on rakennettu Riekontien rakentamisen jälkeen.

Alueella on kokonaisuudessaan melko rinteinen ja haastava maasto, jonka johdosta tontteja
on jäänyt myymättä ja rakentamatta.

KINKOMAAN AHVENLAMMEN JA LIISALAN ALUE

Hanketavoitteet

Kinkomaan Ahvenlammen asemakaava-alueen rakentaminen jatkuu ns. Liisalan alueena. Liisalan asemakaava tuli lainvoimaiseksi osittain kesällä 2014.

Investointien toteuma

Ahvenlammen alueen II-vaiheen kadut ovat valmistuneet vuonna 2014. Ahvenlammen alueella on vapaana 0 rakennuskelpoista omakotitalotonttia (31.8.2015).

Vuonna 2016 Liisalan alueelle tulee uusia rakennuskelpoisia omakotitontteja 6 kpl. Jyväpolku rakennetaan, 75 metriä, 40 000 euroa. Töyrypolkua jatketaan noin 355 metriä, 256 000 euroa.

ASUNTOALUEIDEN VIIMEISTELY

Hanketavoitteet

Asuntoalueiden tiestön ja ympäristön viimeistelytöiden tekeminen, kun suurin osa alueiden tonteista on rakennettu. Tämä määräraha ei ole tarkoitettu päällystämiseen.

Investointien toteuma

Viimeistelyä on toteutettu vuosittain uusilla alueilla. Vuonna 2016 Seunavuoren ja Kinkomaan katujen viimeistelyä, 20 000 euroa.

MUUT LIIKENNEVÄYLÄT

Hanketavoitteet

Kaavateiden ja hulevesijärjestelmien rakentaminen, perusparantaminen ja päällystäminen ns. vanhoilla alueilla.

Vuonna 2016 rakennetaan Rajalan asuntoalueella Pätkä-tie, noin 50 metriä, 22 000 euroa. Uuden kauppakeskuksen toteutuminen edellyttää parantamistoimenpiteitä Muuramentiellä ja Setäläntiellä (vasemmalle kääntyvät kaistat), 90 000 euroa. Kinkomaan kauppahankkeen toteutuminen edellyttää Liikekujan rakentamista 75 m, 40 000 euroa. Lisäksi liikenneturvallisuutta lisääviä suojatiekohteita (LITU-kohteet) toteutetaan Kinkomaan-tien varteen yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa, 20 000 euroa. Vuonna 2016 käytetään edellä mainittujen lisäksi muihin kohteisiin yhteensä 275 000 euroa, joista teknisten palveluiden lautakunta päättää erikseen.

Investointien toteutumisen analysointi

Teiden päällystäminen vähentää liikenneväylien kunnossapitokustannuksia ja lisää käyttökävyyttä. Vanhoilla alueilla toteutumatta jääneet alueet tiivistävät yhdyskuntarakennetta.

SAARENKYLÄNTIEN KEVYEN LIIKENTEEN VÄYLÄ

Hanketavoitteet

Kevyen liikenteen väylän rakentaminen Saarenkyläntielle välille Muuramentie – Pitkäläntie. Hanke toteutetaan kolmessa vaiheessa, kustannusarvio 330 000 euroa.

Investointien toteuma

Kevyen liikenteen väylän rakentaminen aloitettiin vuonna 2014 Teollisuustieltä kohti Harjupitkäläntietä.

Vuonna 2016 tehdään viimeistelyt ja asfaltointi, 30 000 euroa.

Investointien toteutumisen analysointi

Kevyenliikenteen väylä parantaa Pitkälän, Riihiniemen ja Saarenkylän liikenneturvallisuutta ja vähentää jossain määrin koulukuljetusten järjestämisen tarvetta.

SAARENKYLÄNTIE/RIIHINIEMI

Hanketavoitteet

Saarenkyläntien perusparannus välillä Riihiniemi ja Syväsalmentien risteys. Kustannusarvio 200 000 euroa.

Investointien toteuma

Saarenkyläntien alkupäätä perusparannetaan Teollisuustiestä kohti Harjupitkäläntietä vuonna 2014 kevyenliikenteen väylän rakentamisen yhteydessä.

Saarenkylän loppupään perusparannus Riihiniementien risteyksestä Syväsalmentien risteysseen saakka (200 000 euroa) siirretään vuoteen 2017.

Investointien toteutumisen analysointi

Saarenkyläntien perusparannus on tarpeellinen alueen lisääntyneen liikenteen vuoksi.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8430	Kiinteät rakenteet ja laitteet						
409	LIIKENNEVÄYLÄT						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	1.106-	1.052-	1.258-	0,0	1.320-	1.192-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	1.106-	1.052-	1.258-	0,0	1.320-	1.192-

10.2.3.1.2 Tievalaistus

Hanketavoitteet

Kunnan pitkän aikavälin tavoitteena on kaikkien katujen ja kevyen liikenteen väylien valaiseminen. Tievalaistuksen tarkoituksena on parantaa ihmisten asuin- ja työympäristöä sekä edistää viihtyvyyttä ja turvallisuutta. Valaistuksen laajentaminen lisää käyttömenoja.

Eco-design-direktiivin (2005/32/EY) täytäntöönpanotoimenpiteiden myötä Euroopan Unionin alueelta myynnistä poistuvat elohopealamput. 245/2009 säädöksen vaatimukset purkauslamputille tulevat voimaan 13.4.2015. Elohopealamput ja niitä suoraan korvaavat suurpainenatriumlamput poistuvat markkinoilta. Katuvaloja on yhteensä 2300 kpl (tilanne 06/2013), joista 884 kpl (38 %) on elohopeapohjaista valaistusta.

Lähivuosina tulee tehtäväksi katuvalokeskusten kuntokartoitus ja mahdollisesti ohjausjärjestelmän uusiminen.

Investointien toteuma

Vanhat elohopealamput vaihdetaan vuosina 2014–2016.

Vuonna 2016 rakennetaan uusia valaistuspisteitä sekä uusitaan vanhoja elohopealamppuja. Teknisten palveluiden lautakunta päättää uusista valaistavista kohteista erikseen.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8430	Kiinteät rakenteet ja laitteet						
410	TIEVALAISTUS						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	98-	100-	100-	0,0	100-	50-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	98-	100-	100-	0,0	100-	50-

10.2.3.1.3 Puistot

Hanketavoitteet

Rakennetun ympäristön parantaminen. Hyvin rakennetut ja perustetut viheralueet vähentävät hoitotöitä. Puistot lisäävät ympäristön viihtyisyyttä ja antavat virikkeitä. Ympäristöhoito on noussut talouden parantamisen jälkeen yhdeksi kunnan tärkeimmistä kehittämiskohteista.

Investointien toteuma

Ahvenlammen asuntoalueelle on valmistunut leikkipuisto 2013. Vuosina 2014–2015 ei ole rakennettu uusia puisto- eikä leikkipaikka-alueita.

Keskustan Jokirannan leikkipuiston kehittämistä siirretään. Ko. puiston tavoitteena on palvella alle kouluikäisiä, sillä Koulunmäen alueen pääpaino on kouluikäiset ja vanhemmat.

Vuonna 2016 toteutetaan ns. Tornipuisto keskustan kehittämissuunnitelman mukaisesti, 50 000 euroa. Alueen läheisyyteen sijoittuu kaksi uutta kerrostalokohdetta.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8430	Kiinteät rakenteet ja laitteet						
425	PUISTOT						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	0	50-	0,0	30-	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	0	0	50-	0,0	30-	0

10.2.3.1.4 Urheilu- ja ulkoilualueet

Hanketavoitteet

Urheilu- ja liikuntamahdollisuuksien sekä venepaikkojen ja uimarantojen kehittäminen.

Investointien toteuma

Vuonna 2013 kehitettiin Kinkomaan urheilukentän ympäristöä ja rakennettiin uusi huoltorakennus. Vuonna 2014 toteutettiin Kylänlahden uimarannalle uusi laituri. Uusia uimapaikkoja tullaan toteuttamaan Seunavuoren alueelle aikaisintaan 2017.

Vuonna 2015 kunnostettiin Muuramenjoen luontopolun puusilta.

Vuonna 2016 uusitaan Kinkomaan laituri, 50 000 euroa, ja Niittyahon jääkiekkokaukalo, 20 000 euroa.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8430	Kiinteät rakenteet ja laitteet						
431	URHEILU-JA ULKOILUALUEET						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	46-	20-	70-	250,0	120-	150-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	46-	20-	70-	250,0	120-	150-

10.2.3.1.5 Koulunmäen piha-alueet

Hanketavoitteet

Koulunmäen kehittämistä varten on laadittu vaiheittain toteutettava suunnitelma. Tavoitteena on muodostaa laadukas lähiliikuntaympäristö kouluikäisille ja sitä vanhemmille.

Investointien toteuma

Vuonna 2014 on toteutettu I-vaihe eli Mäkelänmäen koulun piha-alueet, hankkeelle saatiin Länsi- ja Sisä-Suomen AVI:lta valtionavustusta 45 000 euroa. Vanha tenniskenttäalue sai myös uuden pinnoituksen Pihalle Pelaamaan-2014 –hankkeen kautta (Leader EU-rahoitus). Alueella on nyt salibandy-, tennis- ja koripallokenttä, joka muuttuu talveksi jääkiekkokaukaloksi. Vuonna 2014 uusittiin myös opettajien pysäköintipaikat ja pyörätelineet Nisulanmäen koulun puolelta.

Vuonna 2015 toteutettiin Nisulanmäen koulun piha-alueelle tekonurmipohjaiset peliareena ja pelikenttä. Hankkeelle saatiin avustusta Länsi- ja Sisä-Suomen AVI:lta 29 000 euroa.

Vuonna 2016 toteutetaan lukion piha-alueelle parkour- ja fitness-alue, 110 000 euroa.

Vuonna 2017 toteutetaan viimeiset suunnitelmat Mäkelänmäen yläpihalta.

Investointien toiminnallisen vaikuttavuuden analysointi

Koulunmäen alueen kehittäminen palvelee alueen yli 1300 oppilasta.

Koulunmäen piha-alueiden kehittäminen palvelee oleellisesti kasvavan kunnan hyvinvoinnin edistämisen, viihtyisyyden ja vetovoimaisuuden strategisia tavoitteita. Myös Muuramen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa tavoitteeksi on asetettu lasten, nuorten ja perheiden ja välituntiliikunnan kehittäminen sekä koulujen piha-alueiden suunnittelu välituntiliikuntaa edistäviksi.

	TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
	/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK					
8430	Kiinteät rakenteet ja laitteet					
427	KOULUNMÄEN LÄHILIIKUNTAPAIKKA					
	Investointien talousarvio					
	Investointimenot					
*	Investointimenot yht.	145-	80-	110-	37,5	80- 0
	Rahoitusosuudet					
*	Rahoitusosuudet yht.	45	24	33	37,5	24 0
	Omaisuuksien myynti					
	Investoinnit netto	100-	56-	77-	37,5	56- 0

10.2.3.1.6 Kinkomaan koulun piha-alue

Hanketavoitteet

Tavoitteena on muodostaa laadukas lähiliikuntaympäristö Kinkomaalle.

Investointien toteuma

Kinkomaan koulun valmistumisen jälkeen tulee vuonna 2016 varautua alueen piha-alueen suunnitteluun ja sitten toteuttamiseen. Lähiliikuntapaikkojen toteuttamiseen voidaan hakea Länsi- ja Sisä-Suomen AVI:lta valtionavustusta.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8430	Kiinteät rakenteet ja laitteet						
426	KINKOMAAN LÄHILIIKUNTAPAIKKA						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	0	10-	0,0	100-	100-
	Rahoitusosuudet						
*	Rahoitusosuudet yht.	0	0	0	0,0	30	30
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	0	0	10-	0,0	70-	70-

10.2.3.1.7 Vesihuolto

TERVAMÄKI

Hanketavoitteet

Tervamäen alueen kunnallistekniikan rakentamisessa pidetään taukoa. Asemakaavoitettu alue on laajentunut vuonna 2011.

Investointien toteuma

Tervamäen alueella on vapaana 14 rakennuskelpoista omakotitalotonttia (31.8.2015). Riekontietä on rakentamatta noin 150 metriä, sen varrella on kaavareserviä 7 tontille.

Vuonna 2016 ei tarjota uusia tontteja, Riekontien jatkamista siirretään. Tervamäen asemakaava-alueen vesihuolto on Riekontien rakentamisen jälkeen rakennettu.

Alueella on kokonaisuudessaan melko rinteinen ja haastava maasto, jonka johdosta tontteja on jäänyt myymättä ja rakentamatta.

SEUNAVUOREN ALUE

Hanketavoitteet

Seunavuoren laajennuksen (II-vaihe) rakentaminen. Asemakaava valmistui kesällä 2014.

Investointien toteuma

I-vaiheen rakentaminen on aloitettu vuonna 2006 ja se valmistui vesihuollon osalta kokonaisuudessaan vuonna 2014. Seunavuoren alueella on vapaana 4 kpl rakennuskelpoista omakotitalotonttia (31.8.2015).

Vuonna 2016 uudelle laajennusalueelle tulee 10 kpl uutta rakennuskelpoista tonttia Murto-
lammentien ja Kissankäpälän varrelle sekä Neidonkorenon varteen 4 kpl.
Vesihuolto yhteensä 215 000 euroa.

KINKOMAAN AHVENLAMMEN JA LIISALAN ALUE

Hanketavoitteet

Kinkomaan Ahvenlammen asemakaava-alueen rakentaminen jatkuu ns. Liisalan alueena. Liisalan asemakaava tuli lainvoimaiseksi osittain kesällä 2014.

Investointien toteuma

Ahvenlammen alueella on vapaana 0 kpl rakennuskelpoista omakotitalotonttia (31.8.2015). Ahvenlammen alueen II-vaiheen vesihuolto valmistui vuonna 2014.

Vuonna 2016 Liisalan alueelle tulee uusia rakennuskelpoisia omakotitalotontteja 6 kappaletta Töyrypolun varteen, vesihuolto 128 000 euroa. Jyväspolun vesihuolto 20 000 euroa.

VESILAITOSTEN KEHITTÄMINEN

SUURUSKANGAS

Hanketavoitteet

Kapasiteettiä ja tuottovarmuutta Muuratharjulla sijaitsevalla Suuruskankaan vesilaitokselle on kohotettu ottamalla käyttöön vuonna 2011 kolmas siiviläkaivo nykyisten kaivojen läheisyyteen. Tällä uudella kaivolla päästään sellaiseen varmuuteen, että laitokselta pystytään pumpaamaan verkostoon tarvittava vesimäärä, vaikka ylävesisäiliö olisi pois käytöstä.

Suuruskankaan vesilaitoksen vedestä osa on Muuratjärvestä rantaimetyntä vettä, jonka johdosta pohjaveden happipitoisuus on laskenut. Tällöin riskinä on veden mangaani- ja rautapitoisuuden nousu. Laitoksen vedenlaatu tulisi varmistaa ennen kuin riskitekijät alkavat näkyä vedenlaadussa.

Tällä hetkellä Suuruskankaan vesilaitokselta on vain yksi syöttölinja keskustan verkostoon. Vedenjakelun turvaamiseksi syöttövesilinjoja pitäisi olla ainakin kaksi, jotka muodostavat rengasyhteyden.

Investointien toteuma

Suuruskankaan vesilaitoksen vedenlaadun varmistamiseksi on aloitettu laitoksen toiminnan tehostamisen suunnitelman laatiminen vuonna 2014. Vuonna 2016 laitoksen toiminnan tehostamisen suunnitelman laatimista jatketaan, 50 000 euroa.

Vedenlaadun laadun varmistamisen toimenpiteiden rakentaminen alkaa lupien tultua voimaan (2017–2018).

Muuramen kunta yhdessä Jyväskylän Energian kanssa aloittaa vuonna 2014 yhdysvesijohdon rakentamisen Suuruskankaan pohjavedenottamolta Korpilahden taajaman vesijohtoverkoston valtion tukemana hankkeena. Yhdysvesijohtolinja tulee alkuosastaan toimimaan Suuruskankaan vesilaitoksen varavedenyhteytenä keskustan verkostoon Innanlahden kautta Niittyahon suunnasta. Näin yhdysvesijohtolinja muodostaa toisen syöttölinjan ja rengasyhteyden varmistaen vedenjakelun. Varavedenyhteyden rakentaminen ja liittäminen Niittyahoon toteutetaan vuonna 2015.

Vesijohtoverkoston kunnostus- ja korjaustyöt saattavat aiheuttaa vesijohtoverkostossa tilapäisen rauta- ja mangaanisakan irtoamista. Sakasta aiheutuvien vedenlaadun häiriöiden vähentämiseksi vuonna 2016 laaditaan vesijohtoverkoston huuhtelusuunnitelma sekä aloitetaan huuhtelujen suorittaminen, 30 000 euroa.

INNANLAHTI**Hanketavoitteet**

Innanlahden vesilaitos on otettu käyttöön vuonna 1968, ja laitos on pitkälti tekniikaltaan alkuperäiskunnossa. Viime vuosikymmenten aikana laitokselle ei ole tehty suurempia investointeja. Laitos on toiminut pitkään varavesilaitoksena, mutta on nykyään jatkuvassa käytössä, vedentuottomäärän ollessa kuitenkin vähäinen (n. 120 m³/d).

Innanlahden vesilaitoksen asema kunnan vedentuotannossa on selvitettävä. Nykyiseltään pitkällä aikavälillä laitos ei tule täyttämään vedenlaadun vaatimuksia (hygieniasointi, rauta- ja mangaanipitoisuus).

Vuonna 2016 jatketaan selvityksen laatimista Innanlahden vesilaitoksen asemasta kunnan vedentuotannossa, 20 000 euroa.

KINKOMAA**Hanketavoitteet**

Kinkomaan vesilaitokselta johdetaan talousvettä Kinkomaan taajama-alueelle, joka on voimakkaassa kasvussa. Alueelle tullaan lähivuosina kaavoittamaan uusia asuinalueita sekä olemassa olevien kaava-alueiden rakentaminen jatkuu.

Tällä hetkellä Kinkomaan vesilaitoksella on käytössä yksi siiviläkaivo, jonka vedentuotokapasiteetti on jo maksimikäytössä. Vesilaitoksen kapasiteettiä ja tuottovarmuutta on kohotettava, jotta pystytään vastaamaan kasvavaan vedenkulutukseen.

Vuonna 2016 jatketaan selvityksen laatimista Kinkomaan vesilaitoksen kehittämisestä, 30 000 euroa.

VESIHUOLLON PERUSPARANNUS**Hanketavoitteet**

Vanhojen alueiden vesihuoltoverkoston, pumppaamoiden yms. kunnostus ja peruskorjaus.

Investointien toteuma

Syksyllä 2014 on aloitettu selvitys- ja suunnittelutyö vanhan vesijohto- ja viemäriverkoston kunnosta. Selvityksien perusteella aloitetaan verkoston kunnostus sekä peruskorjaus.

Vuonna 2016 kunnostus- ja peruskorjaustyöhön varataan 50 000 euroa ja Kinkomaan Liiketoimintajalle toteuttavan kauppahankkeen johdosta ko. tontin runkojohdon kunnostukseen 80 000 euroa.

MUU VESIHUOLTOTYÖ

Hanketavoitteet

Pieneköjen vesihuoltohankkeiden ja hätätöiden toteutus.

Investointien toteuma

Vuosittain rakentamisen takia kesken talousarviovuoden tulevien pieneköjen vesihuoltotöiden toteutukseen 50 000 euroa.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
80	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8330	Kiinteät rak. ja lait./vesihu.						
440	VESIHUOLTO						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	416-	630-	673-	0,0	1.075-	930-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	416-	630-	673-	0,0	1.075-	930-

10.2.4 KONEET JA KALUSTO

10.2.4.1 Kunnanhallitus

10.2.4.1.1 ATK-laitteet

Hanketavoitteet

Uusitaan langattoman verkon tukiasemia.

Uusitaan työasemia.

Laajennetaan levyjärjestelmää.

Uusitaan kokoustilojen av-laitteita.

Hankitaan verkkoanalysointilaite.

Hankitaan tablettitietokoneita.

Hankitaan kannettavia tietokoneita ja siirrettävä latausyksikkö Nisulanmäen koululle.

Investointien toiminnallisen vaikuttavuuden arviointi

Langattoman verkon kuuluvuus ja kapasiteetin lisäys vaatii uusia tukiasemia.

Työasemien uudistaminen on tarpeen tehokkaan ja nykyaikaisen työskentelyn turvaamiseksi.

Levyjärjestelmän kapasiteetin lisäys mahdollistaa virtuaalityöasemien/palvelimien määrän lisäämisen ja kehittämisen.

Uusitaan kokoustilojen av-laitteita vastaamaan nykypäivän vaatimuksiin.

Verkkoanalysointilaite mahdollistaa verkonkäytön monenlaisen analysoinnin, joka helpottaa vikojen selvittämisessä ja erilaisissa kuormantasaus tarpeissa.

Tablettien hankinta vuonna 2016 voimaan tulevan esiopetussuunnitelman mukaisesti sähköisten ja digitaalisten oppimisympäristöjen kehittämiseen.

Hankitaan kannettavia tietokoneita ja siirrettävä latausyksikkö Nisulanmäen koululle.

Uusi opetussuunnitelma painottaa ohjelmointia ja tietotekniikan käyttöä opetuksessa. Haluaisimme varautua laitteilla sitä varten. Nykyisellä laitekannalla kuvankäsittely ja osa ohjelmoinnista eivät onnistu, koska päätteet eivät ole riittävän tehokkaita. Kaikkien päätteiden tehokkuuden lisääminen ei ole tarkoituksenmukaista, koska riittämättömyys tulee vastaan vain erikoistapauksissa.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
82	KUNNANHALLITUS						
8450	Koneet ja kalusto						
449	ATK-LAITTEET/VARHAISKASVATUS						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	4-	11-	214,3	12-	12-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuuden myynti						
	Investoinnit netto	0	4-	11-	214,3	12-	12-
82	KUNNANHALLITUS						
8450	Koneet ja kalusto						
450	ATK-LAITTEET/KHALL						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	14-	19-	27-	39,5	25-	25-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuuden myynti						
	Investoinnit netto	14-	19-	27-	39,5	25-	25-
82	KUNNANHALLITUS						
8450	Koneet ja kalusto						
457	ATK-LAITTEET/LAPSI- JA PERH.						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	16-	0	0	0,0	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuuden myynti						
	Investoinnit netto	16-	0	0	0,0	0	0
82	KUNNANHALLITUS						
8450	Koneet ja kalusto						
480	ATK-LAITTEET/MÄKELÄNMÄKI						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	22-	0	100,0-	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuuden myynti						
	Investoinnit netto	0	22-	0	100,0-	0	0
82	KUNNANHALLITUS						
8450	Koneet ja kalusto						
481	ATK-LAITTEET/NISULANMÄKI						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	0	14-	0,0	0	25-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuuden myynti						
	Investoinnit netto	0	0	14-	0,0	0	25-

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
82	KUNNANHALLITUS						
8450	Koneet ja kalusto						
482	ATK-LAITTEET/KINKOMAA						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	0	49-	0,0	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	0	0	49-	0,0	0	0
82	KUNNANHALLITUS						
8450	Koneet ja kalusto						
485	ATK-LAITTEET/LUKIO						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	10-	10-	0,0	25-	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	0	10-	10-	0,0	25-	0
82	KUNNANHALLITUS						
8450	Koneet ja kalusto						
486	ATK-LAITTEET OPPILASHUOLTO						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	6-	0	100,0-	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	0	6-	0	100,0-	0	0
82	KUNNANHALLITUS						
8450	Koneet ja kalusto						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	30-	60-	110-	82,4	62-	62-
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	30-	60-	110-	82,4	62-	62-

10.2.4.2 Lapsi- ja perhepalveluiden lautakunta

10.2.4.2.1 Kinkomaan päiväkodin irtaimistohankinnat

Hanketavoitteet

Kinkomaalle valmistuu koulun laajennuksen yhteyteen päiväkotitilat, joihin sijoittuu alueen esiopetus päivähoitoineen sekä avoimen varhaiskasvatuksen tilat. Toiminta alkaa elokuussa 2016. Tilat kalustetaan ja varustetaan opetus- ja leikkivälineillä n. 50 lapselle (tilavaraus on 35 + 15 paikkaa). Varhaiskasvatuksen kalustohankintojen osuus on n. 35 000 € ja muun välineistön osuus 5000 €. Tietotekniset välineet (tietokoneet/virtuaalinäytöt ja tabletit) 6 000 € (sisältyy kunnanhallituksen atk-investointeihin).

Investointien toteuma

Kinkomaan päiväkodin irtaimistohankinnat. Yhteensä 40 000 €

Alueen varhaiskasvatuspalvelut ovat jatkossa hyvät, kun koulun laajennuksen yhteyteen valmistuu kunnalliselle varhaiskasvatukselle omat tilat.

Investointien toteutumisen analysointi

Kinkomaan koulun laajennuksen ja varhaiskasvatuksen tilojen suunnittelu ja toteutus on edennyt aikataulun mukaan. Päiväkodin tilat otetaan käyttöön elokuussa 2016.

Investointien toiminnallisen vaikuttavuuden analysointi

Tavoitteena on esiopetuksen ja koulun yhteistyön lisääminen, sijoittamalla palvelut samaan rakennukseen. Näin perheet ovat myös tasa-arvoisia esiopetuksen järjestämisen suhteen. Lisäksi pystytään tarjoamaan kotona olevien perheiden kaipaamaa kerhotoimintaa 2–5 v lapsille yksityisen päivähoidon vaihtoehtona. Avoin kerhotoiminta tukee ennaltaehkäisevää lastensuojelu- ja perhetyötä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisesti. Tilojen kalustamisessa huomioidaan monikäyttöisyys ja uusi esiopetuksen opetussuunnitelma vuodelle 2016.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
83	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK						
8460	Koneet ja kalusto/lasten/perhe						
493	KMAAN PK:N KALUSTOHANKINNAT						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	0	35-	0,0	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	0	0	35-	0,0	0	0

10.2.4.2.2 Kinkomaan koulun laajennuksen kalustohankinnat

Hanketavoitteet

Kinkomaan koulun laajennus valmistuu vuoden 2015 loppuun mennessä. Laajennusosaan täytyy hankkia irtaimisto. Irtaimisto koostuu pääasiassa kalusteista ja tietoteknisistä välineistä. Investoinnista kaluston osuus on noin 102 200 euroa ja tietoteknisten välineiden osuus 48 600 euroa.

Investointien toiminnallisen vaikuttavuuden analysointi

Kinkomaan koulun laajennusosan kalusto- ja tietotekniikkahankinnat mahdollistavat opetuksen toteuttamisen opetussuunnitelman mukaisesti koulun uudessa kiinteistöosassa.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
83	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK						
8460	Koneet ja kalusto/lasten/perhe						
459	KINKOMAAN KOULUN KALUSTO						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	0	102-	0,0	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	0	0	102-	0,0	0	0

10.2.4.2.3 Muuramen lukion sähköisen yo-tilan eli liikuntasalin infrastruktuurin rakentaminen

Hanketavoitteet

Yo-tilaan tehdään loput sähkötyöt, upsit eli vara-akut, kuulokkeet, kaapeloinnit, ostetaan joi-takin uusia pulpetteja ja tuoleja sekä muutamia kannettavia tietokoneita yo-tietokoneiksi ja varakoneiksi sekä opettajankone. Tilan rakentamisessa tarvitaan sähkömiestä, jonka palkka-kuluihin on hyvä varautua. Valmisteluihin tulee varata 15 000 €.

Investointien toteuma

Investoinnit tulee toteuttaa heti vuoden 2016 alussa. Valtakunnallinen kaikille lukioille pakol-linen sähköisen yo-kokeen testaus/kenraaliharjoitus tapahtuu 6.4.2016 niillä aineilla (saksa, maantiede, filosofia), jotka kirjoitetaan syksyllä 2016. Kokeen kesto 6 h.

Investointien toteutumisen analysointi

Em. kenraaliharjoituksessa testataan ja analysoidaan harjoituksen onnistuminen. Jos puutteil-ta ilmenee, korjaukset tulee tehdä kesän aikana. Sähköinen yo-koe kirjoitetaan 1. kerran syyskuussa 2016 Suomen lukioissa.

Investointien toiminnallisen vaikuttavuuden analysointi

Kyseisellä hankinnalla varmistamme lukion toimintakyvyn ja ajantasaisuuden sähköisen yo-kokeen tullessa. Koska kaikki Suomen 400 lukiota valmistelevat prosessia, kannattaa työ tehdä hyvin ja ajoissa. Saamme näin etulyöntiaseman ja testiä ennen varsinaista koetta.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
83	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK						
8460	Koneet ja kalusto/lasten/perhe						
494	LUKION KALUSTO JA LAITEHANKINN						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	0	5-	0,0	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuuden myynti						
	Investoinnit netto	0	0	5-	0,0	0	0
83	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LTK						
8460	Koneet ja kalusto/lasten/perhe						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	158-	25-	142-	459,2	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuuden myynti						
	Investoinnit netto	158-	25-	142-	459,2	0	0

10.2.4.3 Teknisten palveluiden lautakunta

10.2.4.3.1 Tekninen irtaimisto

Hanketavoitteet

Teknisen lautakunnan toimintaan tarvittavan kaluston hankinta.

Investointien toteuma

Vuonna 2016 tulee uusittavaksi Keskuskeittiölle toinen yhdistelmäuuni 17 000 euroa sekä puistopuolelle uusi ruohonleikkuri, 18 000 euroa. Toinen ruohonleikkuri on uusittava vuonna 2017.

10.2.4.3.2 Kinkomaan koulun laajennuksen kalustohankinnat

Hanketavoitteet

Kinkomaan koulun laajennus valmistuu vuoden 2015 loppuun mennessä. Kiinteistöön pitää hankkia ruokapalvelun, siivoustoimen ja kiinteistötoimen tarvitsema varustus ja kalustus, 24 000 euroa.

10.2.4.3.3 Nisulanmäenkoulun konehankinnat

Hanketavoitteet

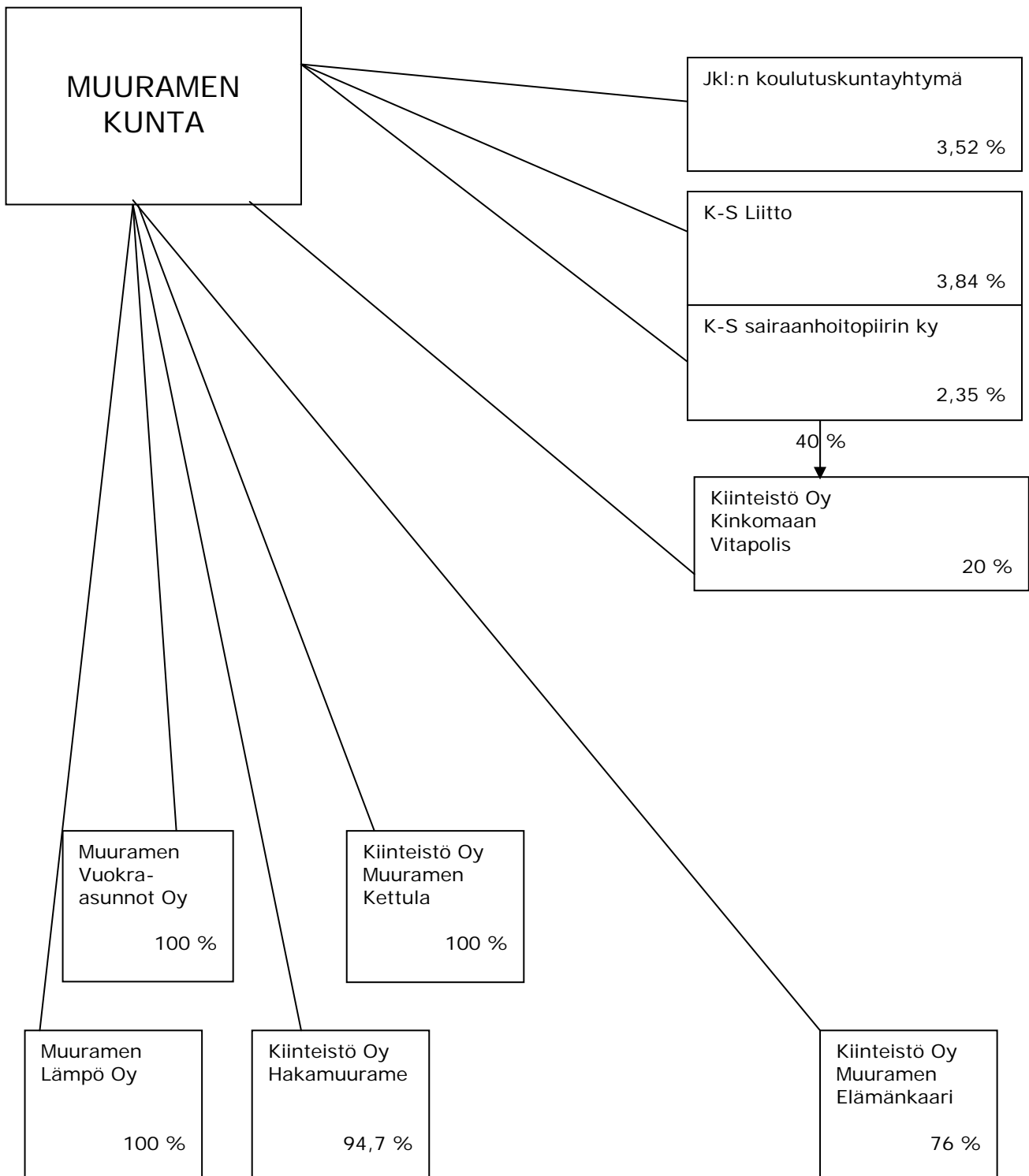
Nisulanmäenkoulun vanhan puolen iv-kone tulee uusittavaksi, 160 000 euroa.

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
86	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8490	Koneet ja kalusto/tekn.palv.lt						
115	KULTTUURIKESKUKSEN MUUTOSTYÖT						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	0	160-	0,0	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	0	0	160-	0,0	0	0
86	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8490	Koneet ja kalusto/tekn.palv.lt						
460	TEKNINEN IRTAIMISTO						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	59-	18-	26-	44,4	18-	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuksien myynti						
	Investoinnit netto	59-	18-	26-	44,4	18-	0

		TP 2014	TA 2015	TA 2016	Muutos-% 2015-16	TS 2017	TS 2018
		/1000€					
86	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8490	Koneet ja kalusto/tekn.palv.lt						
463	KESKUSKEITTION LAITEHANKINNAT						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	17-	17-	0,0	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuuden myynti						
	Investoinnit netto	0	17-	17-	0,0	0	0
86	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8490	Koneet ja kalusto/tekn.palv.lt						
464	SIIVOUSTOIMEN						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	0	8-	0,0	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuuden myynti						
	Investoinnit netto	0	0	8-	0,0	0	0
86	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8490	Koneet ja kalusto/tekn.palv.lt						
470	KESKUS-JA JAKELUKEITTIÖIDEN						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	0	0	8-	0,0	0	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuuden myynti						
	Investoinnit netto	0	0	8-	0,0	0	0
86	TEKNISTEN PALVELUIDEN LTK						
8490	Koneet ja kalusto/tekn.palv.lt						
	Investointien talousarvio						
	Investointimenot						
*	Investointimenot yht.	59-	35-	219-	525,7	18-	0
	Rahoitusosuudet						
	Omaisuuuden myynti						
	Investoinnit netto	59-	35-	219-	525,7	18-	0

11 KONSERNI

11.1 MUURAMEN KUNNAN KONSERNIRAKENNE

11.2 KONSERNITAVOITTEET

KONSERNITAVOITTEET 19.10.2015**Konserniyhtiön nimi Ki Oy Muuramen Elämänkaari****Ydintehtävä**

Toiminta: päivähoitoa.
 Omistus: Muuramen kunta 76 %, päiväkotiki 24 % (Päiväkotiki Löytöretki).

Konsernitavoitteet /konsernitaso/tavoitetaso	Tavoitteen toteutumisen seuranta
Toiminnalliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - korkea asuntojen käyttöaste (>90%) - vakaa ja kilpailukykyinen hinnoittelu seudulla (alle Muuramen kunnan vuokra-asuntojen keskihinnan) - asiakastytyväisyys (> 4, asteikolla 1-5) 	<p>Määritellään toiminnalliset tavoitteet vuosittain budjetin valmistelun yhteydessä.</p> <p>Niitä seurataan ja niiden toteutumisesta raportoidaan kuntaan säännöllisesti.</p>
Taloudelliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - kannattavuus pitkällä aikavälillä (+ tulos) - vuokralla katetaan kaikki kulut - omavaraisuusaste (xx %) - tuottotavoite (7 %) 	<p>Määritellään taloudelliset tavoitteet vuosittain budjetin teon yhteydessä ja niitä seurataan hallituksen kokouksissa vuoden aikana (kokouksia 4 - 5 vuodessa). Hoito- ja rahoituskulukorvauksella katetaan kaikki kulut.</p> <p>Ei tuotto tavoitetta.</p> <p>Tuloksessa huomioidaan suunnitelman mukaiset poistot.</p>
Kattavan kokonaiskuvan antaminen	<p>Raportointi valtuustolle kaksi kertaa vuodessa, ennen talousarvion valmistelua sekä tilinpäätöksen yhteydessä.</p>

Tunnusluvut	TP 2014	TA 2015	TA 2016	2017	2018
<i>Talouden tunnusluvut:</i>					
- taloudellinen tilanne	Lainan lyhennys vuosittain	Lainan lyhennys vuosittain	Lainan lyhennys vuosittain	Lainan lyhennys vuosittain	Lainan lyhennys vuosittain
- omavaraisuusaste	61516 €/v.	61516 €/v.	61516 €/v.	61516 €/v.	61.516 €/v.
- lainavastuut	Hoitokulut ~ 79.300 €/v.	Hoitokulut ~ 75.200 €/v.	Hoitokulut ~ 72.300 €/v.	Hoitokulut ~ 75.000 €/v.	Hoitokulut ~ 75.000 €/v.
- velkojen takaisinmaksuaika					
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>					
- keskivuokra	Neliövuokra 15,43 €/m2/kk.	Neliövuokra 15,10 €/m2/kk.	Neliövuokra 15,00 €/m2/kk.	Neliövuokra 15,20 €/m2/kk.	Neliövuokra 15,40 €/m2/kk.
- asuntojen määrä	Huoneistoja 2.	Huoneistoja 2.	Huoneistoja 2.	Huoneistoja 2.	Huoneistoja 2.
- käyttäaste-%					
- vaihtuvuus-%					
- asiakastytyväisyys					

KI OYMUURAMEN ELÄMÄNKAARI
TALOUSARVIO

Tilino	Selite	TODELLISET		ARVIOT		v.2016	tot. 2015	
		a'	kpl	a'	kpl	YHT.€	1.1 - 30.9.15	
KULUT								
Kiinteistön hoitokulut								
6000	Hallituksen kokouspalkkiot	105,00		4	70,00	16	1 540	0
6000	Tilintarkastajien palkkiot						0	0
6101	Isännöintitoimisto	300,37		12	105,40	4	4 026	3 177
6103	Pelastussuunnitelam Pelsu	124,00					124	124
6111	Tilintarkastustoimiston palk						792	769
6131	Pankki- ja maksul.kulut						400	324
6141	Toimistotarvikkeet ym.						150	61
6142	Julkiset maksut						85	0
Hallinto								
6151	Talonmiespalvelu	623,80		12			7 117	4 455
6153	Käytön tarveaineet						7 486	5 467
6157	Häilytykset, vartiointi	265,19		12	144,00		500	593
6158	Kiinteistöhoidon lisätyöt						3 326	2 455
Käyttö- ja huolto								
6205	Tontin hoito						100	0
6215	Lumityöt/hiekotus						200	179
Ulkoalueiden huolto								
6305	Lämmitys	78,12	220	307	12	12	20 875	13 580
6355	Käyttövesimaksut	3,71	550	7,07	12	12	2 124	1 184
6405	Sähkö	0,109	60000	135,90	12	12	8 173	6 059
6455	Jätehuolto			175	12	12	2 096	1 497
6501	Kiinteistön täysarvovakuutus						520	114
6600	Kiinteistövero	0,75 %		0	1,00 %	733950	7 339	3 670
Yhteensä edelliset								
6651	Kiinteistön korjaukset						7 800	1 032
6661	LV-korjaukset						500	582
6667	Ilmanvaihtokorjaukset	suodattimet 1000 €					1 500	1 432
6669	Sähkökorjaukset						1 500	1 571
6673	Kaluston korjaus						1 000	1 089
6680	Korjaussuun. Ja konsultointi						0	350
Korjaukset								
6701	Muut hoitokulut						12 300	6 056
Kiinteistön hoitokulut yht.								
Kiinteistön tuotot								
Hoitokuluvastikkeet								
		7,22	811			12	70 226	109 515
3036	Sähkötuotot	14000 kWh					2 029	1 133
Tulot yhteensä								
Lainanhoito								
7403	Kuntarahoitus	30758	1,089 %	7177,84	2	2	75 726,07	36408
			1,089 %	7032,23				
7500	Muut rahoituskulut			7,78	6310,51		75 726,07	0
Yhteensä								
	Yhteensä/ m2	15,00					75 726,07	36 408
		m2	suhde	€kk	kuukausi		vuodessa	
	Kunta/tyhjä	385	47,47226	2995,74	2778,17		5 773,91	
	Päiväkoti	426	52,52774	3314,77	3074,03		6 388,80	
3025	Yht	811	100	6310,51	5852,21		12162,71	
Poistot 2016								
							145 952,55	
							84 436,55	
							59 495,03	
							2 020,97	
							70 226,48 €	
Hoitokulukorvaus							75 726,07 €	
Rahoituskulukorvaus							145 952,55 €	
	Päiväkoti			24 %			35 028,61 €	76665,58
	Kunta			24 %			35 028,61 €	6388,80 €
	Kunta			52 %			75 895,33 €	35028,61
							145 952,55 €	2919,05 €
								34258,36
								2854,86 €
								145952,55
								12162,71 €
Päiväkoti Löytöretki							6 388,80 €	
Muuramen Kunta							5 773,91 €	

Ki Oy Muuramen Elämänkaari
TALOUSARVIOPERUSTEET 2016

Talousarvion perustaksi on otettu toteutuneet kulutukset ja hintamuutokset vuodelle 2016.

Isännöintipalkkiossa on huomioitu 2,0 % korotus vuodelle 2016.
 Hätäkeskuksen vuosimaksu on 144,00 €/vuosi.
 Pääsääntöisesti hallinnon kuluihin on arvioitu 3,0 % nousu.

Talonmiespalkkiossa on huomioitu 2,7 % korotus vuodelle 2016.

Lämpöenergian hintaan ei ole tulossa korotusta vuodelle 2016.

Veden hinta on hinnoiteltu kunnan taksan mukaan ja korotusta vuodelle 2016 tulee 6,0 %.

Sähkön hinta: Elenian siirtohintaa perusmaksuineen, johon voi tulla muutoksia. Energia ostetaan kunnan kilpailutuksen mukaisena. Kokonaiskulutuksesta kumpikin käyttäjä maksaa osuutensa yhtiölle jälkimittauksen mukaan.

Jätehuollon maksuihin on laskettu 5,0 % korotus.

Vahinkovakuutusmaksut tulevat kunnan sopimuksen mukaisesti, kunnan laskuttamana, maksu n. 400 €/vuosi. Lisäksi yhtiöllä on vastuuvakuutus.

Kiinteistövero määräytyy rakennuksen arvon pohjalta. Kiinteistöveroprosentti on kunnan vuoden 2015 prosentti.

Korjauksiin ja huoltoihin varataan edelleen vain hieman rahaa.

Pääomamenojen osalta kulut on laskettu Kuntarahoitus Oyj:n lainaehtojen mukaan.

Hoitokuluvuokra on 7,22 €/m²/kk (2015 7,19 €/m²/kk)

Rahoituskuluvuokra on 7,78 €/m²/kk (2015 7,82 €/m²/kk)

Maksut käyttäjien kesken määräytyvät sopimuksen mukaisesti ja neliöinä on käytetty vain käyttäjien omia neliöitä.

Vuokrat muuttuvat vuodelle 2016 seuraavasti:

Muuramen kunta	5.773,91 €/kk (2015 5.776,60 €/kk)
Päiväkoti Löytöretki	6.388,80 €/kk (2015 6.391,77 €/kk)

KONSERNITAVOITTEET 19.10.2015**Konserniyhtiön nimi Kiinteistö Oy Muuramen Kettula****Ydintehtävä**

Huoneistojen vuokraus. Muuramen kunta valitsee asukkaat. Omistus 100 % Muuramen kunta.
Kohderyhmä: asunnottomat ja päihdeongelmaiset.

Konsernitavoitteet /konsernitaso/tavoitetaso	Tavoitteen toteutumisen seuranta
Toiminnalliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - korkea asuntojen käyttöaste (>90%) - vakaa ja kilpailukykyinen hinnoittelu seudulla (alle Muuramen kunnan vuokra-asuntojen keskihinnan) - asiakastyytyväisyys (> 4, asteikolla 1-5) 	<p>Määritellään toiminnalliset tavoitteet vuosittain budjetin valmistelun yhteydessä.</p> <p>Niitä seurataan ja niiden toteutumisesta raportoidaan kuntaan säännöllisesti.</p> <p>Muuramen kunta avustanut 2015 28.500 €:lla (2014 13.000 €).</p>
Taloudelliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - kannattavuus pitkällä aikavälillä (+ tulos) - vuokralla katetaan kaikki kulut - omavaraisuusaste (xx %) - tuottotavoite (7 %) 	<p>Määritellään taloudelliset tavoitteet vuosittain budjetin yhteydessä ja niitä seurataan hallituksen kokouksissa vuoden aikana (kokouksia 1 - 2 vuodessa). Vuokralla katetaan kaikki kulut jotta osakkaiden ei tarvitse erikseen suorittaa maksuja.</p> <p>Käyttöaste huono, jonka vuoksi kunta joutuu avustamaan. Käyttöaste hieman parantunut mutta vuokratärkeitä on paljon.</p>
Kattavan kokonaiskuvan antaminen	Raportointi valtuustolle kaksi kertaa vuodessa, ennen talousarvion valmistelua sekä tilinpäätöksen yhteydessä.

Tunnusluvut	TP 14	TA 15	TA 16	2016	2017
<i>Talouden tunnusluvut:</i>					
- taloudellinen tilanne	Lainan lyhennys vuosittain	Lainan lyhennys vuosittain	Lainan lyhennys vuosittain	Lainan lyhennys vuosittain	Lainan lyhennys vuosittain
- omavaraisuusaste	20.208 €/v.	22.592 €/v.	25.465 €/v.	27.500 €/v.	30.000 €/v.
- lainavastuut	Hoitokulut	Hoitokulut ~	Hoitokulut ~	Hoitokulut ~	Hoitokulut ~
- velkojen takaisinmaksuaika	36.691 €/v.	33.208 €/v.	38.398 €/v.	40.000 €/v.	40.000 €/v.
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>					
- keskivuokra	Neliövuokra 11,70	Neliövuokra 12,30	Neliövuokra 12,70	Neliövuokra 13,00	Neliövuokra 13,50
- asuntojen määrä	€/m2/kk.	€/m2/kk.	€/m2/kk.	€/m2/kk.	€/m2/kk.
- asukasluku	Huoneistoja	Huoneistoja	Huoneistoja	Huoneistoja	Huoneistoja
- käyttöaste-%	16.	16.	16.	16.	16.
- vaihtuvuus-%	Käyttöaste	Käyttöaste			
- asiakastyytyväisyys	78,20 %.	76,53 %.			

Muut tiedot:

- Kohde on edelleen aravarajoitusten alainen.

TILI

KI OY MUURAMEN KETTULA**TALOUSARVIO**

Selite	a´	kpl	a´	kpl	€ 2016	tot. € 1-9/15	tot. € 2014
KULUT							
Kiinteistön hoitokulut							
4100 Hallituksen jäsenten palkkiot	70	4	105	2	490	0	420
Henkilöstökulut							
4110 Isännöintitoimisto	320	12	105,40	3	4 159	2 956	4 017
4115 Tilintarkastustoimisto					792	769	769
4120 Toimistotarvikkeet ym.					300	220	262
4140 Pankki- ja maksul.kulut					200	165	137
4170 Julkiset maksut					85	195	121
Hallinto							
4200 Talonmiespalvelu			266,25	12	3 195	2 333	2 991
4201 Talonmiespalvelu lisätyöt					300	100	729
4250 Käyttötarvikkeet					200	182	484
Käyttö- ja huolto							
4300 Tontin hoito -hiekoitushiekka					100	0	0
Ulkoalueiden hoito							
4400 Siivousaineet ja -tarvikkeet					500	1 651	0
Siivous							
4600 Käyttövesimaksut	3,71	566	36,12	12	2 531	1 068	2 122
4700 Sähkö, kiinteistö	0,1164	40000	27,22	12	4 981	12 161	16 872
Sähkö, huoneistot	0,1247	88000	23,28	12	11 253	0	0
4800 Jätehuolto			101,85	12	1 322	873	1 346
4900 Kiinteistön täysarvovakuutus + CF tapaturmavakuutus					1 031	1 031	1 522
5000 Tontin vuokrat					1 408	690	1 374
5100 Kiinteistövero	0,50 %	2 869	0,50 %	281 588	1 451	705	1 422
Yhteensä edelliset							
5200 Kiinteistön korjaukset					1 000	93	233
5201 Huoneistokorjaukset					2 000	9 350	300
5205 LVI-korjaukset					900	329	277
5210 Sähkölaitekorjaukset					200	52	605
5216 Korj.suun. ja konsultointi					0	218	688
5220 Saadut vakuutuskorvaukset					0	0	0
Korjaukset							
Kiinteistön hoitokulut yht.							
					38 398	35 140	36 691
Rahoituskulut							
		saldo	lyhennys	KORKO			
2320 Valtiokonttori (13-31990)	2,28 %	217802	6537,41	2409,26	8 947	5 038	5 432
2320 Valtiokonttori (13-31990)	2,28 %	211339	7523,30	1423,37	8 947		
2321 Valtiokonttori (13-43800)	2,28 %	303093	5021,63	3398,66	8 420	6 966	7 386
2321 Valtiokonttori (13-43800)	2,28 %	298128	6383,20	2037,09	8 420		
7395 Viivästyskorkokulut			25465,54		0	0	63
7400 Muut rah.kulut						0	0
yhteensä			50931,08	9268,38	34 734	12 004	12 881
8000 Satunnaiset tuotot		KUNNAN AVUSTUS				28 500	13 045
		m ² Lyhennykset				22 592	20 209
VUOKRAT 1.3.2016							
	480			€			
Pääomamenovuokra/m2/kk				6,03	34 734		
Hoitomenovuokra/m2/kk				6,67	38 398		
3100 Vuokrat yhteensä/m2/kk				12,70	73 132	41 990	52 701
		korotus		3,25 %			

Ki Oy Muuramen Kettula

TALOUSARVIOPERUSTEET 2016

Talousarvion perustaksi on otettu aikaisempien vuosien toteutuneet kulutukset ja nyt tiedossa olevat hinnat tai hintojen muutosennusteet vuonna 2016. Talousarvion laskelmat on tehty yhteisenä kummankin vaiheen osalta.

Talonmiespalkkioon on arvioitu 2,7 % korotus vuodelle 2016.

Isännöintitehtävien palkkio on 320,00 €/kk.

Tilintarkastuspalkkioon on huomioitu 3,0 % korotus.

Veden hintaan Muuramen kunnalta on esitys 6,0 % korotuksesta vuodelle 2016.

Sähköstä energian hinta pysyy nykyisellä kilpailutetulla tasolla 30.10.2016 saakka. Kulutus on riippuvainen asuntojen täyttöasteesta. Huoneistojen tyhjänä olot vaikuttavat sekä kulutukseen että perusmaksuihin.

Jätehuollossa on varauduttu 5,0 % hinnankorotukseen. Astioiden tyhjennyskerrat on minimoitu.

Eri jätelajien erottelu toisistaan on olennaisen tärkeää kustannusten pitämiseksi kohtuullisina.

Vahinkovakuutusmaksut säilyvät ennallaan 30.9.2016 saakka.

Kiinteistöveroprosentti pysyy ennallaan rakennuksen osalta: 0,50 %.

Tontin vuokra nousee sopimuksen mukaisesti inflaation verran.

Korjauksiin ja huoltoihin on varattu välttämättömät toimenpiteet ja asukasvaihtojen yhteydessä mahdollisesti tehtävät siistimisremontit.

HOITOKULUVUOKRA voidaan määrittää kummankin vaiheen osalta samaksi.

Rahoituskuluvuokran osalta maksut lähes samat, joten kummankin vaiheen osalta voidaan vuokrat tasata. Vuosimaksut elävät Valtiokonttorin ilmoitusten mukaisesti.

Vuokra nousee 0,40 €/m²/kk ja on 1.3.2016 alkaen
1- ja 2- vaihe **12,70 €/m²/kk (vuokra sisältää sähkön)**

Lisäksi mahdollisesti tarvitaan kulujen kattamiseksi omistajalta avustusta, koska huoneistoja on ollut ja on edelleen vajaakäytössä.

KONSERNITAVOITTEET

Kiinteistö Oy Hakamuurame

Ydintehtävä

Kiinteistö Oy Muuramen Hakamuurame on Muuramen kunnan, Nokka-yhtiö Oy ja Arena Oy perustama. Yhtiö tarkoitus on tuottaa vuokra-asuntopalveluita Muuramen kunnassa

Konsernitavoitteet /konsernitaso/tavoitetaso	Tavoitteen toteutumisen seuranta
Toiminnalliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - hyvä talous ja kilpailukykyiset vuokrat - kiinteistöjen ja asuntojen hyvä kunto - käyttöaste (>99 %) 	– tavoitteen toteutumista raporttina hallitukselle 6 kk:n välin tai tarvittaessa. .
Taloudelliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - vuokrasaavat / liikevaihto (< 1 %) - vuosittain suunnitelman mukaiset poistot enimmillään EVL mukaisesti 	– tavoitteen toteutumista seurataan yhtiön hallituksen kokouksissa 6 kk välein ja tilinpäätöksessä
Kattavan kokonaiskuvan antaminen	raportointi valtuustolle kerran vuodessa, ennen talousarvion valmistelua

Tunnusluvut	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
<i>Talouden tunnusluvut:</i>					
– lainavastuut €/as.m ²	99,2	70,8	42,53	14,8	0
– lainamäärä milj. €	0,11	0,076	0,047	0,015	0,00
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>					
– asuntojen määrä	21	21	21	21	21
– asukasluku	38	38	38	38	38
– keskivuokra	8,06	8,15	8,20	8,25	8,50
– käyttöaste- %	99	99	99	100	100
– vaihtuvuus- %,	15	15	10	10	10

Talousarvion lisätiedot

KIINTEISTÖ OY HAKAMUURAME

TALOUSARVIO VUODELLE 2016

Asuinhuoneistoala	1119,5 m2		* Autopaikka	8,00	€/kk		
Huoneistojen lkm	21 kpl		* Saunamaksu	7,00	€/kk		
Tilavuus	4640 m3						
Kerrosala	1394 m2						
Valmistumisvuosi	1977						
Peruskorjattu	16.8.1996						
Osoite	Suntiontie 1						
				arv.2016	arv.2016	arv.2015	tot. 2014
KIINTEISTÖN TUOTOT				€/vuosi	€/m2/kk	€/vuosi	€/vuosi
Asuinhuon.vuokrat	0 kk 8,14		0	110 012 €	8,19	109 293,00 €	106 444,07 €
	12 kk 8,19		110012				
Muut vuokrat				0,00 €	0,00	- €	
Autopaikat				1 500,00 €	0,11	1 500,00 €	1 523,76 €
Käyttökorvaukset				1 200,00 €	0,09	1 200,00 €	1 222,26 €
Korkotuotot				0,00 €	0,00	- €	0,00 €
Muut tuotot				0,00 €	0,00	- €	0,00 €
Oikaisuerät (tyhjät asunnot)				-1 500,00 €	-0,11	1 500,00 €	-2 014,21 €
TUOTOT YHTEENSÄ				111 212,01 €	8,28	110 493,44 €	107 175,88 €
KIINTEISTÖN HOITOKULUT							
Henkilöstökulut				700,00 €	0,05	700,00 €	660,00 €
- palkat			0				
- kokous- ja tilintarkastuspalkkiot			700,00				
- sosiaalikulut 0 %			0				
Hallintopalvelut				7 322,03 €	0,55	7 201,99 €	6 784,22 €
- isännöinti 12 kk 510,17		6 122,03					
- tilintarkastus, tsto		800,00					
- muut hallintomenot		400,00					
Käyttö- ja huoltopalvelut				13 816,60 €	1,03	13 235,49 €	13 196,66 €
- Kiinteistöhoito 12 kk 1 109,72		13 316,60					
- Puh. anten., satelliittihuotomaksut		0,00					
- Muut huoltopalvelut		500,00					
Ulkoalueiden hoitopalvelut				500,00 €	0,04	450,00 €	386,00 €
Siivouspalvelut				300,00 €	0,02	300,00 €	170,23 €
Lämmitys:							
perusmaksu 12 kk 438,95		5 267,40		21 350,90 €	1,59	20 613,70 €	17 832,08 €
kulutusmaksu 190 mwh 84,65		16 083,50					
Vesi- ja jätevesi: perusmaksu		272,41		7 572,41 €	0,56	7 372,41 €	5 337,93 €
kulutusmaksu 2000 m3 3,65		7 300,00					
Sähli perusmaksu		325,00		6 010,00 €	0,45	6 010,00 €	4 268,97 €
kulutusmaksu 37900 kwh 0,15		5 685,00					
Jätehuolto				2 039,46 €	0,15	2 039,46 €	1 894,76 €
Vahinkovakuutukset				820,00 €	0,06	756,76 €	664,54 €
Kiinteistövero				4 500,00 €	0,33	4 375,00 €	4 361,96 €
Korjaukset				13 500,00 €	1,00	13 500,00 €	9 090,01 €
- kiinteistökorjaukset		8 000,00					
- huoneistokorjaukset		5 500,00					
Aktivoinnit				0,00 €	0,00	- €	
Muut hoitokulut				168,00 €	0,01	168,00 €	72,00 €
Luottotappiot							
HOITOKULUT YHTEENSÄ				78 599,40 €	5,85	76 722,81 €	64 719,36 €
Otetaan huomioon ali/ylijäämää				0,00 €	0,00	- €	0,00 €
HOITOKULUT YHTEENSÄ				78 599,40 €	5,85	76 722,81 €	64 719,36 €

KIINTEISTÖ OY HAKAMUURAME**PÄÄOMAMENO**

Osakepääoma		31 787,52 €			
- osinko	0,00 %	0,00			
Kuntarahoitus Oyj		47 621,00 €			
- korko	1,82 %	868,61 €			
- kuoletus		31 744,00 €			
Korkomenot		868,61 €	0,06	2 605,64 €	2 893,54 €
Lainojen lyhennykset		31 744,00 €	2,36	31 744,00 €	31 744,00 €
PÄÄOMAMENO YHTEENSÄ		32 612,61 €	2,43	34 349,64 €	34 637,54 €
		1.1.2015		01.01.2016	muutos
		€/m2/kk		€/m2/kk	€/m2/kk
Hoitomenovuokra		5,62		5,76	0,14
Pääomamenuokra		2,51		2,43	-0,08
Vuokra yhteensä		8,14		8,19	0,05

KONSERNITAVOITTEET 16.10.2015**Konserniyhtiön nimi Muuramen Lämpö Oy****Ydintehtävä**

Tuottaa lämpöä (kaukolämpöä) asiakasyhtiöille, tuottaa kiinteistöhoitopalveluja asiakasyhtiöille (huolto ja siivous) sekä vuokrata toimistotiloja Y4-Yrittäjäyryystalolta (20 – 65 m²). Kunnan omistusosuus 100 %.

Konsernitavoitteet /konsernitaso/tavoitetaso	Tavoitteen toteutumisen seuranta
Toiminnalliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - vakaa ja kilpailukykyinen kaukolämmön hinnoittelu - asiakastyytyväisyys (> 4, asteikolla 1-5) - korkea toimitilojen käyttöaste (>85 %) - kilpailukykyinen toimitilojen vuokrataso - kiinteistöhoitopalveluiden tuottaminen laadukkaasti ja kilpailukykyiseen hintaan - tulevaisuuden lämmöntuotannon arviointi - pyritään tuottamaan jatkossa lämpöä turpeella tai muilla kotimaisilla polttoaineilla öljyn sijaan 	<p>Määritellään toiminnalliset tavoitteet vuosittain budjetin valmistelun yhteydessä.</p> <p>Niitä seurataan ja niiden toteutumisesta raportoidaan kuntaan säännöllisesti.</p>
Taloudelliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - muutama keskeinen taloudellinen tavoite, esim. hyvä kannattavuus pitkällä aikavälillä (+ ~ 50.000 €/v.) - omavaraisuusaste (60 %) - tuottotavoite (7 %) 	<p>Taloudellisten tavoitteiden toteutumista seurataan hallituksen kokouksissa vuoden aikana (kokouksia 5 - 10 vuodessa).</p> <p>Tilinpäätös 2015 toteutuu tappiolliseksi yli 300.000 € johtuen Setäläntien lämpölaitoksen alaskirjaamisesta.</p>
Kattavan kokonaiskuvan antaminen	<p>Raportointi valtuustolle kaksi kertaa vuodessa, ennen talousarvion valmistelua sekä tilinpäätöksen yhteydessä.</p>

Tunnusluvut	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
<i>Talouden tunnusluvut:</i>					
- taloudellinen tilanne	Limiitti 150.000 €.	Limiitti 300.000 €.	Limiitti 300.000 €.	Limiitti 300.000 €.	Limiitti 300.000 €.
- omavaraisuusaste	Liikevaihto	Liikevaihto	Liikevaihto	Liikevaihto	Liikevaihto
- velkojen takaisinmaksuaika	1,93 M€,	1,94 M€,	2,07 M€,	2,2 M€,	2,4 M€,
- lämmöntuotanto	lämmöntuotanto 1,46 M€,	lämmöntuotanto 1,42 M€,	lämmöntuotanto 1,55 M€,	lämmöntuotanto 1,75 M€,	lämmöntuotanto 1,95 M€,
- liikevaihto	tulos -13.292 €	tulos 41.774 € arvio.	tulos 28.772 €.	tulos 50.000 €.	tulos 50.000 €.
- tulos	Lainaa ~ 2,37 M€.	Lainaa ~ 2,0 M€	Lainaa ~ 1,6 M€	Lainaa ~ 1,2 M€	Lainaa ~ 0,85 M€
- lainavastuut					
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>					
- liittymien määrä	Hoidettavat kiinteistöt 48 ja liittymät 111.	Hoidettavat kiinteistöt 50 ja liittymät 113.	Hoidettavat kiinteistöt 50 ja liittymät 115.	Hoidettavat kiinteistöt 50 ja liittymät 117.	Hoidettavat kiinteistöt 50 ja liittymät 120.
- hoidettavat kiinteistöt, lkm					
- asiakastyytyväisyys					
Henkilöstö (lkm vuoden lopussa)	9 vakituista ja 3 – 6 kesä-talvituuraajaa	9 vakituista ja 3 – 6 kesä-talvituuraajaa	9 vakituista ja 3 – 6 kesä-talvituuraajaa	10 vakituista ja 3 – 6 kesä-talvituuraajaa	10 vakituista ja 3 – 6 kesä-talvituuraajaa
Tilat	Vuokrattu 12 huoneistoa ja 1 tyhjänä.	Vuokrattu 14 huoneistoa ja 0 tyhjänä.	Vuokrattu 14 huoneistoa ja 0 tyhjänä.	Vuokrattu 14 huoneistoa ja 0 tyhjänä.	Vuokrattu 14 huoneistoa ja 0 tyhjänä.

Muuramen Lämpö Oy		Ta 2016	Tot 2015	Tot 2014	Tot 2013	Tot 2012	Tot 2011
			30.9.2015				
3005	Lämmön myynti	1 549 500	1 045 048	1 461 823	1 333 217	1 279 793	1 110 680
3006	Talohuolto	492 960	363 872	435 459	420 994	390 426	370 654
3007	Lisätyöt, tarv. matkak. %	30 000	27 559	31 402	36 756	34 782	26 630
	Myyntituotot	2 072 460	1 399 809	1 928 684	1 790 967	1 705 002	1 507 964
	LIIKEVAIHTO	2 072 460	1 399 809	1 928 684	1 790 967	1 705 002	1 507 964
3308	Vuokratuotot, apt, sähkö	3200 38 400	28 746	45 087	48 222	45 766	47 843
	Liiketoiminnan muut kulut	38 400	28 746	45 087	48 222	45 766	47 843
	Materiaalit ja palvelut						
	Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
4002	Ostot: JE lämpöenergia	-1 114 000	-783 330	-1 125 331	-955 768	0	-535 764
4002	Ostot: VAPO turve	0	0	0	0	-371 662	-136 178
4002	Ostot: öljy+VAPO pelletti	-82 800	0	0	-28 970	-311 015	-114 660
4003	Ostot: tarvikkeet	-12 000	-11 231	-10 665	-14 163	-13 258	-7 012
	Ostot tilikauden aikana	-1 208 800	-794 561	-1 135 997	-998 902	-695 935	-793 613
4100	Varastojen lisäys tai vähennys		0	0	-625	-17 875	61 434
4202	Ulkop. palvelut	-4 000	-571	-6 029	-5 194	0	0
4204	Lämpökeskuksen ylläpito	-30 800	-26 020	-39 065	-46 755	-80 416	-48 344
4206	Oven avaukset	-2 000	-1 765	0	0	0	0
4207	Kuljetukset ja rahat	0	-39	0	0	0	0
	Materiaalit ja palvelut yhteensä	-1 243 600	-28 394	-1 181 091	-1 051 475	-794 225	-780 522
	Henkilöstökulut						
6000	Työntekijäpalkat	-325 631	-224 138	-299 424	-308 503	-279 434	-300 166
	Sisäiset palkansiirrot	0	0	0	0	0	0
6002	Kokouspalkkiot	-6 000	0	0	-4 550	-5 940	-4 260
	Korvaukset ja lomapalkkamuutos	0	0	0	-1 224	2 737	0
	Palkat ja palkkiot	-331 631	-224 138	-299 424	-313 297	-282 637	-304 426
	Henkilöstökulut yhteensä						
6020	TYEL-maksut	-55 357	-36 701	-49 448	-50 854	-46 947	-49 691
	Eläkekulut	-55 357	-36 701	-49 448	-50 854	-46 947	-49 691
6030	Muut henkilösvuokkulut	-16 000	-14 792	-15 391	-15 850	-13 552	-14 354
	Henkilösvuokkulut yhteensä	-71 357	-14 792	-64 839	-66 703	-60 499	-64 046
	Henkilöstökulut yhteensä	-402 988	-275 630	-364 262	-380 000	-343 136	-368 471
7000	Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-142 357	-126 978	-203 214	-197 798	-183 566	-154 736
	Liiketoiminnan muut kulut						
6308	Työvaatteet ja suojavaatteen	-2 200	-1 568	-2 237	-2 742	-1 112	-2 908
6317	Työpaikkaruokailu	-9 500	-5 534	-9 361	-9 947	-10 124	-8 750
6291	Henk. ruoka: oma osuus	7 000	4 966	6 768	7 134	7 006	6 490
6294	Terveyshuolto ei alv	-5 000	-3 988	-4 344	-6 482	-8 899	-3 502
6297	Virkistys- ja harrastustoiminta	-1 000	-270	-320	-2 536	-2 347	-1 200
6309	Koulutus	-1 000	0	0	-1 240	0	0
6298	Lahjat	-1 000	-300	-1 821	-2 567	-2 725	-2 201
6299	Kela: terv. hoitoavustus	0	0	0	0	0	1 018
6310	Henk. kunnan tilaisuus	-1 000	0	0	0	-406	-760
6105	Vuokra, lämpökeskus	-1 500	-1 356	-1 352	-1 339	-1 319	-1 297
6107	Maa-aluevuokrat Setälänpelto	0	-1 509	-3 628	-3 571	-3 489	-3 391
6102	Kone- ja kalustovuokrat	-21 000	-12 760	-17 579	-6 463	-1 021	-711
6110	Työkonetallin vuokrat	-11 000	-7 959	-10 982	-10 612	-10 404	-5 700
6301	Kilometrikorvaukset, päivärahat, henkilökuljetus	-500	-322	-449	-896	-914	-753
6502	Mainoskulut	-500	-244	-1 654	-6 804	-5 565	-7 306
6708	Ruohonleikkurin ja työkonien polttoaineet	-300	-175	-125	-445	-263	-584
6625	Kolmen vuoden kalusto	-800	-379	-798	-1 889	-239	0
6609	Lämpölaitekunnossapito	-30 000	-5 409	-3 086	-16 624	-33 134	-50 210
6608	Putkistokorjaukset	-20 000	-23 385	-14 079	-28 990	-8 423	-21 104
6607	Kaluston korjaukset	-500	0	-4	-509	-239	-809
6621	Työkalut	-500	0	0	0	-1 247	-4 881
6630	Muut käyttötarvikkeet	-500	0	0	-513	-997	-421
6658	Sähkö Y4	-5 000	-1 746	-3 011	-7 402	-31 824	-13 775
66581	Sähkö Luukkasantie	0	-1 942	-3 478	0	0	0
6662	Lämmitys Y4	-7 000	0	-5 607	0	0	0
6642	Koulu korj. ja huolto	-15 000	-30 075	-8 851	-6 765	-7 142	-5 808
6659	Vesi ja jätevesi	-2 000	165	-466	-1 731	-2 390	-992
66591	Vesi ja jätevesi Luukkasantie	0	-33	-365	0	0	0
6660	Jättemaksut	-1 500	-1 217	-66	-1 242	-3 824	-907
66601	Jättemaksut Y4	-1 000	-841	-1 378	-363	-20 564	-6 948
6655	Kilntaistövero	-3 500	-1 681	-3 489	-3 379	-3 456	-2 976
6707	Autojen poltto- ja voiteluaineet	-12 000	-7 719	-10 300	-12 265	-14 934	-11 927
6724	Autojen korj. ja huolto	-10 000	-5 066	-3 674	-4 532	-4 738	-6 427
6732	Muut autokulut	-500	-320	-480	-555	-254	-636
6939	Asiantuntijakulut	-2 500	0	-7 175	-3 500	-480	-1 214
6726	Työkoneiden korj. ja huolto	-5 000	-138	-2 822	-5 977	-16 961	-16 536
6740	Autovakuutukset ja -verot	-7 000	-5 736	-5 756	-5 662	-4 937	-3 628
6988	Energiavero/turve	0	0	0	0	-45 427	-16 999
6804	Virastokulut	-300	0	-85	-397	-233	-1 556
6802	Postikulut	-700	-442	-830	-717	-674	-647
6822	Puhelinkulut	-1 500	-1 033	-1 587	-2 401	-2 297	-2 520
68221	Puhelinkulut lämpölaitos	-1 000	-625	-564	0	0	0
6750	Vakuutukset liike ym.	-16 000	-11 625	-15 454	-5 417	-19 365	-7 213
6902	Konttoritarv.	-1 000	-892	-1 322	-2 425	-2 191	-1 434
6937	Kirjanpito palvelut A lämpö	-12 000	-6 897	-8 929	-24 242	-24 656	-21 143
69371	Kirjanpito palvelut B huolto	-12 000	-6 897	-8 929	0	0	0
69372	Kirjanpito palvelut C Y4	-6 000	-3 449	-4 464	0	0	0
6922	ATK-kulut	-1 000	-455	-713	-5 832	-1 644	-330
69221	ATK-kulut Luukkasantie	-1 000	-900	-900	0	0	0
6938	Tilintarkastus ja asianajo	-1 500	-1 116	-1 060	-1 000	-820	-785
6941	Tampuri	-1 500	-500	-1 920	0	0	0

6958 Pankkikulut	-200	-107	-129	-71	-55	-57
6955 Pankkikulut ei alv	-500	-443	-373	-307	-281	-300
6962 Perimiskulut	0	-74	-910	0	0	0
6965 Perimiskulut ei alv	0	74	910	0	0	0
6977 Kirjat ja lehdet	-200	-95	0	0	0	0
6997 Kokous- ja neuvottelukulut ALV14%	-500	-79	-137	-644	-107	-1 182
6996 Kokous- ja neuvottelukulut ALV24%	-1 000	-595	-1 474	-1 584	-9 119	-1 498
6998 Kokous- ja neuvottelukulut ALV0%	-3 000	0	-3 263	-330	-110	-373
6982 Luottotappiot	0	0	-1	0	-165	0
6986 Vahingonkorvaukset	-1 000	0	-404	-379	-2 037	-3 887
6995 Muut liikekulut	-3 500	-337	-2 679	-5 737	-84	0
69951 Muut liikekulut	0	-504	-6 014	0	0	0
6999 Käyttöomaisuuden luovutustappio	0	-374 604	0	0	0	0
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-238 200	-528 136	-184 099	-201 898	-306 393	-240 476
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	83 715	-325 145	41 105	8 017	123 427	11 602
Rahoitustuotot ja -kulut:						
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista						
7100 Osinkotuotot	300	305	300	300	300	300
Muut rahoitus- ja korkotuotot	0	4	48	155		
8090 Yhtiöveron hyvitystuotot	0	0	0	0		
7201 Korkotuotot pankkileleistä, muilla	0	0	0	0	660	163
Muilta	0	0	0	0	660	163
7560 Korko Muuramen kunta 2,0 % + 12 EB	202272,70	-4 700	-1 652	-4 403	-5 482	-9 192
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0	0	0	0	0	0
7400 Korkokulut shtlii	-3 000	-2 342	-2 677	0	-10	-290
7403 Korko: Toyota	0	0	0	-4	-328	-858
7402 Korko: Op 81225159 0,225% + 1 EB	40880,00	-200	-85	-348	-458	-1 061
7406 Korko: Handelsbanken 0,49 % + 3 EB	447781,40	-15 500	-8 104	-16 990	-19 423	-26 001
7405 Korko: Kuntarahaus 1,866 % kiinteä	1200000,00	-20 600	-16 794	-24 258	-27 524	-4 276
7500 Muut rahoituskulut	-2 000	-2 021	-1 513	-759	-754	-1 056
7501 Vieraan pääoman kulut	-50	0	-471	-22	-100	-102
7510 Viivästyskulut, yms.	-2 000	-2 819	-4 086	-84	0	-17
Muille	-43 350	-32 164	-50 342	-48 273	-32 530	-23 035
Rahoitustuotot ja kulut	-47 750	-33 507	-54 397	-53 301	-40 762	-32 887
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	35 965	-358 651	-13 292	-45 284	82 665	-21 285
Satunnaiset erät						
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	35 965	-358 651	-13 292	-45 284	82 665	-21 285
9870 Laskennalliset verot 20 %	-7 193	0	0	7 337	-20 253	0
Tuloverot	-7 193	0	0	7 337	-20 253	0
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	28 772	-358 651	-13 292	-37 947	62 412	-21 285

vuoden 2015 toteutuneessa 9 kk tuloksessa on huomioitu poistojen 9 kk osuus.

Muuramen Lämpö Oy
TALOUSARVIOPERUSTEET 2016

Talousarvio perustuu aikaisempien vuosien toteutuneisiin tietoihin sekä vuoden 2016 ennusteisiin ja kotimaisella polttoaineella toteutettuun lämmönhankintasuoritusmaksuun.

Tulot

Lämpötalous

Lämmönmyynnin kasvu on kohtalainen eli loppuvuoden 2015 aikana tulee uusia liittyjiä 4 kappaletta. Kaukolämpöasiakkaita on kartoitettu Verkkoniemen ja Jaakkolan alueella. Tällä hetkellä ei ole näköpiirissä laajentaa verkkoa näille alueille. Myynti lasketaan n. 15 %:n hävikin mukaan ostoista. Hyötysuhde on asetettu kyseiselle tasolle (putkistohävikki ja mittarivirheet aiheuttavat hävikin). Lämmön myyntihintaa nostettiin 1.1.2015 alkaen 1,6 %:lla. Vuodelle 2016 korotuspainetta ei ole lämpöenergiassa ja perusmaksuissa.

Talopalvelu

Talopalvelun taksoja korotetaan 1.1.2016 alkaen 2,7 %. Palvelukohteet ovat entiset, uusia kohteita ei ole näkyvissä. Aktiivista lisäkohteiden hankintaa ei harasteta.

Muuramen Vuokra-asunnot Oy:lle tehdään lisäpalveluna edelleen huoneistojen muuttotarkastuksia, joiden yhteydessä tehdään pienet korjaukset kunnan tulevan omistajapolitiikan mukaisesti.

Pienkorjauksia ja asiakkaiden pienhankintoja varten ostetaan edelleen tarvikkeita huoltoautoon ja varastoon, jotka sitten laskutetaan asiakkailta toimitusten mukaan.

Kulut

Yleisenä arviona kulujen nousussa varaudutaan n. 1,1 % tasoon. Palkankorotukset vuonna 2016 ovat luokkaa 2,5 % ja kokonaisvaikutus 4,3 %.

Nykyisellä henkilöstöllä voidaan hoitaa tämän hetkiset asiakkaat. Pienenä ongelmana ovat lähinnä Kinkkomaan ja Niittyahon kohteet talviaikana etäisyytensä vuoksi. Huoltoautot ovat käyttökelpoisia ja talvikaudelle saatiin uusi ulkoaluekone käyttöön. Kesäisin nurmikonhoito ja talvisin lumityöt työllistävät tilapäisesti 4-6 henkilöä.

Investoinnit ja lainat

Yhtiöllä on lainaa kaiken kaikkiaan n. 1,9 M€:a. Vuoden 2015 aikana Kuntarahoituksen lainaa ei ole lyhennetty vaan maksettu ainoastaan korot. Tällä toimenpiteellä on tasapainotettu taloutta. Lyhennykset juoksevat normaalisti vuoden 2016 aikana.

Poistot ja tulos

Suunnitelman mukaiset poistot on esitetty talousarviossa. Talousarviossa pyritään positiiviseen tulokseen.

Vuoden 2015 aikana on kirjattu käyttöomaisuuden luovutustappiota 374.604 €:a joka johtuu siitä, että lämpölaitos myytiin pois kesällä 2015. Tästä johtuen poistot putoavat jonkin verran aikaisempiin vuosiin verrattuna.

KONSERNITAVOITTEET

Konserniyhtiön nimi: **MUURAMEN VUOKRA-ASUNNOT OY**

Ydintehtävä

Muuramen Vuokra-asunnot Oy tarkoitus on tuottaa vuokra-asuntopalveluita ja rakennuttaa Muuramen kunnan alueella

Konsernitavoitteet/konsernitaso/tavoitetaso	Tavoitteen toteutumisen seuranta
Toiminnalliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - hyvä talous ja kilpailukykyiset vuokrat - kiinteistöjen hyvä kunto - käyttöaste >93 % 	<ul style="list-style-type: none"> - tavoitteen toteutumista seurataan yhtiön hallituksen kokouksissa kuukausittain. - hallitus raportoi omistajalle tarvittaessa
Taloudelliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - vuokrasaavat / liikevaihto (>1,5 %) - vuosittaiset suunnitelman mukaiset poistot toteutetaan enimmillään EVL mukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> - tavoitteita seurataan hallituksen kokouksessa 1 kk:ssa ja tilinpäätöksen yhteydessä
Kattavan kokonaiskuvan antaminen	

Tunnusluvut	TP 14	TA 15	TA 16	2017	2018
Talouden tunnusluvut:					
- lainavastuut €/as.m ²	729	715	703	684	671
- lainamäärä milj. €	22,4	22,0	21,6	21,0	20,6
Toiminnan tunnusluvut:					
- asuntojen määrä	528	527	527	511	511
- asukasluku	920	925	930	930	930
- keskivuokra	10,50	10,55	10,31	10,50	10,60
- käyttöaste- %	91	93	93	96	96
- vaihtuvuus- %	35	35	32	32	32

MUURAMEN VUOKRA-ASUNNOT OY

TALOUSARVIO VUODELLE 2016

Asuinhuoneistoala	30 747,5 m2
Huoneistojen lkm	528 kpl
Tilavuus	121 277 m3
Kerrosala	25 473 m2

KIINTEISTÖN TUOTOT		Keskivuokrat		2016	arvio	2015	2014
		0 kk	0,00 €	€/vuosi	€/m2/kk	€/vuosi	€/vuosi
Asuinhuon. vuokrat	12 kk	10,77 €	3 973 651,90 €	3 973 651,90 €	10,77	3 882 657,30 €	3 798 490,68 €
Muut vuokrat				0,00 €	0,00	0,00 €	0,00 €
Autopaikat				33 333,00 €	0,09	33 334,00 €	31 452,62 €
Käyttökorvaukset sauna/pesula				7 345,00 €	0,02	7 415,00 €	6 469,90 €
Vesimaksut				49 635,00 €	0,13	47 780,00 €	47 505,55 €
Korkotuotot				4 500,00 €	0,01	4 500,00 €	4 851,06 €
Muut tuotot				0,00 €	0,00	0,00 €	0,00 €
Y-säätiöntuotot				227 271,20 €	0,62	227 271,20 €	0,00 €
Tyhjät asunnot				9 770,00 €	0,03	8 184,24 €	-373 184,05 €
TUOTOT YHTEENSÄ				4 106 913,53 €	11,13	3 996 379,79 €	3 515 585,76 €
KIINTEISTÖN HOITOKULUT							
Henkilöstökulut				10 788,00 €	0,03	6 712,97 €	9 249,86 €
- palkat ja palkkiot		10 788,00 €					
- sosiaalikulut		0,00 €					
Hallintopalvelut				402 858,55 €	1,09	399 715,96 €	365 855,31 €
- isännöinti		162 711,86 €					
- tilintarkastus, tsto		2 847,00 €					
- muut hallintomenot (osakeh. vastikkeet)		20 850,93 €					
Y-säätiön vuokrat		216 448,76 €					
Käyttö- ja huoltopalvelut				353 618,78 €	0,96	34 787,66 €	381 446,58 €
- Kiinteistöhoitoyritysmaksut		314 631,42 €					
- KTV-vuosimaksut		10 452,36 €					
- Muut huoltopalvelut		28 535,00 €					
Ulkoalueiden hoitopalvelut				9 673,28 €	0,03	8 641,28 €	8 811,14 €
Siivouspalvelut				4 558,00 €	0,01	4 308,00 €	3 373,90 €
Lämmitys:							
perusmaksu		95 411,84 €		551 892,36 €	1,50	544 798,18 €	486 828,88 €
kulutusmaksu		456 480,52 €					
Vesi- ja jätevesi: perusmaksu		11 297,39 €		180 842,22 €	0,49	175 004,49 €	136 497,16 €
kulutusmaksu		169 544,83 €					
Sähkö: perusmaksu		12 076,20 €		88 396,52 €	0,24	87 500,82 €	74 094,12 €
kulutusmaksu		76 320,32 €					
Jätehuolto				73 065,50 €	0,20	72 544,82 €	70 273,01 €
Vahinkovakuutukset				23 155,10 €	0,06	20 966,10 €	19 077,77 €
Tontin vuokra				51 032,20 €	0,14	50 837,20 €	46 155,36 €
Kiinteistövero				103 332,00 €	0,28	93 696,23 €	91 092,53 €
Korjaukset				351 960,00 €	0,95	285 590,00 €	440 657,87 €
- kiinteistökorjaukset		136 500,00 €					
- huoneistokorjaukset		100 550,00 €					
-suunnitelman mukaiset korjaukset		114 910,00 €					
Muut hoitokulut				7 945,00 €	0,02	7 945,00 €	7 844,80 €
Luottotappiot							
HOITOKULUT YHTEENSÄ				2 213 117,50 €	6,00	2 105 547,89 €	2 141 258,29 €
HOITOLAINAT				0,00 €		0,00 €	0,00 €
Otetaan huomioon ali/ylijäämää				0,00 €	0,00	0,00 €	0,00 €
HOITOKULUT YHTEENSÄ				2 213 117,50 €	6,00	2 105 547,89 €	2 141 258,29 €
PÄÄOMAMENO				1 884 351,94 €	5,11	1 884 351,94 €	1 499 172,13 €
AKTIVOIDUT HANKINNAT							
KULUT YHTEENSÄ				4 097 469,44 €	11,11	3 989 889,83 €	3 640 430,42 €